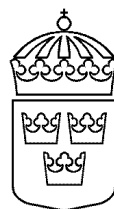

Riksdagens protokoll 1997/98:49

Onsdagen den 17 december

Kl. 9.00 – 21.36

Protokoll
1997/98:49

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 11 december.

2 § Meddelande om val av en riksdagens ombudsman

Talmannen meddelade att val av en riksdagens ombudsman skulle ske vid inledningen av kammarrens sammanträde *torsdagen den 18 december*.

3 § Meddelande om allmänpolitisk debatt

Talmannen meddelade att ett meddelande om den allmänpolitiska debatten i januari 1998 delats ut till kammarrens ledamöter.

4 § Meddelande om middagsuppehåll

Talmannen meddelade att arbetsplenum *torsdagen den 18 december* skulle genomföras utan middagsuppehåll.

5 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1997/98:41 till socialförsäkringsutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förlängas till den 23 januari 1998.

Motioner
1997/98:Jo21–Jo23 till jordbruksutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Näringsutskottets betänkanden 1997/98:NU2 och NU5

7 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 16 december

FiU2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Mom. 2 (anslagen inom utgiftsområde 2 budgetåret 1998)

1. utskottet
2. res. 2 (fp)
3. res. 4 (mp)

Förberedande votering:

25 för res. 2

16 för res. 4

278 avstod

30 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

186 för utskottet

23 för res. 2

111 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 152 s, 15 m, 19 c

För res. 2: 23 fp

Avstod: 61 m, 3 c, 18 v, 16 mp, 13 kd

Frånvarande: 9 s, 4 m, 5 c, 3 fp, 4 v, 2 mp, 2 kd

Patrik Norinder (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Ingrid Skeppstedt (c) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 5 (fortsatt utredning om den statliga revisionen)

1. utskottet
2. res. 7 (m, fp, mp, kd)
3. res. 8 (v)

Förberedande votering:

127 för res. 7

18 för res. 8

174 avstod

30 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:

172 för utskottet

129 för res. 7

19 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 22 c

För res. 7: 76 m, 23 fp, 17 mp, 13 kd

Avstod: 1 s, 18 v

Frånvarande: 10 s, 4 m, 5 c, 3 fp, 4 v, 1 mp, 2 kd

Mom. 9 (etiska investeringar)

1. utskottet

2. res. 11 (mp)

Votering:

273 för utskottet

31 för res. 11

14 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 152 s, 75 m, 21 c, 22 fp, 2 v, 1 kd

För res. 11: 1 c, 13 v, 17 mp

Avstod: 2 v, 12 kd

Frånvarande: 9 s, 5 m, 5 c, 4 fp, 5 v, 1 mp, 2 kd

Mom. 12 (AP-fondens fastighetsinvesteringar)

1. utskottet

2. res. 13 (v)

Votering:

189 för utskottet

17 för res. 13

113 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 22 c, 1 fp, 16 mp

För res. 13: 1 s, 16 v

Avstod: 1 s, 76 m, 22 fp, 1 v, 13 kd

Frånvarande: 9 s, 4 m, 5 c, 3 fp, 5 v, 2 mp, 2 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Mom. 3 (principerna för utjämnningssystemet)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Prot. 1997/98:49

17 december

***Fel! Okänt
växelargument.***

Votering:
236 för utskottet
80 för res. 1
5 avstod
28 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 151 s, 22 c, 22 fp, 16 v, 17 mp, 8 kd
För res. 1: 76 m, 4 kd
Avstod: 1 s, 1 fp, 2 v, 1 kd
Frånvarande: 9 s, 4 m, 5 c, 3 fp, 4 v, 1 mp, 2 kd
Rose-Marie Frebran (kd) anmälde att hon avsett att rösta ja men markrats ha röstat nej.

Mom. 4 (utformningen av inkomst- och kostnadsutjämningen)

1. utskottet
2. res. 2 (fp, v)
Votering:
275 för utskottet
42 för res. 2
3 avstod
29 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 151 s, 75 m, 22 c, 15 mp, 12 kd
För res. 2: 1 s, 23 fp, 18 v
Avstod: 2 mp, 1 kd
Frånvarande: 9 s, 5 m, 5 c, 3 fp, 4 v, 1 mp, 2 kd

Mom. 5 (kommunal beskattning)

1. utskottet
2. res. 3 (v, mp)
Votering:
281 för utskottet
35 för res. 3
4 avstod
29 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 152 s, 76 m, 22 c, 23 fp, 8 kd
För res. 3: 18 v, 17 mp
Avstod: 4 kd
Frånvarande: 9 s, 4 m, 5 c, 3 fp, 4 v, 1 mp, 3 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Meddelande om samlad votering

Talmannen meddelade att arbetsmarknadsutskottets betänkanden AU1 och AU2 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

8 § Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet samt arbetsmarknad och arbetsliv

*Ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet samt
arbetsmarknad och
arbetsliv*

Föredrogs

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1997/98:AU1

Utgiftsområdena 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (prop. 1997/98:1 delvis, prop. 1996/97:173 delvis, förs. 1996/97:RR10 och förs. 1996/97:RR11)

Anf. 1 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Sällan eller aldrig har en svensk regering misslyckats så kapitalt som dagens regering. Den har misslyckats med att få ned den rekordhöga arbetslösheten.

Arbetslösheten är i dag i stort sett lika stor som när regeringen tillträdde. Det stora vallöftet 1994 var att minska arbetslösheten. För de många som 1994 röstade på Socialdemokraterna och trodde på löftet om sänkt arbetslöshet är besvikelsen i dag stor.

Visst har regeringen med olika typer av pensioneringar lyckats att minska arbetslösheten för några. Ett nytt försök i denna genre görs i detta betänkande genom den s.k. generationsväxlingen. Tidigare hette åtgärden tillfällig avgångsersättning. Detta är ännu en åtgärd i floran av åtgärder för att statistiken skall se snygg ut. Att avveckla arbetskraften är regeringen bra på. Varför skall en regering som avvecklar kärnkraften inte också kunna avveckla arbetskraften? Avvecklingen av kärnkraften lär annars öka arbetslösheten och öka elpriset samt försämra miljön, men vad gör det? Att det dessutom kostar flera miljarder som kunde ha använts bättre, t.ex. till att sänka skatter för företagare och löntagare, gör avvecklingen än mer beklaglig.

I regeringens kortsiktiga men vad gäller åtgärder påhittiga politik gäller generationsväxlingen dessutom enbart under åtta månader. Vad som kommer sedan vet vi inte. Jag är helt övertygad om att någon ny helt okänd åtgärd kommer i stället.

Regeringens politik för att få fler i arbete har helt misslyckats. Arbetskraften har under det senaste året minskat med 115 000 personer. Även antalet sysselsatta har minskat med ca 74 000 det senaste året. Antalet arbetstimmar per vecka minskade med 2,1 miljoner timmar och antalet anställda med 43 000.

Detta är alltså den skakande sanningen bakom alla siffror när vi i tidningarna läser om att det går bra för Sverige. De sjunkande arbetslöshetssiffrorna beror alltså på pensioneringar, det s.k. kunskapslyftet och olika

åtgärder. Enbart det s.k. kunskapslyftet minskar den öppna arbetslösheten med 2 %. Kunskapslyftet blir alltså ett lyft för regeringens statistikmakare, även om det inte blir ett lyft för alla dem som får det s.k. kunskapslyftet. Eftersom regeringens politik nu mest verkar vara en statistikpolitik ser det ju bra ut i arbetslöshetssiffrorna.

Varför har regeringen misslyckats så kapitalt med att minska arbetslösheten? Ja, den förstår eller vill inte förstå företagens villkor. En politik som höjer skatten för företag kan knappast ge några fler jobb. En politik som konserverar den gamla arbetsrätten ger inte heller fler jobb. En politik där åtgärder konkurrerar ut riktiga arbetstillfällen ger inte fler riktiga jobb. En politik som vinglar fram och tillbaka ger inte fler jobb.

Först förlänger man sjukperioden för företagare. Sedan sänker man den tillbaka till den sjukperiod som var tidigare. Dessutom skriver man i detta betänkande att förändringen är företagsvänlig. Har ni hört något så fantastiskt? Om detta är företagsvänligt, varför gör man då försämringar? Detta är på något sätt ett cirkusnummer i den högre skolan.

En politik där människor genomgår generationsväxlingar ger inte fler jobb. En politik där man måste gå och lyssna på LO innan man gör eventuella förändringar ger inte fler jobb. När exempelvis en så liten förändring som en överenskommen visstidsanställning, som skulle vara den nya förändringen av arbetsrätten, visar sig inte gillas av facket, vågar regeringen inte gå in. Det ger heller inga jobb.

Det är inte bara vi på den borgerliga kanten – Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna – som kritiserar regeringen i vår gemensamma reservation. Det görs allmänt av företagare, ungdomar och även av enskilda fackliga företrädare liksom faktiskt tidigare ministrar.

Den tidigare vice statsministern Mona Sahlin sade för en tid sedan följande: Jag skulle vilja ha ett särskilt regelverk för småföretagare. Det skulle inbegripa enkla blankettförfaranden, lägre arbetsgivaravgifter, lägre skattesatser och en särskild arbetsrätt.

Det är faktiskt så att Mona Sahlin också under en tid var arbetsmarknadsminister, så jag hoppas att hennes efterträdare lyssnar på vad den tidigare arbetsmarknadsministern säger. Hon sade alltså att hon skulle vilja ha ett särskilt regelverk med enkla blankettförfaranden, lägre arbetsgivaravgifter, lägre skattesatser och dessutom en förändrad arbetsrätt. Det är intressant när ministrar avgår från regeringen, för då verkar det som om de tar fram de åsikter som de innerst inne kanske har haft. Kanske tycker Margareta Winberg likadant. Vi väntar med spänning på de förslag som i så fall kommer från henne.

Låt mig ge några andra exempel. 80 % av svenska folket och 76 % av de socialdemokratiska väljarna tycker, enligt en Temoundersökning, att facket inte har rätt att tvinga på ett företag kollektivavtal – apropå detta som hänt i Mellansverige den senaste tiden. 71 % av ungdomar mellan 15 och 29 år skulle kunna tänka sig lägre ingångslöner, om det ger jobb. Två av tre företagare tycker att antalet regler har blivit fler de senaste åren. 50 % av företagarna tycker att det har blivit svårare att följa reglerna och att uppgiftslämnandet har ökat.

Så några ord om regeringens arbetsmarknadspolitik. Som tidigare har nämnts införs nu i floran av åtgärder generationsväxling. Kommunal utväxlingsgaranti och individuellt anställningsstöd tillkommer nu till de tidigare åtgärderna ALU, API, OTA, osv. – alltfler åtgärder och allt

högre volymer för att dölja arbetslösheten. Få vet hur många olika åtgärder det finns. Men ett vet vi, och det är att regeringens krav på volym i dessa åtgärder skapar undanträngningseffekter. Det innebär att riktiga jobb försvinner.

Enligt AMS ger framför allt rekryteringsstöd och utbildningsvikariat stora undanträngningseffekter. AMS klarar heller inte att nå målsättningen, trots stora ansträngningar. Och hör och häpna: AMS lämnar tillbaka 1,5 miljarder kronor! Det beror på, säger man i senaste AMS-tidningen, att det finns en åtgärdströtthet både bland arbetsgivarna och bland arbetstagarna. Företagarna kan inte ta emot fler ALU eller API, och de arbetsökande är inte heller motiverade till fler API- eller ALU-platser som inte ger jobb. De ges ju ständigt bara nya åtgärder, åtgärder och åtgärder för att inte bli utförsäkrade. Det visar att åtgärdspolitiken har slagit helt fel.

För oss moderater är det viktigt med en fokuserad arbetsmarknadspolitik inriktad på åtgärder som ger möjligheter till jobb efter åtgärder, dvs. kvalitativa åtgärder i stället för kvantitativa. Detta är än viktigare nu när det ser ut att bli svårigheter med rekrytering till vissa arbeten, trots den stora arbetslösheten.

Till skillnad från regeringen har vi moderater i våra motioner lagt fram flera förslag om hur arbetslösheten skulle kunna minskas, så att det blir fler personer i jobb inom företagen. Vi vill ha en politik för fler och växande företag. Skatterna måste sänkas för företag och enskilda. Vi vill ha en mer flexibel arbetsmarknad, en ny arbetsrätt som förstärker den enskildes rätt och vid nyanställning ge möjlighet till andra samverkansformer än i dag. Endast de indisponibla delarna av LAS, semesterlagen och arbetstidslagen blir tvingande. Vi vill ha en konkurrensutsatt arbetsförmedling, där privata arbetsförmedlingar konkurrerar på lika villkor. Vi vill ha en allmän arbetslöshetsförsäkring och ett utbyggt lärlingssystem. Vad gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder föreslår vi som sagt en fokuserad arbetsmarknadspolitik, lärlingsprogram för arbetslösa ungdomar och skattereduktion för äldre som riskerar att bli arbetslösa.

Som synes är detta en politik för fler jobb och minskad arbetslöshet. Till detta kan läggas att vi är övertygade om att tjänstesektorn kan tillföra tusentals jobb om det bara sker en förändring av skatterna. Det skulle vara intressant att höra vad arbetsmarknadsministern, som ju har varit ute och pryat inom tjänstesektorn, säger om att ge möjlighet till en utökad tjänstesektor inom den närmaste tiden. Det finns ju ett utredningsförslag från Dan Andersson kring detta. Vi väntar med spänning på att det genomförs. Därigenom kan man ge olika arbeten till människor. De har hjälpt gamla och, i många fall, barnfamiljer oerhört mycket. I Bohuslän har vi genomfört ett försök som heter HUMLA, och det har visat sig att det framför allt är människor mellan 25 och 45 år – barnfamiljer – som efterfrågar detta liksom också äldre människor. Vi hoppas att arbetsmarknadsministern i dag kan ge ett positivt besked, så att vi på det här sättet kan minska arbetslösheten.

Låt mig fråga: Kommer det några konstruktiva förslag från regeringen? När man har läst igenom det tjocka betänkandet blir man oerhört tveksam. Jag skulle också vilja ställa en fråga till arbetsmarknadsministern, som gäller den bortre parentesen. Vi har ju läst i tidningarna att Elving Andersson från Centerpartiet och Margareta Winberg har fört en debatt om vad som gäller i frågan. Det skulle vara bra att få reda på om

Prot. 1997/98:49
17 december

*Ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet samt
arbetsmarknad och
arbetsliv*

det som står i regeringens proposition gäller eller inte. Där står det faktiskt att man skall ha en bortre parentes. Gäller det inte kan man fråga: Är det så att inte ens arbetsmarknadsministern tror på sin egen politik, att man inom tre år skall få människor i arbete, och därför är beredd att ta bort den bortre parentesen? Tydligare kan det väl knappast åskådliggöras hur misslyckad politiken är. Man tror inte ens på sin egen politik och därför vågar man inte ta bort den bortre parentesen, trots att det står att man skall göra det i den egna propositionen.

Vad händer vad gäller arbetstiden? Kommer det en proposition om arbetstid? Vad händer när det gäller overtiden? Kommer det en proposition om overtidsuttaget, om vilket i stort sett alla företagare och även facket säger att man inte vill ha?

Man frågar sig vad det finns för förslag från regeringen för att minska arbetslösheten, inte bara utöka ett antal åtgärder utan för att minska arbetslösheten. Ämnar man ställa sig bakom EU:s rekommendationer att sänka skatten för företagsamheten, som togs upp nu i Luxemburg? Ämnar man förändra arbetsrättsreglerna enligt Essenfördraget? Ämnar man följa EU:s förslag för bättre småföretagsamhet, innebärande bl.a. avregleringsnämnd, kortare handläggningstider, mer flexibel arbetsmarknad, moms som inbetalas kvartalsvis, osv.? Dessa rekommendationer har ju Sverige ställt sig bakom.

Man har ju nu unikt nog också utnämnt en arbetsmarknadsambassadör. Den tidigare landshövdingen i Älvsborgs län, Bengt K Å Johansson, skall numera vara den som företräder när det gäller arbetsmarknadsfrågor i EU. Man får då hoppas att Bengt K Å Johansson inte bara skall åka ut, som det sades någonstans, och tala om Margareta Winbergs lyckade arbetsmarknadspolitik. Lyckad för vem? Inte för de svenska arbetslösa. I stället hoppas jag att han faktiskt tar till sig det som sägs ute i EU och de exempel som visar hur arbetslösheten har minskat i England och i andra länder. Man får hoppas att lyhördhet är det nya tecknet från regeringen.

Fru talman! Jag skall avslutningsvis be att få yrka bifall till reservationen 1 och reservationen 8 under mom. 2. Jag nöjer mig med detta för att vi inte skall få en alltför lång votering i dag, men jag står givetvis bakom alla våra övriga reservationer.

Anf. 2 ELVING ANDERSSON (c):

Fru talman! Vid varje arbetsmarknadspolitisk debatt som vi har haft här i riksdagen under de senaste åren – och det har varit åtskilliga – har en väldigt stor del av tiden ägnats åt att blicka bakåt. Representanterna från kanske i första hand de två största partierna har i starkt retoriska anföranden och repliker ägnat sig åt att anklaga varandra för den situation som vi befinner oss i. Man rabblar siffror och statistik från början av 90-talet fram till nu. Vi som har lyssnat till den här debatten känner till leda igen resonemangen.

Det finns som bekant tre grader av lögn. Det finns vanlig lögn, det finns förbannad lögn och det finns statistik. Genom att använda *viss* statistik, eller *viss del* av statistiken, söker man bevisa sina teser om att man själv gjort allting rätt och de andra gjort allting fel.

Jag har en förhoppning om att debatten här i dag skall bli litet anorlunda. Låt oss konstatera att vi nog alla har ett ansvar för den mycket allvarliga situation med massarbetslöshet som vi nu befinner oss i. Vi kan

också konstatera att det finns ett antal faktorer som får återverkningar på svensk arbetsmarknad men som vi har liten möjlighet att påverka. Det handlar t.ex. om konjunktursvängningar, internationell valutaoro eller, som nu senast, ekonomisk instabilitet i Fjärran Östern.

Jag är för min del övertygad om att de som lyssnar på den här debatten, och alla de som är arbetslösa, tycker att det är väsentligt intressantare om debatten kommer att handla om framtiden. Det är intressantare att diskutera hur vi skall råda bot på massarbetslösheten och hur vi skall skapa förutsättningar för tillväxt och nya jobb så att människor får möjlighet att försörja sig och utvecklas.

Sverige befinner sig i en brytningstid. Vi har genomfört en nödvändig sanering av statens finanser. Centerpartiet har mycket aktivt medverkat i denna sanering. När det nu visar sig att detta saneringsarbete har gjort att vi har fått fast mark under fötterna, står vi väl rustade att ta vara på högkonjunkturen. Räntan har sänkts kraftigt. Inflationen är låg. Kronkursen är stabil. All kraft måste nu inriktas på att klara sysselsättningen, så att vi kan möta tusenårsskiftet som en nation i arbete.

I den arbetsmarknadspolitiska debatt som vi hade här i kammaren för ett par veckor sedan redovisade jag några komparativa fördelar som Sverige har och som jag tycker att vi måste ta till vara och utveckla inför 2000-talet. Jag skall i den här delen upprepa dessa.

För det första har vi i Sverige en tradition av samförstånd. Vi kan skapa sammanhållning vid avgörande samhällsförändringar. För det andra har vi en välutbildad befolkning. Lusten till kompetensutveckling och vidareutbildning är gemensam för alla grupper i samhället. Vi intar t.ex. en tätposition i världen när det gäller datakunskap på bredden.

För det tredje präglas vårt samhälle av en tydlig moderniseringslust. För det fjärde är vi på väg mot världens mest jämställda samhälle. För det femte ligger vi väldigt långt framme när det gäller kretsloppsanpassningen av samhället. Det här är komparativa fördelar som vi måste ta vara på och utveckla i vårt land.

En av de största politiska utmaningarna nu är att skapa förutsättningar för nya jobb. Det handlar om att skapa förutsättningar för nya företag att startas och för små och medelstora företag att expandera. Det handlar också om att skapa utrymme i de offentliga finanserna för en god kvalitet i utbildning, vård och omsorg.

Det är genom nyföretagande och expansiva små och medelstora företag som tillväxten av nya jobb i den privata sektorn kommer att ske. En mängd åtgärder har genomförts för att förbättra villkoren för små och medelstora företag. Det handlar t.ex. om återinförd kvittningsrätt, lindring i dubbelbeskattningen, flexiblare arbetsrätt, bättre social trygghet för företagare i den nya a-kassan, sänkta arbetsgivaravgifter riktade till små och medelstora företag och lindrad beskattning av enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag.

Företagsklimatet i vårt land är relativt gott. Internationella jämförelser visar detta liksom det faktum att näringslivets investeringar för 1997 beräknas uppgå till nästan rekordstora 70 miljarder kronor.

Det gäller nu att gå vidare. Skatteväxling med fortsatt sänkta arbetsgivaravgifter riktade till små och medelstora företag som finansieras med höjda skatter på olika slag av miljöskadlig verksamhet är till gagn både för miljön och för nya jobb.

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Omställning till kretsloppssamhället är nödvändig för en hållbar utveckling och skapar samtidigt en mängd nya arbetstillfällen. Detsamma, Kent Olsson, gäller omställningen av energisystemet och avvecklingen av kärnkraften. Sverige har en chans att bli världsledande inom den s.k. gröna sektorn med rätt incitament. Det är världens mest expansiva sektor enligt OECD, men hittills har Sverige hamnat på efterkälken i en internationell jämförelse. Förenklade regelverk kring företagande och bättre försörjning med riskkapital är andra åtgärder som måste genomföras.

När det gäller den mer konkreta arbetsmarknadspolitiken är det först glädjande att konstatera att utvecklingen nu faktiskt antligen har vänt. Arbetslösheten sjunker kraftigt, och sysselsättningen ökar. Antalet varsel minskar och antalet nyanmälda lediga jobb ökar. De ökade resurserna till kommuner och landsting gör att sysselsättningsminskningen bromsas och i många fall vänds till en ökning av antalet anställda. Detta är mycket viktigt, inte minst för kvinnornas arbetsmarknad. Men viktigast är det naturligtvis för kvaliteten i vården, omsorgen och utbildningen.

Dessa positiva signaler innebär inte att problemen är lösta. Fortfarande har vi en gigantisk massarbetslöshet i vårt land, och nya problem på arbetsmarknaden börjar uppträda.

Alltfler företag börjar nu rapportera om svårigheter att rekrytera arbetskraft med den kompetens och yrkesinriktning som fordras. Det handlar inte längre enbart om lärare och data- och teknikyrken, utan det handlar i allt större utsträckning också om yrkesarbetare inom industrin.

Om inte arbetsmarknadspolitiken lyckas med att besätta lediga jobb samtidigt som vi har massarbetslöshet, kommer arbetsmarknadspolitiken att förlora all sin legitimitet. Flaskhalsproblemen hämmar företagens tillväxt och leder till risker när det gäller en ansvarsfull lönebildning. För att möta detta krävs kompetensutveckling och utbildning.

140 000 platser i kunskapslyftet och 60 000 nya högskoleplatser är strategiskt mycket viktiga för att kunna möta arbetsmarknadens krav på kompetens och flexibilitet. Att föraktfullt kalla detta för statistikpolitik och något som införs för att hyfsa arbetsmarknadsstatistiken visar att man inte har förstått de krav som ställs på arbetsmarknaden framöver. Det visar också, Kent Olsson, ett förakt mot alla de människor som vill utbilda sig för att höja sin kompetens för att kunna möta arbetsmarknadens krav i framtiden.

Det här är dock inte tillräckligt. Arbetsmarknadsutbildning som en del av den arbetsmarknadspolitiska åtgärdsarsenalen är mycket viktig. Tyvärr har antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildningen minskat från när det var som högst ca 80 000 platser under den förra mandatperioden till 25 000–30 000 i dag. För 1998 räknar AMS med att det skall sjunka ytterligare till ca 20 000.

Det finns ett motsatsförhållande mellan kvantitet i form av volymmål å ena sidan och kvalitet å den andra. Volymmålen, om de är för högt ställda, leder till att man i första hand måste satsa på billiga åtgärder. Därmed inte sagt att de behöver vara dåliga för den skull, men en genomsnittlig månadskostnad för en deltagare i arbetsmarknadsutbildning beräknas uppgå till ca 17 000 kr medan det tillgängliga genomsnittsbeloppet är drygt 8 000 kr med det volymkrav som ställs upp för 1998.

Centern har varit pådrivande för att successivt justera ned volymmålen för att skapa utrymme för större flexibilitet. Arbetsmarknadsutskottet

*Fel! Okänt
växelargument.*

har också påtalat detta motsatsförhållande mellan kvalitet och kvantitet i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Det har lett till att vi nu lämnar ett öppet mandat för regeringen att ytterligare sänka volymmålen för att på det viset skapa utrymme för större volymer av yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning. Jag vill uttrycka en mycket stark förhoppning om att regeringen lyssnar på dessa signaler, som kommer inte bara från arbetsmarknadsutskottet utan även från AMS, om att vi behöver mer arbetsmarknadsutbildning och större flexibilitet genom sänkta eller justerade volymmål. Jag skulle gärna vilja bolla en fråga vidare till arbetsmarknadsministern. Hur ser hon och regeringen på de här problemen?

Under de senaste åren har en successiv decentralisering av arbetsmarknadspolitiken skett. Genom inrättande av lokala arbetsförmedlingsnämnder har den lokala nivån fått ett ökat inflytande och samarbetet mellan den statliga arbetsmarknadspolitiken och kommunerna har ökat. Jag ser denna utveckling som en process som inte på något sätt är avslutad ännu. Förutsättningarna ser helt olika ut i olika delar av landet. Det är därför viktigt att den lokala nivån får ännu större möjligheter att anpassa de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna till de förutsättningar och villkor som gäller i den egna kommunen. En stor frihet och flexibilitet mellan staten, kommunen, det lokala näringslivet och de fackliga organisationerna kommer att leda till den mest effektiva användningen av de arbetsmarknadspolitiska medlen. Centern bejakar därför en fortsatt decentralisering av arbetsmarknadspolitiken.

Fru talman! Jag vill också ta upp frågan om jämställdhet och kvinnornas situation på arbetsmarknaden. AMS spår i sin prognos att skillnaden i sysselsättningsintensitet kommer att öka under nästa år. Det beror på att det främst är näringsgrenar som är klart mansdominerade som väntas expandera. Däremot kommer kvinnornas arbetslöshet att minska lika mycket som männens eftersom kvinnor i väsentligt större grad än män deltar i kunskapslyftet.

Det är oerhört viktigt att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna särskilt inriktas på kvinnornas situation. Trots att riksdagen vid ett flertal tillfällen uttalat detta kvarstår den bristande jämställdheten. Män kommer i högre grad än kvinnor i åtnjutande av dyra åtgärder. Kvinnor får kortare arbetsmarknadsutbildningar än män och deltar inte lika ofta som män i projektanställningar och beredskapsarbeten. Detta är självklart inte en acceptabel tingens ordning. Jag utgår från att de mycket skarpa uttalanden som utskottet gör i det här sammanhanget kommer att leda till att jämställdhetsaspekten bättre än hittills skall präglade de arbetsmarknadspolitiska insatserna i framöver.

Låt mig också notera ett annat faktum som oroar mig mycket. Det är att den tillväxt som nu sker i ekonomin och sysselsättningen till stor del inte kommer vissa regioner till del. De regionala obalanserna ökar. Mer om detta i en senare debatt i dag, men låt mig bara nu konstatera att vi som nation inte har råd att inte ta tillvara tillväxtkraften i hela vårt land.

Låt mig avslutningsvis säga några få ord om ett särskilt projekt som tilldragit sig en viss diskussion i utskottet, nämligen det nordiska akvarellmuseet i Skärhamn. Visserligen brukar inte riksdagen peka ut särskilda projekt för arbetsmarknadspolitiska åtgärder, men detta projekt är så unikt på många sätt att det förtjänat en otraditionell behandling. Det är ett projekt som är viktigt ur såväl kulturpolitisk som regionalpolitisk och

sysselsättningspolitisk synpunkt. Det är därför som jag med beklagande konstaterar att utskottet inte kunnat göra ett avsteg från de gängse kuty- merna i detta särskilda fall. Jag hoppas ändå att regering och arbetsmark- nadsmyndigheter i konstruktiv anda söker en lösning på det återstående finansieringsproblemet för det här projektet.

Fru talman! I utskottsbetänkandet finns reservationer som är under- tecknade av centerpartister. Jag nöjer mig med att yrka bifall till en av dessa, nämligen reservation nr 9 under mom. 33.

Anf. 3 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Elving Andersson sade bl.a. att det var märkligt att vi moderater inte stod bakom kunskapslyftet. I mitt anförande tog jag upp att kunskapslyftet bl.a. innebär att arbetslösheten minskar genom statist- iska åtgärder.

Jag skulle vilja fråga Elving Andersson varför inte han, som under så pass lång tid har stött regeringen, i stället satsat på den kvalificerade yrkesutbildningen. Vi vet ju att den kommer att ge jobb. Kunskapslyftet kommer enligt AMS prognoser enbart att innebära att man skjuter på arbetslösheten. Enligt AMS senaste siffror befarar man att en oerhört stor arbetslöshet kommer fram i sommar när de som går i kunskapslyftet kommer ut igen. De lär knappast få några nya jobb. I det här utskottet sysslar vi faktiskt med arbetsmarknadspolitik, om Elving Andersson har glömt det. Vi skall minska de arbetslösas skaror.

Låt mig ta upp en annan sak som Elving Andersson också sade i sitt anförande. Vad är det för bättre villkor för företagare som har skapats under den tid som Elving Andersson har stött den socialdemokratiska regeringen? På vilket sätt har villkoren förbättrats? Följer Elving Anders- son inte med i alla de tidningar som skriver om hur företagarna vill ha det? De vill ha lägre skatter, förändrade arbetsrättsvillkor osv. Det skulle vara intressant att få höra vilka villkor som har förbättrats för företagarna i Sverige.

Anf. 4 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag kritiserar Kent Olsson för att han och moderaterna ut- talar sig så oerhört negativt om kunskapslyftet. De kallar det för det s.k. kunskapslyftet och för statistikpolitik osv. Det här är en oerhört central fråga för framtiden, Kent Olsson. Detta innebär att man ökar människor- nas anställningsbarhet. Vi vet att det krävs mer kunskaper och kompetens för att kunna vara flexibel och möta framtidens behov på arbetsmark- naden.

Alla de människor som inte har en treårig gymnasiekompetens i bot- ten har svårare än andra att kunna hävda sig på arbetsmarknaden framö- ver. Det är därför de får chansen nu i den här gigantiska utbildningssats- ningen som sker via kunskapslyftet. De får chansen att skaffa sig en bättre grund att stå på för att möta framtidens krav. Det tycker jag att vi skall se positivt på. Framför allt skall vi se positivt på att det är så oerhört många människor som tar den här chansen och är villiga att satsa tid för att för- kovra sig.

Sedan frågade Kent Olsson vilka villkor och annat som har förbättrats för småföretagen. Det är bara att beklaga om Kent Olsson inte har följt

med vad som har hänt och skett de senaste åren. De sänkta arbetsgivaravgifterna, riktade just till små och medelstora företag, är ett sådant exempel. För en egenföretagare innebär det sänkta skatter på 9 000 kr per år. Det är ganska rejäla sänkningar av avgifterna. Vi har också bättre social trygghet nu i den nya a-kassan osv.

Jag skulle vilja passa på att ställa en fråga till Kent Olsson också. Den handlar om arbetsrätten som han gör ett stort nummer av.

På s. 159 i utskottsbetänkandet skriver Moderaterna i en reservation tillsammans med Folkpartiet och Kristdemokraterna: "En möjlighet är enligt utskottets mening att i avvaktan på en mer generell modernisering av den arbetsrättsliga lagstiftningen återinföra den arbetsrättsliga reglering som infördes av fyrpartiregeringen och som gällde under år 1994."

Sedan skriver man på s. 207 i ett särskilt yttrande:

"Vi föreslår vidare att det med omedelbar verkan införs en möjlighet för löntagare och arbetsgivare att vid nyanställning välja andra samverkansformer än dem som anges i den arbetsrättsliga lagstiftningen."

Min fråga till Kent Olsson, som jag tror att många med spänning väntar på svaret på, är denna: Vad är det som gäller egentligen? Hur skall ni ha det?

Anf. 5 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Först vill jag kommentera kunskapslyftet. Det är faktiskt så, Elving Andersson, att arbetsmarknadspolitiken går ut på att minska arbetslösheten. Vi har sagt att vi i vår arbetsmarknadspolitik vill ha lärlingsutbildning och mer yrkesutbildning, som vi vet ger jobb. Den vanliga kompletteringen av utbildning kan ske i komvux och i den normala skolan och skall inte gå den här vägen. Arbetsmarknadsutbildning är till för att skapa mer jobb. Även Elving Andersson sade för en stund sedan i talarstolen att han tyckte, om än tveksamt, att volymmålet måste sänkas och att man i stället skall satsa mer på kvalitet.

Sedan gäller det arbetsrätten. Vi har sagt i reservationen, som vi har gemensamt med Kristdemokraterna och Folkpartiet, att vi till att börja med vill återinföra de regler som gällde vid fyrpartiregeringens avgång, som även Elving Andersson då stod bakom. Det skulle vara intressant att höra om han fortfarande står bakom dessa regler. Men vi har också sagt i reservationen att vill gå längre. Det är ingen hemlighet att vi moderater vill gå ytterligare en bit längre än vad de övriga partierna gör, exempelvis med individuella avtal och annat.

Jag ser egentligen inte att det skall vara några större bekymmer för en borgerlig regering i framtiden. Om Elving Andersson, med sin bakgrund, kan stödja i stort sett allt vad Socialdemokraterna har gjort tror jag inte att det blir några bekymmer för oss att komma överens på den borgerliga sidan. Det borde vara ett större hopp för Elving Andersson att stödja Socialdemokraterna än att de tre borgerliga partierna kommer överens. Jag hoppas också att Elving Andersson så småningom skall ansluta sig dit.

Anf. 6 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Kent Olssons uttalande här tyder bara på att han har synnerligen bristande kunskaper och erfarenheter av hur politiskt arbete

*Fel! Okänt
växelargument.*

fungerar. I ett samarbete partier emellan – oavsett om det är mellan två, fyra eller fler partier – handlar det inte om att ett parti stöder något annat. Men det kanske kommer tider då även Kent Olsson lär sig hur sådant här fungerar.

Kunskapslyftet hör inte hemma i arbetsmarknadspolitiken, säger Kent Olsson, därför att det leder inte till nya jobb. Nej, men det ligger inte heller inom arbetsmarknadspolitikens ram, utan det ligger inom Utbildningsdepartementet. Vi behandlar inte kunskapslyftet i detta betänkande. Det gäller att veta vad man pratar om. Det är en utbildningssatsning, men den är viktig. Vi måste se helheten i arbetsmarknadspolitiken och möjligheten att skapa jobb. Det är samverkan kring företagspolitik, näringspolitik, regionalpolitik, miljöpolitik och utbildningspolitik osv. som skapar de här framtidssatsningarna.

Avslutningsvis tycker jag att Kent Olssons något krystade förklaringar om hur man skall ha det med arbetsrätten framöver inte var ett särskilt bra svar. Man säger att man från årsskiftet vill införa fyrpartiregeringens gamla arbetsrätt. Vi har för övrigt i dag en arbetsrätt som är väsentligt längre gående när det gäller att skapa flexibilitet och möjligheter till lokala lösningar. Men det säger Moderaterna först tillsammans med Folkpartiet och Kristdemokraterna i en reservation. Sedan föreslår man att det ”med omedelbar verkan införs en möjlighet för löntagare och arbetsgivare att vid nyanställning välja andra samverkansformer än dem som anges i den arbetsrättsliga lagstiftningen”.

Om nu olyckan skulle vara framme – det är ett hypotetiskt resonemang – och Kent Olsson och Moderaterna här i kväll får majoritet här i kammaren, vad är det då som gäller? Vilka arbetsrättsregler skall gälla från årsskiftet? Det går inte att sitta på flera stolar samtidigt, Kent Olsson. Det är en stor risk att man ramlar mittemellan i så fall.

Anf. 7 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Att människor har arbete är grunden för hela vår ekonomiska existens och för att hävda ett gott välfärdssamhälle. Det möjliggör dessutom att vi ekonomiskt och rationellt kan röra oss, få utbildning och grund för att fungera som medmänniskor.

För andra gången inom loppet av en månad skall vi nu debattera arbetsmarknadspolitik. Den senaste månaden har den öppna arbetslösheten sjunkit ytterligare, och det är självfallet mycket glädjande. Smolket i bägaren är när man läser statistik över arbetslösheten och finner att sysselsättningen alltfjämt minskar. Enligt SCB har sysselsättningen sedan november 1996, dvs. för ett år sedan, minskat med nästan 20 000 personer. Den största delen av minskningen har framför allt skett bland fast anställda kvinnor inom vård och omsorgssektorn. Det är egentligen en makaber paradox. Samtidigt har vi larmdebatter i och utanför riksdagen om vårdkrisen. Alltfler institutioner undersöks när det gäller att se över brister i vård, särskilt för de gamla.

Uppseendeväckande är ju att sysselsättningskrisen är störst i den offentliga sektorn. Det är den sektor som Socialdemokraterna i 1994 års valrörelse gick ut med garantier för att den skulle skyddas och säkras. Självfallet anklagar jag inte Socialdemokraterna för att avsiktligt ha spekulerat och drivit fram ett misslyckande i arbetsmarknadspolitiken. Men den sammantagna politiken på arbetsrättens område, på skatteområdet,

den byråkratiska delen och pålagor för inte minst småföretagarna har lett till en havererad arbetsmarknad.

Sysselsättningsuppgången var på gång från 1993–1994 men kom av sig 1995–1996. Jämfört med när Socialdemokraterna tog över i oktober 1994 var det över 40 000 färre sysselsatta i november 1997, dessutom i en god konjunktur. Visst är det ett misslyckande! Det är lätt att instämma med en av veteranerna inom Arbetsmarknadsverket, länsarbetsdirektör Björn Pettersson i Norrbotten, då han i senaste numret av tidningen Arbetsmarknaden talar om att vi haft ”tre förlorade år inom arbetsmarknadspolitiken”.

När Göran Persson talade vid socialistkongressen i Malmö i somras manade han till handling: Handling mot arbetslösheten, annars kommer vi att missa tillfället. Han sade att det finns en risk för att vi så mycket koncentrerar oss på gemensamma dokument att vi förlorar tid och att vi måste orka att samtidigt driva en framgångsrik nationell politik för sysselsättningen.

Fru talman! Det är så sant som det är sagt, men mycket talar för att den regering som Göran Persson leder ser ut att missa tillfället. Hans påstående att vi koncentrerar oss för mycket på dokument och att vi förlorar tid stämmer också, för aldrig har det väl kommit så mycket dokument som under de här tre regeringsåren. Jag vill bara erinra om att a-kassan sedan 1994 har ändrats tio gånger, och fortfarande vet vi inte slutet på den storyn.

Nu sägs det att det har utbrutit ett gräl mellan de två partier som bär upp den socialdemokratiska regeringspolitiken. Centerns gruppleadare säger beträffande tidsbegränsningen i a-kassan att Socialdemokraterna har gjort avtalsbrott, och arbetsmarknadsministern kontrar med att det är partikongressen som har tagit över uppgörelser i riksdagen.

Eftersom frågan får konsekvenser för både de arbetslösa och arbetsmarknadspolitiken i stort skulle jag vilja fråga arbetsmarknadsministern vad ”dagsnoteringen” för a-kassan är i dag. Det skulle också vara intressant att få ett besked från Centerns talesman här om han vidhåller att det är ett avtalsbrott från en uppgörelse och vad det kan tänkas leda till. Det tredje spørsmålet är till utskottets talesman i fråga om utskottsmajoritetens markering av att a-kassan skall vara en omställningsförsäkring: Vilket värde har utskottets skrivning på den punkten?

Fru talman! Det som känns dystert och besvärande är att den hårda massarbetslösheten delvis har orsakats av åtgärder som syftar till att minska utbudet av arbetskraft. För inte så länge sedan var det en stygelse också i socialdemokratisk tankevärld att man skulle förtidspensioneras. Men nu är det ingen hejd på detta. Tillfälliga avgångsersättningar, generationsväxlingar men också luftiga förslag om arbetstidsförkortning skall genomföras, och ännu fler skall förtidspensioneras. Det leder till en ond spiral, som innebär att allt färre skall försörja allt fler. Bördan kommer med andra ord att bli mycket tung på dem som har ett jobb i framtiden. Regeringens attack mot arbetslöshet har i mycket blivit en attack mot arbetskraften.

I Folkpartiet är vi av den uppfattningen att arbetsmarknadspolitiken måste läggas om, så att fler jobb skapas genom företagande. Det kan ske bl.a. genom att man stimulerar en sänkning av arbetsgivaravgifterna. Vi föreslår sänkt tjänstemoms – någonting som EU för övrigt har föreslagit.

Prot. 1997/98:49
17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag skulle vilja fråga arbetsmarknadsministern om det nu övervägs en skattelättnad inom tjänstesektorn med direkt avsikt att främja nya jobb.

När vi vill satsa på en politik för fler jobb är grunden att det är den enda riktigt stabila vägen för att få rätsida på Sveriges problem när det gäller ekonomi och sysselsättning och säkra framtidens välfärd. Då måste fler riktiga jobb komma till. Regeringens ensidiga tal om att bekämpa öppen arbetslöshet i stället för att få fram nya jobb innebär att man försöker lösa problemen genom att gömma undan alltför utanför arbetsmarknaden i åtgärder av olika slag. Jag tror att man både i regeringskretsen och här i riksdagshuset i den frågan sitter i något av en ideologisk fälla.

Arbetsmarknaden har förändrats radikalt de senaste åren. Förändringsarbetet, framför allt på offentlighetsidan, har inte hängtt med. Det har fått svåra sociala konsekvenser för både arbetstagare och de många som man skall betjäna.

Jag har tidigare påstått att vi i arbetsmarknadspolitiken har fått någonting som kan kallas för åtgärdsfrossa. Det innebär att det finns en jättestor arsenal av åtgärder som den enskilde skall snurra runt i till synes hur lång tid som helst. Från AMS har man nu äntligen meddelat att det skall vara färre åtgärder. Det är bra. Man skall samordna, som det så vackert heter. Men när man räknar samman åtgärderna ser man att det ändå är ett tjugotal. Vi tror att det är på tok för många.

Folkpartiet har sedan länge förordat att volymkraven skall sänkas till förmån för högre kvalitet i utbildningen. Det skall vara en utbildning som i högre grad kan garantera jobb. Det har funnits en alltför stor kallsinnighet från regeringssidan. Med stöd från bl.a. AMS skall nu volymkravet sänkas. Den länsarbetsdirektör som jag nyss citerade säger följande: "Nu måste volymkravet bort". Man måste kunna utbilda arbetslösa för de sektorer där jobben finns.

Trots den väldiga åtgärdsarsenalen talas det genast om flaskhalsar när det blir en svag uppgång. Jag tror också att det är viktigt att vi får en större frihet att pröva flexibla lösningar. De lokala AF-nämnderna skall också få ett större utrymme.

Inriktningen måste vara att lösningarna leder fram till eller ger en rejäl chans till ett nytt och riktigt jobb. Då kan man inte laborera med återstäl-lare, fördubblade sjuklöneperioder eller annat hindrande. Tala om höga trösklar för människor som funderar på att starta eget!

Vi menar att det inte räcker att tala väl om småföretagsamhet eller företagsamhet i allmänhet. Vi har lagt fram ett antal konkreta förslag. För flera månader sedan tog vi fram exempel på hur förenklingspaketet för blivande småföretagare skulle kunna se ut. Vårt startpaket innehåller i princip allt vad en blivande företagare borde behöva för att starta och deklarerar för enskild firma. Det skulle kunna se ut på följande sätt.

- En checklista för blanketter och myndighetskontakter
- Enkla och tydliga blanketter för registrering av firma, ansökan om F-skattsedel och postgirokonto
- Ett förslag om förenklad deklarationsblankett för småföretagare
- En enkel kassabok

Allt detta samlas i ett paket som borde finnas på varje skattekontor.

Fru talman! Jag har med mig detta lilla startpaket. Det är en modell för hur man skulle kunna göra det enkelt för den blivande företagaren och undvika att han eller hon trasslar in sig i svårbegripliga blanketter. Jag

tror att det är viktigt att undanröja hinder. Vi anser att egenföretagare precis som löntagare bör kunna välja att lämna en förenklad deklaration.

Dagens skatte- och deklarationsregler är i allt väsentligt utformade för de större tillverkande kapital- och materialintensiva företagen. Det stämmer dåligt med ett framväxande tjänstesamhälle. Bland nya entreprenörer är det många som framför allt säljer sin egen tid och sitt eget kunnande.

Folkpartiet vill med sitt startpaket symbolisera den befrielse från stora delar av företagsadministrationen som gör steget att bli sin egen både lättare och kortare. Vi tror att det är en nödvändig politik som syftar till att göra företag till ett naturligt val för många fler människor – inte minst unga människor.

Låt mig för tydlighetens skull lägga till att vårt förslag om att förenkla för dem som vill bli företagare inte skall ses som att vi förordar en slappare kontroll eller utrymme för oegentligheter. Självfallet skall en hög företagsetik upprätthållas. Nystartande företagare skall betala skatter med samma pliktskyldighet som alla andra. Men det är viktigt för individernas och för hela samhällets skull, fru talman, att Sverige får fler skattebetalare och färre bidragstagare.

Min fråga till arbetsmarknadsministern blir följande. Kommer regeringen att föreslå förändringar som underlättar för blivande småföretagare att starta företag?

Fru talman! Det som är illavarslande är att många med eller utan arbete börjar acceptera den höga arbetslösheten. Det anförs att jobben är slut och att arbetslöshet skulle bero på arbetsbrist. Jag har flera gånger i denna kammare för både arbetsmarknadsministern och utskottet påpekat att arbetslöshet inte beror på arbetsbrist. Det finns i stället andra brister.

Det gäller brist på lönsamhet i företagen, där skatter och regler slår hårt. Det gäller brist på pengar i offentliga kassor. Vården skulle behöva få den personal som behövs. Det är brist på förmåga att organisera arbetslivet. I stället skulle förenklningar underlätta för människor att starta företag och ge löntagare nya riktiga jobb.

I något som gränsar till desperation förs nu förslag om kortare arbetstid fram, trots att det saknas arbetskraft på vitala områden. Jag nämnde vårdsektorn som ett exempel. Andra drömmer lyriskt om sabbatsår med a-kassa. Regeringen vill ha generationsväxling i stället för att låta människors kreativitet och arbetsförmåga komma till sin rätt. De grundläggande problemen löser man inte den vägen.

En tidigare informationssekreterare i det socialdemokratiskt ledda Finansdepartementet skrev i en krönika för en tid sedan att regeringen satsar på dem som har jobb, men bryr sig föga om dem som saknar arbete.

Det kom en rapport från ESO i förra veckan. Vi ruskas alla om av rubriken Barnfamiljer i arbetslöshetsfälla. Det berättas att det svenska skatte- och bidragssystemet skapar en arbetslöshetsfälla som innebär att det inte är lönande för ett stort antal arbetslösa att börja arbeta. Ofta är det barnfamiljer med låga inkomster som befinner sig i den situationen. Fyra av tio, eller runt 40 %, skulle få ekonomin mycket marginellt förbättrad om de började arbeta. En stor grupp skulle inte förbättra ekonomi om de började jobba. Det bekräftar farhågorna att vi i grunden har ett felaktigt regelsystem när det gäller skattevillkor. Det finns en rad hinder som bromsar både blivande företagare och dem som skulle vilja börja med eller återgå till lönearbete.

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag skulle åter vilja aktualisera frågan till arbetsmarknadsministern och regeringen. Kommer det ett reformerat skatteförslag för tjänste- och servicesektorn med den bestämda avsikten att bredda arbetsmarknaden och ge nya riktiga jobb?

Fru talman! Så vill jag gå över till dem som har det allra svårast på arbetsmarknaden – det gäller i både hög- och lågkonjunktur – dvs. människor med funktionshinder. Det är de som vi summariskt kallar för arbetshandikappade. Det är de som nu har lönebidragsanställningar eller jobbar på Samhall.

Det finns ett stort behov av större stöd. Därför har vi från Folkpartiets sida yrkat på en kvarts miljard kronor mer än vad regeringen föreslår till dem som behöver olika former av lönestöd för att erhålla ett eget arbete.

Arbetsmarknadspolitiken måste förändras i riktning bort från byråkratin. Ett underlättande av nyföretagande och en förenkling av skatte- och regelvillkor gör att vi får en inströmning av fler arbetstagare. Då är lösningen inte högre skatter utan fler skattebetalare. Då blir målet fler människor i arbete. Det här är, fru talman, ekonomiskt nödvändigt, men det innebär också – kalla gärna detta socialliberalt – att man uppnår viktiga humanvärden samtidigt som en god välfärd för medborgarna kan säkras.

Jag förordar Folkpartiets reservationer, men jag begränsar mig till att yrka bifall till reservationerna 1 och 10 under avsnitt 38 och 48.

Låt mig avsluta med att på en punkt instämma med Elving Andersson. Det gäller det nordiska akvarellmuseet i Bohuslän. Det är litet okonventionellt att stödet går över arbetsmarknadspolitiken, och Folkpartiet hade i kulturutskottet både finansierat och föreslagit detta. Det är ett bra projekt, och det bör komma till stånd.

En annan synpunkt som har förts fram i ett särskilt yttrande är trossamfundens lokalbyggande. De fria trossamfunden borde få samma chans som Svenska kyrkan har fått genom det som nu är på gång.

På de två punkterna har regeringen stora möjligheter att agera under löpande budgetår. Regeringen bör därför ta till sig de här uppmaningarna från mig, Elving Andersson och kanske fler.

Anf. 8 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i mycket av det som Elver Jonsson sade i sitt anförande. Jag uppskattar Elver för hans engagemang i arbetsmarknadspolitiken och hans empati när det gäller de arbetslösas situation.

Elver Jonsson ställde en fråga till mig om den s.k. bortre parentesen, dvs. en tidsbegränsning i rätten till arbetslöshetsersättning, och jag begärde replik för att svara på hans fråga. Det här är inte bara en överenskommen melse mellan Centerpartiet och regeringen, utan det handlar om en proposition som riksdagen sedermera har ställt sig bakom. Det framgår där klart att a-kassan skall vara en omställningsförsäkring och att den skall vara tidsbegränsad. Jag har ingen anledning att dra någon annan slutsats än att riksdagens beslut gäller.

I samma proposition och riksdagsbeslut är det också flaggat för att det skall utredas vad som skall hända när den här tidsgränsen uppnås. På den punkten får vi avvakta och med spänning se fram emot vad regeringen kommer med för lösning.

Jag vill också ta upp ett par andra saker. Elver Jonsson skriver på s. 192 i sin reservation 14 i betänkandet apropå arbetsmarknadsutbildning,

kompetensutveckling och liknande som vi har pratat om: ”Vidare är det väsentligt att antalet personer i utbildningar minskas samtidigt som kvaliteten på utbildningarna höjs.” Det vore intressant att få en förklaring på hur det kan komma sig att Folkpartiet tycker att vi skall minska antalet arbetsmarknadsutbildningar när egentligen alla andra som är initierade i frågan tycker tvärtom. Vilken analys ligger bakom det ställningstagande som Folkpartiet har gjort?

Längre ned i samma reservation, längst ned på s. 192, skriver Elver Jonsson apropå åtgärdsarsenalen att det är lämpligt att välja billigare åtgärder framför dyrare. Innebär det att Elver Jonsson vill ha mindre arbetsmarknadsutbildning och mer ALU? Är det den slutsatsen man skall dra av Folkpartiets reservation?

Anf. 9 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag fick inte något alltför tydligt svar av Elving Andersson när det gäller den bortre parentesen, om det, som Elving Anderssons gruppleddare påstod, var ett avtalsbrott. Han kan väl återkomma till frågan om det är ett avtalsbrott eller om det är fullt korrekt, för det kan ju inte vara både det ena och det andra.

Elving Andersson säger sedan att det är en omställningsförsäkring. Det är bra att vi slår fast det och att riksdagens beslut gäller. Det är bara det att man frågar sig vilket beslut det handlar om. Riksdagen har en gång fattat ett beslut, men Elving Andersson och Centern var ju inte överens i att delta i att riva upp beslutet. Fortfarande ligger detta i framtiden. Som Elving Andersson uttryckte det kan vi med spänning se fram emot vad som kommer.

Javisst är det spännande med socialdemokratisk politik, en politik som Centern hittills har stött under alla de här turerna. A-kassan har t.ex. förändrats tio gånger under den här perioden, och fortfarande funderar man på en utredning om hur det skall bli med a-kassan i framtiden. Är det inte litet märkligt efter en treårig regeringsperiod, under vilken Centerpartiet under senare tid har tagit på sig en stor roll? Detta skall jag inte förmena er, för i sakpolitik skall vi kunna göra upp. Men det är klart att det är ett misslyckande att man i genomsnitt varje kvartal har genomfört förändringar i den a-kassa som, när vi nu har en så hög arbetslöshet, berör så väldigt många människor.

Jag återkommer till kompetensutvecklingen i min nästa replik.

Anf. 10 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag är då tvungen att gå upp i replik på Elver Jonsson, så att han får chans att svara på mina frågor. Det var egentligen därför jag begärde ordet.

Jag ser med spänning fram emot svaren på hur det kommer sig att Folkpartiet vill att vi skall minska antalet personer i utbildningar och prioritera billiga åtgärder snarare än dyrare i arbetsmarknadspolitiken. Det skall som sagt bli spännande att lyssna på hans svar.

Min utgångspunkt – och jag tror att många med mig tycker så – är att vi skall göra precis tvärtom vad Folkpartiet förespråkar. Vi måste satsa på fler människor i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning. Vi måste justera volymkraven, så att vi får möjlighet att satsa på mer kvalitativa åtgärder,

Prot. 1997/98:49

17 december

*Ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet samt
arbetsmarknad och
arbetsliv*

***Fel! Okänt
växelargument.***

som många gånger kan vara dyrare än massåtgärder. Därför tycker jag att resonemanget om att prioritera billiga åtgärder snarare än dyrare är något kontraproduktivt.

Vad gäller frågan om omställningsförsäkring utgår jag från att det beslut som riksdagen har fattat gäller. I beslutet står det klart och tydligt att arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring och att den skall vara tidsbegränsad. Där redovisas också att regeringen skall utreda frågan och återkomma med förslag som skall träda i kraft någon gång under 1999 – det är snart ett år sedan vi diskuterade frågan här i kammaren, så jag är inte säker på att jag kommer ihåg rätt. Det är ganska tydligt uttalat i propositionen och arbetsmarknadsutskottets betänkande, och riksdagen har sedan ställt sig bakom de uttalandena. Jag har ingen som helst anledning att dra någon annan slutsats än att riksdagsbeslutet gäller.

Anf. 11 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Det är bra att Elving Andersson upprepar att det är en omställningsförsäkring och att den skall vara tidsbegränsad. Det är möjligt att det i ett historiskt perspektiv kan se måttligt långt ut. Men efter tre år och tio förändringar i a-kassan har man fortfarande inte kommit längre än att man säger att det skall tillsättas en utredning, och direktiven är ännu inte utfärdade. Arbetsmarknadsministern har sagt att det man talat med Centerpartiet om inte gäller, utan att den socialdemokratiska partikongressen har sagt att det minsann inte skall vara fråga om några tidsbegränsningar. I det korta perspektivet kommer jag därför att känna mig särskilt spänd inför arbetsmarknadsministerns svar senare under debatten.

Jag tror att det är viktigt att vi får stabilare spelregler, och då måste vi erkänna att återställarna och återställarna av återställarna har varit väldigt olyckliga. Då var det ändå mer ordning och reda när Elving Anderssons partikamrat Börje Hörnlund skötte arbetsmarknadspolitiken. Då hade vi inte dessa häftiga växlingar.

Det är volymerna vi behöver dra ned. I volymerna ligger också ibland utbildningar som inte leder till nya jobb. Folkpartiets linje är att vi skall se till att få kvalitativa utbildningar som leder till jobb, även om de kortsiktigt skulle vara dyrare är de långsiktigt väldigt billiga. Därför gäller det att dra ned volymerna på sådana åtgärder som inte leder till nya, riktiga jobb. Detta har Folkpartiet sagt. Utskottet har varit inne på det, och även AMS önskar dra ned volymerna. Vi skall nu lyssna på vad regeringen säger om de s.k. volymkraven. De har varit besvärande stora under senare tid.

Anf. 12 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Vi skall debattera AU1, ett stort och omfattande betänkande, som innehåller två mycket stora utgiftsområden och behandlingen av två av revisorernas rapporter. Här i debatten är det bara möjligt att ta upp några få frågor. Vi har ju också diskuterat allmänna frågor den 20 november.

Låt mig först säga att det är häpnadsväckande att lyssna till de borgerliga partierna. De föreslår i själva verket radikala neddragningar av arbetsmarknadspolitikens resurser. Jag skall under debatten försöka få fram

svar från dessa partier när det gäller hur de har tänkt agera för att de arbetslösa skall få något meningsfullt att göra.

Det är också intressant att lyssna till Centern, som nästan inte har någon politik här. En gång i tiden brukade Elving Andersson ändå tänka på de arbetshandikappade, men den tiden är förbi. Däremot förstår jag att man tänker en del på Bohuslän, men den regionalpolitiska debatten kommer faktiskt först i ett senare betänkande.

Låt mig sedan säga att det har varit ett mycket hårt jobb att få ihop det här betänkandet. Särskilt skulle jag vilja ge en eloge till kanslipersonalen, fru talman, som med en oerhörd energi, och på ett sätt som får mig att tveka i fråga om hur man kan tillämpa arbetsmiljölagstiftning och arbetsrättslig lagstiftning, har sytt ihop ett betänkande som vi politiker har lagt grunden till i en i vissa fall tyvärr ganska ytlig diskussion.

Jag vill i dag ta upp några frågor: de strategiska skillnaderna mellan partierna, den budgetpolitiska behandlingen samt ett antal sakfrågor.

Man kan naturligtvis gnälla, som borgarna gör. Delvis utnyttjar man relevant information, och jag vill fästa Margareta Winbergs uppmärksamhet på en del sådana siffror.

Antalet sysselsatta är i november i år 20 000 lägre än för ett år sedan och 72 000 lägre än för två år sedan. Antalet sysselsatta kvinnor är 35 000 lägre än för ett år sedan. Här är situationen alltså värre. Arbetskraften är över 100 000 personer mindre än för två år sedan och 90 000 mindre än för ett år sedan. Den kvinnliga förvärvsfrekvensen, Margareta Winberg, är i dag 72,4 %. Vid 90-talets början låg den på 80 %. De registrerade deltidsarbetslösa kvinnorna har på ett år ökat med nästan 6 %. Särskilt kraftig är nedgången av sysselsatta inom vård och omsorg – på ett år 30 000, på två år 54 000. Det rimmar illa med ambitionen att särskilt satsa på kvinnornas ställning på arbetsmarknaden. Och det rimmar kanske ännu sämre med ambitionen att satsa på välfärden, den välfärd som är allra viktigast.

Jag vill peka på en detalj när det gäller arbetsmarknadspolitiken. Om vi ser på de åtgärder som ligger närmast den ordinarie arbetsmarknaden och har bäst resultat i utvärderingarna finner vi att rekryteringsstödet har minskat med 72 % på ett år, utbildningsvikariatet med 63 %. Arbetsmarknadsutbildning för kvinnor har minskat med 11 %. Samtidigt omfattar volymåtgärderna ALU och API tillsammans 85 000 personer, det som de flesta säger ger undanträngningseffekter och ofta är arbetsmarknadspolitiskt meningslöst.

Sysselsättningspolitik är inte arbetsmarknadspolitik. Sysselsättningspolitikens mål är att dra upp sysselsättningen. Det handlar om att våga satsa i en expansiv finanspolitik, att påverka EU till att ta gemensamma tag – Vänsterpartiet har lagt fram sådana förslag. Det handlar om att inte binda sig vid EMU-konvergenskraven – vad säger Margareta Winberg om det? Riksbankens räntehöjning häromdagen har ingen nämnt, men den är en del i en politik där en frikopplad riksbank bekämpar ett obefintligt inflationsmål och gör precis som EMU-processens aktörer vill att vi skall göra. Det är mycket mer skadligt för jobben än vad de flesta tror.

Efterfrågan och konsumtionen gynnas av en skatte- och bidragsmässig omfördelning. En bra fördelningspolitik är bra för att ge människor köpkraft och öka efterfrågan. En dålig fördelningspolitik leder till att spar-kontona höjs för dem som redan har väldigt mycket pengar.

När det gäller en aktiv näringspolitik för regional tillväxt och byggsatsningar har Vänsterpartiet satsat 1 miljard kronor utan att få något medhåll. Ändå gnäller många över att byggarbetsmarknaden står stilla.

När det gäller den offentliga sektorn har regeringen satsat något, men den har samtidigt tagit så mycket mer. Vänsterpartiet satsar mer och försöker också omvandla passivt a-kasseberoende till riktiga jobb. Vi omvandlar ungefär 4 miljarder kronor på det sättet från utgiftsområde 13 till utgiftsområde 25 och får därmed fram 25 000 jobb som så väl behövs inom vård och omsorg.

Det finns många motionärer som talar om det här. Miljöpartiet pratar om det. Socialdemokratiska kvinnoförbundet har pratat om det jag vet inte hur länge. Men när det kommer till kritan och förslagen ligger på kammarens bord får vi inget stöd. Det är den dubbelmoralen i politiken som är så farlig. Det är den som så lätt leder till politikerförakt. Det här med arbetslösheten är inte regeringens fel, som borgarna säger. Inte heller är det regeringens förtjänst om de här siffrorna går litet upp och ned. Det är en mycket allvarlig situation vi har i Sverige, med en halv miljon människor utanför arbetsmarknaden och med en sysselsättningsnedgång.

Vi måste ha tillväxt – men det räcker inte, som vi säger i Vänsterpartiet. Vi måste omfördela arbetstiden. Vi måste begränsa övertiden. Vi måste låta övertidstimmar vara dyrare. När utskottet kommenterar detta säger man: Ja, det kanske inte vore en så dum idé, men vi vågar inte nu. Jag har motionerat om detta i fem år. Orkar inte, säger utskottet.

Om arbetstiden säger man: Ja, det vore väl bra, bara någon annan gör det, bara man avtalar om det på arbetsmarknaden. Men det är problematiskt, för då blir det lätt de starka som driver igenom detta och får bättre villkor, kortare arbetstid och ofta bättre lön. De som är svaga har ingen chans.

Det är precis så frågan står i dag. Frågan drivs hårt av de förbund som ligger inom exportindustrin, men Handels, Kommunal osv. orkar inte driva den då deras betalningsförmåga är svag. Det här kräver en radikal omfördelningspolitik, både skattemässigt och på annat sätt. Politikerna kan inte undandra sig ansvaret.

I fråga om lönebildningen undrar jag varför inte regeringen kommer med något initiativ som påminner om vad vi år ut och år in har kallat för framtidsfonder – LO kallar dem utbildningsfonder, TCO likaså. Det handlar alltså om initiativ som med vinstdelning ger löntagarna del i produktionsöverskottet. Detta skulle utveckla kompetensen och därmed konkurrenskraften men också ge de enskilda löntagarna en rejäl del av de vinster som skapas.

När det gäller arbetsrätten vill de borgerliga partierna avveckla eller avreglera den. Vi vill göra tvärtom: mer trygghet, mer inflytande för löntagarkollektivet och mer stabilitet i näringslivet.

I fråga om a-kassepolitiken kan jag hålla med om att det har varit för många ändringar. Det har varit för mycket velande, och det är fortfarande för mycket velande. Jag skall återkomma till det när jag nämner några av våra krav.

När det gäller arbetsmarknadspolitikens innehåll och roll finns det ganska mycket att säga. Arbetsmarknadspolitikerna har tappat kvalitet, vilket vi har påpekat under en lång tid. Det hänger ihop med volymkraven. Det hänger ihop med att man har dragit ned på beredskapsarbeten

och riktiga verksamheter som går emot konjunkturen. Man har också dragit ned på arbetsmarknadsutbildningen, och man har ökat de oambitiösa insatserna. Det här säger SACO, det här säger TCO, det här säger LO, det här säger man från industrins sida, det här säger nästan hela forskarsamhället och det här har vi från Vänsterpartiet sagt i jag vet inte hur många år.

Å andra sidan har utvecklingen egentligen försämrats. Vi får mindre och mindre kontroll över vad som faktiskt sker. Vi från Vänsterpartiet är för en lokal förankring och större frihet. Vi har motionerat om att ta bort volymkraven. Vi har motionerat om att få bort detaljbestämmelserna och få en större andel av otaritionella medel som kan utnyttjas fritt. Men vad vi inte gillar är att man håller kvar reglerna och sedan öppnar frizoner därför att de lokala aktörerna känner att de sitter i tvångströja. Plötsligt kommer Skåne och vill ha frizon och slippa bry sig om reglerna. Sedan kommer Dalarna och vill ha frizon osv. Vad är det då till slut som gäller?

Det är mycket viktigt att både a-kasssystemen och de arbetsmarknadspolitiska systemen och regelverken görs på ett sådant sätt att de blir både användbara och möjliga att lysa igenom så att politikerna vet vad som faktiskt gäller. Här finns det väldigt mycket i dag som brister.

Mycket av arbetsmarknadspolitiken har utvecklats till ett slags socialpolitik. En del har utvecklats till en form av näringspolitik. Det är inte alltid dåligt, men låt oss dra gränserna. Låt oss göra boskillnad mellan de olika uppgifterna. Arbetsmarknadspolitiken har en alldeles särskild uppgift inom ramen för den ekonomiska politiken.

Jag vill också säga något om a-kassefrågor. Vad vi tycker framgår mycket väl i vårt särskilda yttrande. Vi föreslår en ökning av ersättningsnivån. Vi föreslår en indexering. Vi föreslår en höjning av taket för att göra försäkringen alltmer inkomstrelaterad. Jag vill dock nöja mig med två direkta frågor.

Utskottet skriver att man trodde att utredningen om deltidarnas fyllnadsstämpling skulle ha varit i gång med prioritet. Vi förutsätter i utskottet att den kommer i gång. Varför kommer den inte i gång? Vi har krävt att man innan man sänkte ersättningsnivån och satte in en bortre parentes för deltidarna, som egentligen bara är kvinnor, skulle ha utrett. Majoriteten tyckte i alla fall att man kunde utreda. Margareta Winberg verkar inte tycka någonting.

Den bortre parentesen trodde jag att kongressen hade tagit bort. Inte för att man skulle kunna leva i all evighet på a-kassa, det är inte meningen, utan därför att det är en omställningsförsäkring från jobb till jobb. Ansvarat skall till mycket stor del ligga på arbetsmarknaden, som har att erbjuda jobb, och arbetsmarknadsmyndigheterna. Därmed hänger detta mycket ihop med idén om de individuella handlingsplanerna.

Svara mig på de här frågorna kring a-kassan. Jag lovar, Margareta Winberg, att det inte bara är jag som är intresserad.

När det gäller Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna är det att konstatera att de radikalt drar ned nivåer, de vill ha bortre parenteser, de inför egenfinansiering på 25–30 %. Det är en fullständig rasering av trygghetssystemen kring arbetsmarknaden. Det har ni att svara för.

Moderaterna har över huvud taget aldrig brytt sig om att ens fundera på vad som skall hända bortom sin bortre parentes eller hur människor skall klara sig på 75-procentsnivån. Jag tycker att det är hart när ynkligt.

När det gäller arbetsmarknadspolitiken har vi lagt fram en serie förslag. Låt mig ta upp några.

Varför föra in ett finansieringsbidrag för de arbetshandikappade i API? Alla talar emot det. Det försvårar utplaceringen i praktik för dessa grupper. Varför?

Hur kan ni försvara att ha sänkt utbildningsbidraget till 103 kr, att ha halverat det? Entydigt drabbar det unga människor, socialbidragsberoende och invandrare, dem vi annars anser att vi vill hjälpa till att få in på arbetsmarknaden.

På samma sätt är det med ungdomssatsningen som innehåller många faror. Utskottet håller med oss om att det finns många faror. Men det är bestämt att det är något orimligt att hamna i arbetsmarknadspolitiska åtgärder i kommunens regi och sedan omedelbart få gå till socialen för att kunna existera. Det var ju det man skulle undvika. Så långt tror jag att både Socialstyrelsen och Arbetsmarknadsverket var överens när de skulle utreda detta.

När det gäller de arbetshandikappade har vi föreslagit betydande be-
lopp ytterligare till Samhall och även för lönebidragen. Låt oss ta upp Samhall! Det är inte därför att vi har så mycket mer pengar som vi föreslår detta. Det blir inte särskilt mycket dyrare att föreslå mer pengar till Samhall. Det är ett sätt att få in människor med funktionshinder i verksamheten. Regeringen har ju skärpt besparingskraven. Det kommer att ytterligare sänka nivån på sysselsättning inom Samhall, samtidigt som Samhall har sagt att man har möjligheter att sysselsätta fler i någonting som påminner om ordinarie arbete, om man får mer pengar. Jag frågar återigen: Varför denna politik i förhållande till Samhall?

Vi har föreslagit att man skulle stuva om och inte ha två utgiftsområden, 13 och 14, eftersom de flyter ihop så starkt som de gör. Vi har föreslagit ett mycket starkare tryck på individuella handlingsplaner. Jag skulle vilja fråga Margareta Winberg: Är det rimligt att vi fortfarande inte är uppe i mer än drygt 60 % och att kvaliteten på handlingsplanerna är som den är i väldigt många fall? Den individuella handlingsplanen måste vara instrumentet för att få ut den enskilt arbetslöse på arbetsmarknaden.

Kvinnors situation – här föreslår vi särskilda kvinnosatsningar för att just komma till rätta med den könssegregerade arbetsmarknaden.

Invandrarsatsningar. Det är inte rimligt att vi skall ha dessa arbetslöshetstal och de låga förvärvsfrekvenserna för människor som kommer från annat håll.

Det är en lång provkarta på förslag som vi har lagt fram. De finns i reservation nr 11 som är en sammanfattande reservation. De finns i det särskilda yttrandet från Vänsterpartiet. Eftersom fler har yrkat bifall till sina förslag under mom. 1 skall jag också göra det. Men jag nöjer mig med det, reservation 11 under mom. 1, för att vi skall vinna tid.

Men låt mig rikta en uppmaning till de borgerliga partierna. Försök förklara hur era neddragningar av budgeten skall räcka till för att ge de arbetslösa en rimlig chans, vare sig det handlar om utbildning, akassenivå eller vad det annars kan handla om. Ni bedriver en bluffpolitik, förutom att ni bedriver en mycket reaktionär, strategisk politik för att riva upp regler och ta inflytande från löntagarna på den svenska arbetsmarknaden.

Anf. 13 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Även om Hans Andersson inte gillar det skall jag börja med att konstatera att vi i vissa delar faktiskt är eniga. Vi är eniga om kritiken av arbetsmarknadspolitiken, att den inte fungerar. Vi är eniga när vi konstaterar att det finns färre sysselsatta än tidigare och att vi har mindre arbetskraft. Det kan vara ett bra konstaterande till att börja med.

I övrigt upplever jag att vi inte är speciellt eniga. Om jag hörde rätt sade Hans Andersson att han inte anser att det är regeringens fel att arbetslösheten ökar. Följaktligen är det inte Vänsterpartiets fel heller. Man kan faktiskt säga som så att hade Hans Andersson fått råda, med den ekonomiska politik som han förespråkar och de skatteökningar som han förespråkar, hade vi säkert haft en än mer ökad arbetslöshet.

Låt mig göra ett par andra kommentarer till Hans Anderssons anförande.

Att begränsa övertiden är Vänsterns gamla kända krav. Vad skulle detta innebära? Ta ett ställe som Saab, som skriker efter arbetskraft, som inte kan få fram arbetskraft med tillräcklig kompetens. Ett begränsat övertidsuttag där skulle innebära att det blev än svårare att få fram bilar. Det kanske skulle innebära att möjligheterna för Saab att producera mer blev sämre. Är det den typen av politik som Hans Andersson förespråkar blir jag ganska rädd. Det ökar faktiskt arbetslösheten ytterligare.

Menar Hans Andersson att de nya jobben i fortsättningen enbart skall komma inom den offentliga sektorn? Då är han nog ganska ensam i den här kammaren om att tro att det är där som ökningen kommer. Jag tror att vi allesammans är övertygade om att ökningen kommer inom den privata sektorn.

Anf. 14 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Nej, Kent Olsson. Om Kent Olsson läser våra motioner och vår reservation ser han att en tillväxtpolitik är punkt nummer ett för att skapa resurser och skapa jobb. Men, och det är det ni aldrig har förstått, det krävs en omfördelningspolitik inom ramen för tillväxten både när det gäller pengar och när det gäller arbetstid.

Hur klarar man begränsningen av övertid? Genom att i tid planera för sin personalrekrytering. I dag har vi en *just in time*-arbetsmarknad som gör att så fort företagen efter fem års stiltje behöver folk ropar de på AMS och säger: Ni klarar inte uppgiften. Planera det lika väl som ni planerar inköp av skruvar och muttrar, så kanske också det här går bra. Men Arbetsmarknadsverket och regeringen har ett stort ansvar.

Det är inte så att jag inte kritiserar regeringen. Jag kritiserar regeringen oerhört hårt i motion och i reservation. Men jag vill att vi skall ha en balanserad diskussion.

När moderaterna minskar arbetsmarknadspolitiska medel med 18 miljarder på ett budgetår är det en viss omfördelning mot a-kasseområdet. Men 10 miljarder försvinner. Vart försvinner folket? Vad händer med människor som är beroende av a-kassa? Vad skall de leva på? Vad skall de göra efter bortre parentesen? Alla kan ju inte jobba på akvarellmuseet, Kent Olsson.

Vad betyder det när ni säger: Varför får inte uthyrningsföretagen utnyttja a-kassan? Är det affärsidén, att samhället skall betala för de timmar som jag inte kan sysselsätta min personal? Det är subventionspolitik av

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

sämsta märke, Kent Olsson. Är det moderat närings- och arbetsmarknadspolitik? Nej, det är dålig kvalitet, dålig budgetpolitik och en förödande cynisk strategi för människor som är arbetslösa i dag.

Anf. 15 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Om jag inte minns fel var Hans Andersson och jag överens om att man skulle minska volymkravet när det gäller den arbetsmarknadspolitiska utbildningen. Det var vi överens om i betänkandet.

Det vi säger i vår arbetsmarknadspolitik är faktiskt att vi skall satsa på en fokuserad arbetsmarknadspolitik, dvs. en arbetsmarknadspolitik där vi kan konstatera att det blir jobb. En sådan arbetsmarknadspolitik innebär att vi satsar på mer kvalificerade åtgärder.

I dag har vi en flaskhalspolitik. Det saknas i stor omfattning möjligheter för många företag att få tag på arbetare och tjänstemän. Det är viktigt att se till att ha en politik som inte bara går ut på volym.

Vi är övertygade om att den arbetsrätt vi föreslår kommer att ge fler jobb. Vi konstaterar i undersökning efter undersökning att företagen vill ha en förändrad arbetsrättslig politik. Att Hans Andersson med sin bakgrund inte kan tänka sig det innebär inte att han har rätt i sak. Det är snarare tvärtom. Med hans politik är det än färre som får arbete. Vi vet ju att förändringar i arbetsrätten ger fler jobb. Det är otvivelaktigt så. Därför står vi fast vid att detta är en vettig väg.

Riksdagen har sagt att a-kassan skall vara en omställningsförsäkring. Att sedan regeringen går fram och tillbaka i frågan är en annan sak. Vi står för att den skall vara en omställningsförsäkring. Vi har sagt att samtidigt som den bortre parentesen på 300 dagar införs skall det finnas möjlighet till ett grundligare försäkringsskydd som kan kompletteras genom avtal.

Anf. 16 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vill ha bort volymkraven som styrmedel. Det finns andra mer effektiva styrmedel. Jag är inte ensam om detta. Det står i senaste tidningen från Arbetsmarknadsstyrelsen att Norrbottens länsarbetschef anser att volymkraven måste bort. LO vill av kvalitetsskäl avveckla ALU och API. Poängen är att jag vill ha ned volymkraven och att jag sätter till mer pengar. Kent Olsson vill ha bort volymkraven och plockar samtidigt bort 10 miljarder kronor. Det är skillnaden. Det är en skillnad som verkligen skulle kännas för de arbetslösa om det skulle bli verklighet.

Kent Olsson kan prata strunt om vad jag vill och inte vill. Jag skall undvika att göra detsamma. Varför pratar vi i dag inte så mycket om den avreglerade arbetsmarknaden som ger tillväxt, t.ex. för tigerekonierna? Kunde inte vi få bli en liten tiger – Taiwan, Sydkorea, Malaysia? Det är inte årstid att ta upp den debatten i dag.

Vi vill ha en arbetsrätt som ger trygghet. Vi vill ha en arbetsrätt som ger inflytande för löntagarna och som faktiskt gynnar sysselsättningen. Det finns ingen forskning som säger att en bra arbetsrätt är dålig för sysselsättningen. Däremot är det självklart att arbetsgivarna helst vill bestämma alldeles själva. Därför kan jag förstå deras inställning. Den lämpliga balansen skall ge trygghet samtidigt som den gynnar sysselsätt-

ningen. Då måste arbetsrätten göras om, men till stor del på tillväxtens och löntagarnas villkor och inte på Kent Olssons villkor.

Prot. 1997/98:49
17 december

Anf. 17 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag uppskattar Hans Anderssons omsorg över det han kallar borgerliga partier. Det är inte så enkelt att fånga in detta. Visst finns det nyanser mellan de partier som går under den beteckningen. Men det finns en tydlig gemensam bas, nämligen att det främsta och bästa sättet att bekämpa arbetslöshet är att det skapas nya, riktiga jobb.

Jag uppskattar alldeles särskilt Hans Anderssons intresse för Folkpartiet. Till min häpnad och glädje har jag upptäckt att vi har en del gemensamma nämnare. Vi är oroliga för massarbetslösheten, och vi känner bekymmer för att sysselsättningen sjunker. Jag blir glad över att Hans Andersson plockar in något som i historiskt perspektiv är ovanligt för Vänsterpartiet och de tidigare kommunisterna i denna kammare, nämligen att det är angeläget med en tillväxtpolitik.

Jag ser att v i motion har tagit med – inte lika kraftfullt som Folkpartiet, fast samma idé – att arbetsgivaravgifterna behöver sänkas i tjänstesektorn. Jag tycker att det tyder på att v orienterar sig mittåt. Det finns ingen anledning att vara kritisk i den delen.

Vi behöver fler jobb. Då blir kostnaderna mindre i administration och understöd för dem som saknar jobb.

Egentligen finns det en god samstämmighet i kammaren, som vi skulle kunna hantera bättre i utskott och i andra sammanhang. Vi skall sätta in kraften på att bekämpa arbetslösheten och se till att det skapas nya jobb.

Anf. 18 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om det sista. Jag skulle önska en mycket mer konstruktiv debatt över alla blockgränser med alla partier indragna. De arbetslösa skall inte få lida. Men då går det inte att göra som Elver Jonsson gör.

Förklara för mig hur ni om två veckor, för budgetåret 1998, kan dra in 7,2 miljarder kronor? Om några år är 20 miljarder borta. Sedan kan man stoltsera med att ge 200 miljoner till de arbetshandikappade. Jag är glad över att Elver Jonsson fortfarande visar omtanke för dem.

Vem är det som har fört pennan? Jag tror faktiskt inte att Elver Jonsson denna gång har skrivit Folkpartiets motioner om arbetsmarknadspolitiken.

14 miljarder försvinner på a-kasssidan. Där ger ni vissa skattekomensationer. Men hur skall ni kompensera arbetsmarknadspolitiken? Det är komplett obegripligt. Det här leder till sådant som Elving Andersson tidigare påpekade, nämligen minskad volym i arbetsmarknadsutbildningen.

Folkpartiets reservation är för mig alldeles obegriplig. Återigen ställer jag frågan om personaluthyrningsföretagen. Jag fick inget svar från Kent Olsson. Men eftersom ni delar uppfattningen undrar jag varför ni vill subventionera en viss kategori företag med statliga a-kassemedel för att de skall kunna få betalt för personal när det inte finns beläggning i företaget? Är det folkpartistisk näringspolitik? Jag är sannerligen förvånad.

*Fel! Okänt
växelargument.*

~~Ekonomisk~~ ~~ökad~~ trygghet
~~värde~~ ~~ökad~~ ~~trygghet~~ samt
arbetsmarknad och
arbetsliv

Anf. 19 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag har överseende med att Hans Andersson fortfarande känner sig förbluffad över en del av våra politiska förslag. Om man inte ser sambandet att det kostar mindre att ha fler i arbete utan hela tiden räknar statiskt, då går det att komma fram till Hans Anderssons slutsats.

Det krävs en egen omgång för personaluthyrningsföretagen. Vi har en märklig arbetsmarknad. Det finns stora arbetsgivare på den offentliga sidan. Landstingen har tiotusentals anställda. Men ändå kommer man fram till på landstingen att man inte klarar vikariebesättningen. Man måste be små privata företag hoppa in och klara de akuta vikariaten. Då är det någonting som inte fungerar.

Vi är framme i en situation där personaluthyrnings- och bemanningsföretag är den snabbast växande sektorn. Vi kan inte lasta Folkpartiet för att det har blivit så. Det är mycket som har gått snett i den allmänna arbetsmarknadspolitik.

Vi skall inte tala föraktfullt om små verksamheter. Det må vara akvarellmuseer i Bohuslän eller något annat. Varje nytt arbetstillfälle har sitt värde. Den museala verksamheten har sitt värde i att ompröva politiken. En hel del behöver ställas in på museum.

Anf. 20 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag är övertygad om att akvarellmuseer har ett stort värde. Låt dem leva på egna villkor och dra nytta av den regionala utvecklingskraft som finns. Låt inte Försvarsdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet eller Kommunikationsdepartementet betala notan. Jag tror att det är dålig hembygdspolitik.

Folkpartiet måste förklara sig. Om Folkpartiet har skattesänkning som strategi – det är fullt tänkbart – blir det väl inga pengar 1998? Hur snabbt tror Elver Jonsson att fogden är att få tillbaka pengarna? Hur kan 7 miljarder försvinna från budgeten för arbetsmarknadspolitik för nästa år?

Det här är ur budgetsynpunkt humbugpolitik. Det gagnar inte ett konstruktivt resonemang vare sig i utskottet eller i riksdagen.

Det är väl utmärkt med personaluthyrningsföretag. De växer snabbt med nuvarande villkor, Elver Jonsson. Varför skall a-kassan betala delar av dessa företags personal? Det är en hejdlöst egendomlig subventionspolitik. Jag skulle möjligtvis kunna tro att mina företrädare på vänsterkanten hade sagt så för 25 år sedan. Men hur detta kan komma från en som försvarar marknadsekonomi med kostnadstäckning för det som säljs och köps är mig en gåta. Det är något slags avundsjuka på att AMS ibland hyr ut folk. Men det gör man ju som en åtgärd. Ni har helt enkelt tänkt fel i den här frågan.

När det gäller många av de andra åtgärderna är jag kritisk till en minskad arbetskraft. Men i Folkpartiet är man ju alldeles desperat. Man yrkar på att man inte vidare skall ha tillfällig avgångsersättning. Men den tar ju slut om en vecka, så det är ju meningslöst.

Ni verkar vara härjade av en desperation att inte veta vad ni skall tycka i frågan. Det är inte så att ni sparar några pengar när ni tar bort generationsväxling, resursarbete och tillfällig avgångsersättning. De har ju sin alternativkostnad som är exakt lika stor. Den kallar vi för a-kassa.

Anf. 21 BARBRO JOHANSSON (mp):

Fru talman! Jag skall börja med att referera till en insändare som jag har läst. Den är skriven av en ung tjej på 22 år som har varit arbetslös väldigt länge. Hon säger:

Jag ställer diagnos på mig själv. Det är kronisk arbetslöshet. Receptet är 90 sväldagar, följt av KAS-bandage. Arbetslösheten är som ett öppet sår i själen som har tvångslindats med smutsigt KAS-bandage. Efter några hopplösa veckor blir det infekterat och ett par månader senare börjar det ruttna. Jag känner mig som ett skadeskjutet rådjur som förtvivlat kämpar för sitt liv, som panikslaget försöker komma undan jägarens sista dom.

Hon saknar meningsfull sysselsättning, säger hon, och skriver: Hur mycket energi och ork har jag kvar för att ta tag i mitt liv när det känns så här? Jag är så hysteriskt less på att få nej, nej och åter nej till svar från arbetsgivare. Vad begär de egentligen, en supermänniska? Jag upplever min situation som ett fritt fall utan tillgång till en hjälpande hand som kan stoppa katastrofen.

Visst tror jag att alla här inne känner för den här flickan och för alla andra som är i den här situationen.

Fru talman! Elving Jonsson sade till mig förut: Du skall väl inte prata om arbetstidsförkortning nu igen? Men vi inom Miljöpartiet anser att arbetstidsförkortning är den största åtgärden för att få ned arbetslösheten. Och vi är inte ensamma om att tro det. Vi vill införa förkortad arbetstid på 35 timmar i veckan i en första del.

Sedan vill Miljöpartiet under en treårsperiod fram till 2000-talet också anslå mer pengar till kommunerna för att avlasta arbetsmarknadspolitiken. Vi anslår 15 miljarder utöver vad regeringen anslår. Regeringens anslag gör att det blir ett nollsummespel. Man ser att det inte blir några fler varsel, men sysselsättningen har ändå inte ökat.

Vi föreslår även att kvalifikationskraven i arbetslöshetsförsäkringen skall mildras. Vi vill också höja arbetslöshetsförsäkringen till 85 % för låginkomsttagare med ett s.k. brutet tak.

Dessutom har jag i betänkandet en motion om inlåsnings effekter. Det är ju hårda krav när det gäller avstängningsregler om man säger upp sig själv. Därför är det många som inte vågar säga upp sig själva. 25 % av alla tillsvidareanställda befinner sig i ett icke önskat yrke, säger de. De vågar alltså inte byta anställning. Detta tycker jag är litet allvarligt. Man skulle alltså sänka kraven när det gäller avstängningsreglerna. Det här har man undersökt på Arbetslivsinstitutet.

Sysselsättningen i år blir inte högre än förra året. Den sjunker, som vi har hört många andra säga. Mest har sysselsättningen minskat för fast anställda kvinnor inom vård och omsorg. Jag kan inte riktigt förstå att Elver Jonsson säger att det fattas personal, arbetskraft, inom vården. Det är väl tvärtom. Det kan finnas hur många som helst, man har ju sagt upp så många.

Så till den arbetstidsförkortning som vi föreslår. I Stockholms stad säger mer än hälften av de anställda att de tar kortare arbetstid i stället för framtida löneförhöjningar.

De europeiska länderna sänker arbetstiden för att få fler jobb. Det gör bl.a. Finland. Man inför också ett friår, som vi föreslår. I Frankrike sän-

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

ker man arbetstiden och man ger skattefördelar för företag som sänker arbetstiden och anställer fler. Italien och Portugal sänker arbetstiden.

Tyskland har jag förut pratat om. Danmark sänker arbetstiden. Där har man också friår, som är den största åtgärden i Danmark för att få ned arbetslösheten. Belgien sänker arbetstiden. Där föreslår man att företagare skall få reducerade sociala avgifter om de sänker arbetstiden till 32 timmar i veckan för att det skall bli fler jobb. Holland sänker också arbetstiden. Det är alltså åtta länder som sänker arbetstiden.

Vi i Miljöpartiet förordar också en ekologisk omställning med en skatteväxling. Vi vill ha sänkta arbetsgivaravgifter, men höjda skatter på energi, miljöförstörande utsläpp och naturresurser. Detta tycker vi är väldigt viktigt.

Jag pratade förut om att vi i Miljöpartiet vill lägga mer pengar på kommunerna än vad regeringen föreslår. Som jag sade är det ett nollsummespel. Det enda kommunerna kommer att göra är att använda pengarna för att få balans i sin budget. Så det behövs mer pengar till kommunerna för att det skall ge någon effekt.

När det gäller att få balans i kommunernas ekonomi finns det också en stor osäkerhet med tanke på hur det går i Sydostasien. Det kommer naturligtvis att inverka på oss här.

I Miljöpartiet har vi sagt nej till generationsväxling och till OTA.

Vi tycker inte att Kalmarmodellen och resursarbete är en bra modell. Först säger man upp folk i offentlig sektor och sedan tar man tillbaka dem som kvalitetshöjare i en s.k. Kalmarmodell. LO bedömde när det här skulle införas att 30 000 skulle sysselsättas på det här sättet. Regeringen bedömde att inom någon månad skulle 5 000 vara sysselsatta i Kalmarmodellen. Men efter 5 månader är alltså endast 1 216 personer sysselsatta i Kalmarmodellen.

Riksdagens revisorer har lämnat förslag och visat att undanträngningseffekterna är mycket stora på arbetsmarknaden. Vi i Miljöpartiet ställer oss bakom detta. De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna måste fördelas rättvist. Främst är det bl.a. kvinnliga företagare som inte har fått så mycket. Det ser man, och det trycker Riksdagens revisorer på. Män får ofta dyra arbetsmarknadsutbildningar inom industrin och kvinnor bara billiga som skall ge arbete inom vården. Det här konserverar könsrollerna. Kvinnorna har fått 80 % av de billiga utbildningarna, medan männen har fått 90 % av de dyra utbildningarna.

Vi har skrivit i ett särskilt yttrande att nivån på utbildningsbidraget bör återställas till vad det var innan den 1 juli 1997, när det sänktes till 103 kr per dag.

Regeringen vill införa ett individuellt anställningsstöd. Man slår ihop rekryteringsstöd, beredskapsarbete och vikariatstöd. Det finns alltså i dagens läge väldigt många åtgärdsformer.

När det gäller beredskapsarbete finns det i Halland något som kallas för Hallandsmodellen. Det finns en socialdemokratisk motion där man skriver att Hallandsmodellen, med upprustning av värdefulla äldre byggnader, kommer att lida av att beredskapsarbetet försvinner.

Vi i Miljöpartiet vill införa ett friår, som både Finland och Danmark har. Vi föreslår detta och säger att den som har arbetat länge på arbetsmarknaden skall kunna ta ledigt ett år med 85 % av sin a-kassa och att en arbetslös skall få arbete i stället men då till avtalsenlig lön.

Trelleborgs kommun har efter motioner från Miljöpartiet infört friår, och det har där slagit mycket väl ut. 100 anställda har erbjudits friår. Nu står 30 kommuner i Sverige i kö för att få göra likadant, men enligt arbetsmarknadsminister Margareta Winberg säger reglerna nej till det här. Man vill använda friåret och utnyttja otraditionella metoder, men det får man inte, eftersom detta måste användas som en åtgärd.

Trelleborg har, som vi har förordat, tagit in arbetslösa med avtalsenlig lön på riktiga praktikplatser. Dessa personer kan då uppge sig ha arbetat ett år. Reglerna säger nej till detta, men jag hoppas att arbetsmarknadsministern kan ändra på dessa regler, så att de 30 kommunerna i Sverige kan få som de önskar.

Vi har vidare vid betänkandet fogat en reservation om yrkesdansare, som Ewa Larsson senare kommer att beröra. Jag har själv varit dansare och känner naturligtvis väldigt mycket för gruppen yrkesdansare, som är mycket liten. Yrkesdansare kan inte arbeta längre än tills de är 35 år. Därefter behöver de byta yrke. Det är en mycket speciell grupp, som naturligtvis behöver få särskild hjälp för att kunna byta yrke.

Vi föreslår dessutom vad gäller handikappade bl.a. att Samhall skall få 100 miljoner kronor varje år fram till sekelskiftet. I och med att regeringen har dragit ned på Samhalls resurser riskerar man att det blir uppsägningar av arbetshandikappade. Samhall befärar nu uppsägning av 600 arbetshandikappade. Av de funktionshindrade har bara 45 % sysselsättning. Det skulle behövas 270 000 nya jobb för att hela denna grupp skall kunna få sysselsättning. Vi tycker att det är viktigt att Samhall får mera pengar, och vi anvisar också 200 miljoner kronor till lönebidrag för att arbetshandikappade inte skall bli utan arbete.

Vad gäller kvinnors arbetsmarknad vill vi satsa på riktade jobb till kvinnor på den offentliga sektorn. Den svenska arbetsmarknaden är starkt könssegregerad. Det behövs attitydförändringar och en annan lönepolitik. Kvinnor har i allmänhet längre utbildning men ofta lägre lön än män. Bl.a. många kontorsanställda har på senare år mist sina jobb. Under åren 1990–1993 försvann 20 % av de kontorsanställdas arbeten, och det beror naturligtvis på införandet av IT.

Detta betyder att mellan 80 000 och 90 000 personer har förlorat sina jobb. Det är lika många som de som mist sina arbeten i byggbranschen, men kanske därför att det gäller kvinnor uppmärksammas det inte lika mycket. När kvinnor på kontor eller över huvud taget inom offentlig sektor får avgå blir det oftast inga massuppsägningar. På kontor får kanske en, två eller tre i taget avgå. Det sker i det tysta, utan varsel, och utan att det behöver anmälas till arbetsförmedlingen. Följden blir den att man på kontorsyrkena inte satsar sådana miljardbelopp som har satsats på byggbranschen.

Förra året anslag riksdagen 2,1 miljarder till ROT-projekt för att få ned den höga arbetslösheten inom byggsektorn, och det är självklart bra. Man behöver dock satsa lika mycket inom kontorsbranschen på kompetenshöjning och för att de drabbade kvinnorna skall kunna byta till ett annat yrke, t.ex. inom eget företagande, inom teknikområdet eller i hantverks- eller trädgårdsnäring.

I och med att vårt samhälle är så könssegregerat finns det ett behov av att bättre tillvarata kvinnors kompetens. Det förekommer osakliga löneskillnader, och för att komma till rätta med detta måste kvinnors arbete

Prot. 1997/98:49

17 december

*Ekonomisk trygghet
vård av miljön samt
arbetsmarknad och
arbetsliv*

*Fel! Okänt
växelargument.*

uppvärderas. En mycket oroande tendens är att fler kvinnor riskerar att få en försvagad anknytning till arbetsmarknaden genom att hänvisas till tillfälliga jobb, timanställningar och springvikariat.

Enligt en gjord undersökning upplevs arbetslöshet som lika betungande av båda könen. Den har naturligtvis störst inverkan på ensamstående kvinnor med barn. Det är också en väldigt stor risk för bestående arbetslöshet bland ensamstående kvinnor. Man ser att de fastnar i deltidsarbete och tidsbegränsade anställningar. Det är alltså viktigt att satsa också på kvinnor.

Herr talman! Jag yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation 15 vad avser mom. 1 och mom. 30, men jag står naturligtvis bakom alla Miljöpartiets reservationer i betänkandet.

Anf. 22 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet och Miljöpartiet är ju överens i många stora och strukturella frågor: skatteväxling, arbetstidsförkortning och mer pengar till offentlig sektor. Just därför är jag mycket angelägen om att Miljöpartiet inte skall köra av från vägen. Det här är en fråga som jag brukar ta upp.

Ni har för 1998 dragit ned A 2-anslaget med 2 miljarder, för 1999 med 9 miljarder och för 2000 med 21 miljarder. De kommunala pengarna är en bråkdel av detta. Såvitt jag förstår återspeglar resten av detta antingen en lägre ambitionsnivå eller en oerhört stark uppräknings av en snabb arbetstidseffekt. Jag tycker att den typen av lättsinniga kalkyler är bekymmersamt, eftersom vi delar politik vad gäller både vart vi skall gå på arbetstidssidan och när det skall ske.

Den andra frågan var kvinnor. Vi har i vår motion ägnat stor uppmärksamhet åt den frågan. En teknik som vi har är att omvandla akassepengar till medel till kommunsektorn. Varför får vi inte stöd i den frågan från Miljöpartiet? Det är budgetneutralt, men det är exakt det som ni säger att ni vill ha. Ändå vill ni tydligen inte ha det.

På samma sätt är det när vi lägger fram förslag om särskilda omstrukturingsprojekt för att ta hand om kvinnor som har rationaliserats bort, precis på det sätt som sägs här. Varför ställer inte Miljöpartiet den typen av krav? Det är en sak att prata i största allmänhet, en annan att exakt se vad som behöver göras och vara beredd att biträda sakliga förslag i omröstningarna.

Anf. 23 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Vad gäller neddragningen av anslaget vill jag säga att vi har räknat in vårt förslag till arbetstidsförkortning. Vänsterpartiet, Hans Andersson och jag har ju samma inställning till arbetstidsförkortning. Vi vill dock från vårt håll se en snabb arbetstidsförkortning om fem timmar i veckan fram till sekelskiftet. Detta skulle ge ca 200 000 nya jobb. Vi räknar med att arbetslöshetsersättningarna minskar på grund av den ökade tillströmningen av jobb.

Vi har lagt fram en rapport om arbetstidsförkortning där vi beskriver precis hur detta skall gå till. Vi förutser inga löneneddragningar utan menar att timlönerna skall kunna öka med höjd produktivitet i samhället.

Tack vare detta kan vi dra ned så pass mycket på kostnaderna för arbetslösheten.

Vi vill också tillföra mycket pengar till kommunerna, nämligen 15 miljarder mer, och detta kommer naturligtvis kvinnorna till godo. Man skulle genom detta tillskott till kommunerna kunna rädda 20 000 jobb.

Vi vill, som jag sade, också genomföra en skatteväxling, som bl.a. kommer att beröra offentlig sektor. Vi säger att skatteväxlingen tillför jobb till kommunerna.

Anf. 24 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag är bekymrad, eftersom jag vet att jag har räknat rätt. Jag räknar med samma tidsplan och med samma arbetstidsförkortning, och jag relaterar mig till samma regering. Jag anvisar mer pengar än regeringen. Sammantaget på utgiftsområdena 13 och 14 – där ni får effekterna – finner jag att ni vill anslå 5 miljarder mindre för år 1998, 18 miljarder mindre för år 1999 och – jag skäms nästan för att säga det, herr talman – 28 miljarder mindre för år 2000.

Jag menar att detta inte är rimligt, särskilt inte när jag läser er motion på s. 18. Där står: Minskad arbetslöshet på grund av ökade ramar för kommunerna ger 750 miljoner 1998, 1,3 miljarder 1999 och 2,5 miljarder 2000. Större var inte den effekten.

Vad jag vill mena med det här inlägget är: Det är viktigt att ha en bra politik grundad på bra värderingar. Men det är ännu viktigare att kombinera det med att räkna rätt. Först då får man möjlighet till en trovärdig politik, särskilt om man måste vara, vilket både ni och vi måste vara, i en allians med andra partier. Det behövs för att övertyga den bjässe, än så länge, som heter socialdemokratin och i dag sitter i regeringen.

Anf. 25 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Vi har räknat rätt, Hans Andersson. Detta kan vi tillgodoräkna oss mycket väl.

Vad jag inte förstår är varför Vänsterpartiet inte går med på den snabba arbetstidsförkortning som Miljöpartiet vill ha och läser vår rapport ordentligt där vi beskriver detta mycket väl. Ni vill ha en försöksverksamhet med arbetstidsförkortning medan vi vill göra så att det har direkt effekt på sysselsättningen.

LO-facken tittar nu tyvärr på att endast ta några minuter i veckan, och då blir det inte den snabba effekt som vi vill ha. Tar man i stället och skär med stora tag fem timmar i veckan får man den effekt som jag har sagt.

Anf. 26 DAN ERICSSON (kd):

Herr talman! Vid finansdebatten i november gjorde jag en kort genomgång av Socialdemokraternas löften vad gäller att få bukt med arbetslösheten. Jag jämförde då med verkligheten, och utfallet var förskräckande. På punkt efter punkt har löften och utfästelser svikits på ett närmast bedövande sätt.

Herr talman! I dag skall jag inte ta så mycket tid till att tala om regeringens tillkortakommanden. Därmed tillgodoser jag också vad Elving Andersson ville, nämligen att vi skall se litet mer framåt. Men jag måste på en punkt, vad gäller personalsituationen i kommuner och landsting, litet grand ta upp hur regeringen har agerat. Nu ser jag också att Sture Nordh sitter här i kammaren och lyssnar, och då är det än mer angeläget.

Under valrörelsen 1994 slog Socialdemokraterna fast att verksamheterna i kommuner och landsting skulle värnas. Där var det inte aktuellt med några neddragningar. Men det blev precis tvärtom. Tidningen Kommun Aktuellt från den 14 augusti 1997 hade en nyhetsrubrik som sade: "Största varslen sedan 1995". Det berörde just kommunerna. Detta trots de extra miljarder riksdagen försett kommuner och landsting med.

Orsaken till detta är att regeringen sammantaget för en politik som drabbat kommuner och landsting mycket hårt innebärande ett inkomstbortfall och en utgiftsökning på minst 16 miljarder kronor under mandatperioden för kommuner och landsting. I Kommun Aktuellt från i fredags kom ytterligare ett kvitto på regeringens politik: "Miljardsatsningen gav inte fler jobb". Det är rubriken den här gången. I tidningen slås fast att Perssons extramiljarder till kommunerna inte ökade sysselsättningen. Tvärtom har personalen minskat.

Nyligen kom också Konjunkturinstitutets senaste rapport om konjunkturläget. Jag kan också där läsa innantill: "De stora minskningarna i sysselsättningen i början på 1997 beräknas medföra att sysselsättningen i genomsnitt blir drygt 1 procent lägre än 1996. Det var framför allt den offentliga sektorn och i synnerhet kommunerna som minskade sin personal." Det skedde alltså detta år.

Herr talman! Jag minns faktiskt som i dag när regeringen i april presenterade vårpropositionen. Regeringsmedlemmarna och de socialdemokratiska riksdagsledamöterna åkte land och rike kring och talade om hur många jobb man nu ordnat till de olika kommunerna. Det fanns en lista för varenda kommun. Jag har läst regeringens pressmeddelande från detta tillfälle. Där slår man fast att de ökade bidragen redan under 1997 skall leda till en positiv sysselsättningseffekt.

Arbetsmarknadsministern, och ni socialdemokrater: Vem kan tro på er nu efter detta? Motsvarande situation gäller för övrigt i landstingen. När kommer ni att revidera era listor kommun för kommun om sysselsättningsläget? Ni har ju redan talat om för väljarna hur det skulle bli i kommunerna. Nu har vi facit, och det blev inte så. Kommer ni nu att åka runt och säga: Dessvärre får vi revidera siffrorna och kommun för kommun gå igenom minussiffror? Det är verkligheten.

Hur länge skall ni hålla på att på detta sätt föröda förtroendet för politiskt arbete? Det är vad ni gör när ni gör på det här sättet. Ni säger en sak, och sedan händer någonting helt annat. I finansdebatten förra månaden hävdade arbetsmarknadsministern att hon var trött efter att ha hört debatten. Vad skall man då säga när man har att ställa denna regering till svars

för dess löften och misslyckanden på det arbetsmarknadspolitiska området? Då blir man inte bara trött, man blir faktiskt utmattad.

Enligt internationella definitioner var den öppna arbetslösheten i Sverige nära 10 % i oktober. Om regeringen inte lägger om politik när det gäller företagarens villkor kommer exempelvis de hundratusentals som nu finns i kunskapslyftet efter avslutade studier att få fortsätta som arbetslösa. Då kommer de också att synas i den svenska arbetslöshetsstatistiken. Det är ingen god framtidsbild.

Men den går att förändra. Jag skall försöka att vara mer positiv och konstruktiv, för att återigen försöka tillfredsställa herr Elving Andersson, som hade synpunkter på debattformen. Det krävs att rimliga förutsättningar läggs fast så att nya företag kan startas och befintliga företag kan växa.

Några saker som skulle förbättra företagsklimatet är: Sänkta arbetsgi-varavgifter, sänkt skatt inom tjänstesektorn, riskkapitalavdrag, minskad byråkrati för företagarna, lättare att erhålla F-skattsedel, avskaffande av förtida momsinsbetalning, att royaltynkomster befrias från skatt, flexib-lare arbetsrätt och en förutsebar energipolitik och energibeskattnig. Uppräkningen kan fortsätta mycket länge.

Det är några av de förslag som vi kristdemokrater fört fram för att få fart på företagandet och därmed sysselsättningen och investeringarna. Det är faktiskt vad som krävs. Vad gäller just energipolitiken återkommer vi till det i debatten i morgon. Men dessvärre gör den osäkerhet som i dag finns där att investeringarna i stort sett står stilla vad gäller svensk basin-dustri, vilket påverkar sysselsättningen negativt.

En skatteväxling mellan arbetskraftskostnader och kostnader för mil-jöbelastande verksamhet bör också genomföras. Förutom sänkta arbets-kraftskostnader innebär en skatteväxling också att arbetstillfällen kopp-lade till kretsloppssamhället – t.ex. återvinningsindustri och ny och små-skalig energiproduktion med inhemska och förnybara energikällor – kan växa fram. Vi utgår från att regeringen tar fasta på resultatet från den parlamentariska utredningen om ett mer miljörelaterat skattesystem. Det är också synnerligen viktigt ur arbetsmarknadssynpunkt.

I stället för flyttlssp Politik med nu föreslagna utökade flyttbidrag till nordiska länder bör statsmakterna anlägga en regionalpolitisk helhetssyn på närings- och arbetsmarknadspolitiken. Den synen bör också omfatta beslut om åtgärder som drabbar statlig verksamhet. Många av de beslut som regeringen fattat under sina nu tre år vid makten har slagit hårt reg-ionalpolitiskt.

Aktiva arbetsmarknads- och regionalpolitiska åtgärder som tillförsäk-rar de lokala områdena och regionerna möjligheter till fortsatt sysselsätt-ning är nödvändiga om hela Sverige skall leva. Jordbrukspolitiken är i det sammanhanget synnerligen väsentlig ur arbetsmarknadssynpunkt. Vi förde en debatt om detta i går. Arbetsmarknadsministern har tidigare varit jordbruksminister och vet att det finns ett tydligt samband med att föra en bra jordbrukspolitik. Därmed säkrar vi också sysselsättningen inom livs-medelsindustrin. Dessa samband hoppas jag att regeringen tar fasta på när vi nu under våren skall diskutera den kommande jordbrukspolitiken.

Också arbetsmarknadspolitiken måste reformeras. I dag är just ar-betsmarknadsområdet ett av de mest genomreglerade samhällsområdena. Som framgår av budgetpropositionen finns det nu en alltför omfattande

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

flora av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Stela regelsystem kring varje åtgärd har skapat oflexibilitet och rent av rigiditet. Denna detaljreglering måste ersättas med generella enkla regelsystem med stor flexibilitet.

Här skulle jag vilja ställa en fråga till både utskottets talesman Johnny Ahlqvist och arbetsmarknadsministern. Vi har nu enligt de redovisningar som vi fick i utskottet om jag inte minns fel 21 olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder med sina system och sina regler. Tänker ni försöka reformera detta och komma till enklare, generella system som gör att det hela blir överskådligt och kan fungera bättre i arbetsmarknadspolitiken?

Det vore ett viktigt besked om ni sade att detta inte var bra, och att det måste reformeras och göras enklare. Jag ser fram emot ett svar på den frågan.

Arbetsmarknadspolitiken måste också, som mycket annat, utgå från subsidiaritetsprincipen, dvs. att det som en lägre nivå klarar av på egen hand skall inte högre nivåer lägga sig i. Arbetsmarknadspolitiken skall vara subsidiär på så sätt att samhällets insatser skall vara stödjande när så krävs. Men nu krävs en genomgripande nedflyttning av ansvar och resurser till den lokala nivån. Kommuner, arbetsförmedling och försäkringskassa bör gemensamt ansvara för genomförandet av arbetsmarknadspolitiken såväl praktiskt som ekonomiskt. De statliga resurser som finns för åtgärder bör flytta med i en sådan decentralisering av verksamheten. Företag, fackföreningar, utbildningsinstitutioner och ideella organisationer bör givetvis involveras i det lokala arbetet mot arbetslösheten.

Särskilda projekt där folkrörelserna tillsammans med arbetsförmedlingar och kommuner aktivt arbetar mot den passivisering och modlöshet som lätt blir följden av framför allt långtidsarbetslöshet bör stöttas. Den arbetslöses sociala situation måste uppmärksammas på ett betydligt mer aktivt sätt av ansvariga myndigheter i syfte att bryta den isolering som dessvärre många arbetslösa drabbas av.

Ökad flexibilitet inom arbetsmarknadsområdet, lägre löneskatter samt satsning på tjänstesektorn är några huvudpunkter i det gemensamma program som upprättats inom EU:s ram. På dessa punkter har den svenska regeringen haft svårt att hitintills ta till sig de förslag som man enats om. Detta har nu aktualiserats ytterligare.

Vi kommer senare i dag att få en redovisning från Amsterdammötet. Kristdemokraternas uppfattning är att riksdagen av regeringen nu bör begära ett tydligt handlingsprogram för att omsätta de gemensamma ståndpunkter som EU-länderna enats om vad gäller arbetslöshetsbekämpningen. Det är möjligt att statsministern kommer att redovisa ett sådant här i eftermiddag. Annars kan kanske arbetsmarknadsministern också ge ett besked på denna punkt.

Inte heller detta år redovisar regeringen hur kostnadseffektiva de olika arbetsmarknadspolitiska åtgärderna är. Det är en brist att man ännu inte kan se kostnadseffektiviteten för varje åtgärd i förhållande till vilka fasta arbeten de ger efter en åtgärdsperiod. En mer flexibel och lokal arbetsmarknadspolitik gör det inte möjligt att exakt bestämma hur många människor som skall finnas i åtgärder. Redovisningarna av utfall i förhållande till budgetplanering visar också den här svårigheten. Riksrevisionsverket har betonat kvalitetsaspekterna, och det är något som regeringen säger sig vilja följa. Man bör alltså ha en helhetssyn där man ser resultatet i form av reguljära arbeten efter en åtgärd.

Utskottet tar här ett litet steg åt kristdemokraternas håll när det erkänner problemet med volymmål. Det är alltid något att ha kommit så långt. Men av debatten hittills framgår att just denna problematik är mycket väl känd av samtliga partier. Man kanske skulle kunna komma längre här.

Efter det att regeringen avskaffade den ungdomspraktik som fyrklöverregeringen införde har insatserna för arbetslösa ungdomar aldrig kommit upp i samma kvalitet och omfattning som då. Regeringen föreslår nu att finansieringsbidraget för arbetsgivarna skall öka – något som kommer att motverka att fler praktikplatser kommer till. Vi kristdemokrater avvisar därför regeringens förslag i denna del.

Regeringen föreslår också en s.k. utvecklingsgaranti för att unga arbetslösa skall sysselsättas. Det vore bättre att satsa på lärlingsutbildning, flexiblare lönesättning och ny arbetsrättslagstiftning. Det skulle direkt ge ungdomar mängder av ordinarie arbetstillfällen.

Vi kan också konstatera att det statliga bidraget till kommunerna för utvecklingsaktiviteter är för lågt tilltaget om man förväntar sig kvalitet på insatsen.

Herr talman! I förra årets budgetbehandling biföll riksdagen ett kristdemokratiskt förslag om tillskott till Samhall i förhållande till regeringens förslag. Dessvärre sker inte detsamma i år, vilket kommer att försvåra möjligheterna för arbetshandikappade att upprätthålla anställningar i den omfattning som önskas. Jag måste verkligen fråga: Varför för Socialdemokraterna med öppna ögon en politik som driver ut arbetshandikappade i arbetslöshet? Det är för mig en fullständig gåta hur en socialdemokratisk regering kan föra en sådan politik. Det skulle vara intressant att höra ett motiv på den punkten. Varför gör ni på detta sätt, Margareta Winberg?

Herr talman! Avslutningsvis skall jag något kort säga något om arbetslöshetsförsäkringen. Vi kristdemokrater ser den som ett viktigt och nödvändigt inslag i det svenska välfärdssystemet. I en period av arbetslöshet skall inte den som står till arbetsmarknadens förfogande behöva förlora möjligheten till försörjning. Arbetslöshetsförsäkringen skall bygga på en rimlig inkomstsrelaterad ersättningsnivå, den skall ge incitament för att hitta ett nytt arbete och den skall ge trygghet att våga pröva något nytt. Vi kristdemokrater har under lång tid pläderat för en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring med en rimlig ersättningsnivå. Alla som står till arbetsmarknadens förfogande skall på detta sätt också finnas inom försäkringssystemet. Det är något som inte gäller i dag.

Regeringen skrev i propositionen om en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring att förslag skall lämnas om en treårig tidsbegränsad ersättningstid med giltighet från den 1 juli 1999. För kristdemokraternas del vill vi understryka vikten av att arbetslöshetsförsäkringen skall ses som en omställningsförsäkring under en period när man skall rusta sig för ett annat arbete eller för en annan inriktning av sitt arbetsliv.

Det är dock angeläget att inte öka osäkerheten och oron hos alla dem som trots stora ansträngningar inte lyckas få ett nytt arbete. Därför anser vi kristdemokrater att man skall veta vilka åtgärder staten och kommunerna kan bidra med när en utförsäkring blir aktuell.

Därför har vi också inväntat inbjudan till den av regeringen utlovade parlamentariska utredning som skall finna former för vilka åtgärder som kan bli aktuella efter det bortre parentestecknet. Vi väntar fortfarande på

en sådan inbjudan. Arbetsmarknadsministern och Centerpartiet har gett olika besked om detta. Man funderar på om de står inför att bryta också detta löfte.

Jag vill ha ett besked i dag av arbetsmarknadsministern på denna punkt. Gäller detta? Skall jag fortsätta vänta på en inbjudan till en utredning där vi gemensamt skall försöka finna en vettig lösning? Eller skall jag avskriva den från dagordningen? Jag önskar ett besked om detta.

Herr talman! Givetvis står jag bakom samtliga reservationer och särskilda yttranden med kristdemokratiska förtecken, men för att spara kammarens tid nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 1 och reservation 2. Under mom. 11 yrkar jag bifall till reservation 13.

Anf. 27 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill först rikta ett tack till Dan Ericsson för att han lyssnade på min vädjan i början av debatten om att prioritera framtidsfrågorna i diskussionen. Jag tycker att han gjorde det, och det känns bra.

Dan Ericsson sade att ett av de krav som Kristdemokraterna för fram på det här området handlar om en mer flexibel arbetsrätt. Med anledning av det vill jag ställa en fråga till Dan Ericsson. Han har ju skrivit ihop sig med Moderaterna och Folkpartiet i reservation 1 i utskottsbetänkandet. De skriver bl.a. så här:

”En möjlighet är enligt utskottets mening att i avvaktan på en mer generell modernisering av den arbetsrättsliga lagstiftningen återinföra den arbetsrättsliga reglering som infördes av fyrtipartiregeringen och som gällde under år 1994.”

Jag vill fråga Dan Ericsson:

Innebär detta att ni redan från instundande årsskifte vill avskaffa den överenskomna visstidsanställningen?

Innebär detta att Dan Ericsson vill gå tillbaka till tolv månaders företrädesrätt till återanställning i stället för de nuvarande nio?

Innebär detta att Dan Ericsson vill återgå till att låta den fysiska åldern i stället för anställningstidens längd bestämma uppsägningstiden?

Innebär detta att Dan Ericsson vill avskaffa möjligheten att fatta beslut lokalt i stället för centralt om undantag från LAS, t.ex. turordningsreglerna? Vill Dan Ericsson ha en återgång när det gäller detta?

Vill Dan Ericsson med reservationen, slutligen, att företrädesrätten till mertid för deltidsanställda skall avskaffas?

Anf. 28 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är något märkligt med hela detta batteri av frågeställningar från Elving Andersson.

Kristdemokraternas uppfattning är att det som Elving Andersson och hans parti, vårt parti, Folkpartiet och Moderaterna var överens om för tre år sedan kan ligga till grund för reformeringen av arbetsrätten.

Sedan har vi på ett antal punkter förslag till ytterligare förändringar som faktiskt ligger i den riktning som Elving Andersson pläderade för. Egentligen finns det inte några större åsiktsskillnader mellan Elving Andersson och vårt parti när det gäller arbetsrätten. Men Elving Andersson har det bekvämligt att han faktiskt har stöttat den arbetsrättslagstiftning

som nu gäller. Och det är en stor skillnad mellan den och den uppgörelse som gjordes av fyrpartiregeringen.

Prot. 1997/98:49
17 december

Anf. 29 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har inte bara stöttat den nuvarande arbetsrättslagstiftningen utan jag har varit med och utformat den.

Dan Ericsson säger att man inte skall ta så allvarligt på vad som står i den här reservationen, eftersom det egentligen inte betyder något. Kristdemokraterna vill något annat.

Men när de de facto skriver ihop sig med Moderaterna och Folkpartiet om den här formuleringen i reservationen, dvs. att vi skall återgå till de arbetsrättsregler som gällde 1994, innebär det att han anser att vi skall avskaffa den överenskomna visstidsanställningen, att vi skall återgå till tolv månaders företrädesrätt för återanställning i stället för de nio som gäller i dag, att vi skall gå tillbaka till att fysisk ålder i stället för anställningstidens längd skall reglera uppsägningstiderna, att vi skall avskaffa möjligheten att träffa lokala avtal när det gäller undantag från LAS i fråga om turordningsregler och annat, och det innebär att vi skall avskaffa företrädesrätten till mertid för de deltidsanställda, osv. Det är i realiteten de praktiska konsekvenserna av den reservation som Dan Ericsson står bakom.

Anf. 30 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag får tydligen påminna Elving Andersson om en del av det som de fyra partierna tidigare var överens om. Det handlade då om att generellt kunna undanta två personer från turordningsreglerna. Att ni på den punkten har lyft ned detta till den lokala nivån är en annan historia. Det handlade om att facketas vetorätt vid entreprenader skulle avskaffas. Det handlade om förbud mot blockad av enmansbolag. Det handlade om en förlängning av provanställningen. Det finns ytterligare exempel.

Jag tror att Elving Andersson skall vara litet försiktig på denna punkt när han hävdar att den arbetsrätt som han tillsammans med Socialdemokraterna har utformat skulle underlätta för företagarna mer än den arbetsrätt som den tidigare regeringen stod för. Det förslag som den tidigare regeringen utformade kan göras bättre, eftersom det har hänt en del under dessa år. Jag skall erkänna att Elving Andersson har lyckats förflytta Socialdemokraterna några pinnhåll, och det skall han ha ett erkännande för, men det är inte tillräckligt. Det är därför som vi vill ha en flexiblere arbetsrätt i syfte att fler skall få komma i arbete. Det är det som är huvudsyftet. Den nuvarande arbetsrätten förhindrar detta.

Anf. 31 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag vill ställa några frågor. Kristdemokraterna har anslutit sig till den gemensamma borgerliga reservationen som handlar om avreglering av arbetsmarknaden. Den handlar om lönebildning, att man skall förändra de institutionella ramarna så att man får balans när det gäller konflikter, som man säger. Man skall genomföra den gamla typen av a-kassa, men med mycket höga egenavgifter. Kristdemokraterna ligger högst i fråga om detta med 30 %. Man vill avreglera arbetsrätten, och

*Fel! Okänt
växelargument.*

man angriper kollektivavtalen. Man vill inte att de längre skall vara en förutsättning för en serie regleringar på arbetsmarknaden.

Detta innebär, såvitt jag förstår, att man riktigt vill ha den konfrontation mot fackföreningsrörelsen på i stort sett varje punkt där konfrontation har rätt på 90-talet. Jag skulle vilja ha en kommentar till det.

När det gäller budgetpolitiken, som ju intresserar mig oerhört mycket i dag, är jag förvånad över hur Kristdemokraterna räknar. 15 miljarder kronor försvinner från utgiftsområde 13 redan nästa år. Av dessa 15 miljarder kronor motsvarar 9,5 miljarder kronor kostnader för sjukvårdsavgifter med 2 %. Jag håller med om att det inte är någon sjukvårdsavgift. Vi får ingen sjukvård för detta. Men Margareta Winberg använder detta som en skatt. Hur ersätter man budgeten när dessa 9,5 miljarder kronor försvinner från skatten?

Dynamiska effekter av den eminenta politik som Dan Ericsson i stort sett står bakom ger 2,5 miljarder kronor på detta konto och ger 2,2 miljarder kronor på det arbetsmarknadspolitiska utgiftsområdet 14. Det blir sammanlagt 4,7 miljarder kronor. Ändå har Dan Ericsson pengar till Samhall och lönebidrag samt litet grand till utbildningsbidrag, i och för sig inte mycket, eftersom det bara handlar om att man skall kunna få låna. Men hur går denna ekvation ihop? Jag lägger fram förslag som innebär 5 miljarder kronor mer än regeringen för att uppnå balans. Dan Ericsson tar bort 5 miljarder kronor och plockar dessutom bort 9,5 miljarder kronor från statsbudgeten. Jag gratulerar till reprisen på det budgetarbete som vi kunde se under första hälften av 90-talet.

Anf. 32 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag är rädd för att Vänsterpartiets representant i det här avseendet nu verkligen går vilse bland siffrorna. Vi vet ju att han är mycket bra på detta och att han ibland har föreläsningar för oss både i utskottet och här i kammaren då han redogör för olika statistiska uppgifter och sifferberäkningar. Han hade nyss en uppgörelse med Miljöpartiet. Han har säkra, bestämda åsikter och vet exakt hur det ligger till med de andra partierna. Men ibland kan man gå vilse, och det var det som hände nyss.

Vi har finansierat våra budgetförslag fullt ut. Vi har en starkare budget än regeringen. Vi har inga dynamiska effekter inräknade i budgetförslaget för 1998. Det handlar faktiskt om att vi säkerställer och ökar sysselsättningen inom kommuner och landsting, vi ökar sysselsättningen inom tjänstesektorn, och vi ökar sysselsättningen inom rättsväsendet. Detta är några exempel som gör att vi kan dra ned litet grand på kostnaderna för det arbetsmarknadspolitiska anslaget.

Men om vi ser hur det har varit historiskt har felräkningarna varit flera gånger större än den besparing som vi gör på arbetsmarknadspolitiken.

Vi söker definitivt inte konfrontation. Vi försöker lägga fram förslag som vi tror skall få människor i arbete. Det är detta som det handlar om.

Jag skall ställa en fråga. Vänsterpartiets partisekreterare har uppenbarligen en ambition att skapa en regeringskris. Jag hörde det i går morse i Ekot. Är inte det ett sätt att verkligen söka konfrontation? Hur skulle det kunna påverka läget på arbetsmarknaden och i näringslivet om det är med sådana utfästelser som Vänsterpartiet tänker gå till val?

Anf. 33 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag visste inte att mitt sakliga angrepp skulle injaga en sådan förstenande skräck i Dan Ericsson att han glömde mitt namn. Men det går bra ändå.

Jag är tacksam över att förslaget om regeringskris inte läggs fram i kammaren. Men jag vill tala om det som vi nu debatterar. Jag går inte vilse, utan för en gångs skull satte jag mig och på allvar läste de borgerliga oppositionspartiernas reservationer. Jag menar att de inte är seriösa. Jag har respekt för att man strategiskt vill ha en oerhört stor skattesänkning och att man vill ha en avreglering. Vi har två ideologiska system mot varandra. Vi tror att ni har helt fel. Ni står för en orättvis politik. Vi har respekt för att man kan ha olika strategier. Vi har ingen större respekt för att man trollar och luras med budgetsiffror. Då blir ju den verksamhet som vi bedriver i utskottet nästan meningslös.

Ni skriver att den egenavgift i sjukförsäkringen som man plockar ned för löntagarna utgör 9,5 miljarder kronor. Men eftersom det egentligen inte är en sjukvårdsavgift som man får något för är det en skatt som försvinner – 2,5 miljarder kronor. Ni hävdar att dessa förslag skulle innebära en besparing på 2,5 miljarder kronor och främja tillväxtpolitik och företagarpolitik.

Hur kan det göra det nästa år? Det är humbug – tyvärr.

Jag vill säga något om konfrontation. Om man tar upp konfliktreglerna, om man tar upp a-kassan, om man tar upp arbetsrätten och om man tar upp kollektivavtalens ställning då har man väl nästan lyckats göra ett serveess, om man med det menar att det inte finns någon möjlighet att besvara serven på ett rimligt sätt under fredliga förhållanden, förhållanden som kan gynna tillväxt, sysselsättning och trygghet. Det är konfrontationspolitik, och jag beklagar att det kristligt sinnade parti som Dan Ericsson tillhör har anslutit sig till de dunkla krafter som här brukar representeras av Per Unckel men som i dag representeras av Kent Olsson.

Anf. 34 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Att jag blev perplex kanske berodde på att Hans Andersson, som normalt sett brukar hålla faktagrundade inlägg, denna gång gick så vilse bland siffrorna. Då kanske det kan ursäktas att jag inte kom ihåg hans namn för ett ögonblick. Det får Hans Andersson se som smicker, eftersom jag faktiskt ser Hans Anderssons inlägg som faktabetonade. Men det var inte hans inlägg i detta fall.

Hans Andersson använde tidigare ord som bluffpolitik, reaktionärt och humbugpolitik. Det är klart att vi kan hålla på med den typen av ordval. Men är det inte att dra ned politiken till en nivå som vi faktiskt inte behöver ha i denna kammare? Skall vi inte diskutera faktiska förslag som syftar till att vi skall få ned arbetslösheten och till att vi får fler sysselsatta?

På den punkten är Hans Andersson överens med den övriga oppositionen. Vi måste alltså få upp sysselsättningen och få med fler i arbeidskraftsutbudet, och arbetslinjen skall hävdas. Det är precis den linje som vi driver. Varför söker då Hans Andersson en så våldsam konfrontation? Varför inte i stället gå in på sakfrågorna och diskutera om de olika delförslagen kan innebära vad som nyss nämnts, eller är det något som är fel där?

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vi har också tidigare försökt få till stånd en sorts nationell diskussion. Vi behöver diskutera dessa saker litet mera förutsättningslöst från de olika partiernas sida, men detta har ständigt avvisats av regeringen som anser sig föra den riktiga politiken. Hans Andersson tycker jag också har något att tillföra i den diskussionen. Man har dock inget att vinna på att föra debatten på den nivå som Hans Andersson i dag har fört ned den på.

I fortsättningen skall jag komma ihåg namnet – men jag kanske inte blir lika förvånad. Nu står vi ju inför en valrörelse.

Anf. 35 JOHNNY AHLQVIST (s):

Herr talman! Först vill jag framföra ett varmt tack till arbetsmarknadsutskottets kanslipersonal som under ett antal dygn – under sena nätter och under helger – lyckats arbeta fram det mastodontbetänkande som vi i dag har att behandla.

Efter att ha lyssnat till inledningsrundan här kan jag konstatera att jag sedan 1985, då jag kom in i riksdagen, nog aldrig har upplevt en så splittrad opposition – en opposition som inte står fast vid här lagda motionsyrkanden där man från tre partier har skrivit sig samman. Det gäller då Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet. Vid en granskning av reservationerna glider man mer och mer ifrån dem. Elving Andersson får ursäkta mig. Jag måste faktiskt gå tillbaka litet grand och visa en del sifferstatistik. Den opposition som har talat här i dag är ju den opposition som skall utgöra regeringsalternativet i valet 1998. Därför måste jag, tyvärr, litet grand ägna mig åt sifferstatistik.

Det är märkligt att se hur de tre herrarna i debatten här totalt har glömt bort hur det egentligen är. Arbetslösheten har ju sedan 1992 inte varit så låg som den i dag är. Man har också lyckats med konststycket att missa att vår samlade produktion har ökat med 6 % jämfört med hur det var under det sista året då de här tre herrarna ingick i regeringsunderlaget. Det har också gått spårlöst förbi att Sverige nu har börjat betala av på den statsskuld som till stor del förorsakades under de här tre herrarnas regeringstid.

Jag tycker inte att allting är positivt, utan jag delar Hans Anderssons uppfattning att det fortfarande finns både stora brister och stora problem. Att arbetslösheten nu rejält faller är ett första steg, men det är naturligtvis inte nog. Om detta tror jag att vi från alla partier här kan vara överens.

Jag tycker att hederligheten kräver att vi faktiskt för denna debatt i ett klargörande historiskt ljus, som jag tidigare sade. Låt mig peka på ett fåtal talande fakta:

Under de tre åren 1991–1994 var den genomsnittliga BNP-tillväxten 0,1 %. Under de senaste tre åren med socialdemokratisk regering har den genomsnittliga tillväxten varit 2,33 %.

Under de tre åren 1991–1994 föll investeringarna i tillverkningsindustrin med 0,5 %. Under de senaste tre åren har investeringarna ökat med 71 %.

Under de tre åren 1991–1994 ökade arbetslösheten med 4,7 procentenheter. Under de senaste åren har arbetslösheten gått ned med ca 1 %.

Under de tre åren 1991–1994 ökade antalet långtidsarbetslösa ungdomar med 30 000. Under de senaste tre åren har antalet långtidsarbetslösa ungdomar minskat med 7 200.

Slutligen, och mest anmärkningsvärt: Under de tre åren 1991–1994 försvann 306 000 jobb i det privata näringslivet. Under de senaste tre åren har 65 000 nya jobb tillkommit i det privata näringslivet.

Det är märkligt att höra Elver Jonssons inlägg här där han säger att alla skall ha ett arbete. Han kritiserar den nuvarande politiken trots att han själv faktiskt ingick i ett regeringsbärande parti under den tid då man förorsakade allt det som jag här har redovisat.

Jag skulle kunna göra listan oerhört mycket längre med uppgifter från SCB och Konjunkturinstitutet. Jag skulle också kunna jämföra förändringarna i räntor, i arbetade timmar och i statens lånebehov men jag skall inte trötta ut er med fler siffror.

Den verklighet som skildras i dessa siffror är tydlig: Den socialdemokratiska regeringen och riksdagens majoritet har lyckats vända en utveckling som var på väg att fullständigt bryta sönder Sverige.

Herr talman! Vi skall naturligtvis inte nöja oss med att utvecklingen har vänt. Fortfarande finns det, som jag inledningsvis sade, problem att ta itu med. Ett sådant problem är sysselsättningen i den offentliga sektorn, som – trots att fallet under den borgerliga regeringen bromsats upp – fortfarande inte har nått vändpunkten.

Därför är de satsningar som nu görs på skola, vård och omsorg oerhört viktiga. De 4 miljarder som kommuner och landsting fått i år har bidragit till att plana ut sysselsättningsfallet. På sina ställen har det faktiskt lett till ökad sysselsättning. Under nästa år kommer ytterligare 4 miljarder, vilka kommer att förstärka utvecklingen. Då kommer vi att se fler anställda i vård, skola och omsorg – anställda som alla vi här vet behövs.

Herr talman! Det är mycket märkligt att här från Folkpartiet höra att vi har raserat den offentliga sektorn och att sysselsättningen har minskat. Dan Ericsson var inne på samma linje. Han hänvisade till en rapport från Landstingsförbundet som kom förra veckan. För att undanröja misstag och tvivel skall jag citera ur pressmeddelandet från Landstingsförbundet, som kom så sent som i måndags:

”Konjunkturuppgången, och inte minst den väntade ökningen av sysselsättningen, stärker den kommunala ekonomin och skattebasen. Kommunsektorns ekonomiska förutsättningar förbättras också av de höjda statsbidrag för 1999 och 2000 som aviserades i höstens budgetproposition. — — —

Det är en väsentlig förbättring från i våras, då vi bedömde besparingsbehovet till 4,5 miljarder. Förbättringen beror i allt väsentligt på regeringens aviserade tillskott — — —.”

Jag tycker ändå, mina herrar, att vi, om vi skall ha en debatt här, faktiskt också skall redovisa relevanta siffror och inte bara komma med hugskott.

Med anledning av detta vill jag ställa en fråga till Dan Ericsson och Elver Jonsson. Det gäller en sak som ni hela tiden har glidit förbi här. Ni säger att vi raserar den offentliga sektorn. Men hur skall ni kunna sitta i samma regering som Moderaterna, som ju föreslår indragningar på 17 miljarder kronor på detta område? Jag tycker faktiskt, Elver Jonsson och Dan Ericsson, att det är hederligt att ge folk ett svar på den frågan.

Ett annat problem, eller kanske en annan möjlighet, är den utveckling som vi ser när det gäller kunskapsinnehållet i de jobb som kommer. De

***Fel! Okänt
växelargument.***

nya jobben kommer att ställa nya, och ofta högre, krav. Därför är kunskapslyftet och satsningen på högskolan oerhört viktiga.

Under den gångna hösten har många fler än tidigare studerat på komvux. Kunskapslyftet har blivit en succé runt om i Sverige.

Herr talman! Många var de domedagsprofeter som för ett år sedan i denna kammare sade: Det går aldrig. Inte kan kommunerna klara sådana utbildningsplatser. Andra sade: Inte finns det så många som vill studera.

Resultatet under hösten visar att ni hade totalt fel. Satsningen på utbildning har stöd ute bland människorna. Enligt Skolverkets preliminära uppgifter har 226 000 personer deltagit i kommunal vuxenutbildning denna termin. 226 000 personer har alltså fått möjlighet att på ett avgörande sätt öka sina möjligheter att få ett jobb. 226 000 personer får chansen att utvecklas och växa. 226 000 personer kommer sedan ut och bidrar till en kraftig vitamininjektion, vågar jag säga, och nya färska kunskaper i företag och offentliga verksamheter.

Herr talman! Det är detta som vissa borgerliga partier – i synnerhet tänker jag på de tre herrar som jag tidigare har citerat – brukar kalla för statistikpolitik och tricksande. Många gånger har jag påtalat det förakt som gömmer sig bakom dessa uttalanden.

Jag vill fråga Dan Ericsson, Kent Olsson och Elver Jonsson: Har ni varit ute och träffat de människor som i dag omfattas av kunskapslyftet – människor som kanske fått helt andra möjligheter att starta om med en annan verksamhet än de tidigare hade?

Det hör faktiskt inte till en riksdagspolitiker att med förakt uttrycka sig som att detta är sifferstatistik, statistikpolitik eller tricksande. Jag tycker att man skall vara så ärlig att man inte ser nedvärderande på dessa människor, för deras möjligheter har förbättrats genom att de deltagit i kunskapslyftet.

Minst lika förvånande är den bristande förståelse för företagens villkor som dessa uttalanden skvallrar om. Företagen behöver välutbildad arbetskraft. Kunskapslyftet och dessutom högskolesatsningen bidrar till att öka tillgången på den arbetskraft som företagen efterfrågar. Det gör också arbetsmarknadspolitiken.

För några dagar sedan kom ett pressmeddelande från Byggentreprenörerna där de menar att det är nödvändigt att fördubbla utbildningen av byggnadsarbetare. Jag har mitt förflutna i denna bransch, men det krävs inte den sortens insikt för att veta att arbetslösheten slagit särskilt hårt mot just byggindustrin. Men nu skissar alltså Byggentreprenörerna och arbetsgivarorganisationerna en kommande expansion och oroar sig för tillgången på kompetent arbetskraft.

Man kan säga mycket om slutsatserna av pressmeddelandet, men en sak är slående när man läser texten: "Medelåldern bland aktiva byggnadsarbetare har stigit mycket kraftigt de senaste åren. Kommande avgångar från branschen kan inte kompenseras fullt ut med dem som i dag är arbetslösa. En viss andel av de arbetslösa kommer att sugas upp av andra industrigrenar." Så den nyckelmening som jag tycker är viktig: "Andra långtidsarbetslösa står i praktiken inte till arbetsmarknadens förfogande på grund av exempelvis bristande kompetens för jobb som förändrats under deras tid som arbetslösa."

Byggentreprenörerna räknar ut delar av den långtidsarbetslösa arbetskraften. Det är djupt oroande, men samtidigt visar det tydligt vilken oer-

hört viktig uppgift arbetsmarknadspolitiken har, hur viktig en ALU kan vara, även om vissa i denna kammare har en annan uppfattning om detta, för att hålla en människa uppdaterad med branschens kunskapsutveckling. Mycket spott och spe har jag hört under de tre senaste åren om arbetsmarknadspolitiken, men i just dessa ord från en arbetsgivarorganisation visas betydelsen av att vi inte tvingar de arbetslösa till passivisering och avstår från att ge dem en koppling till arbetsmarknaden, om det så skall vara en ALU-plats.

Kent Olsson sade i sin inledning att vi försöker dölja arbetslösheten med alla dessa åtgärder. Han sade någonting som jag inte kunde förstå innebörden av. Han sade att arbetsmarknadspolitikens roll var att minska arbetslösheten. Det är skönt om detta har gått upp för Kent Olsson. Jag har haft den uppfattningen sedan jag kom till riksdagen 1985. Med tidens tand tror jag att även Kent Olsson kan förstå vad arbetsmarknadspolitik är. Jag har inga förutfattade meningar om den saken. Från moderaterna i talarstolen säger man att man har de rätta åtgärderna, vet vad som skall göras med det ena och det andra. Men det enda konkreta som Kent Olsson tog upp var att man skulle försämra arbetsrätten. Man skulle anpassa arbetsrätten. Det har varit en stor diskussion om arbetsrätten i tidigare replikskiften, men det är viktigt att Kent Olsson medger och redovisar att moderaternas anpassning av arbetsrätten närmast är att göra människor rättslösa, ingenting annat.

Det märkliga är att på detta ställer både Elver Jonsson och Dan Ericsson upp, både Folkpartiet och Kristdemokraterna hyllar tydligen samma princip. Man blir förvånad när man hör Elver Jonsson säga att arbetslöshetsförsäkringen har varit föremål för många förändringar under de senaste åren. Tydligen kan man förtränga allt här i livet. Det var under förra mandatperioden som det gjordes de största ingreppen i arbetslöshetsförsäkringen. Det fanns månader i vårt utskottsarbete när frågan om arbetslöshetsförsäkring var bordlagd beroende på att ni inte kunde hitta majoriteter tillsammans med Ny demokrati. Jag tror inte att man skall ta för stora ord i munnen och säga att vi har ändrat arbetslöshetsförsäkringen så mycket.

Hans Andersson och Barbro Johansson tog upp arbetstidsfrågan. Ett förslag är på väg om arbetstiden. Jag tror att vi får avvakta detta och inte fatta några drastiska beslut om att minska arbetstiden bara därför att det är populärt just för tillfället.

Herr talman! Låt mig kort uppehålla mig något vid de för mig mest angelägna sakförslag som behandlas i betänkandet.

För det första generationsväxling och kommunal utvecklingsgaranti. Sammantaget ger dessa åtgärder ytterligare en knuff på den utveckling som nu går mot minskad ungdomsarbetslöshet. Det är en viktig knuff. Jag utgår ifrån att vi här är eniga om att ungdomsarbetslösheten är ett av de allvarligaste problemen. Unga människor som inte får en plats i arbetslivet riskerar att stängas utanför hela samhällsgemenskapen. Därför är det glädjande att ungdomsarbetslösheten minskar och att vi på detta sätt kan hjälpa de unga ytterligare på traven.

För det andra fortsätter förenklingsarbetet. Flera olika anställningsstöd samlas nu i en åtgärd – individuellt anställningsstöd. Det är en utveckling som välkomnas av utskottsmajoriteten. Jag tycker att jag uttryckte mig klart i den frågan tidigare, att vi i den socialdemokratiska

***Fel! Okänt
växelargument.***

majoriteten vill se ytterligare förändringar. Med det har jag svarat på Dan Ericssons fråga. Vi har en bred samsyn om detta i utskottet.

För det tredje volymmålet. Om situationen skulle förändras och tillväxten hindras av s.k. flaskhalsar tycker jag att det är bra att utskottsmajoriteten gör det möjligt för regeringen att nu revidera det uppsatta målet. Egentligen är det inte volymmålet i sig självt som är det stora problemet, utan det utgörs av de oerhörda volymer som arbetslösheten förorsakar. Genom denna möjlighet kan regeringen snabbt agera för att satsa på åtgärder som hindrar att flaskhalsproblem uppstår.

Låt mig också säga att detta inte enbart är regeringens ansvar. Jag tycker att företagare också får ta ett ansvar om man har problem med att få rätt arbetsrätt och har flaskhalsproblem. Långsiktigheten måste gälla för hela näringslivet.

Avslutningsvis vill jag naturligtvis yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer. Samtidigt skall jag passa på att ställa ytterligare en fråga till Elver Jonsson, som säger att man skall satsa ytterligare på utbildning för att det inte skall bli flaskhalsproblem. Hur kan Elver Jonsson förklara att Folkpartiet liberalerna minskar detta anslag med 7,6 miljarder? Den ekvationen får jag inte att gå ihop. Jag tror att det är där vi får söka vår trovärdighet som politiker, inte slåss med siffror som inte stämmer.

Anf. 36 KENT OLSSON (m) replik:

Herr talman! Det är fantastiskt att lyssna till Johnny Ahlqvist. Han säger att arbetslösheten har minskat. Visst har den minskat litet grand, men den huvudsakliga orsaken till detta är kunskapslyft och olika åtgärder. Han ser inte de egentliga och väsentliga fakta, nämligen att arbetskraften har minskat med 115 000 personer, att sysselsättningen har minskat med 74 000, att antalet arbetstimmar per vecka har minskat med 2,1 miljoner och att antalet anställda minskat med 43 000. Anledningen till att vi får en minskning av arbetslösheten är att folk har försvunnit från arbetsmarknaden. Är det socialdemokraternas målsättning har de lyckats. Men inte skulle jag ha varit stolt i Johnny Ahlqvists situation om jag måst konstatera att vi håller på att avveckla arbetskraften, att allt färre människor i arbete får klara av allt större utgifter.

Sedan några ord om den kommunala sektorn. Som ordförande i arbetsmarknadsutskottet har man säkert ont om tid. Annars hade kanske Johnny Ahlqvist hunnit läsa Kommun Aktuellt den 11 och 12. Där står det så här: Efter nästan ett halvår med höjda statsbidrag finns ännu inga tecken på att sysselsättningen ökar i kommunerna. I stället har personalstyrkan minskat under hösten. I år är dessutom neddragningarna kraftigare från juli till november än under hösten 1996. SCB:s siffror visar att antalet kommunanställda under hela hösten varit lägre än motsvarande månad förra året.

Det här är taget ur Kommun Aktuellt, kommunernas tidning, vilket bevisar att inte ens de pengar som getts till kommuner och landsting har bidragit till att öka sysselsättningen, utan det har fortsatt blivit en minskning av sysselsättningen. Det är intressant att notera.

Anf. 37 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Kent Olsson kunde kanske ha fått litet av min repliktid, för jag tror att han har svårt att förklara sin egen ekvation.

Kent Olsson citerar ur Kommun Aktuell, en tidning som är en vecka gammal. Det pressmeddelande som jag citerade från är från i måndags.

Det som gör mig mest upprörd är när Kent Olsson står här och säger att vår politik kommer att förorsaka, och har förorsakat, detta. Men vad är ert alternativ, Kent Olsson? Ni vill skära ned 17 miljarder på den kommunala sektorn. Tror Kent Olsson att det blir fler arbetstillfällen genom att man skär bort 17 miljarder? Ja, det är klart att med Kent Olssons inställning till flexibel arbetsmarknad och annat förmodar jag att ni har räknat med att människor skall jobba helt gratis i den kommunala sektorn, för annars går det inte att få ihop ekvationen.

Sedan är det faktiskt så, Kent Olsson, att den socialdemokratiska politiken på de flesta områden har inneburit förbättringar. Det är 64 000 färre arbetslösa än för ett år sedan. Vi måste ju jämföra med hur det har varit tidigare. Arbetade timmar har ökat betydligt under den period som Socialdemokraterna har suttit i regeringen. På alla områden har det skett förbättringar.

Det enda som hände när Kent Olssons parti tillsammans med Ny demokrati hade majoritet i utskottet var att konkurserna slog rekord i det här landet. Tillväxten var hela tiden negativ. Innebär ert regeringsalternativ att vi skall gå tillbaka till den gamla politik som vi hade tidigare? Kent Olsson, svara nu på frågan: Vad innebär det som står i Moderaternas partipamfletter om flexibel arbetsmarknad?

Anf. 38 KENT OLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag skall glädja Johnny Ahlqvist med att jag också tycker att det är trevligt att arbetslösheten minskar. Men, som jag tidigare sade, beror det ju faktiskt på att ni avvecklar arbetskraft.

Med moderat politik hade vi haft ungefär 140 000 nya jobb. Det var den utveckling som inleddes under den borgerliga regeringen, med den flexibla arbetsrätt som vi införde och de förändringar av de olika arbetsrättsliga reglerna som vi införde och ville fortsätta att införa. Detta är faktum. Sedan spelar det ingen roll hur Johnny Ahlqvist än försöker att gå tillbaka i historien. Jag förstår att Johnny Ahlqvist älskar att tala historia, för nutiden är ju inte så glänsande precis. Därför får man gå tillbaka till de gamla åren. Men det var faktiskt så att i slutet av perioden 1991–1994 började antalet människor som fick jobb att öka, trots lågkonjunktur. Det har det inte gjort nu, utan ni har egentligen helt och hållet fått arbetskraften ur arbetsmarknaden genom kunskapslyftet.

Jag skulle vilja fråga Johnny Ahlqvist: Vad kommer att ske i sommar? Enligt AMS prognoser blir det en rekordhög ökning av arbetslösheten när folk kommer ut från kunskapslyftet. Det skulle vara intressant att höra vad Johnny Ahlqvist tror om detta. Har AMS fel också, liksom tydligen Kommun Aktuell hade. Men där hinner de väl inte med i de socialdemokratiska svängarna. Den här tidningen är faktiskt bara åtta dagar gammal.

Anf. 39 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag tycker faktiskt att Kent Olsson för debatten på en väldigt låg nivå. Det pressmeddelande som jag citerade kom från Lands-
tingsförbundet i måndags. Om Kent Olsson inte tror på innehållet i
pressmeddelandet kan jag lämna över det, så att han inte behöver förlöj-
liga de uppgifter som jag presenterar.

Kent Olsson säger att det med moderaternas förslag skulle bli x antal
arbetstillfällen. Vad moderaterna sade under våren och sommaren 1991
var att deras politik skulle innebära att man fick mer sysselsättning i lan-
det. Men det är ju så, Kent Olsson, och facit på detta finns ju, att det
innebar att det försvann 306 000 jobb under denna period, fast man för-
sökte att ändra i arbetslöshetsförsäkringen och i arbetsrätten etc. Er flex-
ibla arbetsmarknad gav ju inga arbetstillfällen. Den gav i stället 45 000
konkurser. Jag tycker att det är viktigt, Kent Olsson, att man kommer
ihåg vad som faktiskt hände.

Jag förstår om Kent Olsson inte vill svara på frågan om den flexibla
arbetsmarknaden och om arbetslöshetsförsäkringen. Det verkar som om
utvecklingen är vackra ord från Kent Olssons sida. Men när vi nu börjar
nära oss juletid tycker jag att det verkligen är de hårda paketen som
moderaterna levererar här.

Vi har inte heller i denna debatt fått något svar på den fråga som jag
också ställde till Per Unckel i förra debatten. Eftersom det är en utskotts-
runda kvar, hoppas jag att vi kan få svar på vad som händer med de män-
niskor som ramlar ut ur arbetslöshetsförsäkringen efter 300 dagar. Eller
Kent Olsson har kanske samma svar som Carl Bildt hade på presskonfe-
rensens där Moderaternas budgetalternativ presenterades. Det får vi se då,
var svaret. Detta visar på det djupa förakt som moderaterna har för de
vanliga människorna.

Anf. 40 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att vi skall ha överseende med att vår värde-
rade ordförande har en hyllning till den sittande regeringen. Det är väl
naturligt inför ett valår. För att återge vad en hedervärd partikamrat till
Johnny Ahlqvist från hans egen valkrets sade, så har vi ju våra roller.

Jag tycker att utskottsordföranden gör misstaget att han blandar ihop
olika tidsperspektiv som gör att det inte går att göra en rättvisande jämfö-
relse. Han jämför den förra mandatperioden, då det var en utpräglad
lågkonjunktur – den svåraste under efterkrigstiden – med nuvarande
situation med god konjunktur. Det gör att jämförelsen inte blir rättvisande
när det gäller BNP-tillväxt och vad det nu kan vara. När det gäller Johnny
Ahlqvists tal om sparprogram och annat är det också där en väsensskill-
nad. Denna regering har haft ett gott stöd för ett aktivt sparande, medan
den förra regeringen inte fick någon hjälp från den dåvarande opposition-
en när det gällde att spara. Då var det ständiga överbud. Ta exemplet med
budet om infrastrukturen, som nuvarande regering har tvingats att halvera
därför att det var så långt ifrån verkligheten.

Av de många synpunkter som Johnny Ahlqvist framförde vill jag bara
ta upp detta med föraktet för de svaga på arbetsmarknaden. Här blandar
Johnny Ahlqvist tydligen ihop olika partiriktningar, eftersom bannbullan
drabbade Folkpartiet så hårt. Först och främst förordar vi den aktiva
arbetsmarknadspolitik. Det gjorde vi i regeringsställning, och det gör vi

nu. Vi vill lägga mer pengar på t.ex. de arbetshandikappade än vad regeringen gör.

Kunskapslyftet, är bra, och det måste göras jätteinsatser för att kunna komma längre. Men jag har varnat både arbetsmarknadsministern och utbildningsministern för att dra för stora växlar på det, därför att den stora volymen på kunskapslyftet garanterar inte jobb efter utbildningen.

Anf. 41 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Det är nog bra att vi använder oss av samma siffror, Elver Jonsson, för som jag sade från talarstolen vill ni skära ned 7,6 miljarder på arbetsmarknadspolitiken. Tar man med de bägge anslagen rör det sig faktiskt om 22,3 miljarder som Folkpartiet vill plocka bort. Hur kan då Elver Jonsson stå här och säga att ni vill öka insatserna i den aktiva arbetsmarknadspolitiken? Elver Jonsson! Det går inte att trola med knäna, inte ens om man är folktopist, därför att en indragning på 20 miljarder på de bägge anslagen måste naturligtvis få till konsekvens en sämre och mindre volym i arbetsmarknadspolitiken. Vad vill då Folkpartiet göra för dem som ramlar utanför denna volym? Naturligtvis måste det handla om indragningar som innebär att man inte kan genomföra arbetsmarknadspolitiken.

Jag vet att Folkpartiet har svårigheter med att räkna. Det var nämligen på precis samma sätt förra året, då man yrkade att man skulle ta 6 miljarder från A 2-anlaget, trots att det inte fanns mer än 4 miljarder där. Jag tror nog att det finns en och annan motionsskrivare i Folkpartiet som borde sätta sig i kunskapslyftet i stället.

Anf. 42 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att Johnny Ahlqvist överdriver sitt fotarbete, för han vet mycket väl att när det gäller arbetsmarknadspolitikens inriktning har Folkpartiet hört till den breda mittfåra i denna riksdag som har sett till att det har förts en anständig arbetsmarknadspolitik.

När Johnny Ahlqvist blir så konstitutionell att han t.o.m. bekymrar sig om hur nästa regering skall se ut, tycker jag också att han litet grand gör ett snedskutt.

De tuffa neddragningarna när det gäller t.ex. sjukförsäkring har inte Folkpartiet accepterat. I valrörelsen antydde för övrigt Socialdemokraterna att man skulle höja a-kassan. Sedan tog man vad som kan kallas högerkrafterna i denna kammare till hjälp för att pressa ned den. Den nedläggningen av a-kassan till 75 %, som vi har levt med under lång tid, ställde aldrig Folkpartiet upp på.

Sedan handlar det inte bara om att det blir svagare arbetsmarknadspolitik genom ett neddraget anslag. Den stora neddragningen gör vi ju på företagsstödet. Vi vill växla om och omvandla det till lägre arbetsgivaravgifter. Med det får vi lägre arbetskraftskostnader. Då skulle vi också komma i harmoni med den uppfattning som regeringen har, åtminstone när den förhandlar ute i Europa. Då skulle vi nämligen kunna gynna en och annan sektor som behöver växa, t.ex. tjänstesektorn. Där finns det stora brister.

Prot. 1997/98:49
17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Sedan är vi från Folkpartiets sida beredda att ställa upp på de insatser som behövs för de svaga på arbetsmarknaden. I *de* delarna är vi inte beredda att pruta.

Anf. 43 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag läser ur det betänkande som riksdagen om några timmar skall fatta beslut om. Där står det att Folkpartiet kräver att ramarna skall sänkas med 22,3 miljarder. Det är ingen statistik. Detta är vad era motioner innehåller. Detta är det betänkande vi skall ta ställning till. Ni vill minska utgiftsområdena 13 och 14 med 22,3 miljarder.

Detta går ju inte att genomföra om man samtidigt säger, som Elver Jonsson gör, att man vill ha mer utbildning och mer arbetsmarknadspolitik. Det går bara inte att få ihop den ekvationen. Elver Jonsson sade själv från talarstolen att man skulle ha fler åtgärder. Man skulle ha en hel arsenal. Men det går ju inte att genomföra med det här. Någonstans måste ju gränsen gå, Elver Jonsson!

Sedan har jag inte fått svar på en sak. Det är klart att jag kanske redan nu utser regeringsalternativ 1998. Men ni har ju en gemensam reservation. Där är det Kristdemokraterna, Folkpartiet och Moderaterna. Jag tycker att det är synd att Elver Jonsson inte har mer repliktid, för i ert förslag är det ju så att ni ställer er tillsammans med Moderaterna, som vill skära ned 17 miljarder på kommunerna. Hur går den ekvationen ihop, Elver Jonsson?

Anf. 44 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är uppenbarligen så att den valfeber som Kjell-Olof Feldt har beskrivit i sin bok har drabbat Johnny Ahlqvist – och det redan innan jul, innan valåret har börjat! Det blir en lång valrörelse, herr talman. Det är uppenbart.

Jag har t.ex. inte ens tagit upp det här med den s.k. statistikpolitiken. Ändå fräser Johnny Ahlqvist i också mot mig. Han buntar ihop ett antal partier och sätter dem i samma båt utan att egentligen gå in i den sakliga diskussionen. Det tycker jag är beklagligt.

Vad gäller kommunerna är det bara att läsa innantill. Jag kan läsa ännu mer ur Kommun Aktuellt från i fredags. Det står: Perssons extra miljarder till kommunerna har inte ökat sysselsättningen. Det är tvärtom. Under hösten har personalen minskat. Framför allt är det fast anställda kvinnor inom vård och omsorg som har blivit färre enligt Statistiska centralbyrån. Normalt minskar sysselsättningen varje höst, men i år är nedgången från juni till november större än förra året.

Detta kan inte Johnny Ahlqvist bara säga att det inte finns. Det här är verkligheten. Den är obehaglig. Och jag förstår att Johnny Ahlqvist då väljer att gå till anfall i stället för att diskutera sakfrågan. Orsaken till det här är ju att ni genom egenavgiftshöjningar har dragit bort 16 miljarder från kommunerna och landstingen. Genom sänkningarna i socialförsäkringssystemen och a-kassan har ni underminerat kommunernas ekonomi ytterligare genom att dessa har tvingats betala mer i socialbidrag. Det är det som är orsaken.

Jag kan ge ett tydligt besked till Johnny Ahlqvist: Precis som vi kristdemokrater har motsatt oss de nedskärningar som ni har genomfört när

det gäller kommuner och landsting kommer vi att motsätta oss detta om något annat parti skulle försöka med det. Var jag tillräckligt tydlig där, Johnny Ahlqvist?

Sedan till det här med att vi hyllar samma principer som Moderaterna. Vad är det för utfall och trams egentligen? Arbetsrätten vill vi förändra i linje med vad som gällde under fyrpartiregeringens tid. Sedan kan vi diskutera hur den skall reformeras ytterligare. Vi står för vår politik. Bedöm *den*, och bunta inte ihop oss med andra partier.

Det var ett bra besked som kom om att Ahlqvist är beredd att förenkla och skapa generellare system vad gäller arbetsmarknadsåtgärderna. Då undrar jag: Kommer det här att ske genom någon sorts parlamentarisk utredning, eller kommer det något förslag från regeringen som innebär att vi får förändringar och förbättringar?

Anf. 45 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag har sagt två gånger nu från talarstolen att den prognos, eller det pressmeddelande, som jag hänvisar till är från i måndags morse. Där skriver man från Landstingsförbundet att man inte ser alltför ljus på framtiden. Men man pekar ändå på att de extra pengar man har fått för vård, omsorg och utbildning kommer att innebära att man inom vårdsektorn inte kommer att behöva minska så mycket som man har sagt tidigare.

Jag tror att det är oerhört viktigt att man verkligen klarlägger detta, Dan Ericsson. Vi gjorde en satsning för ett år sedan. När vi då satsade 4 miljarder på kommunsektorn har jag för mig att förslaget från Kristdemokraterna var 3 miljarder. Jag tror inte riktigt på de här utfästelserna från Kristdemokraterna att man kommer att driva en enhetlig politik i en borgerlig regering som säger att man inte får genomföra detta.

Vi har ju ändå erfarenhet från de år då det var borgerlig regering. Inte kan jag erinra mig att man då satte sig på tvären precis från Kristdemokraternas sida mot de förslag som Moderaterna lade fram i kammaren. De 17,2 miljarder som Moderaterna vill dra in från kommunerna motsvarar 60 000 jobb inom den kommunala sektorn.

Sedan gäller det arbetsrätten. Elving Andersson har försökt få ett svar från Kristdemokraterna. Han har inte fått det, och jag har inte heller fått det. Ni säger att ni är beredda att gå tillbaka till det som gällde på fyrpartiregeringens tid. Men ni öppnar ändå en dörr för att ett regeringsalternativ kommer att innebära att ni anammar de idéer som Moderaterna har när det gäller arbetsrätt och arbetslöshetsförsäkring.

Jag delar den uppfattning som Dan Ericsson har om att man skall försöka få mer generella åtgärder på arbetsmarknadspolitikens område. Vi har också sagt det tidigare: Vi kan inte ha en åtgärdsarsenal där som i dag de olika åtgärderna konkurrerar med varandra och där de framför allt är i otakt på många sätt.

Anf. 46 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Man har ingenting att säga om de uppgifter som gäller för Kommunförbundet, för landets kommuner. I april reste ni runt och visade upp i kommun för kommun hur mycket jobb era pengar skulle ge. Nu säger ni ingenting. Ni hänvisar till ett pressmeddelande från Lands-

Prot. 1997/98:49
17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

tingsförbundet. Och det visar sig att man inte har fått någon sysselsättningsökning inom Landstingsförbundet heller. Man har dämpat en minskning, men det är en annan sak. Vad jag pratar om här är faktiskt kommunsektorn, den sektor som hårdast har drabbats av den socialdemokratiska regeringens politik.

Vi har inte påmint så mycket i dag om vad ni sade angående kommunerna inför valet 1994, men det var ju mycket tydligt. Det skulle inte ske några som helst nedskärningar. Det skulle tvärtom ske öknings. Men kommuner och landsting har inte varit med om någonting liknande det som har hänt under denna mandatperiod. Det är ni som har haft regeringsansvaret. Ni har skurit bort och tagit bort. Vi har motsatt oss detta. Vi kommer att motsätta oss sådana förslag också från andra partier.

Sedan har jag ytterligare en fråga. Det gäller arbetslöshetsförsäkringen och den utlovade parlamentariska utredningen om hur vi skall hantera det här. Skall det sättas en borte parentes, och hur skall vi i så fall hantera den situation som kan drabba de arbetslösa? Jag frågade Margareta Winberg om jag skulle fortsätta att vänta på en inbjudan till denna utredning, och hon skakade på huvudet. Vi får väl höra mer strax.

Men skakar också Johnny Ahlqvist på huvudet, eller kan han ge ett mer tydligt besked om att det inte blir en sådan här parlamentarisk utredning och att ni därmed går ifrån detta? Det tycker jag vore beklagligt. Johnny Ahlqvist kan ge ett besked för *sin* del. Arbetsmarknadsministern skakade på huvudet. Vad säger Johnny Ahlqvist?

Anf. 47 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Även om Dan Ericsson tycker att en utskottsordförande har mycket makt i ett utskott, är det faktiskt så att om det skall tillsättas utredningar i det här systemet är det regeringen som gör det. Jag tycker att Dan Ericsson får avvakta det svar som kommer från arbetsmarknadsministern. Det är ingen fråga som hanteras inom utskottets ram.

De 17,2 miljarderna, Dan Ericsson, gäller väl både landstingen och kommunsektorn? Dan Ericsson gör det litet lätt för sig när han säger att vi har förorsakat alla de här neddragningarna. Det stora raset inom den offentliga sektorn påbörjades ju faktiskt under ert regeringsinnehav.

Vi har lyckats bromsa upp detta. Jag sade från talarstolen att jag inte alls är nöjd med den utveckling som har blivit. Det är med anledning av detta som vi tillför 4 plus 4 plus 4 miljarder här. Jag tror att detta kommer att innebära att man klarar vården, omsorgen och skolan på ett bättre sätt i framtiden.

Det hade varit intressant att se hur man hade agerat när det gäller dessa 17 miljarder om Dan Ericsson hade suttit i regeringsställning.

Anf. 48 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Johnny Ahlqvist sade i ett tidigare replikskifte att nästan alla siffror har blivit bättre, och han drog en del. Jag drog en del fundamentala siffror som faktiskt har blivit avsevärt sämre. Det gäller kvinnors förvärvsfrekvens, sysselsättningsgrad, folk i omsorg och vårdarbete osv. Jag skulle gärna vilja att Johnny Ahlqvist på allvar kommenterade den utvecklingen. Det är ett gemensamt problem vi har. Det finns inga lätta lösningar, men det är grunden.

Sedan gäller det åtgärdsstrukturen. Där nämnde jag litet grand var vi har hamnat, nämligen i stora volymer API och ALU. Dessutom har vi drastiska minskningar av rekryteringsstöd, utbildningsvikariat och arbetsmarknadsutbildning.

I senaste numret av tidskriften Arbetsmarknaden står det att LO vill avveckla ALU och API, men successivt.

Jag såg att LAN-chefen i Norrbotten – och jag har också diskuterat med honom om vilka motiv han har – vill ha bort volymkraven, precis som vi.

När jag tar upp frågan om volymkrav, detaljreglering och styrning av arbetsmarknadspolitiken vill jag hänvisa till en passage på s. 46–48 i utskottets betänkande där man åberopar Arbetsmarknadspolitiska kommittén. Jag satt och stötte och blötte frågor där tillsammans med Johnny Ahlqvist. Min uppfattning är att den strukturerade analys som fanns där borde sättas i sjön. Det skulle leda till en bättre organiserad arbetsmarknadspolitik. Nu är det för mycket dels regler och styrning, dels undantag med allsköns frizoner, kommunuppvaktningar på departementet osv. Jag tror inte att Margareta Winberg kan sköta det här på egen improviserad hand, utan jag tror att det krävs ett regelverk, men ett liberaliserat sådant.

Jag skulle gärna vilja att det kom kommentarer kring den här typen av frågor från utskottets ordförande, liksom varför det inte var möjligt att omfördela mer pengar för de arbetshandikappade till Samhall. Det är ju både lönsamt och bra. Varför i Herrans namn skall man införa ett finansieringsbidrag för de arbetshandikappade som gör det svårare att få ut dem i praktik? Jag tror att alla är överens om detta, t.o.m. utskottets ordförande. Men upp till beslut då!

Anf. 49 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Låt mig börja med den sista delen om finansieringsbidraget. Jag tycker att Hans Andersson skall läsa s. 67 i vårt betänkande. Där skriver vi just att de arbetshandikappade inte skall omfattas av den här finansieringsavgiften. Jag kan ha overseende med att Hans Andersson inte har läst betänkande. Det delades ju ut så sent som för någon dag sedan. Där tror jag inte att Hans Andersson och jag har olika uppfattningar.

På sikt måste detta innebära att man skall avveckla ALU osv. Men jag tycker inte att det är riktigt rätt när Hans Andersson tar upp den negativa inställningen till ALU. Som jag sade tidigare kan faktiskt en ALU-plats innebära att man får en koppling till ett yrkesverksamt liv. Det kan kanske ha en positiv inverkan när man söker ett annat jobb.

Hans Andersson vet mycket väl, precis som jag, att man måste ha någon form av volymåtgärd därför att arbetslöshetsförsäkringen är uppbyggd på att man skall kvalificera igen. Då får man ha en volymåtgärd. Om den sedan skall heta ALU eller något annat tycker jag är oväsentligt. Men vi kan inte hela tiden säga att vi inte skall ha den här volymåtgärden för då klarar vi inte upp det här.

Volymerna och det Hans Andersson nämnde om Arbetsmarknadspolitiska kommittén sammanfaller väl med det svar som jag lämnade tidigare till Dan Ericsson. Jag tror inte att man kan ha ett tjugotal olika former av åtgärder i framtiden. Dels ger det en frustration för dem som skall jobba med detta på förmedlingarna, dels kan fyra människor befinna sig på

samma plats, men man har fyra olika system. Man kan vara API:are, ALU:are eller resursarbetare – alla med fyra olika ersättningsnivåer. Det är ju därför vi har skrivit mycket starkt om detta i betänkandet. Jag förväntar mig naturligtvis att regeringen verkställer de förslag som riksdagen fattar beslut om och tar hänsyn till de synpunkter vi har.

Anf. 50 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag är läskunnig. Det är väl egentligen det som är problemet. Jag har också tid att läsa. Jag har yrkat på att man inte skall ha dessa 1 000 kr i finansieringsavgift, men det avstyrker utskottet. I stället säger man att man – och då syftar man på en liten del, nämligen ungdomarna – ”förutsätter att regeringen även i det här fallet tar hänsyn till de särskilda behov som unga handikappade har”.

Nog kan jag läsa. Jag tycker att det är ett inkonsekvent försvar av en dålig regeringspolitik i den detaljfrågan som Johnny Ahlqvist ställer upp på.

Vi föreslår inte heller att man skall avveckla ALU och API direkt. Det är riktigt. Man måste ha projektverksamhet, men den skall styras mycket hårdare så att den inte har karaktären av meningslös verksamhet eller gratis arbetskraft.

I senaste numret av Hotell- och Restauranganställdas tidskrift Svensk Hotellrevy redovisas en undersökning av API och arbetslösheten. Där kan man se hur människor utnyttjas och vilket dåligt resultat det har. Läs det! Det ger underlag för att ha en annan inställning till detta. På samma sätt har Handels runt om i landet kunnat visa på undanträngningseffekter, gratis arbetskraft osv. Det är inte så arbetsmarknadspolitikens resurser skall utnyttjas.

Låt mig också ställa en stor och kontroversiell fråga. Den handlar om utbildningsbidraget och det som gäller ungdomarna i våra kommuner. Varför går Johnny Ahlqvist med på att ersättningen för sådana praktikplaceringar skall ligga en tusenlapp under socialbidraget? Vi föreslår i stället att den skall ligga ungefär 500 kr över, och vi vill gärna se det beskattat. På det viset kommer man in i det vanliga systemet på arbetsmarknaden med sjukpenninggrundande inkomst osv. Men den ersättningsnivå som bjuds våra ungdomar är oskälig.

Anf. 51 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Låt mig först ta upp det som Hans Andersson pekar på när det gäller historierna från Hotell- och Restauranganställda och andra. Givetvis kan det förekomma undanträngningseffekter när det gäller både API och ALU. Men det är ju därför regeringen, redan innan Riksdagens revisorers rapport kom, har påtalat detta. I dessa arbetsmarknadspolitiska åtgärder skall de fackliga organisationerna ha yttranderätt för att på det viset få in information till arbetsförmedlingen om det finns ett missbruk av detta. Det skriver vi också i utskottsbetänkandet.

Med de volymer som finns i dag, Hans Andersson, tror jag aldrig att vi kommer från att missbruk förekommer. Men jag tror att det faktiskt vägs upp av det positiva i att den enskilda människan känner att man gör något meningsfullt även om man går arbetslös.

Det är klart att Hans Andersson kan läsa innantill, och det kan jag också. Men det hade kanske varit bra om Hans Andersson hade läst resten av meningen också. Där står det: ”— — — behoven hos många arbetssökande, framför allt arbetshandikappade, av arbetsprövning i form av kortare arbetsplatsintroduktion.”

Man får nog läsa hela meningen, Hans Andersson.

Sedan gällde det frågan om varför vi sänkte ersättningsnivån för ungdomar som kommer ut på jobb. Vi sänkte den delen av utbildningsbidragen för dem som inte har a-kassa eller KAS därför att vi ville lägga oss på en nivå som motsvarar den ersättning man har om man studerar, dvs. 2 000 kr. Det gjorde vi för att inte locka in ungdomar i en sådan här åtgärd i stället för att utbilda sig vidare. Det är kanske viktigare för att man skall kunna klara sig på arbetsmarknaden i framtiden. Så enkelt är faktiskt svaret, Hans Andersson.

Anf. 52 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Först vill jag svara på det Johnny Ahlqvist sade i talarstolen om att förslaget om en arbetstidsförkortning inte är populärt för tillfället. Det är absolut nödvändigt för att få nya jobb och kanske hjälpa regeringen på väg mot att halvera den öppna arbetslösheten.

Johnny Ahlqvist tog upp kunskapslyftet även om det inte står i betänkandet. Jag vill säga några saker om det. Vi tycker att det är bra med kunskapslyftet, men det har brustit i samordning och information. Fackförbunden har inte varit informerade om ersättningen. Det är många som har ramlat mellan stolarna och blivit frustrerade på grund av detta. Jag undrar om inte Johnny Ahlqvist kan verka för att det blir bättre på det planet.

Det är nämligen av tvingande karaktär, och man kan bli avstängd från a-kassan om man inte tycker att utbildningen passar. Ersättningen varar ett år men kan förlängas ytterligare ett år. Men de som är över 45 år kan inte klara sin studiefinansiering då de inte kan ta studielån. De med låg ersättning kan inte komplettera med socialbidrag, därför att gymnasienivå accepteras inte som grundbidrag för detta.

En annan sak var när Johnny Ahlqvist sade att man skall stötta byggnadsbranschen mer. Det är helt riktigt. Men jag undrar om Johnny Ahlqvist lyssnade på vad jag sade här i talarstolen om att det för kvinnor inom kontorsyrken är lika stora uppsägningar.

Anf. 53 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Om jag börjar med det som Barbro Johansson sade sist, om kvinnorna i kontorsbranschen, har jag vid flera tillfällen i kammaren sagt att den stora grupp som i dag har de största problemen på arbetsmarknaden är de kvinnor i 45–50-årsåldern som försvann vid kontorsrationaliseringen. Jag förutsätter att regeringen och AMS prioriterar en satsning på de grupperna. Det var mest kvinnor med en gymnasieutbildning som försvann vid rationaliseringen och som inte kan få nytt jobb därför att den gymnasieutbildningen var bra tidigare men inte räcker nu. Nästa steg är att regeringen måste satsa mer på den gruppen, om man skall se på olika grupper i samhället.

Arbetsmarknadspolitiska kommittén hade ett bra förslag, nämligen att man skulle kunna använda sin a-kassa. I stället för att gå arbetslös skulle man kunna studera på högskola med detta. Det är fortfarande den linje som jag tänker driva.

När det gäller kunskapslyftet är det klart att det har blivit missar i information. Det är fullt naturligt. Vi genomförde den största satsningen någonsin genom kunskapslyftet. Alla kommuner kanske inte var förberedda på en gång för att klara detta. Men det är nu inte det sista året, utan det löper under en femårsperiod. Om det kanske var vissa brister meddetsamma tror jag att det kommer att kompenseras efter hand.

För de människor som jag har träffat ute som har gått i kunskapslyftet har detta verkligen varit ett oerhört lyft. Många av dem förbiser nog att det har varit informationsmissar. De har fått en möjlighet att förverkliga sig själva genom att delta i studier inom kunskapslyftet.

Anf. 54 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Man kan då koppla ihop kvinnorna i kontorsyrkena med kunskapslyftet. Som jag sade kan de inte få studielån om de är över 45 år. Hur har man tänkt sig det?

Det finns flera grupper i kunskapslyftet, bl.a. dyslektiker, som har låg ersättning och som ännu inte har kommit in i systemet på grund av att de inte har fått jobb. De kommer fortfarande att ramla mellan stolarna.

Extremt långa handläggningstider har det varit. Jag tycker att man innan man genomförde ett sådant här stort kunskapslyft skulle ha sett till att det fanns resurser för att genomföra det. Det gäller bl.a. CSN, som inte har haft resurser för detta, vilket har inneburit att folk inte har fått ut sina pengar och inte har kunnat klara sig.

Anf. 55 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Det är klart att man före en sådan här stor satsning, som jag sade tidigare, inte kan bedöma alla de svårigheter som kommer att dyka upp. Men jag tror att detta löser sig efter hand. Alla grupper kanske inte får den högsta ersättningen, men det beror på vad man har gjort innan man kom in i kunskapslyftet. Det systemet accepterar vi på andra områden.

Jag förväntar mig naturligtvis att Utbildningsdepartementet, som handlägger ersättning vid studier, någon gång skall komma med ett förslag till riksdagen. Det aviserades redan för ett halvår sedan att det skulle komma. Det är inte en del som man löser inom arbetsmarknadspolitiken, utan det faller inom utbildningspolitiken.

Barbro Johansson skall inte bara se alla hinder när det gäller kunskapslyftet, utan hon borde också se den möjlighet som människor får att genomgå en utbildning, en möjlighet som de kanske aldrig tidigare har haft. Jag pratade med ett antal klasser om detta i förra veckan. De sade att den chans att utbilda sig som de för närvarande fått i kunskapslyftet har aldrig någon generation tidigare fått. Se därför inte hindren utan i stället möjligheterna, Barbro Johansson!

Herr talman! Förra gången vi diskuterade arbetsmarknads- och sysselsättningspolitik i denna kammare var den 19 november. Det var dagen före toppmötet i Luxemburg. Sedan dess har EU antagit riktlinjer för sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiken som omfattar fyra pelare: anställningsbarhet, anpassningsförmåga, entreprenörskap och jämställdhet.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Sverige ställer upp bakom och har också aktivt medverkat till tillkomsten av dessa riktlinjer. I huvudsak kan vi notera att svenska intressen är tillgodosedda.

Det gäller även de övergripande målen för EU:s politik på det här området. Det är målen att långtidsarbetslösa skall ha erbjudits åtgärder eller arbete inom tolv månader, att unga människor under 25 år skall ha samma möjlighet fast inom sex månader och att 20 % av alla som är arbetslösa skall ha utbildning eller aktiva åtgärder i stället för i dag bara 10 % – det är genomsnittet i EU i dag.

Länderna skall göra handlingsplaner som skall redovisas i sommar på ett toppmöte i Cardiff, och därefter skall planerna följas upp av kommissionen.

Allt detta är resultat av ett konkret arbete som nu sätts i gång på Europainivå.

Sverige har, som jag sade, aktivt bidragit till den här politiken och till det resultat som vi nu ser. Vi har jobbat hårt för det. Vi har haft och har fortfarande höga ambitioner när det gäller Europapolitiken.

Jag vill säga detta med anledning av en reservation som jag har läst där man efterlyser handlingsplaner. Vi har aktivt bidragit och medverkat till att alla EU-länder nu gör handlingsplaner, och så även naturligtvis Sverige. Det är en reservation från Folkpartiet och Kristdemokraterna.

Mina frågor om det arbete som vi nu bedriver i Europa är: Var finns Moderaterna i det arbetet? Var finns er politik? Vad har ni för trovärdighet i det arbetet?

Svaret är att ni hör hemma i gårdagen. Ni hör möjligen hemma på 80-talet, om vi inte skall gå ännu längre tillbaka. I ett europeiskt perspektiv måste man titta i backspeglarna för att hitta Moderaternas politik. Och överallt där den har prövats – i Sverige såväl som i andra länder – har den befunnits vara icke lämplig.

Jag kan ta Sverige som exempel. I vår förra debatt anklagades jag av Per Unckel för att inte tala sanning när jag hävdade att Socialdemokraterna hade stoppat raset i sysselsättningen. Nu är det sysselsättningen som Moderaterna skjuter in sig på. Jag redovisade att detta ras, med de 440 800 jobb som ni moderater förskingrade, med Carl Bildt som statsminister, har vi mycket kraftigt bromsat upp. Vi kan nu se en tendens till ett plus – det är än så länge bara en tendens. Jag pekade på hur den privata sektorn, till skillnad från under er tid, hade ökat och nu en månad senare har ökat ännu mer, nämligen med 65 500. Jämför det med ert tal, Kent Olsson!

Jag kan förstå att ni inte tycker om dessa jämförelser, men det är sanningen. Det finns på papper och i statistiken.

Kent Olsson talade också om de – som jag upplever att han menade – föraktliga åtgärderna, den stora volymen och alla problem i samband därmed. Jag håller med om att det är problem med volymen. Men ta inte

för stora ord i munnen, Kent Olsson. Aldrig någonsin har volymen varit större än när Carl Bildt var statsminister. Aldrig någonsin har vi haft så många personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder som när ni hade statsministerposten och deltog i regeringsarbetet. Det var våren 1994, och antalet var 263 000. Ta därför litet mindre ord i munnen på just den punkten!

I en färsk rapport från Landstingsförbundet, som har diskuterats här tidigare, visas att de flesta offentliganställda inte längre behöver vara oroliga för sina jobb. Det visas att de 4 plus 4 miljarderna i nya pengar – inte lånade pengar utan egna pengar – som vi nu kan ge, med 4 miljarder i år och 4 miljarder nästa år, räddar 17 000 jobb i kommuner och landsting. De räddar eller tillskapar jobb; det beror litet på hur långt man har kommit.

Lägg till detta ytterligare 4 plus 4 miljarder för åren 1999 och 2000. Det är klart att det blir en sysselsättningsökning på litet sikt. Det blir en ökning. Det blir bättre kvalitet i vården, omsorgen och skolan, och det blir också fler jobb för företrädesvis kvinnor i den offentliga sektorn.

Det är klart att vi inte är färdiga med detta. Vi håller fortfarande på och lappar och lagar efter den nedrustning av både arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken som skedde under första delen av 90-talet. De resurser som vi nu har lyckats skapa ger fler jobb och ett tryggare samhälle.

På ett år har antalet nyanmällda platser på arbetsförmedlingen ökat med 57 %. Arbetslösheten sjunker kraftigt. Ute i Europa har fler och fler börjat snegla på den svenska arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken. Jag tycker att vi skall vara stolta över det. Det är roligt att man tycker att Sverige på detta område är någonting att titta på.

Det är naturligtvis också av det skälet som vi nu har utsett en ambassadör för arbetsmarknadspolitiska frågor – en ambassadör som skall vara ute och beskriva politiken, men också bjuda hit människor som vill komma. De är många.

Jag skulle vilja säga följande till Kent Olsson: Följ med oss socialdemokrater ut i Europa i stället för att sitta här i Sverige och rusta och rösta ned den svenska arbetsmarknadspolitiken.

Herr talman! Vi kan således konstatera att arbetslösheten steg för steg är på väg att pressas tillbaka. Målmedvetet och konsekvent har vi fört en politik som skall säkra jobben och välfärden. Samtidigt investerar vi för framtiden genom att satsa på utbildning och kompetenshöjning.

Häromdagen visade en OECD-rapport att Sverige tillhör världens främsta utbildningsnationer. Då handlar det både om kvantitet och kvalitet och om livslångt lärande.

Moderaterna brukar – jag är van vid det – tala nedlåtande om vår utbildningssatsning. Kent Olsson förnekade sig inte heller i dag. Han sade ”det s.k. kunskapslyftet” med mycket tydlig betoning.

Det s.k. kunskapslyftet omfattar 140 000 personer fram till sekelskiftet. Det har hittills omfattat väldigt många arbetslösa. Det har hittills till 75 % omfattat kvinnor. Det är de som inte har fått chansen tidigare, Kent Olsson. Det är de som inte har fått möjligheten att gå tre år i gymnasium eller ens har grundskolekompetens. Det är de grupperna och den satsning som vi vill göra på dem som Kent Olsson talar så föraktligt om. Det är det s.k. kunskapslyftet.

Jag rekommenderar Kent Olsson att gå ut i det s.k. kunskapslyftet och träffa dessa personer av kött och blod – dessa kvinnor och män som inte fick chansen då, men som nu genom det s.k. kunskapslyftet får chansen. Gå ut och träffa dem, och fråga dem vad de tycker om den utbildnings-satsningen. Fråga dem vilken ny tro de har fått på framtiden och hur de ser på sina möjligheter nu jämfört med före det s.k. kunskapslyftet. Om Kent Olsson går ut i verkligheten får han kanske en litet mer ödmjuk ton när han talar om den grupp som inte fick chansen då men som får den nu.

Vad är ert alternativ för lågavlönade, lågutbildade och arbetslösa? Jag vet att Kent Olsson inte kommer att svara på den frågan. Om jag får höra ett svar är det att det måste finnas en grupp som släpar efter. Det måste finnas en grupp som inte får chansen. Bara så kan vi ha en låglönegrupp i vårt samhälle. Bara så kan vi ha en tjänande klass. Det blir framför allt de kvinnor som med ert system och i ert samhälle inte skulle få chansen. Eller har Kent Olsson något annat svar på frågan vad han vill göra för de människor som inte fick chansen men som vill göra något nu? Ge mig det svaret!

Det finns naturligtvis mycket ytterligare att göra inom utbildningen, vården, skolan, omsorgen, miljöfrågorna och i arbetsmarknadspolitiken. Det är klart att vi skall fortsätta detta arbete.

Vi befinner oss sedan flera år tillbaka i en omfattande förändringsprocess när det gäller arbetsmarknadspolitiken. Inriktningen är att stärka det lokala inflytande som flera av er har varit inne på inom ramen för den nationella arbetsmarknadspolitiken. Man kan beskriva dragen i den politiken i tre punkter.

- Friare användning av kontantstöden
- Förenkling av regler kring åtgärderna
- Större utrymme för otraditionella insatser

De lokala arbetsförmedlingsnämnderna, där kommunerna har en majoritet, har där en nyckelroll.

Vi går vidare med denna process, som innebär att vi anpassar arbetsmarknadspolitiken till samhällets behov. Jag skall peka på två punkter som jag särskilt vill lyfta fram.

Det handlar om ungdomssatsningen. Det finns inget värre än att börja sitt vuxna liv som arbetslös. Därför är ungdomsarbetslösheten och bekämpandet av den en av våra allra viktigaste frågor.

Den uppfattningen har också de unga själva. Vid en EU-konferens om ungdomar tidigt i höstas presenterades en undersökning som ger en bild av hur ungdomar resonerar. Svaret är tydligt; unga människor vill ha ett arbete. De vill inte vara obehövda och gå hemma med bidrag. De vill jobba.

Vi bygger nu vidare på det kommunala uppföljningsansvaret och inför en utvecklingsgaranti. Ingen ung människa under 25 år skall behöva gå arbetslös mer än hundra dagar. Detta kommer att bli en bra och betydelsefull reform i kampen mot ungdomsarbetslösheten.

Glädjande nog ser vi också att ungdomsarbetslösheten sjunker kraftigt redan innan vi har infört detta. På ett år har den sjunkit med över fem procentenheter från 15,9 till 10,8 %. Trots det vill vi genomföra den reformen för de unga människorna. Men ni moderater säger nej, Kent Olsson.

I går skrev vi under ett avtal om ett nationellt program för IT-utbildning. Syftet är att utbilda 10 000 personer i modern informationsteknik. Detta är viktigt inte bara för IT-branschen utan också för hela vårt samhälle och de tusentals arbetslösa som får jobb efter utbildningen. Det här är ett av många exempel på framtidsinriktade och målmedvetna satsningar.

Vi har en modern politik, Kent Olsson. Ni står och stampar med era ny- och gammalliberala högerlösningar.

Flera av er har tagit upp de funktionshindrades och arbetshandikappades situation i samhället. Det är viktigt att prata om och prioritera denna grupp. Min fråga blir följande: Vilket samhälle är personer med funktionshinder mest betjänta av? Är det ett samhälle med en generell välfärd och med en människosyn där alla värderas lika och alla därmed ges lika chanser – ett solidariskt samhälle? Eller är det ett samhälle där vi ger till dem som behöver mest och alltid pekar ut en grupp? Är det ett samhälle där alla inte får samma chans, där marknaden tillåts spela en dominerande roll och där politikens räckvidd begränsas?

Så kan man tydliggöra valet mellan vänster och höger i politiken för just denna grupp. Väljer man solidaritet eller marknad?

Vi prioriterar personer med funktionshinder i arbetsmarknadspolitiken, men inom ramen för ett generellt system. Det blir fler lönebidrag nästa år. Det blir ökad vägledning när personalen på arbetsförmedlingarna ökar. Det blir en diskrimineringslag. Samhall, som flera av er har talat om, kommer att förändras med LOSAM-utredningen som grund.

Vi kan göra dessa saker nu. Vi kan säkert göra mer i framtiden. Vi kan göra det nu därför att vi har ordning på våra pengar. Vi kan göra det med egna pengar. Inte minst utsatta grupper har nytta av ordning och reda i ekonomin.

Därför saknar ni borgerliga, inklusive Elver Jonsson som talar sig så varm för dessa grupper, trovärdighet i dessa frågor. Ni saknar trovärdighet med den historia ni har från 1991–1994. Vad vi då såg är inte efterföljansvärt. Om den politiken skulle ha fortsatt hade dessa grupper definitivt inte gynnats. Ni saknar trovärdighet om ni inte avser att låna pengar till de grupper som en del av er säger att ni vill värna.

Ni borgerliga partier, Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna, driver en oerhört cynisk politik på arbetsmarknadens område. Ni har samma medicin som tidigare, dvs. skattesänkningar och avregleringar. Ni spretar åt olika håll, men trenden är precis densamma. Det handlar om att kraftigt minska pengarna till arbetsmarknadspolitiken. Det handlar om en bortre parentes med litet olika innehåll, men ingen av er kan tala om vad som skall hända när den bortre parentesens väl är nådd. Det handlar om en sänkning av ersättningen jämfört med dagens. Det handlar om en mindre offentlig sektor. Det handlar om otrygga anställningar och i slutändan antagligen lägre löner.

Jag frågar mig: Är det detta samhälle vi vill ha? Jag tror att en stor majoritet av svenska folket på den frågan svarar nej.

Anf. 57 KENT OLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag vet inte vad jag skall säga när jag hör arbetsmarknadsministern säga: Följ med oss ut i Europa! Detta säger en minister i en regering som har visat all möjlig rädsla för Europa, som inte vet om man

vill gå med i EMU eller inte och verkligen inte har satt den europeiska kontinenten i förgrunden. Sedan har man mage att påstå att vi moderater inte skulle följa med i den europeiska politiken.

Låt mig bara ta ett par exempel även från Luxemburg, som visar att Margareta Winberg kanske skulle ha en hel del att lära genom att lyssna på de direktiv som finns. Vid mötet om sysselsättningen sades det bl.a. att man skall lägga särskild vikt vid att väsentligt minska allmänna omkostnader och den administrativa bördan för företagen, särskilt för små och medelstora företag, bl.a. vid anställning av ytterligare arbetskraft. Jag hoppas alltså att vi kan få ett sådant förslag från Margareta Winberg. Det gäller vidare att uppmuntra initiativ till egenföretag genom att uppmärksamma och sedan minska hinder inom skattesystemen och de sociala trygghetssystemen särskilt för de anställda. Också detta kommer vi alltså att få en proposition om. Slutligen handlar det om att göra skattesystemet gynnsammare för sysselsättningen.

Det var en del av de rekommendationer som togs fram i Luxemburg. Kanske väljer Margareta Winberg att göra som regeringen gjorde med Essendeklarationen, dvs. att plocka ut de bitar man tycker ser fördelaktiga ut och lämna de andra.

Det är bra att Margareta Winberg börjar närma sig Europa. Det välkomnar vi. Vi har länge saknat Socialdemokraterna i Europa, men vi välkomnar att vi nu gemensamt kan se Europa som en kontinent som vi kan dra nytta av.

Anf. 58 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Det behövs nog en liten resa för Kent Olsson och andra. Sedan beror det förstås på vem man träffar. Jag kan försäkra Kent Olsson om att de som finns i mitt ministerråd, inklusive representanter för högern i Tyskland och högern i Spanien, resonerar inte alls som moderaterna i Sverige. De har förstått att det behövs andra tag än de gammal- och nyliberala lösningar som ni fortfarande sitter och tuggar om i den här kammaren och, antar jag, i utskotten.

Jag skulle vilja gå tillbaka till den svenska arbetsmarknadspolitiken. Vad man kan läsa ut av moderaternas motion är att det handlar om en kraftig reduktion av pengarna till arbetsmarknadspolitiken. Det handlar om en sänkning av a-kassan till 75 %, en höjd finansieringsavgift, en sänkt dagpenning, osv.

Kent Olsson borde inte bara resa utanför landet, utan han borde också resa till en arbetsförmedling, t.ex. i Lysekil, där jag vet att han bor. Han borde prata om den borte gränsen och berätta för människorna där, de arbetslösa, vad som händer när den gränsen nås. Berätta det gärna också här i kammaren, så att vi vet vad ni tycker. Jag har i de tidigare debatterna inte fått något besked på den punkten. Vad händer efter de 300 dagarna, Kent Olsson?

Gå till komvux i Lysekil och tala om att inte ens hälften skulle få läsa om Moderaterna fick bestämma, för så är det ju när det gäller det ni brukar tala om som det s.k. kunskapslyftet.

Gå också till företagen och fråga om halverad ränta, halverad sjuklöneperiod eller sänkt arbetsgivaravgift. Fråga vad de tycker om det!

Gå till dagis eller servicehuset i Lysekil och fråga hur de ser på framtiden, om de kommer att klara sig med de skattesänkningar som ni kom-

mer att föreslå om ni får bestämma, de som handlar om både minskade statsbidrag till kommunerna och minskad kommunalskatt. På litet sikt räknar ni med att på det viset kunna spara ungefär 200 miljarder. Fråga vad de tror om det, Kent Olsson!

Anf. 59 KENT OLSSON (m) replik:

Herr talman! Jo, arbetsmarknadsministern, jag skall gärna gå till företagarna och fråga vad de tycker om en halverad sjuklöneperiod. Vi har nämligen aldrig tyckt att den skall höjas. Ni går däremot dit och frågar om det var bra att den sänktes, eftersom den höjdes förut. Det är en litet märklig politik, men det är ändå ett steg i rätt riktning.

Så till a-kassan. Jag frågade i mitt inledningsanförande vad som kommer att hända med a-kassan och den bortre parentesen enligt regeringens sätt att se på saken. Det står nämligen i propositionen och i det betänkande som behandlas i dag att en bortre parentes skall införas. Vi har sagt att vi kommer att ha en bortre parentes efter 300 dagar. Det vet arbetsmarknadsministern. Vi har också sagt att vi vill införa den successivt när vår politik får stöd och att det skall ges möjlighet till avtalsförsäkringar efter de 300 dagarna. Det står tydligt och klart i vår motion och i vår reservation.

Däremot vet vi ingenting om vad som sker i den socialdemokratiska världen. Det kanske är så som jag sade tidigare, att regeringen inte ens tror på sin egen politik. Man tror inte att människor kommer att vara i arbete efter tre år, och därför tar man inte bort den bortre parentesen. Vi är övertygade om att vi med vår politik kommer att ha folk i arbete efter 300 dagar. Tror man inte på sin egen politik blir världen förstås litet svårare.

Det skulle vara intressant att av arbetsmarknadsministern få ett svar på frågan: Blir det en bortre parentes, vilket man har överenskommit med både riksdagen och Centerpartiet, eller blir det inte en sådan? Vi är ganska många som med spänning väntar på svar.

Arbetsmarknadsministern ägnade sig åt att berömma regeringen för det man utfört, men låt mig då konstatera att man faktiskt har minskat sysselsättningen. Det är ändå noterbart. Arbetslösheten beror på en minskad sysselsättning.

Anf. 60 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag skall alltså tolka Kent Olsson så att det blir en bortre parentes efter 300 dagar och att man får försäkra sig för resterande tid. Det var ju ett svar.

Jag vill ta upp en annan fråga, nämligen ungdomarna, som jag nämnde i mitt inledningsanförande. Vi säger att ingen ung människa skall behöva gå arbetslös mer än hundra dagar. Vi vet att arbetslösheten går ned kraftigt på grund av konjunktur, utbildning och annat, men vi vill ändå försäkra oss om att det blir så som vi har lovat, eftersom detta var ett vallöfte. Därför inför vi en reform som börjar gälla den 1 januari. Det betyder att 400 miljoner går från staten till kommunerna till olika program för detta. Vi förstärker resurserna på arbetsförmedlingarna, och vi hoppas och tror att man skall tillsätta ungdomsförmedlare, så att just de unga får en chans, en bättre chans. Vi inför generationsväxling för att få

in fler i åldern 20–35 år i ett vanligt arbete. Vi satsar på IT-utbildningen. Vi satsar 100 miljoner på sommarjobben nästa år, och vi satsar på utlandspraktikstipendier.

Moderaterna säger nej. Det sitter många unga på läktaren, och jag tror att de är väldigt intresserade av att veta varför ni inte vill satsa på de unga på det här viset.

Varför förmenar ni de unga rätten till ett arbete? Det är ju precis det ni gör. Varför förmenar ni de unga rätten till en bra utbildning, om man nu inte tog eller fick chansen när man gick i grundskolan? Jag tycker att man kan fråga de unga om de hellre går arbetslösa än utvecklas på det här viset. Det finns många ytterligare frågor som skulle kunna ställas, men jag tycker att det räcker så här.

Vad vill ni göra för att ingen människa under 25 år skall behöva vara arbetslös mer än 100 dagar? Och kom då inte och prata om skattesänkningar och avregleringar, utan tala om konkret vad ni gör för de unga personerna i Sverige.

Anf. 61 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag skall först knyta an till det sista. Det är oerhört viktigt att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Därför har vi lagt fram förslag om att även näringslivet får ta ansvar. Vi kallar det för obligatoriska praktikplatser. Vi vill ha kollektivavtal, och det skall vara ett klart utbildningsinnehåll. Ibland brukar utskottsmajoriteten säga att det här är en trevlig idé – men sedan kommer man aldrig längre. Jag menar att vi måste lägga större ansvar på de s.k. aktörerna på arbetsmarknaden.

Det finns också en problematik med regeringens förslag, som vi har tagit upp i en motion och som utskottet sagt att man skall beakta, nämligen att det inte får bli några friktioner mellan arbetsförmedlingarnas jobb och regelsystemet, t.ex. i fråga om finansieringsbidrag på API och vad som händer efter 90 dagar i kommunerna.

Sedan har vi den stora frågan: Ersättningsnivån till ungdomarna är oskälig, Margareta Winberg.

Men låt mig ta upp några andra saker. Vi måste reda ut det här med a-kassan. Detta har varit, som sagts flera gånger, ett förskräckligt politiskt område under många år med hoppande än hit, än dit, med reträtter och framstötter. Hur blir det nu när det gäller den bortre parentesen? Som jag har förstått det blir det ingen utredning om detta. Därmed har man ju inte trottat bort problemet – det finns ett problem med att evigt gå på a-kassa. Men vi skall ha positiva lösningar. Margareta Winberg vet mycket väl hur vi har resonerat. Den bortre parentesen i den form den har haft i diskussionen – ett godtyckligt satt stopp och inga alternativ – hoppas jag är avförd.

Den andra frågan som skulle prioriteras i den icke tillsatta utredningen var vad man gör med alla de deltidsarbetslösa kvinnor som i dag försäkras ut. Detta skulle jag vilja ha ett konkret och bestämt svar på.

Slutligen har vi arbetstidsfrågan. Kommer arbetstidsförkortningen och restriktionen mot övertid i den proposition som regeringen nu tydligt kommer att lägga fram under våren?

Prot. 1997/98:49
17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 62 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att näringslivet bör ta ett större ansvar, kanske i första hand för de unga, genom olika typer av insatser. Vår IT-satsning är ett exempel, ett historiskt och unikt sådant, på hur vi tillsammans med i det här fallet Industriförbundet har kunnat möjliggöra att 10 000 personer får en mycket modern och adekvat utbildning i informationsteknik.

Sedan vill jag polemisera mot Hans Andersson. Som jag uppfattade det sade han att vi hade påstått att det skulle sättas ett definitivt stopp, något som jag uppfattade som den stupstock som har diskuterats. Detta har aldrig varit min eller regeringens avsikt. Gång på gång i den här kammaren har vi stått och sagt att vi inte har hittat något bra svar på vad som i så fall skulle komma efter denna parentes. Vi gjorde det för ett år sedan. Vad som har hänt sedan dess är att vi har haft en partikongress, och den har avvisat en parentes. På samma sätt som en tidigare partikongress ville införa en parentes har man nu tänkt om, och nu avvisar man parentesen som fenomen.

Jag delar dock Hans Anderssons uppfattning: Det betyder ju inte att problemet är löst. Självklart är det både för människorna och för vårt samhälle oacceptabelt att man går runt i åtgärder, att man är långtidsarbetslös. Men jag delar också Hans Anderssons uppfattning att det här skall lösas på ett positivt sätt, inte på ett sätt som gör människor oroliga. Det finns ju också de som vill att det skall ske genom en kraftig sänkning av ersättningen för att man därmed skall piska de arbetslösa att ta jobben, som det heter – de jobb som vi vet inte finns.

Det blir ingen parlamentarisk utredning om detta. Även om repliken inte gäller Dan Ericsson vill jag säga åt honom att han kan sluta vänta.

Deltidsutredningen skall jag be att få återkomma till.

Anf. 63 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag får tacka för det mycket klara beskedet när det gällde den bortre parentesen. Låt mig säga att det inte bara är jag som har missförstått arbetsmarknadsministern; jag skulle tro att det gäller hela det parti som Margareta Winberg tillhör. Majoriteten här i riksdagen fattade ju ett kraftfullt beslut sommaren 1996 och bestämde t.o.m. vilken dag det här förslaget skulle börja gälla. Det var alltså inte så konstigt att det dök upp en del missförstånd.

Min fråga om deltidarbetslösa kvinnor som utförsäkras önskar jag ett svar på, och jag kommer säkert att få det.

När det gäller IT-satsningen har vi i vår motion sagt att den är bra, just därför att det är någonting där också branschen är med. Det är mycket bra. Men vi har också sagt att denna kanske borde kunna axla ett större finansiellt ansvar. Vi pratar alltså om Sveriges och världens tillväxtbransch med god lönsamhet. Detta är en del i vårt synsätt.

Jag ställde flera frågor, men en som jag särskilt vill väcka är den som handlar om frizoner, avreglering och arbetsmarknadsvolym. Det är många som har tagit upp detta, och många kanske överdriver ibland. Jag läste en artikel i Tiden som delvis stämmer överens med vad jag har sagt i många år. Artikeln var skriven av Göran Brulin, forskare vid Arbetslivsinstitutet, och dess rubrik var: Aktiv arbetsmarknadspolitik är överspelad som verktyg. Han talar där ganska illa om arbetsmarknadspolitik.

Man kan säga att det är en diskussion i gränstrakterna mellan sysselsättningspolitik, aktiv arbetsmarknadspolitik, lokal eller regional näringspolitik och socialpolitik. Dagens situation utmärks av massor av åtgärder, volymkrav, detaljregleringar och sedan en uppsjö av undantag. Jag brukar beställa från departementet och läsa alla dessa ansökningar om frizoner för län och från olika kommuner med olika idéer. De känner sig desperata. Vad de säger är i stort sett: Vi bryr oss inte om några regler. Vi blandar försörjningsmedel och åtgärdsmedel.

Här måste vi ordna upp situationen. Annars blir det omöjligt att följa upp, omöjligt att ha klart för sig vad som händer och oklart både för aktörerna och för de arbetslösa – och inte minst för riksdagen. Jag hoppas alltså att Margareta Winberg är beredd att inte bara pröva och försöka i fortsättningen utan också lägga fram ett systematiskt förslag.

Anf. 64 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Låt mig börja med deltiderna. Där blir det en utredning. När vi började diskutera de här sakerna för drygt ett år sedan var det tre saker som var på tapeten: den bortre parentesen, deltidsuppstämplingen samt golvet och taket i a-kassan. Min första ambition var då att vi skulle ha en parlamentarisk utredning som tittade på de här sakerna samfällt. Under den tid som har gått har detta blivit inaktuellt, och det beror på det beslut som mitt partis kongress fattade om den bortre parentesen. Jag kommer i stället att utreda deltiderna för sig och golvet och taket för sig. När det gäller deltiderna och uppstämplingen räknar jag med att en sådan utredning kan vara klar till sommaren. Det är mitt svar till Hans Andersson på den frågan.

När det gäller Hans Anderssons andra fråga är vi i ett skede där arbetsmarknadspolitiken är stadd i förändring. I ett sådant skede är det klart att det uppstår konvulsioner. Det handlar både om konflikten mellan det nationella och det lokala och om konflikten mellan ett strikt regelverk och mer av frisläppthet på det området.

Jag förstår att Hans Andersson också inser det här problemet. Hans första inlägg tydde på det. Men ni vill ju ha lokalt inflytande, vill inte ha några volymmål osv., samtidigt som ni i er motion säger att det hela skall vara en del av den ekonomiska politiken och att vi skall ha ett nationellt system. Också ni har alltså uppenbara svårigheter med att få ihop det här. Och det är inte så konstigt, eftersom vi är inne i ett förändringsarbete. Innan vi har passerat det stadiet och riktigt kommit underfund med hur det slutligen skall se ut måste vi också tillåta oss ett antal försök – kalla det frizoner eller något annat – för att när vi är klara veta vad som egentligen är det bästa.

Anf. 65 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag vill fråga arbetsmarknadsminister Margareta Winberg om något som jag tog upp i mitt anförande, nämligen friåret. Som jag sade handlar det om att en arbetslös skall kunna gå in i stället för en som tar tjänstledigt och då få avtalsenlig lön. Nu hindras kommunerna att göra detta i och med att reglerna är sådana att friåret i stället skall vara en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Man skall gå in i åtgärder i stället.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Trelleborg har, som jag sade, som frikommun fått tillåtelse att införa friåret. Där är erfarenheterna mycket goda. 30 kommuner står i kö och vill utnyttja detta, bl.a. Västerås. Kan man få ett löfte om att de här reglerna skulle kunna ändras så att de här kommunerna verkligen kan införa friåret? Den friårsmodell som införts i Trelleborg visar absolut inga undanträngningseffekter.

Jag vill också ta upp frågan om arbetstidsförkortningen, som jag förut har frågat om. Det skall komma en proposition, och jag hoppas att den visar att det blir en ordentlig arbetstidsförkortning. Jag får återkomma till det senare.

Anf. 66 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Först vill jag ta upp Miljöpartiets förslag om friår. Det är inte realistiskt när ni anser att det inte är några kostnader förknippade med det eller t.o.m. att kostnaderna minskar. Så blir det naturligtvis inte, om vi nu skulle pröva det, av det skälet att den som har ett jobb och i så fall skulle gå ur det jobbet och ta ett friår ofta har en högre lön och därmed en högre a-kassa än den som går in och ersätter den som går ut. Därmed uppstår en kostnad, och det skall vi inte bortse från. Den kan bli rätt betydande.

Därmed inte sagt att tanken med friår är ointressant. Men jag tycker att man skall vara realistisk och säga som det är. Det är inte gratis, utan det kostar pengar.

Man kan alltid fundera över om det i en uppåtgående konjunktur, när vi nu ser att det inom vissa områden t.o.m. finns brist på kompetent personal, är rätt läge att undandra ytterligare personer från arbetsmarknaden. Min uppfattning är att det kanske inte är så lämpligt att i det läge som vi nu befinner oss i göra det. Då har jag också svarat på frågan om alla de här kommunerna som står i kö. De står i kö för mycket annat också, kanske bl.a. för ett friår. Vi behandlar deras ansökningar efter hand. Men just tanken med friåret kanske inte är det lämpligaste att förverkliga i dagens situation.

Till de här kommunerna och arbetsförmedlingsnämnderna brukar jag säga: Försök också att se vad som är möjligt inom dagens regelverk! Vi är, inklusive denna kammare och denna debatt, väldigt fixerade vid vad som är omöjligt, vad som inte går. Det finns väldigt mycket som faktiskt är möjligt och som går att göra också med de regler som vi har i dag.

Anf. 67 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! När det gäller friåret har vi föreslagit att man skall ha 85 % av a-kassan under ett år. Vi har inte föreslagit full a-kassa. Vi anser att den som är tjänstledig får minskade kostnader vad gäller barnpassning och även hushållsutgifter över huvud taget. Då skulle man kunna klara sig på 85 % av a-kassan. Då blir det väldigt små kostnader för samhället. Det kan t.o.m. bli en vinst, som vi ser det. Den administration som kostar kan betalas av det som vi drar av. Man får också in folk på den ordinarie arbetsmarknaden i stället för att de fastnar i långtidsarbetslöshet. Dessutom får de en viktig arbetslivserfarenhet till en mycket låg samhällskostnad, får man säga.

Är det verkligen en sådan uppåtgående trend att konjunkturen går så snabbt uppåt? Jag känner inte att det har ändrat sig helt med arbetslösheten. Jag tycker fortfarande att den tyvärr är mycket hög.

När det gäller arbetstidsförkortningen vill jag också ha svar på vad som kommer i arbetstidspropositionen. Kommer man att ta ett rejält tag för att det skall bli en arbetstidsförkortning? Göran Persson var ju i våras bl.a. hos LO-ledare i Oslo. Han hade flera argument för att man skulle pröva arbetstidsförkortning mer aktivt. Han sade bl.a. att det finns en tendens i olika länder att ekonomisk tillväxt inte leder till fler jobb, vilket vi också säger.

Anf. 68 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Ja, konjunkturen förändras snabbare än vi och industrin har räknat med. Det är därför som AMS i sin prognos, men också andra prognosmakare, spår att om vi inte gör någonting nu kommer vi att ha brist inom vissa områden nästa år. Detta brukar uppstå när konjunkturen går upp, men det har kommit snabbare den här gången än tidigare. Jag vill fråga om Barbro Johansson tycker att det är lämpligt att i en sådan uppåtgående konjunktur dra undan fler människor från arbetsmarknaden. Jag tror kanske att det är mindre välbetänkt.

Det är också så att arbetslösheten inte bara sjunker, utan sjunker kraftigt. Den har enligt AKU, den officiella statistik som vi går efter, sjunkit med 1,5 % på ett år. Ungdomsarbetslösheten har sjunkit med 5 % på ett år. Det är mycket glädjande, menar jag.

Arbetstidsförkortningen har vi haft många debatter om. Barbro Johansson vet precis vilken min principiella uppfattning är. Jag tycker att vi skall sänka arbetstiden, men inte som ett medel för att få fler jobb. Det tror jag är diskutabelt. Visst blir det några fler jobb, men mitt främsta argument för en arbetstidsförkortning är välfärden. Vi skall få mer tid för att göra det vi vill, utom att jobba. Vi skall få mer tid att vara med våra barn eller våra gamla, gå på teater, bio eller annan kultur. Det är mitt främsta motiv för detta.

Det kommer så småningom en arbetstidsproposition. Men som Barbro Johansson också vet är det inte mitt huvudansvar, utan det är Ulrica Mesings.

Anf. 69 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Innan jag kommer med min klagan och anmälan om oro för de många bekymren på arbetsmarknaden skall jag ändå hålla arbetsmarknadsministern räkning för två saker. Den ena är att hon rider spärr mot dem som så ofta tar upp idéer om en defensiv arbetsmarknadspolitik, där man vill undandra arbetskraft. Jag vill stryka under än en gång att det vi behöver är fler som kommer i arbete och med det fler skattebetalare och den vägen färre bidragsmottagare.

Den andra synpunkten som jag tycker känns positiv är Margareta Winbergs sätt att tala om EU. Jag vet inte om jag drar för långtgående slutsatser, men jag finner en annan ton i hennes sätt att tala om de möjligheter som finns. Man kan väl säga att också en arbetsmarknadsminister naturligtvis kan mogna i en sådan här vital fråga.

Margareta Winberg sade att svenska intressen var väl tillgodosedda i Europaöverläggningarna. Det tycker jag är bra. Väldigt mycket som vi har i Sverige finns det anledning att hävda i ett internationellt utbyte. Men min fråga i den delen blir: Kommer Sverige att tillgodose hela den överenskommelse som det nu handlar om i Luxemburg? Jag tänkte särskilt på de sänkta arbetsgivaravgifterna, som vi har funnit angelägna att aktualisera och har direkta förslag om att också kunna verkställa. Kommer arbetsmarknadsministern att driva frågan om lättnader i skatten och även i regelverk för service- och tjänstesektorn? Jag efterlyste det förut.

Sedan kommer Margareta Winberg gång efter gång tillbaka till vad som händer efter de 300 dagarna. Blir det stupstock eller vad blir det? Egentligen är det litet konstigt att den som är ytterst ansvarig för arbetsmarknadspolitiken reser den frågan. Riksdagen har sagt att detta skall vara en omställningsförsäkring och att vi förväntar oss en översyn. Vad den kommer att leda till är regeringens ansvar. Nu hänvisar Margareta Winberg till att kongressen visserligen har sagt ja en gång, men nu säger man nej. Det visar väl hur farligt man lever om man skall svaja med efter tillfälliga kongressmeningar. Min fråga blir: När kommer besked om vad som händer med arbetslöshetsförsäkringen?

Anf. 70 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Får jag först protestera mot tillfälliga kongressvägningar. I vårt parti – jag vet inte hur Folkpartiet har det – har vi ett högsta beslutande organ som vi rättar oss efter. Det kallar vi demokrati. Det är kongressen för oss. I en sådan här fråga, som är så viktig för människor, för de arbetslösa, finns det inget utrymme för att vare sig kalla det för tillfälliga kongressvägningar eller att inte göra som kongressen vill. Självklart skall vi rätta oss efter den. Gjorde vi inte det skulle vi inte vara vare sig riksdagsledamöter eller regeringsledamöter, i alla fall inte i det socialdemokratiska partiet.

Jag förstod inte riktigt vad Elver Jonsson menade med EU och mönad. Vi är med i EU. Då kan man välja att inte vara minister och stå utanför och tycka en mängd saker. Eller också kan man välja att fortsätta att vara minister och göra det bästa av den situation man en gång inte ville vara med i. Jag har valt det senare alternativet.

När svenska folket med majoritet har sagt ja är det min plikt – både som jordbruksminister och som arbetsmarknadsminister – att föra Sveriges fana högt, att se till att på de områden där vi är duktiga, som detta område, skall vi bli ännu bättre och vara föredömen för andra länder. Det är glädjande att se att andra länder upplever oss vara det i dessa frågor.

Det är många som vill komma hit och studera Samhall, våra ungdomssatsningar, våra datortek och inte minst våra moderna och datoriserade arbetsförmedlingar. De som kommer är, oavsett partifärg, imponerade över vad de ser.

Åter till frågan om den bortre parentes. Vi skall tala om när vi vet svaret. Men jag vill veta vad ni tycker. Ni är mer definitiva. Ni och Moderaterna säger klart ja till en bortre parentes. Hur blir det?

Vi säger inte att det blir en bortre parentes, men vi säger att det skall göras positiva insatser för att bryta långtidsarbetslösheten. Det är ett problem. Vad säger ni? Har ni svaret i dag?

Anf. 71 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Vi får lämna den bortre parentesen för i dag. När vi efterlyser vad regeringen vill driva för politik är det arbetsmarknadsministern som ställer de flesta frågorna.

Sedan var det frågan om demokrati och att följa kongressbeslut. Utifrån partiets synvinkel är det bra. Men det finns också en riksdag att ta hänsyn till. I arbetsmarknadsutskottets betänkande, som med stor säkerhet kommer att godkännas av riksdagen, talas det om att utskottet förutsätter att regeringen kommer att tillsätta en utredning som skall analysera vad som skall hända inför och efter en utförsäkring. Det tyder på att den bortre parentesen faktiskt existerar.

Margareta Winberg säger att man skall göra det bästa av Europapolitiken. Det är helt riktigt och bra. Men därmed är det inte sagt att allt i Sverige är så bra att det går att exportera.

Det finns inslag i uppgörelsen som skulle vara bra för Sverige, nämligen sänkta arbetsgivaravgifter i service- och tjänstesektorn. Det råder inget tvivel om att det finns auktoritativa utredningar som går i god för att det skulle skapa tiotusentals jobb. Frågan är om inte fler jobb vore det allra bästa, i stället för en rad åtgärder och volymmål som skall uppfyllas. Ungdomar efterfrågar både utbildning och en och annan åtgärd men framför allt att kunna komma i fråga för ett jobb.

Sedan var det trovärdigheten. Margareta Winberg minns lika väl som jag att under den socialdemokratiska oppositionstiden slog man ned på utgiftsvolymerna men krävde samtidigt mer. Jag har gett exempel på var överbuden låg någonstans. Om trovärdighet innebär att inte uppfylla alla vallöften är jag inte orolig för en jämförelse.

När vi nu skall bekämpa ungdomsarbetslösheten hoppas jag att det skall bli litet mer än de löften vi tidigare har fått på området.

Anf. 72 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Vi står för de saker vi har skrivit under i Luxemburg. Det är sådana saker som vi inte har så svårt att uppfylla här hemma. Det varierar naturligtvis. En del saker fyller vi redan nu med råge. Andra saker håller vi på med.

Låt oss ta det exempel flera andra ledamöter har varit inne på, nämligen första pelaren och företagandets villkor.

Det intressanta är att både i debatten och i dokumentet handlar det inte om en ensidig avreglering eller skattesänkning, som diskussionerna i Essen och som de moderata ledamöterna i kammaren fortfarande pläderar för. Det handlar om att kombinera en eventuell skattesänkning, sänkning av arbetsgivaravgifter eller momssänkning med ett ansvarstagande för de anställda och för en kompetensuppbbyggnad för dem som har låg kompetens.

Det här är sådana saker som vi i Sverige måste fundera över. Jag vill påminna om att regelförenklingar i företagandet har gjorts och kommer att göras ytterligare. Jag vill påminna om att arbetsgivaravgiften har sänkts med 5 % för företag med en lönesumma på högst 850 000. Det är en åtgärd som naturligtvis gynnar de allra minsta företagen mest.

Vi skall nog ta vårt ansvar för handlingsplanen. Vi får återkomma till handlingsplanen när den väl är färdig i vår.

Anf. 73 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp en fråga med arbetsmarknadsministern som jag berörde ingående i mitt anförande. Det gäller om det är en motsättning mellan begreppen kvalitet och kvantitet i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Det framgår tydligt att det finns behov av ytterligare yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning för att undvika flaskhalsproblem.

Utskottet har beskrivit detta i betänkandet och ger ett öppet mandat till regeringen att justera volymmålen för att på det sättet kunna skapa utrymme för mer yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning.

Hur ämnar arbetsmarknadsministern och regeringen att hantera mandatet som man nu får från riksdagen?

Anf. 74 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Låt mig rekapitulera vad vi faktiskt gör. Förutom den arbetsmarknadspolitiska utbildning som finns i dag – och som AMS per omgående har riktat mot den yrkesutbildning som behövs och där det finns många platser – har vi 10 000 platser under 1998 och 1999 i IT-satsningen jag nämnde tidigare.

Inom den kvalificerade yrkesutbildningen görs det försök med lärlingsutbildning, som vi och Centerpartiet gemensamt har arbetat fram.

Alla dessa saker är positiva. Men uppenbarligen räcker de inte. Jag delar Elving Anderssons uppfattning härvidlag. Det finns anledning, precis som utskottet anmodar, att reducera volymtalen. Jag kan inte i dag säga hur mycket. Men i morgon skall regeringen fatta beslut om regleringsbrevet. Där måste det framgå. Innan morgondagen är slut kommer svaret att vara givet. Jag kan här lova att ta väl hand om det öppna mandat jag har fått.

Anf. 75 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Först till Luxemburg. Kristdemokrater och socialdemokrater inom EU är ofta överens om den sociala dimensionen, där arbetsmarknadspolitiken ingår. Det är bra att man har samlat sig till ett program.

Vi efterlyser en uppföljning i Sverige med ett tydligt handlingsprogram. Det är möjligt att statsministern strax skall redovisa något sådant. Annars undrar jag när arbetsmarknadsministern skall redovisa ett sådant handlingsprogram inför riksdagen.

Valfebern verkar ha börjat sprida sig in i regeringen, med tanke på den vokabulär som arbetsmarknadsministern använder. Hon talar om cynisk politik och liknande. Jag tycker att det är litet onödigt. Det går att jämföra med vad ni har sagt på en rad områden vad gäller arbetsmarknadspolitiken och sedan vad som har hänt i verkligheten. Jag vill inte kalla det för cyniskt. Men låt oss undvika den typen av uttryck.

Jag ställde frågor om de arbetshandikappade. Med öppna ögon gör ni så att arbetshandikappade ställs utan arbete. Hur kan ni göra så? Då svarar ministern att det handlar om vilket samhälle man bygger. Hon försöker också ställa solidaritet mot marknad – solidaritet *eller* marknad, sade ministern.

Men det går faktiskt att förena solidaritet med marknad, om vi har en marknadsekonomi inom etiska och sociala ramar. Jag förstår inte detta.

Det drabbar ytterst de arbetshandikappade som ställs utan arbete att ni drar ned på Samhall. Varför gör ni på det sättet?

Jag såg ett TT-telegram om vad ministern sade häromdagen. Hon antydde att det kanske inte gick att lösa problemen inom arbetsmarknadsekonomin ram. Är det någon annan typ av system som ministern då efterlyser? Jag har funderat litet på det. Det handlar ju då också om den bortre parentesen. Fru talman! Jag skall säga om den att det besked jag fick var ytterligare ett löftesbrott. Det blir alltså ingen parlamentarisk utredning.

Anf. 76 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Det är klart att man kan bedriva en solidarisk politik inom marknadens ram om man bestämmer sig för det. Och det är möjligt att kristdemokraterna vill det. Men frågan är om era tilltänkta regeringsbröder och systrar har samma uppfattning. Det har de inte, som vi vet. Det räcker med att läsa moderaternas motion för att förstå det.

Ni kan stå här och plädera och i TV, radio och tidningar plädera för mer pengar till kommunerna, mer vård och omsorg, mer omsorg om de sjuka och gamla. Det är behjärtansvärt, och det tycker alla är väldigt bra.

Men det skall också kombineras i en regering där man har precis motsatt uppfattning. Ni vill satsa, och de vill reducera. Ni vill satsa ännu mer, nämligen 4 ½ miljarder mer än vad regeringen vill, på kommuner och landsting fram till år 2000. Men ni skall regera med ett parti som på sikt vill dra ned skatteunderlaget i samhället med 200 miljarder. Blir det mer personal på vårdhemmen och för de gamla med mindre pengar, Dan Ericsson? Svara på den frågan. Går det ihop? Eller hur har ni tänkt?

Ni må tycka hur mycket som helst om solidaritet. Men att betala skatt, att ha ett relativt högt skattetryck i ett samhälle är ett uttryck för solidaritet, därför att skatten har en omfördelande effekt från dem som har mycket till dem som har litet mindre. Det försöker vi hävda och argumentera för. Moderaterna har en helt annan åsikt. Det är dem ni skall regera ihop med.

Det är väl bra att vi och kristdemokraterna i EU är överens många gånger. Men vi är aldrig överens här. Så uppenbarligen är ni i Sverige och kristdemokraterna i Tyskland inte överens.

Anf. 77 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Valfebern finns uppenbarligen där. Det är bättre, om vi skall ha en debatt i kammaren, att vi försöker bedöma respektive partiers politik i stället för att använda den här typen av retoriska debattknep.

Låt oss ta kommunpengarna igen, som jag tyckte att vi avhandlade rätt mycket i tidigare replikskiften. Det är bara konstatera att med er i regeringsställning har det icke varit möjligt att försvara kommunernas och landstingens ekonomier och därmed den personal som behövs inom vård, skola och omsorg. Det är ni som har dragit bort dem. Jag tror att det faktiskt kan bli enklare att försvara det gentemot andra partiers angrepp. Jag har redan gett ett tydligt besked här i debatten. Liksom tidigare kommer vi att stå för den sida som innebär att kommuner och landsting skall ha resurser för att försvara en bra vård, omsorg och skola.

Låt oss ta en ideologisk debatt. Är skatt detsamma som solidaritet? Varför tar ni då inte ut 100 % skatt? Då har vi en hundra procentig solida-

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

ritet. Fru talman! Så enkel kan man inte göra den här diskussionen. Arbetsmarknadsministern sade i sitt anförande att det handlade om solidaritet eller marknad. Jag menar att det går att förena solidaritet och marknad, en marknadsekonomi, med etiska och sociala ramar.

Jag såg i TT-telegrammet att ministern efterlyste någon annan sorts marknad för hur man skall hantera en del arbetslösa. Jag funderar på vad det är som är bättre än marknadsekonomi. Vad är det för system som arbetsmarknadsministern är ute efter?

Jag vill återigen ta upp den bortre parentesen. Vi skulle ju faktiskt hitta ett svar i utredningen. Vi har inte sagt något tvärsäkert om vad som är bäst när en försäkring går ut, men vi skulle hitta ett svar. Men nu har ministern gett besked. Vi skall inte försöka att tillsammans hitta det. Men vilket besked ger då ministern? Vad är svaret?

Anf. 78 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det kan bli litet tjatigt att prata om historien. Men ibland är det bra att komma ihåg den.

När ni nu bröstar er och t.o.m. säger att det kanske skulle vara bättre med en annan regeringskonstellation för kommuner och landsting tar man sig lätt för pannan. Det var ju under de tre år då ni var delaktiga i regeringsarbetet – jag har siffrorna här – som kvinnor i framför allt vård och omsorg fick gå. Det var då undersköterskor, lärare, förskolelärare och andra tvingades lämna sina arbeten – 134 800 enligt AKU. Jag vet inte om Dan Ericsson tror på den statistiken. Men det är dock den officiella statistik som vi har i Sverige. 1991–1994 minskade den offentliga sysselsättningen med 134 800. Det är svart på vitt.

Vi har inte lyckats byta detta i en uppåtgående trend. Det vill jag gärna erkänna. Under vår tid är det 76 700 som har fått lämna sina jobb i den offentliga sektorn. Det är ungefär en halvering i alla fall jämfört med under er tid.

Nu satsar vi ytterligare 4 miljarder i år, 4 miljarder nästa år, 4 miljarder 1999 och 4 miljarder år 2000 för att vända den negativa trenden till ett plus.

Men det är inte lätt. Vi säger att vi inte lånar till jobben. Ni hade ett minus trots att ni lånade. Vi vill inte låna utan betala med egna pengar. Vi skall försöka att göra det, och jag tror att vi kommer att lyckas.

Men kom inte och säg att en annan regeringskonstellation ledd av högern skulle vara bättre för vårdbiträden och därmed för de sjuka och gamla och för barnen. Det tror jag inte någon ens drömmer om att tro på.

Anf. 79 SIRI DANNAEUS (fp):

Fru talman! Arbetslösheten fortsätter att minska. Jämfört med november 1996 har den minskat med 87 000 personer.

Så stod det i pressmeddelandet från AMS den 4 december. Det hade varit en glädjande nyhet om det nu hade varit så, men så är det tyvärr inte. Vad menas med arbetslös? Ja, det är naturligtvis en tolkningsfråga, men nog tror jag att de flesta tycker att det innebär att man inte har ett arbete.

Hade då 87 000 personer fler fått arbete sedan november 1996? Nej, så var det tyvärr inte. Det framgår om man läser vidare. Många har börjat

utbilda sig i kunskapslyftet, närmare bestämt 56 600 arbetslösa. Dessutom har 9 600 långtidsarbetslösa fått ett arbete därför att de ersätter någon anställd som börjat i kunskapslyftet. Det blir tillsammans 66 000. Sedan har 16 000 arbetslösa som fyllt 60 år lämnat arbetsmarknaden i den s.k. tillfälliga avgångsersättningen. Läger vi till dem blir det sammanlagt 82 000. Alltså är den egentliga minskningen av arbetslösheten 5 000, och det är ju alltid något att glädja sig över.

Fru talman! Tro nu inte att jag inte gillar kunskapslyftet. Att skaffa sig kunskap är det bästa man kan göra, och det är verkligen något att glädja sig över att så många har nappat på det. Men kunskapslyftet gäller gymnasiestudier, och de studerande får ett särskilt utbildningsbidrag under ett år. Tyvärr ser den nuvarande arbetsmarknaden inte ut så att man får ett jobb efter avslutade gymnasiestudier.

Och hur många hinner klara av en treårig utbildning på ett år? Vad kommer att hända hösten 1998 med dessa 66 000? I fredagens debatt om kunskapslyftet hade skolministern inget svar på den frågan. Hon sade att hon följer detta successivt och sedan får hon se. Men hon sade att det kommer att kosta.

Regeringen har alltså dessvärre inte förstått att man också måste mobilisera för att få fram nya jobb till de entusiastiska studerande som nu med sina genom kunskapslyftet utökade kunskaper hoppas på ett riktigt jobb.

Fru talman! Den absolut bästa arbetsmarknadspolitiska åtgärden är att skapa förutsättningar för nya jobb. Kommuner och landsting lider brist på skattepengar, och sådana får man inte in på att folk går i kunskapslyftet utan bara genom att folk jobbar och betalar skatt.

Mitt hopp står till att regeringen äntligen skall ha tänkt färdigt och skall öppna tjänste- och servicesektorn, där många jobb kan skapas, dessutom framför allt för kvinnor. Det är bara med nya jobb som vi kan lösa vårt största problem i Sverige, arbetslösheten.

Vi i Folkpartiet har sedan länge bestämt oss för att sätta kampen för flera jobb överst på dagordningen, jämsides med kraven på en bra skola och en god vård. En politik för fler jobb är enda chansen att få rätsida på Sveriges problem. Den väg Socialdemokraterna valt i kampen mot arbetslösheten har slagit fel. Målet att sänka den öppna arbetslösheten till hälften har blivit en statistikkamp, en kamp att gömma undan alltför utanför arbetsmarknaden eller i mängder av åtgärder av alltmer raffinerat slag.

Folkpartiet anser att målet måste vara att pressa ned den totala arbetslösheten och öka antalet sysselsatta. Det tragiska i dag är att antalet sysselsatta har minskat med 20 000 på ett år. Minskningen har framför allt skett bland fast anställda kvinnor inom vård- och omsorgssektorn. Vi vet att 74 000 har fått lämna sina jobb inom den sektorn, där jag tror att vi alla utan undantag tycker att jobben verkligen behövs.

I senaste Kommun Aktuell kunde vi läsa att de nya miljarderna till kommunerna inte har ökat sysselsättningen, utan personalstyrkan har i stället minskat under hösten. Många har visserligen kommit tillbaka som arbetslösa i åtgärder, som OTA-anställda eller som resursarbetare. Det handlar om redan lågavlönade kvinnor som kommer tillbaka till sitt jobb, men nu med ännu lägre lön. Många har fått gå ned till deltid.

Av statistiken kan vi se att deltidsarbetslösheten ökar bland kvinnorna. Män tar inga deltidsarbeten. Kvinnorna kompenserar sitt inkomst-

***Fel! Okänt
växelargument.***

bortfall med att ta hem barnen från omsorgen, och då är risken stor att vi åter får många kvinnor tillbaka vid spisarna. Detta är synnerligen oroande.

Att starta eget är en bra åtgärd, som leder fram till ett riktigt jobb, men fler kvinnor måste få möjlighet till detta. Fortfarande är det så att bara en tredjedel av alla nya företag startas av kvinnor. Vi tycker därför att det förlängda starta-eget-stödet, som beslutades 1996 och som gäller för långtidsarbetslösa offentligt anställda kvinnor, också skall gälla övriga långtidsarbetslösa kvinnor. Även kvinnor med bakgrund i näringslivet har en utmärkt kompetens, som man skall ta till vara.

Fru talman! Beträffande de äldres situation på arbetsmarknaden vill jag säga att en hel del av de åtgärder regeringen vidtagit bidrar till att de äldre känner sig alltmer obehövda. Undersökningar visar att en majoritet t.o.m. vill jobba efter pensionsåldern. De två främsta orsakerna till detta är den sociala kontakten och dessutom att man älskar att arbeta. Många vill också jobba för pengarnas skull.

Många avtalspensioneringar och sjukpensioneringar har inte skett frivilligt, och man kan lätt förstå att äldre på arbetsmarknaden som gärna vill arbeta kvar kan känna att de borde lämna plats för en arbetslös ungdom. Många arbetsgivare drar sig för att anställa äldre arbetslösa som inte har så många år kvar till pensioneringen. Tyvärr glömmar man bort att dessa personer har stor erfarenhet och kompetens, som det kan vara bra för många företag att få del av.

Till saken hör också att äldre arbetskraft ofta är mycket trogen mot sin arbetsgivare och stannar kvar i högre grad än yngre. Att anställa en 55-åring, som åtminstone har tio år kvar, kan därför vara lönsamt. Men med den politik som regeringen startade 1996, med tillfälliga offentliga arbeten för 55-åringar som en värdig avslutning och som nu fortsatt med generationsväxling och tillfällig avgångsersättning, förstår alltför att äldre helst skall försvinna från arbetsmarknaden. Folkpartiet motsätter sig denna arbetsmarknadspolitik. Vi behöver fler som arbetar, inte färre.

Fru talman! Slutligen vill jag ta upp frågan om anställda i bemanningsföretagen. Både små och stora företag har behov av tillfällig hjälp med arbetsuppgifter som sekreterare, telefonist, försäljare och mycket annat. Det är särskilt för små företag en trygghet att kunna anlita tillfällig personal i samband med sjukfrånvaro och dylikt. AMS har i februari 1996 meddelat att anställda vid personaluthyrningsföretag inte är ersättningsberättigade för a-kassa medan de väntar på ett uppdrag från företaget. Den s.k. fyllnadsstämplingen tillämpas strängare för anställda inom bemanningsföretagen än för exempelvis springvikarier inom vården i kommuner och landsting.

De som särskilt drabbas är deltidsarbetande kvinnor inom kontor och administration. Vi vet alla att kontorsanställda är den grupp av kvinnor som kanske har drabbats allra värst av arbetslösheten. Därför är detta ännu mer oacceptabelt.

Ett exempel: Ett företag vill hyra in en receptionist fyra timmar per dag. Bemanningsföretaget hyr ut en person den tid kunden önskar men har ingen passande tjänst för resten av dagen. Lösningen blir antingen att personen tackar nej och går på a-kassa hela dagen eller tackar ja, arbetar halvtid och erhåller lägre lön än a-kasseersättningen.

Reglerna måste ju vara sådana att det alltid skall löna sig att arbeta.

Utskottet hänvisar i betänkandet till ett antal domstolsavgöranden. Dessa ligger tiotalet år tillbaka i tiden. Sedan dess har stora förändringar skett i branschen. År 1988 fick man sitt första kollektivavtal, och den 1 februari 1998 tecknas ett nytt, där fyra olika typer av anställningar inkluderas.

Många är heltidsanställda inom de här företagen, men många har i stället en garanterad lön om 75 % eller 50 % och tillsvidareanställning. Det är bl.a. dessa som inte tillåts stämpla upp till heltid. Motiveringen är att de inte står till arbetsmarknadens förfogande på heltid. Det är i det sammanhanget svårt att förstå att en 75-procentigt anställd i en ICA-butik, en person som lever under liknande förhållanden, har rätt att stämpla upp till full tid. Regeringen bör snarast lägga fram ett förslag för att rätta till dessa olikheter. Arbetstagare bör behandlas lika.

Fru talman! Till sist vill jag ta tillfället i akt att tacka för ett stimulerande år och önska alla en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 80 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag har två korta reflexioner med anledning av det som Siri Dannaëus sade. Det var mycket tal om vikten av kvinnors sysselsättning, och jag delar den värderingen. Jag ser dock inte att Folkpartiet i sin politik egentligen har några alternativ.

Beträffande tjänstebeskattningen kan vi faktiskt enas. Också jag saknar förslag om sänkning av beskattningen på tjänster. Det är inte alldeles okomplicerat, men man borde kunna ta fram sådana förslag, som skulle gynna sysselsättningen. När det gäller kommuner finns det dock, såvitt jag förstår, inte några initiativ som påtagligt skulle gagna kvinnors sysselsättning.

Jag har inte uppfattat att ni på något sätt stöder Vänsterpartiets idé om att aktivera a-kassemedel för avtalsenligt betalda tjänster. Ni är precis som vi kritiska till OTA och resursarbete, men när alternativet läggs på bordet får detta inte stöd. Det är egentligen min första fråga.

Den andra frågan kretsar kring fyllnadsstämpling. Det är något osunt med en bransch vars företag har som affärsidé att utnyttja fyllnadsstämpling. Däremot kan det finnas gränsfall där vi har ungefär samma situation som i fallet med ICA-butiken. Det skall löna sig att arbeta snarare än att vara arbetslös. Det är därför vi slåss mot den nuvarande begränsningsregeln angående deltidsarbetslösa. Men jag har inte uppfattat ett stöd från Folkpartiet i det avseendet.

Att generellt tänka sig att en bransch skall vara så fungerande att företagen bara kan kvittera ut ett slags löneliknande ersättning för de anställda när man inte kan belägga dem med arbete är djupt osunt. Det är ett slags subventionsträsk som jag inte trodde att Folkpartiet skulle biträda.

Anf. 81 SIRI DANNAEUS (fp) replik:

Fru talman! 90 000 kontorsanställda kvinnor har blivit arbetslösa. Många av dem jobbar i dag i bemanningsföretag. Kvinnor jobbar deltid i dessa företag, och sedan får de ingen a-kasseersättning upp till 100 %. Men de har ändå jobbat. Det tycker vi är en orättvisa.

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vi tycker inte att man skall subventionera företagen. Där har Hans Andersson missuppfattat oss. Det är de deltidsarbetslösa kvinnorna som skall ha rätt till a-kasseersättning upp till 100 %. Det är den första frågan.

Den andra frågan gällde vår politik. Vi vill att det skall bli fler företag. Vi vill ha in mer skatter i kommuner och landsting. Det skulle göra att vi får fler anställda i kommuner och landsting, eftersom man då har råd med det.

Anf. 82 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag hade inte uppfattat att Folkpartiets politik skulle innebära att man fick in mer skatteinkomster, men låt oss lämna det åt sidan.

Jag vill återigen ställa den enkla frågan: Varför har Folkpartiet inte stött den idé som Vänsterpartiet har formulerat för året, nämligen att aktivare a-kassemedel och med ett ganska begränsat tillskott av budgetmedel få till stånd avtalsenligt betalda jobb?

Vi har föreslagit att det skall bli 25 000 jobb i kommunsektorn för att råda bot på den oerhörda brist som leder till vanvård, dålig omsorg, en misskötsel av vård av äldre, osv. Jag har inte uppfattat någon beredskap från Folkpartiet att ställa sig positivt till det.

Anf. 83 SIRI DANNAEUS (fp) replik:

Fru talman! Välkommen till vår politik, Hans Andersson! Om Hans Andersson läser igenom vår motion om hur vi vill ha fler jobb kommer Hans Andersson nog att se att det kommer att finnas pengar i den kommunala sektorn och i landstingssektorn för att kunna anställa fler inom både vården och skolan.

Anf. 84 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Eftersom klockan strax är 14.00 skall jag fatta mig väldigt kort.

Siri Dannaeus sade bl.a. i sitt anförande att det viktigaste man kan göra är att skaffa sig kunskap. Jag instämmer gärna i det uttalandet.

Jag ställde tidigare i dag några frågor till Elver Jonsson kring just den här problematiken. Jag tyckte inte att jag fick särskilt klagande svar. Därför upprepar jag frågorna till Siri Dannaeus så att man från Folkpartiets sida får möjlighet att klara ut det.

Det står i Folkpartiets reservation att det är "väsentligt att antalet personer i utbildningar minskas". Det står på s. 192. Litet längre ned säger man att det är "lämpligt välja billigare åtgärder framför dyrare". Detta är direkta citat ur Folkpartiets reservation.

Med hänvisning till uttalandet att Siri Dannaeus tycker det är viktigt att skaffa sig kunskap vill jag fråga: Vilken analys av situationen på arbetsmarknaden har Folkpartiet gjort som leder fram till att man tycker att det skall vara färre personer som får utbildning och att man skall prioritera billigare åtgärder framför dyra?

Anf. 85 SIRI DANNAEUS (fp) replik:

Fru talman! Det har redan tidigare talats om innantilläsning här i kammaren. Det är väl inte så värst bra beställt med den, Elving Andersson.

Jag tycker att Elving Anderson skall läsa hela meningen som börjar på s. 192. Jag kan göra det själv: ”Genom en kraftfull decentralisering och avbyråkratisering, ett nära samarbete med andra aktörer som kommuner och näringslivsorganisationer, en upphandling på en konkurrensmarknad av fler delar av verksamheten än i dag och en strävan efter att där det är möjligt och lämpligt välja billigare åtgärder framför dyrare kan man uppnå ytterligare besparingar.”

Man måste läsa hela meningarna. Man kan inte enbart plocka ut några ord.

Anf. 86 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag har läst hela meningarna, och jag har läst dem många gånger. Men tyvärr blir jag inte klokare hur mycket jag än läser dem.

Jag konstaterar fortfarande att Folkpartiet tycker att det är rätt att vi skall ha väsentligt färre personer i utbildningar och att vi skall prioritera billiga åtgärder framför dyra. Det blir inte särskilt klarare vilken analys som ligger bakom Folkpartiets ställningstagande.

När jag hörde Siri Dannaeus kom jag att tänka på det gamla talesättet som säger: Det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta.

Anf. 87 SIRI DANNAEUS (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att Elving Andersson har missuppfattat detta to-talt. Att Folkpartiet inte skulle vilja vara med och utbilda människor är helt fel uppfattat. Så är det faktiskt inte. Jag tror nog att Elving Andersson får läsa litet mer ingående.

(forts. 10 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.56 att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsminister Göran Persson skulle lämna information om EU:s toppmöte i Luxemburg.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

9 § Information från regeringen om EU:s toppmöte i Luxemburg

Anf. 88 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det finns anledning att vara högtidlig i dag. Vi står mitt i en historisk omdaning – en omdaning av Europa, en omdaning till det bättre.

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Information från
regeringen*

***Fel! Okänt
växelargument.***

Europeiska rådets möte i Luxemburg den 12 och 13 december är inte början på den processen. Det är inte heller slutet på processen. Men det är ett viktigt och centralt steg.

Beslutet i Luxemburg markerar det oåterkalleliga i integrationen mellan öst och väst, mellan de gamla västeuropeiska demokratierna och de nya demokratierna i öst. Det Europa som kännetecknades av maktbalansen, av kärnvapenkapprustningen, av muren och av rädslan mellan nationerna – det Europa är på väg att ersättas. Det håller på att byggas om till ett Europa av fred och samarbete, av solidaritet mellan nationer och av öppna gränser. Det arbetet är en uppgift värdig vår tid. Löftet skall infrias; det tudelade Europa skall byggas samman.

Det var sannerligen ett stort steg som togs i fredags och lördags. Mötet i Luxemburg hör hemma i historieböckerna. Redan när Sverige blev medlem i EU den 1 januari 1995 fanns ett löfte till de nya demokratierna i öst att de också hade möjlighet att bli medlemmar i EU. De hade själva skyndat in med sina ansökningar till EU efter det att kommunismen föll och demokratierna etablerades. Ingen tvingade dem att ansöka om EU-medlemskap. Deras egna önskemål har styrt dem.

Men då, 1995, fanns det många i Europa som avfärdade denna kommande möjlighet till ett enat och fredligt Europa. Det kommer aldrig att ske, sade de. Ett löfte finns, men det kommer säkert aldrig att infrias.

Även i den svenska folkomröstningskampanjen användes det argumentet av debattörer på nejsidan. Det fanns en närsynthet och en ovilja att se den historiska möjligheten att skapa något nytt och en möjlighet att inte för evigt sitta fast i Efterkrigseuropa. Det fanns de som inte ville eller vågade se möjligheten till ett nytt, tryggare Europa för våra barn och barnbarn.

Den svenska regeringen har ända sedan vi blev medlemmar i EU konsekvent arbetat för EU:s utvidgning. Vi har sett det som en historisk chans och som en historisk nödvändighet. Vi har arbetat med att stödja ansökarländerna på olika sätt. Vi har delat med oss av erfarenheter av att förhandla med EU-institutionerna. Vi har givit ekonomiskt stöd. Vi har inom EU-samarbetet konsekvent drivit på för att inga nya skiljelinjer skall skapas i Europa.

Nu inträder nästa fas. Förhandlingarna med de elva länderna kommer att hålla på i många år. Det kommer att vara kriser, och det kommer att vara framgångar. Det kommer att vara oändliga detaljer i segdragna nattliga förhandlingar. Det kommer att yttras hårda ord ibland. Mediernas rapportering om långa förhandlingar kommer att tidvis kännas tjatig och meningslös. Det här vet vi. Så blir det.

Men låt oss aldrig tappa perspektivet på det som egentligen sker. Om vi behöver kan vi titta i backspegeln och se på gårdagen. Se då ett tudelat Europa, med taggtråd och murar, med stridsvagnar redo på ömse sidor; ett Europa med inte bara en militär järnridå, utan även en ekonomisk ridå mellan två system. Så kan vi jämföra med i dag; stridsvagnarna är borta, muren är riven och gränserna öppnas. Östersjön har blivit en region där samarbetet tar fart. Nya marknadsekonomier växer och blir en del av vårt närområde. Elva nya länder vill bli medlemmar i en europeisk organisation som redan gjort storverk för att förhindra krig och för att bygga välstånd. Vi skall fortsätta att förhindra krig, och vi skall fortsätta att bygga välstånd.

Fru talman! Det finns verkligen anledning att vara högtidlig i dag. Vi står mitt i en historisk omdaning – en omdaning av Europa till det bättre.

Besluten om utvidgning som fattades i Luxemburg kan formellt sammanfattas så här:

För det första: Gemensam start av anslutnings- och förhandlingsprocessen, i enlighet med fördragets stadgande i den s.k. artikel O, skall ske med samtliga elva kandidatländer den 30 mars 1998. För hela förhandlingsprocessen finns en gemensam ram innefattande samtliga elva länder.

För det andra: Under 1998 får samtliga länder en av kommissionen ledd genomgång av EU:s 11 000 rättsakter, en s.k. akigenomgång. Det är en nödvändig inledande del av förhandlingsprocessen. För de sex första länderna sker detta inom ramen för mellanstatliga konferenser, och för övriga sker det inom ramen för förmedlemskapsstrategierna. Det innebär således att Estland, Polen, Tjeckien, Ungern, Slovenien samt Cypern ges ett snabbare spår. Detta är med andra ord en tidig differentiering. Det har vi inga svårigheter med. Dels är länderna olika väl förberedda, dels är en differentiering, så länge den sker på helt objektiva grunder och inom ramen för en process där alla länder deltar, något som vi hela tiden konsekvent förordat.

För det tredje: EU:s 15 utrikesministrar och fackministrar kommer vid behov att träffa sina kolleger från de elva kandidatländerna för att diskutera gemensamma problem. Kommissionen kan i sin årliga rapport, som görs rörande samtliga elva kandidatländer med början 1998, rekommendera att en eller flera av de återstående fem länderna skall övergå till mellanstatliga konferenser. Beslut om dylik uppväxling fattas av medlemsländerna i Allmänna rådet. Ett beslut i Europeiska rådet är alltså inte nödvändigt, då principbeslut om utvidgningen redan har fattats i Luxemburg.

För det fjärde: Kommissionen har utfäst ett extra stöd om 100 miljoner ecu för de länder som ligger efter i sitt förberedelsearbete för medlemskap.

För det femte: Endast de länder som uppfyller de politiska Köpenhamnskriterierna får inleda mellanstatliga konferenser.

Fru talman! Utvidgningsbeslutet är naturligtvis det allra största som hände i Luxemburg. Jag har här talat ganska utförligt om dess historiska betydelse. Jag tycker att det är viktigt att säga detta. Vi fastnar ibland i detaljer i EU-debatten. Men även andra beslut fattades, och andra diskussioner fördes vid mötet i Luxemburg.

Uppgåelsen om Euro-X innebär i korthet att länderna som deltar i valutaunionen kan träffas informellt för att diskutera frågor kring dessa länders särskilda ansvar för den gemensamma valutan. Detta har från svensk sida hela tiden setts som ett legitimt intresse. Frågor av gemensamt intresse skall däremot diskuteras mellan samtliga medlemsstater. Alla detaljer är inte preciserade, men från svensk sida räknar vi med att få inflytande över vilka frågor som skall diskuteras i kretsen av alla medlemsländer.

Det är inte nu möjligt att förutse hur de informella mötena kommer att förlöpa i praktiken. Men på flera sätt är denna överenskommelse positiv för Sverige.

Ekofinrådets centrala plats i samordning av ekonomisk politik understryks tydligt, liksom att det endast är i rådet som beslut kan fattas. Möj-

Prot. 1997/98:49
17 december

*Information från
regeringen*

*Fel! Okänt
växelargument.*

ligheten till mycket öppna diskussioner i Ekofinrådet stärks av ett ökat användande av sessioner med starkt begränsat deltagande, dvs. att möten med de 15 finansministrarna hålls utan stora nationella delegationer närvarande. Det slås också fast att frågor av gemensamt intresse skall diskuteras mellan samtliga medlemsstater. Jämfört med tidigare förslag har den krets av frågor som enbart kommer att diskuteras mellan euroländerna därmed begränsats. En för Sverige viktig aspekt är att alla de länder som inte avser att delta i valutaunionen behandlas lika gentemot de informella mötena.

Så har vi frågan om den europeiska konferensen och Turkiet. Sverige uttryckte inledningsvis tveksamhet till den europeiska konferensen. Det skedde av två skäl: dels för att vi starkt ifrågasatte om en dylik konferens skulle tillfredsställa de turkiska önskemålen, dels för att vi beförde att den i sin ursprungliga utformning skulle ha givit länder som Lettland och Litauen samma långsiktiga medlemskapsperspektiv som det Turkiet har, dvs. att effekten skulle ha blivit att dessa länder i alla fall optiskt avlägsnats från medlemsmålet med åtföljande allvariga effekter på reformprocessen. Sedan den europeiska konferensen gjorts helt åtskild från själva utvidgningsprocessen kunde vi släppa våra betänkligheter i fråga om Lettland och Litauen och acceptera förslaget.

Vår utrikesminister Hjelm-Wallén framförde under hösten ett förslag om att EU borde utveckla en särskild strategi för Turkiet. Detta initiativ tog ordförandeskapet fasta på och infogade i toppmötesslutsatserna. Detta initiativ torde långsiktigt få betydligt större effekter för EU:s relationer till Turkiet än förslaget om den europeiska konferensen.

Turkiets reaktion på diskussionerna i Luxemburg har i första omgången varit negativ. Det beklagar vi. Det är min förhoppning att Turkiet vid närmare eftertanke skall hörsamma den inbjudan till dialog om fördjupning av relationerna med EU som här har erbjudits.

Jag skall säga något om miljöfrågorna. Bland övriga punkter på dagordningen vill jag särskilt nämna miljöfrågorna. På svenskt initiativ har Europeiska rådet nu uppmanat kommissionen att inom ett halvår lägga fram en strategi för att främja en hållbar utveckling. Poängen med detta är att miljöskyddskraven skall integreras i alla gemenskapens politikområden.

Fru talman! Jag har sett att man har beskrivit toppmötet i Luxemburg i idrottstermer. Somliga menar att Sverige har förlorat mot EU. Andra menar att Sverige vann mot EU. Detta är nonsens. EU-samarbetet är ingen idrottsmatch. Samarbetet består inte av vi och de. Det var EU som fattade ett vist och gott beslut om utvidgning i lördags. Regeringschefer från alla EU-länder står bakom beslutet. Därför är beslutet starkt. Det var ett beslut efter en lång och noggrann debatt. Olika åsikter har hörts. Argumenten har prövats.

De svenska argument som envist har förts fram har spelat en viktig roll i detta beslut. Det är rätt att konsekvent och metodiskt arbeta för sin sak, även när andra, både inom och utom Sverige, säger att det vi gör är omöjligt eller fruktlöst eller utan chans att lyckas. Det slutliga resultatet ligger mycket nära det som Sverige och Danmark gemensamt har föreslagit.

Vi såg det i Amsterdam, och vi ser det nu: Sverige sätter upp mål, och Sverige driver sina frågor. Resultatet både vid toppmötet om sysselsätt-

ningen och nu om utvidgningen visar att ett litet land med klara målsättningar förmår driva utvecklingen i en för landet och för EU önskvärd riktning. Detta är kanske den bästa signalen som kan sändas till de nya länder som så småningom blir medlemmar i EU: Er röst kommer också att höras. Er plats är i kretsen av Europas demokratier. Välkomna i gemenskapen.

Prot. 1997/98:49
17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 89 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Jag tror att statsministern uttryckte sig på ett sådant sätt att det var Europa som vann på det beslut som fattades i Luxemburg, och jag instämmer gärna i det uttalandet. Låt mig också säga att jag tycker att statsministern, och kanske framför allt utrikesminister Lena Hjelm-Wallén, har gjort ett bra jobb i detta sammanhang.

Centerpartiet anser att beslutet vid toppmötet om en gemensam ram för anslutningsprocessen är en tydlig framgång för de positioner som Sverige och Danmark har kämpat för ganska länge. Det har stor betydelse för frihet, säkerhet och hållbar utveckling främst i Östersjöregionen. Regeringen skall ha all heder för insatsen i detta sammanhang.

Utvidgningsprocessen är nu öppen och allomfattande, och alla östeuropeiska länder som har ansökt om medlemskap kommer att vara med i detta sammanhang på lika villkor.

Centerpartiet har stöttat den svenska linjen om en gemensam förhandlingsstart. Denna linje har nu vunnit en betydande framgång. En gemensam förhandlingsstart inleder nu anslutningsprocessen för samtliga tio kandidatländer. Alla tre baltiska länder har plats i denna gemensamma anslutningsprocess. Detta utgör en viktig drivkraft för dessa länder att påskynda förberedelserna för anslutningen till EU. EU:s stöd till kandidatländerna för en snabbare anslutning sker också genom en gemensam ram.

Centerpartiet bedömer också att de länder som inte bedöms gå med i EMU från början också får en rimlig möjlighet att hantera frågorna genom det beslut som fattades om Euro-X. Mot denna bakgrund är det rimligt och riktigt att regeringen i Sverige inte använder sin möjlighet till veto.

Statsministern tog också upp miljöfrågorna. Det talas i papperna också om ett uttalande om Kyoto och om en viktig framgång för EU. Jag vill ställa en fråga: Hur kommer den svenska regeringen att agera för att få denna process att fortsätta, så att man arbetar mot de mål som antogs i Kyoto?

Anf. 90 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Den processen skall hållas i gång på både stats- och regeringschefsnivå och bland ansvariga ministrar på miljöområdet. Sverige har anledning att hålla en hög profil. EU försökte sig på någonting inför Kyotomötet som var en nyordning, en bubbla, där vi inom unionen så att säga delade bördan. Det var ett intressant försök och ett intressant grepp som är värt att utveckla och pröva vidare. Detta är svenska profilfrågor, och vi får anledning, Lennart Brunander, att hjälpas åt med dem även i fortsättningen.

För övrigt vill jag tacka Centerpartiet för ett fast stöd under den här perioden. Det har aldrig vacklat.

Anf. 91 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Det var ett historiskt beslut som EU:s toppmöte fattade. Det var ett mycket bra beslut, som innebär en möjlighet för Europa att påskynda och påbörja processen mot en enda sammanhållen kontinent. Jag tror att detta kommer att framstå som ett mycket viktigt datum i historieböckerna.

Jag tycker dock att det är viktigt att ära den som äras bör. Detta är ju kommissionens förslag som nu accepteras av toppmötet. Det var ett förslag som var en mycket bra produkt. Det var faktiskt en mycket bättre produkt än vad diskussionen i somras och under förhösten i Sverige gav intryck av. Det är kommissionens förslag med tillskott av Europakonferensen, den franska idén om att man skulle samla alla länder parallellt i förhandlingsprocessen.

Jag tycker också att det är bra att det svenska motståndet mot Europakonferensen lades ned. Det var viktigt. Det var också bra att det dansk-svenska förslaget om att senarelägga förhandlingsstarten till 1999 övergavs. Nu kommer förhandlingarna i gång redan i vår med de sex nationerna. Och man bör observera att förhandlingarna med de övriga fem nationerna kan komma i gång möjligtvis redan under senhösten om de enligt kommissionens bedömning är mogna för att starta förhandlingarna. Det är viktigt för Lettland och Litauen att kommissionens förslag därmed nu har gått igenom. Risker hade annars varit att man hade fått vänta ända till 1999 med att starta förhandlingarna.

Jag tror att vi kan se fram emot en tid då det blir ett mycket intensivt arbete. Det kommer att bli en tid då problemen kommer att stå i fokus. Så är det nämligen alltid under förhandlingsarbetet. Vi minns ju själva hur det var under vår egen förhandlingstid. Likväl skall vi ständigt hålla perspektivet i minnet att utvidgningen och de nya medlemmarna är bra för dem själva och bra för Europa. Det är också bra för oss i Sverige och i den västra halvan av Europa att ha ett Europa som mår väl i båda sina halvor.

Anf. 92 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag skall inte söka sak med Göran Lennmarker. Ibland är man tacksam för att det finns protokoll. Det anförande som just hållits av den moderate representanten är det nog värdefullt att få bevarat till eftervärlden. Jag tror nämligen att det är ett svårslaget rekord i beskrivning av verkligheten; detta att Sverige och Danmark skulle ha hamnat i ett läge där vi fick överge våra förslag och att det var kommissionens förslag som togs. Vi som suttit med vid bordet, Göran Lennmarker, vet att detta är en i grunden falsk beskrivning.

Moderaterna har stått ensamma här. Ni övergav ju den svenska positionen och gjorde på eftersommaren helt om. Visst försvårade det litet grand debatten här hemma, men det påverkade inte utvecklingen i Europa på något sätt, utan där har vi kunnat fortsätta att kämpa. Först fick vi till stånd att det inte bara var tre som kommissionen bjöd in, utan det var fem plus ett. När fem plus ett tycktes vara det slutliga fick vi till stånd en

gemensam förhandlingsstart – gemensam inom artikel O – och en möjlighet att snabbt växla upp till fulla regeringskonferenser med hjälp av beslut i utrikesministrarnas råd. Detta har utomlands, och också här hemma, beskrivits som en framgång för Sverige och Danmark. Egentligen är det väl nu bara Moderaterna själva som litet småtjurigt, som dåliga förlorare, ställer sig vid sidan om och idkar ett slags nyspråk för att rättfärdiga sin position.

Jag söker inte sak omkring det men noterar att detta svårslaget vridna anförande tas till protokollet, och det är jag tacksam för.

Anf. 93 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att man korrekt och noggrant redovisar processen. Jag tycker att det är beklagligt att den svenska regeringen tog fyra månader på sig för att komma underfund om att kommissionens förslag var bra. Men det är bra att så skedde; det välkomnar vi.

Vad vi under resans gång beklagade var det dansk-svenska förslaget att senarelägga förhandlingsstarten till 1999. För en vecka sedan var det, som statsministern minns, en stor debatt om oron i den frågan. Nu blev det inte så. Det dansk-svenska förslaget aktualiserades inte, utan man gick på kommissionens förslag från i somras som innebar exakt det som statsministern nu själv har varit med och beslutat om. Jag tror att det nu är både viktigt och riktigt att minnas det här händelseförloppet. Det hade varit bra om vi kanske tidigare i Sverige hade varit ense om det som nu beslutats, men bättre sent än aldrig.

Anf. 94 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag tror att det, som Göran Lennmarker påpekar, är bra att idka självstudier och att jämföra. Vi har ingen anledning att vara bekymrade över detta. Däremot kan vi vara glada över en sak, och det är den värme som strömmar emot oss inte minst från våra lettiska och litauiska grannar, som fick ett utfall av den här förhandlingen som var mycket bättre än de hade vågat hoppas på i somras då kommissionen kom med sitt förslag.

Egentligen skall kanske inte Göran Lennmarker och jag slita den här tvisten. Vi kan väl fråga våra grannar vad de tycker, hur de upplever situationen och vilka de har riktat tacksamhet till. Fråga Vagnorius i Litauen eller Krasts i Lettland vilka länder de pekar ut som de som hjälpte dem att bana väg för en bättre förhandlingsomgång! Det kan vara *ett* sätt att hantera det här. Eller åk till Estland, där jag var i går, och möt glädjen över att vi nu inte skapar nya skiljelinjer i Baltikum! Hade man hållit fast vid kommissionens förslag från i somras skulle vi ha hamnat där.

Det är märkligt, tycker jag, att Moderaterna inte kan delta i glädjen över det historiska som nu har skett och faktiskt generöst säga: Visst, vi hade en annan uppfattning. Regeringen drev sin linje. Regeringen kom längre än vad vi moderater hade trott.

Det blev likadant nu som med sysselsättningsstoppmötet. Moderaterna hamnade på fel sida. Jag är ledsen för det, men det blev bra för Baltikum.

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 95 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Herr statsminister! Det förslag som statsministern själv på toppmötet var med och beslutade om är kommissionens förslag. Det är i den avdelningen identiskt med hur man skulle hantera förhandlingsstarten. Man skulle ha fem plus ett våren 1998. Det var statsministern med och beslutade om. Bra! De övriga fem skulle få förhandlingar så snart de uppfyllde villkoren. Det har statsministern varit med och beslutat om. Bra! Detta kunde vi läsa i juli 1997, så det är inte direkt en överraskning.

I alla centrala delar har man nu genomfört det här förslaget, som var mycket bra från början. Det var, vill jag säga, mycket bra inte bara för de sex länder som kom i gång tidigt enligt kommissionens förslag, och nu enligt toppmötets förslag, utan också för de övriga fem länder som fick chansen att kvalificera sig in så snart som möjligt.

Enligt det dansk-svenska förslaget skulle de ha fått chansen först 1999, tre kvarts år senare. Den 1 januari 1999 skulle ju enligt det dansk-svenska förslaget vara *cut off-point*. Jag tycker att man skall vara korrekt gentemot kommissionen. Det är inte vi moderater som står bakom det förslaget, utan det är kommissionen. Man skall inte ha lånta fjädrar! Det är kommissionen som skall ha beröm för ett klokt förslag, som toppmötet klokt nog accepterade.

Anf. 96 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Var och en får väl bilda sig sin uppfattning. Med tanke på det arbete som vi hade med att övertyga kommissionen om det resultat som så småningom kom ut i Luxemburg har nog vi som var med en något annan verklighetsuppfattning än Göran Lennmarker och de som tillhör den sida som vacklade.

Anf. 97 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Först vill jag rikta ett tack till statsministern för informationen. Vi är många som är glada över det steg som har tagits i Europa. Vi är nöjda och tillfredsställda med de insatser, inte minst för Baltikum, som regeringen har gjort och som har varit värdefulla.

Det gäller Turkiet och Slovakien, två nationer som båda har problem med demokrati och mänskliga rättigheter. Efter toppmötet kan vi konstatera att Slovakien får förhandla, medan Turkiet inte får göra det nu.

Vari består skillnaden mellan Slovakien och Turkiet? Vilken beredskap har rådet att nu påskynda utvecklingen för demokrati och mänskliga rättigheter i Turkiet? Turkiet vill ju inte acceptera Europakonferensen. Vilken beredskap finns det för att den processen inte skall sluta?

Anf. 98 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag tackar Holger Gustafsson för ett konstruktivt samarbete under den här processen. Det har varit ett värdefullt stöd. Tack för det!

Vi vill inte jämföra Turkiet och Slovakien. Slovakien har en radikalt annorlunda situation än Turkiet, även om det finns anledning att rikta kritik mot Slovakien. Slovakiens medlemskapsperspektiv skall också ses i ljuset av Slovakiens situation såsom ekonomi jämfört med Turkiets. Slovakien har haft anledning att ta emot kritik från de 15 länderna i EU. Som

jag sade i min redogörelse: Det startas inga regeringskonferenser med något land som inte uppfyller demokratikraven i Köpenhamnskriterierna; detta sagt med adress till Slovakien.

När det gäller Turkiet finns det all anledning att ha en dialog, en öppenhet. Turkiet är en stor stat i den delen av Europa. Över huvud taget är Turkiet en stor stat i ett europeiskt perspektiv, en europeisk stat. Vi vill ha en sekulär stat. Vi vill ha en dialog med Europa men inte enbart på Turkiets villkor utan också på våra villkor. Där måste med kraft från EU:s sida framföras Turkiets uppträdande gentemot exempelvis minoriteter, Turkiets förhållande till mänskliga rättigheter, Turkiets uppträdande i norra Irak, Turkiets inflytande i Cypernfrågan och Turkiets relationer till sin granne Grekland.

De sakerna måste Turkiet hantera om Turkiet på ett trovärdigt sätt skall kunna ingå i en fördjupad dialog med EU. Om det å andra sidan sker ligger här en oerhörd möjlighet för utveckling av Europa och för fördjupat samarbete, någonting som vi alla rimligen borde ha ett intresse av. Det är krav från EU:s sida och, om kraven möts, öppenhet tillbaka i form av tullunion, ekonomiskt samarbete, men inte utan att vi tydligt markerar de mänskliga rättigheterna, minoritetsfrågan och uppträdandet gentemot grannarna.

Anf. 99 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Jag vill bara ställa en kompletterande uppföljningsfråga. Vi har Turkiet som i dag känner sig en aning utanför, och så har vi Cypern som finns med i processen. Hur ser statsministern på möjligheten att förhandla intensivt med Cypern, medan Turkiet med sina intressen på Cypern har dragit sig tillbaka och just nu känner sig litet försmått?

Anf. 100 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är en utomordentligt komplicerad fråga. Vi förutsätter att Cypern i sina förhandlingar om medlemskap representeras av en delegation som är ett uttryck för hela öns befolkning, inte bara för en viss del av den. Det framhöll man noga från Europeiska rådets möte under den gångna helgen. Det finns ingen anledning att peka på alla bekymmer som kan dyka upp i anslutning till Cypernförhandlingen, kopplat till om vi får exempelvis en fördjupad konflikt med Turkiet. De är lätta att se utan att man pekar på dem. Det här är en av de svåraste utrikespolitiska frågor som EU just nu har att hantera.

Anf. 101 EVA ERIKSSON (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att understryka det statsministern inledde med, att det är en högtidlig stund, en historisk omdaning där vi som medlemsland i EU har varit med om att säkra demokratin, freden och samarbetet samt förstärkt kittet i Europa. Jag som en av medlemmarna i medlemslandet Sverige har fått vara med och se hur vi aktivt har arbetat för detta, och jag vill tacka förhandlarna för det.

Vi är på väg in i en process som kommer att kräva mycket arbete men också respekt och ödmjukhet och som kommer att föranleda stora förändringar i EU:s institutioner, vilket kommissionen väldigt tydligt påpekar i sitt betänkande som den lämnat till parlamentet. Det kräver en granskning

av de politiska, ekonomiska och sociala effekterna av EU:s institutioner, inte bara för de nuvarande medlemsländerna utan också för de nya. Det här tycker jag är en möjlighet att förena frågorna mellan EU-parlamentet och de nationella parlamenten och få en verkligt stabil grund att stå på i diskussionerna om det framtida enade Europa.

Då skulle jag vilja ställa en fråga till statsministern: Har man funderat över på vilket sätt man skulle kunna förstärka debatten mellan parlamentet och den allmänna opinionen, medborgarna, och på det sättet få i gång en process där man skulle kunna utöka samarbetet med medlemsländerna i syfte att uppnå kriterierna för att kunna bli medlem, framför allt i vårt närområde?

Anf. 102 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är en bra fråga, som det säkert inte finns något kort och entydigt svar på. Första startpunkt är att vi i Sverige skall försöka att undvika stora nationella strider de närmaste åren om EU som projekt och att nu finna oss till rätta i den union som vi gått in i, se fördelarna med den och konstruktivt bidra. På så sätt kan vi öka vår öppenhet och lyhördhet mot omvärlden.

Jag hade i går möjlighet att tala med det estniska parlamentets talman, som såg fram mot den här processen med stor entusiasm. Då var mitt råd till honom: Sök kontakt med svenska parlamentariker, det svenska parlamentet, därför att EU-samarbetet är inte en form av samarbete där byråkratier i dominerande drag leder processen, utan där politiker i allra högsta grad är inblandade. Så är det när vi träffas i ministerrådet och också parlament emellan. Att hålla den processen levande, att vi för vår del aktivt från Sveriges sida söker kontakt med de andra parlamenten, med min motsvarighet i t.ex. Estland, och talar om vad som krävs av oss som politiker när vi går med i dessa nya organ är viktigt. Den typen av samarbete är ganska enkelt att se. Det kräver sin tid, men det är oerhört stimulerande och berikar både en själv och andra.

Sedan skall vi veta att vi under den processen skall klara en ny jordbrukspolitik. Vi skall klara nya institutioner inom EU. Vi kanske skall klara en omfördelning regionalt inom EU, och vi skall göra det inom en begränsad ekonomisk ram, som rimligen uppgår till 1,27 % av den europeiska bruttonationalprodukten. Det är en ekvation som kan tyckas näst intill olöslig, men den skall lösas, och den skall lösas av en allt större grupp länder som skall fatta beslut i samförstånd. Nog krävs det att vi träffas och talar med varandra och fortgående förankrar det hela folkligt. Jag är öppen för alla goda förslag av det slag som Eva Eriksson antydde. Tack till Folkpartiet för konstruktivt stöd under hela den här processen!

Anf. 103 EVA ERIKSSON (fp):

Fru talman! Det var intressant att höra hur statsministern redogjorde för tankarna runt detta. Jag uppfattar det ändå så att regeringen i sitt arbete i de kommande kontakterna och förhandlingarna kommer att vara pådrivande när det gäller förändringar av de institutionella frågorna och, som statsministern nämner, att komma till skott när det gäller förändringar av jordbrukspolitiken – inte i det perspektivet att vi talar om den ekonomiska ramen för jordbrukspolitiken utan i att också de nya medlems-

Anf. 104 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag kanske inte behöver kommentera det ytterligare, utan Eva Eriksson tolkade mig på ett rimligt sätt, även om jag inte vill dölja att det är knepigt att hantera den här processen. Det blir inte lätt. Som jag sade inledningsvis kommer det att bli många kriser, många lägen där vi går mot totalt stillestånd, uppgivenhet. Medierna kommer att rapportera att nu spricker EU, nu har allting förlorats. Sedan föser man in politikerna i ett rum. Så sätter man sig kring bordet, och så vet man två saker. Det ena är att varje land kan blockera ett beslut. Det andra är att kommer man inte fram till ett samförstånd skadar man organisationen. I denna dubbla insikt ligger en så stark drivkraft mot kompromiss att varje hittills sedd konflikt i EU har kunnat lösas inom dessa ramar. Så blir det också i fortsättningen, även om det naturligtvis behöver reformeras, kanske bantas en del organ, byggas ut andra, ändras röstviktningar och sådant, men det tillhör trots allt vardagen. Det kommer vi att kunna hantera.

Anf. 105 BERIT LÖFSTEDT (s):

Fru talman! Även jag vill tacka statsministern för den här informationen. Det historiska anslaget kändes väldigt bra. Det är inte nödvändigt att bedöma vilka som har varit segrare, men det känns som en seger för EU att EU löser de problem som måste lösas. Kanske också envishet och uthållighet är någonting som lönar sig.

Mina tankar gick ganska mycket i samma riktning som Eva Erikssons frågor. Det känns oerhört meningsfullt för många av oss riksdagsledamöter att ha med ansökarländernas parlamentariker att göra. Vi lär oss av och om varandra.

Jag skulle ändå vilja fråga statsministern om han ser något särskilt bidrag som vi som riksdagsledamöter kan ställa upp med i demokratitutveckling och förhandlingsstödande verksamhet. Vi har lärt oss att en förankring i parlamentet är oerhört viktig. Ibland grälar vi om hur god den är, men det känns ändå som att vi är på god väg att få det här att fungera. Jag skulle som sagt vilja fråga statsministern om han ser något särskilt bidrag som vi skulle kunna komma med. Jag förstår att vi skall ha idéer själva, men ibland är det intressant att få besked från andra.

Anf. 106 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag vill passa på att tacka EU-nämndens ordförande för ett konstruktivt samarbete under den här svåra processen.

Det som jag tror att vi skall fokusera på är våra egna erfarenheter. Vi vet ju hur kontroversiellt EU-medlemskapet har varit, och fortfarande är, i Sverige. Jag satt i helgen och bläddrade igenom den stora opinionsmätning som SCB har gjort om svenskarnas syn på det medlemskap som vi har sedan några år tillbaka. Jag tror inte att svenskarna är annorlunda än andra länders folk. Här handlar det faktiskt om att inse att det kommer att bli en lång process framöver. Det kan ta ganska många år innan några av länderna kommer att vara medlemmar av EU. Under den tiden kommer det att bli konjunkturuppgångar och konjunkturedgångar. Politiska ten-

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

denser kommer att skifta, och över tid kommer kanske också värderingarna av EU att skifta. Att under en så skiftande resa behålla kraften i utvidgningsprocessen är ju ytterst en fråga om folklig förankring i varje enskilt ansökarland.

Kan vi bidra med någonting, är det just erfarenheten av att vi i vårt land kanske inte lyckades fullt ut förankra ordentligt varför medlemskapet var så viktigt. Detta är någonting att ödmjukt reflektera utifrån när vi nu möter länder som kanske har 80–90 % uppslutning bakom medlemskapstanken, men som sedan mycket väl kan komma att se att den dalar för att sedan växa igen.

Folklig förankring, parlamentarisk demokrati och varje politikers ansvar att i det sammanhanget föra ett samtal med medborgarna om hur vi gjorde kan vara idéer att utveckla samarbetet omkring.

Anf. 107 BERIT LÖFSTEDT (s):

Fru talman! Jag tror att många av oss som har varit med under denna långa process för Sveriges del inser att det just är en lång process och att det är viktigt för oss att hjälpa till att hålla modet uppe hos ansökarländerna, samtidigt som vi inte får inge falska förhoppningar om att det skall gå snabbare än man tror.

Vad jag funderar på ganska konkret är om vi kan föra ett konstruktivt samtal om hur vi skulle kunna bidra på effektivast och bästa sätt i den här processen. Jag tror att många av oss skulle vilja delta i ett sådant samtal.

Anf. 108 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Berit Löfstedt och andra är välkomna. Jag tror faktiskt att Berit Löfstedt har större kompetens än regeringsledamöter att beskriva vad som behövs av parlamentarisk förankring och parlamentariskt arbete i en sådan här fråga. Vi är öppna, vi lyssnar, vi tar till oss, och sedan får vi se vad vi kan göra tillsammans.

Anf. 109 ISA HALVARSSON (fp):

Fru talman! Också jag vill tacka statsministern och håller med om att det här är ett historiskt och mycket glädjande beslut.

Det är ju viktigt för hela Europa att ansökarländerna i östblocket får en fast förankring i demokrati, mänskliga rättigheter och marknadsekonomi. Från Folkpartiets sida har vi sagt att östutvidgningen och arbetet för att säkerställa fred och demokrati är EU:s viktigaste uppgifter. Vi har hela tiden ansett att det har varit viktigt med en gemensam förhandlingsstart. Precis som Eva Eriksson sade har vi stött regeringen i de här förhandlingarna.

Men nu krävs det också, som vi ser det, krafttag av EU för att ta itu med sin egen reformering. Statsministern nämnde jordbrukspolitikerna och de institutionella frågorna. Jag skulle vilja fråga hur regeringen nu ämnar driva på i dessa viktiga frågor om EU:s beslutsregler. Är regeringen t.ex. beredd att inskränka vetorätten till ett fåtal av de frågor som EU nu har att besluta om?

Anf. 110 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag tackar Folkpartiets gruppledare för uppslutningen. Jag tackar också för stödet.

Hur vi väger av våra positioner när det gäller förändringen av institutionerna handlar om en balanspunkt som skall finnas mellan vår vilja att få EU att fungera bättre och effektivare och vår strävan att vårt inflytande i en sådan process inte onödigtvis skall minska eller komma i kläm i förhållande till andra. Här handlar det om kommissionärernas ställning och om kommissionärer skall komma från varje medlemsland. Vidare handlar det om hur många röster man skall ha när man går till omröstning och hur de skall viktas mellan stora och små länder. Hittills har de stora länderna haft en klar underviktning för att just markera det mellanstatliga samarbetet i EU – att det är stater som samarbetar och att det inte handlar om stor eller liten. Det handlar också om vilka frågor man skall kunna fatta med majoritetsbeslut och vilka frågor som skall beslutas enhälligt.

Jag tror inte att det är möjligt att rycka ut en del av detta, utan det kommer att lösas någon gång, skulle jag gissa, sent 1999 i en stor förhandling, då också budgetfrågorna kommer att vara med. Kanske orkar man rent av med att vid samma förhandling ta in en del diskussioner om regionalpolitik och jordbrukspolitik. Det kan bli mycket dramatiskt. Alla inser att det här behöver göras, och alla inser att det kommer att göras. Men samtidigt har man sina intressen. Vi vill medverka till att EU fungerar bättre. Vi vill inte medverka till att de små länderna sätts åt sidan. Styrkan i EU är just det som jag sade inledningsvis, att också ett litet land kan driva en linje och få genomslag.

Att nu precisera positioner vore dålig förhandlingsteknik. Det vore egentligen också att avkräva mig någonting som vi än så länge inte är färdiga med i regeringen som samtal. Här hoppas jag naturligtvis att jag kan komma tillbaka till EU-nämnden för att få stöd.

Anf. 111 ISA HALVARSSON (fp):

Fru talman! Jag har full respekt för att statsministern inte vill avslöja någon form av svenska positioner på det här stadiet. Men jag hoppas, och det lät faktiskt som om statsministern menar att man kommer att driva på i de här frågorna.

Anf. 112 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Ja, det är ambitionen. Men ta en sådan fråga som jordbrukspolitiken, som vi ju alla älskar. Det är ett sådant område som inte bara vi utan nästintill varje medlemsland älskar att ha synpunkter på. Det är i sin tur utomordentligt komplicerade politiska förhållanden i varje medlemsland när det gäller att driva på en förändring i den processen.

Det som vi gjorde i Sverige, delvis med stöd av Folkpartiet, i reformeringen av svensk jordbrukspolitik blev ju delvis ogjort när vi klev in i EU, därför att EU låg efter oss. Nu börjar samma debatt att växa fram i EU som vi en gång i tiden hade i Sverige. Jag är så där lagom hoppfull om att det kommer att bli en enkel process, och då uttrycker jag mig mycket försiktigt.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 113 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Jag vill också tacka för informationen och tycker att det är väldigt viktigt att vi får en snabb information i riksdagen, eftersom det blir mycket diskussioner i tidningar, radio, TV samt man och man emellan. Men jag är litet kritisk till det onyanserade lovet till EU. Så onyanserad är inte opinionen i Sverige när det gäller EU.

Jag vill också fråga vilka förmodade krig som EU har lyckats avstyra. Vad gör EU nu, när Kosova laddar upp för en konflikt som många har varnat för? Man sänder tillbaka från Europa 100 000 och ännu fler flyktingar från Kosova, mest unga män, som kanske kommer att delta i den här konflikten.

Om EU skall bli större tycker jag att trenden mot en federalistisk stat måste brytas.

Statsministern talar om att förankra. Egentligen gäller det ju att övertyga, och det är en helt annan sak. Det är inte förankring som saknas, utan man försöker övertyga svenska folket, som kanske tycker något annat.

Anser statsministern att en större enighet är möjlig i de flesta frågor? Det gäller försvaret, flyktingpolitiken, polisväsendet, samordning av skattepolitiken, miljöpolitiken, ökat inflytande i socialpolitiken och framför allt en gemensam valuta inom EMU.

Anf. 114 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Ja, där fick vi hela EU-debatten i ett nötskal. Den debatten är jag kanske inte riktigt beredd att ta just nu. Jag rapporterar från det toppmöte som vi hade i helgen och som handlade om utvidgningen. Jag tycker inte att jag var onyanserad när jag beskrev EU som ett fredsprojekt. Jag vill också erinra om att jag alldeles nyss från talarstolen tydligt markerade att svenska folket minsann inte är övertygat om att det här är världens bästa tanke – i alla fall inte om man ser till opinionsmätningar.

Där är jag realist. Där är jag mycket ödmjuk och öppen. Det finns inslag i EU som vi inte tycker om. Det finns inslag i EU som man bör motarbeta – självklart. Men det grundläggande, vilket jag tycker att det är konstigt att Miljöpartiet inte ser, är att det här har varit en bra period för Europa. Framför allt har det varit det när det gäller den kärnkonflikt som ju historiskt har funnits i Europa mellan främst Frankrike och Tyskland. Det har varit en bra period efter andra världskriget som nu resulterar i att uppdelningen mellan öst och väst i Europa också börjar suddas ut.

Det tycker jag att Miljöpartiet borde vara glada för och se som en framgång. Det finns ju partivänner till er i de här länderna som upplever det här som något som faktiskt är rimligt och riktigt. Det visar ju att man kanske har mer nationella perspektiv än ideologiska i frågan.

Anf. 115 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Om ökad arbetslöshet och ökade klyftor mellan rika och fattiga är en positiv utveckling vill jag verkligen ifrågasätta.

Men jag vill komma tillbaka till ett par frågor. Vad gör EU när Kosova laddar upp för en konflikt? Anser statsministern att situationen behöver brytas när det blir så här stort? Jag tänker på det här med enighet – och så detta med att ha alla frågor gemensamt. Måste man inte bryta den trenden och ge länderna större eget ansvar och självständighet?

Anf. 116 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! De där frågorna har jag mycket tydligt uttalat mig om i riksdagen och i några linjetal. Det finns ingen anledning att upprepa sig. Min hållning har varit mycket klar när det gäller hur jag ser på det nationella utrymmet att fatta beslut och konflikten gentemot det överstatliga.

Sedan tycker jag återigen att det är ohistoriskt av Pohanka och Miljöpartiet att inte se vad EU betydde för demokratiseringen i Spanien, Portugal och Grekland och vad EU har betytt i form av minskade klyftor mellan södra Europa och norra Europa. Det är ett misstag, tror jag, av Miljöpartiet att inte begripa att det som nu driver de elva ansökarländerna mot EU faktiskt är att de önskar sig samma utveckling i form av minskade klyftor mellan Öst- och Västeuropa, i form av högre levnadsstandard och i form av därmed ofta också förenad bättre miljö.

Det här är ju det grundläggande. Det är därför vi socialdemokrater är för projektet. Vi ser dess historiska vidd och vikt. Men det är inte så att vi okritiskt accepterar alla inslag. Är man så negativt orienterad som Miljöpartiet är i frågan, tror jag också att man har svårt att se det historiskt stora som nu händer. Det beklagar jag.

Anf. 117 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Jag kan också instämma i tacken för den information som vi har fått. Vi tycker ju också att det är positivt med en gemensam förhandlingsstart, och vi har stött de krav som regeringen har drivit.

Men man kan fråga sig hur mycket det här snabbspåret och den individuella behandlingen av medlemsländerna kommer att betyda. Man skall ju inleda anslutningsprocessen den 30 mars. Förmodligen blir det väl en träff i London där man fotograferas tillsammans med alla kandidatländer – utom naturligtvis Turkiet, får vi väl förutsätta.

Men redan den 15 mars har ju rådet med kvalificerad majoritet beslutat om principer, prioriteringar, mellanliggande mål, viktiga anpassningar samt villkoren i varje enskilt partnerskap. Då avser man alltså det här partnerskapet för anslutning.

Det är ju i rätt stor utsträckning en kvalificerad majoritet som gäller när man skall bestämma villkoren. Enskilda länder kan ha en annan uppfattning. Det kan möjligen finnas en risk att det blir rätt stora skillnader mellan de här enskilda länderna. Naturligtvis blir det så mellan de fem, men också mellan de fem och de övriga.

Då är min fråga: Hur tänker regeringen agera för att se till att de här länderna inte dras isär genom beslut med kvalificerad majoritet under processen?

Anf. 118 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vi är angelägna om att processen bedrivs utifrån objektiva kriterier. Det finns ingen anledning att ställa i utsikt någon sneddnings eller genväg in i EU. Länderna måste vara förberedda på det. Det gäller deras rättssystem, deras demokratiska system och deras ekonomier. Annars kommer det bara att skapa problem för dem själva och för den union som tar in ytterligare medlemmar. Här får vi aldrig svikta.

Därför tror jag inte på det perspektiv som Hurtig målar upp om att man med något slags majoritetsbeslut skulle utesluta vissa och favorisera

andra. Nu är det i enlighet med fördraget som processen bedrivs. Det är i ljuset av objektiva kriterier som intagningen av nya medlemmar skall ske. Dock – vilket är viktigt: Inget land skall känna sig exkluderat. Inget land skall vara utanför. Alla skall vara inne i processen. Det är ju det som den gemensamma förhandlingsstarten har manifesterat i Luxemburg nu i helgen.

Anf. 119 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! I somras ställde jag en skriftlig fråga till statsministern. Jag skrev: Genom att ställa Sverige vid sidan av inledningen av EMU:s tredje fas förlorar Sverige inflytande både vad gäller EMU-relaterade frågor och övriga EU-frågor. Jag fick svar från finansministern. Han skrev att Sverige inte kommer att lida någon ekonomisk och politisk skada av detta, dvs. utanförståendet.

Nu ser vi att detta var fel. I EMU-relaterade frågor hamnar Sverige vid sidan av. Vi förlorar inflytande när man sjösätter steg tre. När det gäller Euro-X-rådet är vi inte med. Det är ett viktigt forum – inte minst för informella ställningstaganden där man resonerar sig samman.

Vi ser också att signaleffekterna av vårt utanförstående blir stora. Vi har inget undantag som Storbritannien och Danmark. Vi klarar enligt regeringen själv kraven för medlemskap. Det är alltså inte som i Greklands fall så att vi inte klarar det. Det handlar om att vi inte vill. Vi har inte ens ett mål om att på sikt vara med. Det är alldeles uppenbart när man träffar europeiska kolleger att det här skapar en tveksamhet om den svenska regeringens europeiska engagemang. Utanförskapet kostar, statsministern!

Jag skulle vilja fråga statsministern hur han ser på det här och vilka reaktioner han möter på det här för mig ganska underliga, frivilliga, utanförståendet.

Anf. 120 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är ju inte underligare än att detta utanförstående som uppfattning delas av 75 % av svenska folket. Det kan möjligen vara smärtsamt för Tolgfors och Moderaterna att erinra sig detta, men det är de facto på det viset. Och det är ju heller ingen oviktig grupp att väga in i bedömningen när man skall diskutera svensk Europapolitik.

Det är nämligen så, Tolgfors, att det inte bara är kollegerna i Europa man skall övertyga eller imponera på. Det är faktiskt också så att det i en demokrati som Sverige är det svenska folket som skall vara samlat.

Jag möter också mina kolleger i Europa. Jag har naturligtvis lagt ned väldigt mycket tid på att förklara den svenska positionen. Och jag har aldrig från någon av mina kolleger – som ju faktiskt har ett visst inflytande i EU – mötts av attityden eller uppfattningen att vi skulle ha ställt oss utanför.

Det är erfarna politiker. De vet hur en politisk process fungerar. De har förståelse för ett land med en utvecklad demokratisk tradition som vår. Jag beklagar att Tolgfors inte rör sig i den typen av kretsar. I så fall tror jag inte att han skulle uppfatta utanförskapet, som han beskriver det, som lika smärtsamt.

Anf. 121 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Om detta kan statsministern och jag vara överens. Visst skulle det vara roligare för en moderat att röra sig som en kollega i regeringskretsar än att vara i opposition, men det är ju inte det saken handlar om.

Statsministern sade att beslutet om Euro-X var ett bra beslut för Sverige. Det är möjligen bättre än originalförslaget, men det är sämre än alternativet medlemskap. Att vi har hamnat i ett sämre alternativ med mindre inflytande och utanförstående beror ju på statsministern själv. Han saknar ju åsikt i frågan. Det är klart att svenska folket har svårt att bilda sig en uppfattning när Sveriges regering har svårt att bilda sig en uppfattning eller att över huvud taget öppet föra diskussioner om för- och nackdelar och ta ställning. Det är ju detta det handlar om.

Vi är utanförstående på grund av bristande politiskt ledarskap. Det beror på att Socialdemokraterna inte sade sanningen i folkomröstningen, nämligen att det formellt också var en folkomröstning om ett EMU-medlemskap i tredje steget. Det var det vi anslöt oss till. Det var där vi skulle vara med. Vi hade inte ett undantag. Om man skulle läsa det vi faktiskt röstade om skulle man kunna se att riksdagens ställningstagande därmed mer kom att handla om *när* än om *om*. Nu valde man att passa och att inte ta diskussionen. Vi moderater gjorde det. Därför tycker jag att vi står litet tryggare, och möjligen också politiskt hederligare, efter den debatten.

Anf. 122 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det sista tror jag nog att Tolgfors skall försvara i en debatt med dem som var med och skrev propositionen efter den svenska förhandlingen – detta apropå politisk hederlighet.

Det har aldrig framställts i svensk debatt som om vår EU-förhandling också innebar ett klartecken för medlemskap i EMU. Om det är så Tolgfors har uppfattat dokumenten har retoriken varit en helt annan. Den beskrivningen bekräftas säkert av tidigare kolleger till Tolgfors partivänner som satt i den gamla fyrpartiregeringen. Det är viktigt att komma ihåg. Att Moderaterna nu glider med någon slags nyspråk även i den här frågan är väl bara ett uttryck för att ni också här känner er litet utanför.

Jag kan förstå om Moderaterna skulle vilja umgås i de kretsar där man träffar regeringschefer. Nu är det ju så vist ordnat i Europa att Moderaterna har väldigt lätt att träffa f.d. regeringschefer, och åtminstone där kan man kanske föra ett samtal som upplyser om Sveriges ståndpunkt.

Anf. 123 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja ta fasta på att regeringen och statsministern för en gångs skull talar högtidligt och väl om Europeiska unionen och om europeiskt samarbete och inte som vanligt fokuserar på problem och restriktioner, bedriver krypskytte på andra EU-länder och beskriver EU-samarbetet som ett enda stort besvär. Jag hoppas verkligen djupt i min själ att Göran Persson nu påverkar sin hemmaopinion i positiv riktning.

Min fråga till Göran Persson är: Tycker statsministern att den negativa EU-opinionen i Sverige, den bristande folkliga förankringen, är ett

Prot. 1997/98:49

17 december

*Information från
regeringen*

**Fel! Okänt
växelargument.**

problem nu och för basen i regeringens framtida EU-politik? Om statsministern uppfattar detta som ett problem, vad tänker han göra åt saken?

Anf. 124 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Ja, det är ett problem, vilket jag också har framhållit här i debatten i dag. Jag ser det som en belastning som vi troligen kommer att successivt ta oss ur när vi väl har kommit ur det järngrepp som det statsfinansiella förfallet skapade när det gäller framför allt framtidstro och optimism i de svenska hushållen. Det är inte så svårt att se hur sambanden ser ut där. Det är bara att gå tillbaka till 1990 när vi hade ett klart folkligt stöd efter en lång och hyfsat framgångsrik period ekonomiskt. Sedan kom det en nedgångsperiod med massarbetslöshet, sönderkörda finanser och allt det vi känner till. I takt med det har även EU-medlemskapet kommit att framstå som något negativt. När optimismen nu kommer tillbaka blir det en ny stämning och en ny attityd. Det är jag ganska säker på.

Herr talman! Låt mig också säga en annan sak. Carl B Hamilton säger att socialdemokratin ”för en gångs skull” osv. Det är rent nonsens. Sverige hade inte varit medlem i EU utan socialdemokratiens engagemang. Det var inte på folkpartistiska tidningars ledarsidor som medlemskapet vanns, Carl B Hamilton. Det var på byggarbetsplatser, bland skolmåltds-personal och bland dörrknackande socialdemokratiska valarbetare som de övertygades som så småningom tippade över opinionen i ja-riktningen. Det var personer som Lillemor Arvidsson mer än personer som Carl B Hamilton som såg till att det skedde. Carl B Hamilton har väl aldrig i de kretsar han rört sig i haft problem med att övertyga någon EU-opinion, så kom inte dragande med detta ”för en gångs skull”! Det är billigt, det är dåligt och det är missvisande.

Anf. 125 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag och Folkpartiet är stolta över vårt Europaengagemang. Det är alltför få personer i Sverige i dag som talar väl om Europasamarbetet. Vad Europa behöver är mer av samarbete, inte mindre samarbete. Kan vi i Folkpartiet ge vårt bidrag till detta är det bra.

Jag ger gärna Göran Persson rätt i att Ingvar Carlsson, Lillemor Arvidsson, Odd Engström och många andra socialdemokrater gjorde en ovärderlig insats i ja-kampanjen. Men intensiteten i det engagemanget har kanske upphört sedan vi bytte statsminister. Jag ser det som ett problem som vi har framför oss eftersom regeringen har ett mycket stolt mål för östutvidgningen framöver. Det kräver att regeringen och Socialdemokraterna förklarar och försvarar EU-samarbetet här hemma; annars kan denna stolta strategi inte bära. Den folkliga förankringen kommer inte av sig själv.

Vi kan gärna gräla om de sönderkörda statsfinanserna – det är ju statsministerns favorituttryck – men jag tror inte att det räcker med att vi får budgetsaneringen i hamn för att vi skall få en engagerad och positiv svensk opinion som är med på de uppoffringar som krävs på budgetsidan, t.ex. en reformering av jordbrukspolitiken, för att östutvidgningsstrategin skall gå i lås.

Anf. 126 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Nej, jag sade inte att det var budgetsaneringen i sig som skulle göra detta. Jag sade att det var den optimism och framtidstro som nu följer i spåren på den, som också kommer att föra med sig en anda och atmosfär i samhället som gör att förståelsen för de här frågorna successivt kommer att glida i riktning mot ökad uppslutning omkring EU. Så såg mitt resonemang ut.

Sedan kan man ju som vanligt från borgerligt håll hylla avgångna socialdemokrater. Det är ett av favoritknepen. Jag skulle inte drömma om att hylla avgångna folkpartister i det här sammanhanget. Det avstår jag ifrån.

Men en sak kan jag väl ändå få säga, herr talman, och det är att den debatt vi nu kan föra om Europa och EMU inte hade varit möjlig att föra om vi inte hade fattat alla de utomordentligt svåra beslut som saneringen av de offentliga finanserna representerar. Det är beslut som ju Carl B Hamilton lade grunden till i en viss mening. Mot den bakgrunden skulle man kanske ändå kunna ge ett erkännande, nämligen att vi nu faktiskt har kommit i ett läge då vi har en sådan position att vi kan bestämma själva. Det är ett viktigt bidrag till svensk Europadebatt.

Anf. 127 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag tror att mycket få människor i Sverige är emot ett förtroendefullt samarbete mellan alla Europas stater så länge dessa stater själva får bestämma över sina egna angelägenheter. Orsaken till att EU-opinionen är så negativ i Sverige tror jag är att EU är centralstyrt och beslutar i detaljer på ett byråkratiskt sätt som ofta upplevs som krångligt, helt enkelt onödigt och direkt skadligt för Sverige i det här fallet och många andra länder.

Nu är vi alla överens om att EU måste fungera bättre. Då finns det två vägar att gå. Grundlagen i EU, Romfördraget, pekar mot federation. Kommissionen har i uppgift att göra en federation av EU. Men så fort man har en regeringskonferens, t.ex. Maastricht och Amsterdam, ändrar man grundlagen.

Min fråga till statsministern är nu: Vill statsministern, och därmed Sverige, arbeta för att vi faktiskt i subsidiaritetsprincipens, närhetsprincipens, anda skall avlänka en del av den onödiga detaljstyrningen och faktiskt ta bort en del av de onödiga krångelreglerna? Eller kommer Sverige att arbeta för institutionella förändringar som kör över de små länderna och tar bort vetot? Enligt mitt sätt att se det skulle det skapa en mycket större missstro också hos de nya länderna om de detaljstyrdes från Bryssel.

Anf. 128 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag har inga svårigheter att deklarerat att det jag tycker illa om i det europeiska samarbetet är tendensen att en byråkrati tar för sig mer och mer av beslut som rimligen skall hanteras i den här församlingen eller kanske t.o.m. i kommunfullmäktigeförsamlingar runt om i Sverige. Detta tycker jag inte om.

Det samarbete vi skall ha av överstatlig karaktär i Europa borde inriktas på de frågor som stärker de nationella parlamentens roll och bety-

**Fel! Okänt
växelargument.**

delse. Det kan låta som en paradox, men det är ganska lätt att se vad jag syftar på.

Anf. 129 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag är glad för statsministerns svar. Demokratin är förankrad i nationalstaterna. Det finns inte någon demokrati, åtminstone inte än så länge, i EU. Därför är det viktigt att man nu börjar arbeta på grundlagsändringar i EU som tar bort uppgiften att skapa mer och mer av federation från byråkraterna. Byråkrater är ju vana vid att lyda de beslut som fattas och de lagar som är stiftade.

Det gäller att vid nästa regeringskonferens börja med, i stället för institutionella förändringar som tar bort vetorätten och gör det mer överstatligt, en avreglering av EU som gör att de olika ingående nationerna får mer att säga till om i sina egna angelägenheter. Då tror jag att ett samarbete i en europeisk union så småningom kan bli något som vi alla ställer upp på.

Anf. 130 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det här är målkonflikternas område. Principiellt har jag lätt att känna sympati för det Birgitta Hambraeus säger, men det finns vissa områden som man ser vissa fördelar av att samarbeta överstatligt kring.

Ta exempelvis den organiserade brottsligheten, hur den utvecklas och hur den rör sig. Det är inget tvivel om att det är ett område som skulle tjäna på mer av europeiskt samarbete och kanske också europeiskt beslutsfattande – tjäna på i den meningen att vi kunde hålla tillbaka utvecklingen.

Ta miljöfrågorna, som vi båda är starkt engagerade i. Det är också ett område som rimligen skulle kunna effektiviseras när det gäller resultat och mer av samarbete och kanske också överstatlighet.

Bilden är inte enkel och entydig, utan här har vi hela tiden att väga av. Vad jag har deklarerat, och är jag beredd att säga igen, är att vi inte får tappa perspektivet, inte får tappa det övergripande sammanhanget. Om vi gör det finns det en väldig risk för att varje sådant här enskilt steg inte upplevs som dramatiskt men att vi så småningom sitter i en situation där unionen börjar byta karaktär och inte längre är av mellanstatligt slag. Det är dumt att neka till att en sådan utveckling kan inträffa. Jag tror inte att den behöver inträffa, men vi skall prata om det, debattera det och peka på riskerna.

En person som pekar på de riskerna mer än andra är Birgitta Hambraeus, och jag tycker att det är ett värdefullt bidrag i debatten, även om vi inte alltid har samma uppfattning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 131 LENNART ROHDIN (fp):

Herr talman! När massarbetslösheten växer fast måste varje sten vändas för att man skall kunna hitta åtgärder som kan bryta utvecklingen och skapa nya jobb. Då står all ideologisk dogmatism och byråkratisk stelbenthet i vägen för nya möjligheter. Då finns inte *en* åtgärd utan ett batteri av olika åtgärder, som var och en kan ge sin bit i pusslet för fler jobb.

I våras gick Folkpartiet i Gävleborgs län ut i en enkät till småföretagare. Vi frågade hur de såg på möjligheterna att anställa nya människor, särskilt ungdomar, som på vissa håll i vårt län uppvisat arbetslöshetstal i storleksordningen 40 %. Svaren var nedslående. Man hänvisade bl.a. till de direkt småföretagarfientliga följderna av de sjuklöneförändringar som regeringen och Centern drivit igenom tidigare. På samma sätt ansågs oförmågan att återställa den förödande återställaren inom arbetsrätten slå hårt mot just småföretagare.

Av enkäten framgick dock klart att nya möjligheter att anställa t.ex. ungdomar skulle kunna öppnas om arbetsgivaravgiften slopades. För att pröva effekterna av en sådan åtgärd borde försöksverksamhet i ett hårt arbetslöshetsdrabbat län som Gävleborg kunna prövas. Arbetsgivaravgiften skulle kunna avskaffas för ungdomar mellan 18 och 24 år som nyanställs. Utskottet säger sig inte vara främmande för tanken men avstyrker trots det motionen. I det mörker som råder i massarbetslöshetstunneln borde ett ljus kunna tändas för att man skall kunna hitta en väg ut ur mörkret. Sverige har egentligen inte råd att låta bli att pröva. Har utskottet det?

Herr talman! I detta betänkande behandlas också jämställdhetsfrågor, vilket inte direkt har framgått av de tidigare fem timmarnas debatt. Jag konstaterar också att statsrådet passade på att gå. Jämställdhetsarbetet, som drog i gång på allvar under 60-talet, har på väldigt många sätt förändrat vår tillvaro. Förutsättningarna för ett mer jämställt liv, såväl i arbetsliv och politik som i hemmet, har förbättrats väsentligt för såväl kvinnor som män. Men visst tvingas fortfarande väldigt många kvinnor kämpa mot fördomar och diskriminerande attityder för att kunna hävda sin rätt till lika rättigheter och lika lön. Dit är det fortfarande långt, långt kvar.

Till det mest oacceptabla i många kvinnors vardag hör fortfarande hotet om våld, misshandel och sexuella övergrepp. Kvinnofrid är ett i många sammanhang okänt begrepp. Det är skrämmande och helt oacceptabelt att så många kvinnor ständigt skall behöva gå och vara på sin vakt gentemot kända och okända män. Det är en skam att kvinnojourer skall behöva finnas – men en räddning för många att de finns. De kvinnor som där gör en insats för sina medsystrar är värda mycket respekt och tacksamhet.

Men i dagens jämställdhetsdebatt är många män tysta. De tycker debatten domineras av mer eller mindre militanta feminister, åtminstone den debatt som hörs – den som män hör. Och här hör och uppfattar vi många gånger väldigt olika. Män tycker sig inte längre ses som partner i kampen för jämställdhet; de framställs bara som problemet. Då blir det mer köns-

*Ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet samt
arbetsmarknad och
arbetsliv*

*Fel! Okänt
växelargument.*

krig än jämställdhetsarbete. Men jämställdhet är inte någon kvinnofråga – den har män precis lika stor rätt till.

Herr talman! Jämställdhet handlar ytterst om den enskildes rätt att själv kunna forma sin tillvaro utan tvingande traditioner eller fördomar, inte att män och kvinnor skall vara så lika som möjligt. Det är de inte, även om det självfallet finns stora variationer bland män och bland kvinnor. I ett jämställt samhälle görs inte allting till hälften av män och till hälften av kvinnor, utan av människor oavsett om det är män eller kvinnor. Bristen på jämställdhet slår olika hårt mot enskilda män och enskilda kvinnor. Lika riktigt som det är att lägga ett genusperspektiv på samhällsanalysen är det att det för den enskilda kvinnan eller mannen inte ger ett personligt svar.

Att erkänna att män och kvinnor – liksom olika individer sinsemellan – är olika är inte att ge upp kampen för jämställdhet. Att förneka det är att skänka bort trovärdigheten till dem som inte vill ha jämställdhet. Det är inte för att vi alla är lika som vi skall ha jämställdhet, utan just för att vi inte är lika men har lika rätt till makt och ansvar på vars och ens egna villkor. Lika värde handlar inte om att förneka olikheter. Såväl i hem som i samhälle behövs både män och kvinnor – tillsammans kompletterar de varandra.

Jämställdhetsarbetet har hittills i mycket handlat om hur kvinnor varit undertryckta och diskriminerade – och fortfarande är. Men i det moderna samhället utestängs också män från viktiga områden. I hem och i sociala relationer dominerar kvinnliga värderingar och förhållningssätt, som ofta utestänger män från att delta utifrån sina förutsättningar, som gör att män kommer i underläge.

Kvinnor känner ofta vanmakt inför oförstående män, som förnekar att kvinnor är utsatta för subtila utestängningsmekanismer i arbetsliv, samhälle och politik, eftersom de präglas av manliga synsätt och värderingar, som blivit normbildande. Kvinnor kan med all rätt hävda att kvinnliga synsätt och värderingar har mycket att tillföra på de områdena.

På samma sätt kan män känna vanmakt när de i sin tur hör kvinnor säga att allt skulle bli bra om bara männen tog sitt ansvar för hem och familj. Samtidigt upplever de kvinnors oförståelse inför att hem och barn kan skötas på annat än kvinnors vis. Jämställdhet förutsätter att den som har makt och ansvar delar med sig både i hemmet, i arbetslivet och i politiken. Men det är inte alltid en fråga som löses med politiska beslut.

Herr talman! Varför är män ofta så tysta om sina innersta tankar? Varför blir män så ofta destruktiva mot sin omgivning och särskilt sig själva när tillvaron brakar samman? Våldigt många män faller då – alldeles oavsett vad de tänkt sig – tillbaka i traditionellt manliga rollbeteenden. Det sitter mycket djupt. Män i kris är dock ofta mer utsatta och mer ensamma än kvinnor, som inte alltid men ändå oftare har lättare att prata och lättare att vända sig till sina medsystrar.

När regeringen i mitten av 80-talet började jobba med den moderna mansrollen insåg man att utsatta män också behöver stöd. Att vara utsatt har inget att göra med vem som bär hela eller delar av ansvaret för krisen. Stöd till mäns krishantering framhölls därför som en viktig insats.

Fortfarande kämpar ideella mansjourer ofta i motvind. Visst kämpar också kvinnojourer nu allt oftare mot snäva resurser, men få ifrågasätter det självklara i deras existens. Inom budgeten för jämställdhet finns ett

anslag C 3, från vilket bidrag ges till bl.a. kvinnojourernas riksorganisation. Det är utmärkt. Man gör en ovärderlig insats för utsatta kvinnor. Men det borde vara lika naturligt att Sveriges Mansjourers Riksorganisation kunde få bidrag därifrån till sitt arbete på riksnivå. Det är ovärderligt för utsatta män, för utsatta kvinnor och i högsta grad för jämställdheten. Utskottets skrivning vittnar bara om samma förströdda okunnighet och ointresse som kvinnojourerna länge mötte i början.

Herr talman! Jag står givetvis fortfarande fast vid yrkandena 1 i motion T230 och 4 i motion A808 men avstår från att yrka bifall.

Anf. 132 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! 1998 är kulturår i hela Sverige. Jag skall nu ge tre konkreta förslag till kulturarbeten som kan genomföras nu.

För det första vill vi stödja arbetsgruppen för dansares yrkesbyten. Det görs i andra länder. Utskottet säger att det vore önskvärt att frågan om dansares yrkeskarriär tas upp i deras egen utbildning. Det är självklart att det görs redan i dag. Det vet ju alla.

Utskottet vill att ansvaret skall vila på dansarnas egna organisationer. Det är bra. Det är precis det vi motionerar om.

Nu har kulturutskottet fattat beslut om att ge 40 miljoner kronor till de stora fackliga organisationerna för uppsökande verksamhet bland arbetslösa. Vi tycker att den frågan skulle behandlas i detta utskott. Dansarna är i stor utsträckning organiserade i Teaterförbundet, som finns under TCO:s paraply. TCO kan alltså ge stöd till arbetsgruppen för dansares yrkesbyten, vilken redan i dag, utan statligt stöd, bistår dansarna med att hitta sin nya yrkesinriktning.

Det hade alltså varit roligt, tycker vi i Miljöpartiet, med en mer positiv behandling av detta konkreta förslag. Med det yrkar jag bifall till reservation 12 under mom. 39.

För det andra vill vi bevara Hallandsmodellen för byggnadsvården. Under fyra år har arbetslösa byggnadsarbetare, herr talman, erbjudits lärlingsutbildning enligt en modell med fyra månaders utbildning och fyra månaders beredskapsarbete. Det har gjort att värdefulla äldre byggnader har rustats upp under mottot "Rädda jobben, rädda hantverket och rädda husen".

Lärlingsutbildningen är ett regionalt samarbete mellan länsstyrelse, länsarbetsnämnd, länsmuseum, byggmästare, fackliga organisationer, kommuner och fastighetsägare.

25 miljoner kronor har betalats ut ur Östersjömiljarden för att exportera Hallandsmodellen till Polen. Herr talman! Samtidigt förslås att beredskapsarbetet skall bort inom svensk byggnadsvård. Ändra på detta och behåll beredskapsarbetet!

För det tredje vill vi ge arbetsmarknadspolitiska medel till ett nordiskt akvarellmuseum. Herr talman! Museet blir unikt i Norden och Europa och kommer att få kulturpolitisk, näringspolitisk och sysselsättningspolitisk betydelse.

Boverket hade kunnat bistå med medel om anslaget till icke-statliga kulturlokaler inte minskat dramatiskt de senaste två åren. Miljöpartiets högljudda protester har inte hjälpt. Centern har även i år stött regeringens sparbeting.

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

I denna reella situation vill vi gärna vara med och föreslå en annan icke-traditionell insats för kulturens skull och för sysselsättningens skull. Vi tycker att det vore värdefullt om kulturåret 1998 också fick genomslag i arbetsmarknadsutskottets betänkande. Än är det icke för sent.

Anf. 133 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Målet om full sysselsättning gäller självfallet alla – både yngre, äldre, män, kvinnor osv. Det innebär att kvinnor skall ges samma möjligheter på arbetsmarknaden som män.

De ökade resurserna till vård, omsorg och skola är bra, men det räcker inte för att rejält minska kvinnors arbetslöshet. Kvinnor måste in i nya branscher där nya jobb växer fram. Därför är det naturligtvis oerhört glädjande att så många kvinnor finns i kunskapslyftet.

För att bryta könssegregeringen och ge möjligheter till icke könsbundna val måste vi tidigt skapa sådana miljöer i skolan att flickorna vågar ge sig in i det nya. Fortfarande är yrkesvalen starkt könsbundna. Det hämmar både enskilda individer och växtkraften i arbetslivet.

Könssegregeringen på arbetsmarknaden måste brytas. Arbetsmarknadspolitiken måste bättre anpassas till just detta. Då är det bra att vi nu med kraft på alla områden arbetar för jämställdhet.

Herr talman! Jag skall tala om IT och den samhällsomdanande kraft som IT innebär. Vi har pratat om det tidigare här i kammaren. Margareta Winberg har i dag också poängterat vikten av den IT-satsning som nu skall göras.

IT förändrar i grunden vårt samhälle. Det förändrar vårt sätt att arbeta. Det förändrar arbetets innehåll, var vi arbetar och hur vi förlägger vår arbetstid. Det förändrar vårt resande. Det förändrar vårt sätt att hämta kunskap och utbildning. Det förändrar vårt sätt att kommunicera och lära känna andra människor runt hela jordklotet. Det förändrar miljön osv.

Just för att IT är så viktigt för samhällsutvecklingen är det viktigt att den nya tekniken kommer alla till del. S-kvinnor har lagt fram flera motioner med inriktning på kvinnors arbetsmarknad nu och i framtiden. Den ena motionen, den om kvinnorna och IT, är därför viktig för de fortsatta besluten och inriktningen.

Många kvinnor känner sig omkörda av männen inom t.ex. förvaltningar. Detta har Johnny Ahlqvist så tydligt poängterat i debatten tidigare i dag. Sekreterare och kontorister med oerhörd kunskap har plötsligt rationaliserats bort för att männen tog till sig datatekniken snabbare. Det borde ha varit kvinnorna som erövrade den nya IT-tekniken. IT-satsningen kan ge dem ytterligare en chans.

De välutbildade och engagerade, varav de flesta i dag är yngre män, blir IT-användare utan att det krävs några speciella politiska åtgärder eller insatser från samhället. Andra grupper, som inte kan eller vill delta, riskerar samtidigt att hamna utanför.

Kvinnor och män har olika sätt att närma sig IT. Män är ofta intresserade av tekniken i sig, medan kvinnor är mer intresserade av vilken nytta man kan ha av tekniken. Även flickornas inlärningsprocess skiljer sig delvis från pojkarnas. Den pedagogik som man tidigare använde i skolorna utgick mer från pojkarnas sätt att lära än från flickornas. Därför är det viktigt att de lärare som skall använda och lära ut IT är medvetna om

skillnaderna mellan kvinnors och mäns sätt att närma sig den nya tekniken, och att de anpassar undervisningen efter detta.

Nya vägar för hur tekniken kan användas öppnas hela tiden. Ändå är det inte tekniken som är det intressanta, utan vad vi använder den till. Det är användarnas behov och nytta som skall styra utvecklingen, inte tekniken i sig. Vi måste se till att det inte är tekniker som styr, utan att användarvänligheten sätts i första hand. Kvinnors kunskaper kommer att bli avgörande när det gäller att förändra den synen.

I går var jag på en regeringskonferens om IT-frågor i Östersjöområdet. Där visade man bl.a. hur den svenska sjukvården alltmer väver in informationstekniken för att höja kvaliteten. Med hjälp av IT kan man både medicinskt och operativt följa och ta del av en patients situation i olika delar av landet. Det blir möjligt att logga in en medicinsk expert 10, 50 eller 500 mil bort som kan ge råd, lyssna eller praktiskt utföra praktiska saker.

Herr talman! Just sjukvården är ytterligare ett exempel på hur kvinnors erfarenhet och kunskap måste tas till vara i det nya samhället.

IT har en lyskraft av spänning och en vision om ett förändrat samhälle. Men ett samhälle som till stor del bygger på kunskap och förmåga att hantera stora mängder information riskerar lätt att utvecklas till ett sårbart samhälle, med växande klyftor mellan olika grupper av människor, ett samhälle där starka kan höras och se till att deras frågor blir belysta.

För att informationssamhället inte skall utvecklas till ett klassamhälle, med ökade klyftor mellan dem som har kunskap och möjligheter att använda informationstekniken och dem som ställs vid sidan av, bör vi använda denna IT-satsning för utbildning av dem som annars inte hade fått den möjligheten. Det är därför av största vikt att kvinnorna särskilt prioriteras i arbetsmarknadsatsningen på ett nationellt program för IT-utbildning. Jag vill passa på att fråga arbetsmarknadsminister Winberg hur urvalet kommer att ske till denna utbildning.

Herr talman! Vi har inte råd att inte ta till vara kvinnors kunskaper, engagemang och vilja att lära sig något nytt.

Anf. 134 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag kan passa på att svara Monica Green. Den IT-satsning som vi undertecknade i går, dvs. avtalet mellan oss och Industrieförbundet, betyder att 10 000 personer skall utbildas. Minst 75 % skall vara arbetslösa. Det är inskrivet i avtalet att särskilt kvinnor – men också invandrare och arbetshandikappade – skall prioriteras, detta som ett led i att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.

Anf. 135 MONICA GREEN (s) replik:

Herr talman! Det var ett mycket glädjande besked. Det visar på hur vi i praktisk handling snabbt kan se till att kvinnorna kan ta den nya tekniken till sig och använda den kunskapen. Det var ett mycket glädjande besked vi fick här i dag. Tack!

Anf. 136 EVA BJÖRNE (m):

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Herr talman! Jag har ett par motioner som behandlas i det här betänkandet, och jag vill kommentera dem med ett par ord.

Det gäller speciellt det s.k. volymmålet, som innebär att arbetsförmedlarna i år varje månad måste verkställa att minst 228 000 människor skall finnas i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Nästa år blir det något färre. Det är åtgärder som syftar dels till att ge arbetssökande en ny akasseperiod, dels till att hålla de öppna arbetsmarknadssiffrorna nere. Det är frustrerande för de arbetssökande att gå i en till synes evig rundgång mellan olika åtgärder, och det är deprimerande för arbetsförmedlarna att inte främst få arbeta med sina egentliga arbetsuppgifter.

Glädjande nog har utskottet börjat förstå det här. I betänkandet finns ett tillkännagivande. Utskottet skriver: Om regeringen skulle finna att volymmålet innebär en faktisk begränsning vad gäller de ekonomiska möjligheterna att anordna utbildningar bör volymmålet få stå tillbaka. Utskottet anser att om en sådan situation skulle uppstå bör regeringen vara fri att ändra det uppsatta målet.

Det är bra, och bättre blir det om ministern delegerar det beslutet till länsarbetsnämndernas styrelser, som kan fatta beslut anpassade till det regionala näringslivet och till de sökandes utbildningsbehov. Riktigt bra skulle det vara om regeringen helt och hållet tog bort volymmålet. Då kunde arbetsförmedlingen och länsarbetsnämnden med sin styrelse verkligen arbeta med sina grundläggande uppgifter och se till att de arbetssökande får en god service som leder till arbete eller kompetenshöjande insatser som ger möjligheter till arbete.

Det avtal som ministern slöt i går om utbildning av 10 000 personer inom IT-området är bra, men jag är litet orolig för att det är en central åtgärd, som i första hand kommer att vara till hjälp och stöd för Stockholm och Stockholmsområdet. Ute i landet behöver man kunna ge en mix av olika utbildningsinsatser som är anpassade till de väldigt många människornas i högsta grad varierade behov av både teoretisk utbildning och yrkesutbildning.

Jag vädjar därför till ministern: Ta bort volymmålet! Det skulle ge betydligt många fler ett eget, riktigt arbete, och det skulle ge arbetsförmedlarna deras egna, riktiga arbetsuppgifter tillbaka. Självkänslan och glädjen i arbetet skulle de också få tillbaka. Alldeles för många arbetsförmedlare mår i dag dåligt. För många klarar inte sin nuvarande arbetssituation, att inte få göra det de egentligen skall göra. Många slutar, förtidspensionerar sig om de är i den åldern, och många söker sig faktiskt andra arbetsuppgifter.

En av de åtgärder som finns för att hålla människor i sysselsättning är jämställdhetsåtgärder, dvs. att män sätts i kvinnoyrken och kvinnor i mansdominerade yrken. Det ger väldigt dåligt resultat, men det tar kraft och tid från arbetsförmedlarna att anordna. Jag tycker att det borde vara en helt naturlig arbetsuppgift i det dagliga arbetet med att förmedla jobb att försöka få in kvinnor i mansdominerade yrken och män i kvinnodominerade yrken. Det borde vara så naturligt att man inte skulle behöva ha den här typen av speciell åtgärd.

Regeringen har också överfört ännu mer ansvar för arbetslösa på kommunerna. AMS egen personal, främst arbetsförmedlarna, har reagerat med att känna sitt arbete nedvärderat. De har utbildning och kompetens,

men deras arbetsuppgifter kan utan vidare överföras till kommunalanställda, som ofta saknar både den utbildningen och den kompetensen.

Det senaste är utvecklingsgarantin, som skall ge ungdomar i åldern 20–24 år en aktiverande och utvecklande insats på heltid. I Timrå kommun i mitt hemlän har vi en hög ungdomsarbetslöshet, trots att kommunen har givit en speciell ungdomsgaranti om sysselsättning till ungdomar mellan 20 och 24 år. De här ungdomarna kommer nog aldrig att kunna få ett riktigt jobb om den nuvarande arbetsmarknadspolitiken fullföljs. De har nämligen en dålig utbildning. Många av dem har inte ens fullföljt grundskolan. De är i desperat behov av att få kompletterande utbildning, både teoretisk utbildning och yrkesutbildning. Några av dem ser naturligtvis Norge som en möjlighet, men även för jobb i Norge behöver man utbildning, och man behöver kompetens för de arbetsuppgifter man skall utföra.

Arbetsförmedlarna har den kunskap som behövs för att tillsammans med den sökande finna den yrkesutbildning eller den kompetenshöjande insats som behövs för att vederbörande ungdom över huvud taget skall kunna söka ett jobb. De här ungdomarna måste få den här möjligheten. De skall inte flumma bort flera år av sitt liv med vad som kallas ”aktiverande och utvecklande verksamhet”. Det finns jobb i dag, men tyvärr finns bland de arbetssökande inga som är kompetenta och behöriga att söka de jobben.

Jag säger därför: Ta bort volymmålet, och ge arbetsförmedlarna tillbaka möjligheterna att arbeta med människor, att sätta de arbetslösa i centrum och ge dem möjligheter att få ett jobb!

Anf. 137 KIA ANDREASSON (mp):

Herr talman! Jag har en motion som har behandlats i detta betänkande, AU1. Jag tycker att den är litet malplacerad i den här stora debatten, som ju gäller arbetslöshet och förslag om att fixa fram arbeten. Den handlar om en lag som begränsar ljudnivån.

En lag som begränsar ljudnivån är ett nödvändigt förslag. Det här är ett problem som har accelererat. Många ungdomar som i dag besöker diskon och konserter får bestående skador för hela livet, t.ex. tinnitus och hörselnedsättningar.

Detta är vad motionen handlar om. Den moderna ljudtekniken gör att ljudtoppar på 130–140 decibel kan förekomma på publikplatser vid pop- och rockkonserter och diskon. Smärtgränsen för örat ligger vid 125 decibel. Ofta är basfrekvenserna kraftigt förstärkta för att få fram en känsloupplevelse av musiken. Tekniken i fråga om högtalaranläggningar har utvecklats så att musik kan framföras vid mycket höga ljudnivåer utan att låta sprucken eller oren.

Flera studier har visat att ljudnivån successivt höjs vid en konsert eller en diskoteksafton. Ljudnivån vid rockgalor och på diskotek är många gånger så hög att risk föreligger för både tillfälliga och permanenta hörselnedsättningar. De ungdomar som skadas av detta tidigt i livet får ett socialt handikapp. De kan få en sådan överkänslighet att t.o.m. lön som prasslar i naturen blir något smärtsamt för dessa ungdomar.

Nu har motionen med det här innehållet styckats sönder och lagts in i detta betänkande, vilket är en litet konstig behandling av en motion. Bara ett yrkande har tagits upp. Det är yrkande 2, där jag vill att arrangörer och

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

diskjockeyer skall få en kurs i hur man sköter ljudanläggningarna. Det gäller alltså inte bara lagstiftning, utan jag har också ställt detta yrkande.

Det här är nödvändigt. Det är nämligen många som inte känner till grundfakta och därför inte gör något åt detta. Det borde vara ett baskrav att diskjockeyer som ger sig ut med sina stora anläggningar får en sorts körkortsutbildning i att sköta attiraljerna, och även arrangörer, fritidsledare, lärare, ljudtekniker osv.

Det finns en ideell organisation i Kungälv som har tagit tag i de här problemen och som arrangerar kurser, men en liten ideell organisation orkar inte med att sköta det här. Det behövs en rikstäckande verksamhet.

Utskottet har dock klumpat ihop motionen och brutit ned det till ett yrkande, och det blir helt konstigt alltihop. Dessutom säger man i texten att det finns en handlingsplan mot buller. En proposition från 1993/94 handlar om mål och inriktning för denna. Man skriver att buller ägnas speciella branschvisa tillsynsinsatser på flera yrkesinspektionsdistrikt. Eftersom även frågan om buller på arbetsplatser har uppmärksamats av berörda tillsynsmyndigheter anser utskottet det obehövt med det tillkännagivande som begärts, heter det.

Sedan har det här klumpats samman i reservation 15 under mom. 46, som jag yrkar bifall till.

Frågan är angelägen. Jag tycker inte att någon borde ha något emot att denna kunskap sprids så att vi kunde bespara våra ungdomar det lidande som fler och fler får genomgå. Men det är tråkigt att helheten i motionen inte har kommit fram, och det är tråkigt med den behandling som sker av motioner från den allmänna motionstiden.

Anf. 138 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Vi har under hela dagen diskuterat volymmål på andra nivåer, men det har inte berört det som Kia Andreasson tar upp i sin motion.

Anledningen till att vi har gjort den här behandlingen är att vi har tagit upp den del som rör arbetsmiljöproblem i det här betänkandet och inget annat. Vi har nog inte förstört motionen på det sättet. Motionen berör att det är ett arbetsmiljöproblem för dem som sköter högtalarna och anläggningarna. Det är dem vi beaktar när vi säger att det finns en utredning och tidigare förslag från regeringen om detta.

Min rekommendation till Kia Andreasson inför nästa allmänna motionstid är att skriva motionerna på ett sådant sätt att det går att utläsa vad motionären kräver.

Anf. 139 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Det är inte så svårt att läsa motionen och förstå vad jag menar. Det är väldigt tydligt och klart uttryckt, och sedan är det tre yrkanden som faktiskt hänger ihop.

I den mån detta är ett arbetsmiljöproblem drabbar det alltså dem som sköter musikanläggningen. Men det är ju inte de som är de numerärt viktiga, utan det är alla de ungdomar som vistas i lokalen. Därför förvånar det mig att det här har blivit behandlat som en arbetsmiljöfråga. Det är det jag tycker är felaktigt.

Herr talman! Jag vill ta upp behandlingen av tre motioner som jag har varit delaktig i tillsammans med andra kolleger.

Först handlar det om behandlingen av motion A211, Försäkrings-skydd för deltagare i ALU-verksamhet. Motionens syfte är att de som deltar i ALU-verksamhet skall ha samma försäkringsskydd som arbetstagar på den reguljära arbetsmarknaden. Det är rimligt, inte minst med tanke på de arbetsuppgifter de har.

Jag delar arbetsmarknadsutskottets bedömning när det utgår från att regeringen noga följer denna fråga. En vädjan till regeringen är att ta denna fråga på största allvar, till gagn för de många ALU-arbetarna.

Herr talman! I nästa motion, A241, handlar det om möjligheten att använda sin arbetslöshetsersättning under en tid för att delta i volontärtjänst i utlandet samt under utbildningen för volontärtjänsten hemma i Sverige.

Arbetsmarknadsutskottet framhåller att slutsatserna i motionen i och för sig är vällovliga men att volontärtjänst mera framstår som bistånds-verksamhet, att det är sådan verksamhet som inte kan ske inom ramen för de s.k. interpraktikstipendierna samt att det inte kan komma i fråga att mera generellt uttala sig för användning av de arbetsmarknadspolitiska medlen för sådana ändamål.

Jag menar att kontakt mellan människor ofta ger livslång personlig vänskap över gränser och ökar förståelsen för varandras kultur och beteende. Det ger en ökad förståelse för våra olika levnadsstilar och motverkar rasism och våld. Ett sätt att uppnå dessa viktiga mål är att ge människor möjligheten att genom samhällets försorg göra frivilligarbete ute i världen, s.k. volontärtjänst.

Speciellt för unga personer skulle detta vara en viktig insats och erfarenhet – att göra världen bättre för kommande generationer. Vi skulle i Sverige få många goda "ambassadörer" som med bred erfarenhet och kunnande från världens olika hörn på ett sakligt sätt berikar samhällsdebatten här hemma i vårt eget mångkulturella land.

Motionens syfte är just att ge ungdomar en chans att uppleva något annorlunda. Den är också ett försök till vad vi skulle kunna kalla ett nytänkande. Här borde vi också tänka vidare och genom EU-samarbetet jobba vidare med ungdomsfrågorna. Vi har en besvärande ungdomsarbetslöshet inom unionen, och detta måste vara och är en högprioriterad verksamhet.

Sverige har intagit en bra position vad gäller ungdomsfrågorna på ministermötet nyligen nere i Bryssel. Min förhoppning är att det även skulle vara möjligt att ha denna typ av frågor kring volontärtjänst med sig i bagaget när vi diskuterar möjligheter, både inom EU-samarbetet och här hemma.

Herr talman! Den tredje och sista motionen är A210, som tar upp frågeställningar om vuxenmobbing. Det är både en arbetsmiljöfråga och en relationsfråga oss människor emellan.

När vi talar om mobbing är det vanligt att det är barn och ungdomar vi tänker på. Men mobbing är ett utbrett problem även på våra arbetsplatser. Omkring 22 000 vuxna slås varje år ut från arbetsplatserna på grund av mobbing. Vem som helst kan råka ut för detta, och ofta kan det

*Fel! Okänt
växelargument.*

**Fel! Okänt
växelargument.**

vara kompetenta personer som vill förändra arbetsförhållanden som blir utsatta.

Kränkande särbehandling av någon eller några anställda är vanlig på arbetsplatser där ledningen inte fungerar och ökar i tider av omstrukturering och nedskärning, då konkurrensen hårdnar. Någon utses till syndabock och beskylls för alla problem på arbetsplatsen. Den "enkla" lösningen blir då att få bort den "besvärliga" personen från arbetsplatsen. Den mobbade får ofta problem med sviktande självförtroende som sakta men säkert bryts ned.

Möjligheterna till rehabilitering är inte så stora som vore önskvärt, och forskningen omkring vuxenmobbing är begränsad. Ett större forskningsprojekt kring vuxenmobbing, som skulle ge tillförlitliga kunskaper att spridas bland dem som i sitt arbete kommer i kontakt med detta problem, vore mycket önskvärt.

Herr talman! Jag håller inte för uteslutet att även denna arbetsplats – riksdagen, förtroendevalda och personal – är i denna farozon och kan råka ut för vuxenmobbing. I massmedierna kan man läsa om politiker som redan står i fokus i personvalskampanjer. Sköts inte detta på ett bra sätt, med etik och moralbegreppen högt i kurs, är det risk att vi blir dåliga föredömen för andra. Allmänhetens förtroende för politiker kan få sig en törn, och politikerföraktet kan spädas på. Jag påstår inte att det blir så, men jag menar att risken finns. Detta kan också bli en form av vuxenmobbing.

Det är viktigt med forskning kring dessa frågor, och jag hoppas innerligt att en sådan mer uttalat kommer till stånd. Arbetsmarknadsutskottet har en bra skrivning. Jag skulle önska att man tog steget fullt ut och föreslog forskning på detta mycket viktiga område.

Avslutningsvis, herr talman, har jag inte några egna yrkanden. Jag har bara tyckt att det var viktigt att föra ut dessa frågor till debatt.

Tack för ordet!

Anf. 141 HANS ANDERSSON (v):

Herr talman! Jag har heller inte yrkat bifall till motion A211 av Ronny Olander, men jag delar de synpunkter som framförs där. Jag var väl litet slarvig när vi i det kaos som rådde gjorde uppdelningen av vad som skulle in i reservationer och vad som skulle in i särskilda yttranden. Mina synpunkter om ALU-försäkring hamnade i det särskilda yttrandet och där kom inte motionen att nämnas. Det finns på s. 217, kan jag säga till Ronny Olander.

Jag delar uppfattningen att det är oerhört viktigt att försäkringsskyddet blir bra, särskilt nu när man går från beredskapsarbete till API och ALU som volymåtgärder. Beredskapsarbete var täckt av kollektivavtal, och AMF var klara. Nu är de inte klara. Det finns ett flertal exempel på människor som har råkat illa ut och förlorar ganska rejält ekonomiskt vid skada. Det här har också lett till att vissa inte vill delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder därför att de upplever sig som oskyddade.

Vi hade en lång diskussion i utskottet, och den skrivning som blev resultatet tycker jag inte är tillfredsställande alls. Man noterar bara att det är ett sämre försäkringsskydd, och man förutsätter att regeringen följer frågan. I en interpellationsdebatt som jag hade häromveckan med Margareta Winberg fick jag uppfattningen att åtminstone Margareta Winberg

inte såg några riktigt bra skäl till att inte ha ett fullgott försäkringsskydd. Ekonomiskt är det dessutom en mycket liten fråga.

Samtidigt som jag instämmer i det som stod i A211 hoppas jag att vi gemensamt skall åstadkomma en situation där de arbetslösa även i de här åtgärderna har ett fullgott försäkringsskydd.

Anf. 142 RONNY OLANDER (s):

Herr talman! Det är riktigt som Hans Andersson säger att det här är en mycket viktig fråga. Det var just motionens syfte att framhålla att det vore mycket rimligt att ALU-arbetarna hade samma försäkringsskydd som arbetstagare i den reguljära arbetsmarknaden. Jag utgår också från, som arbetsmarknadsutskottet har skrivit i sin bedömning, att regeringen mycket noga följer denna fråga. Det innebär också att regeringen stannar upp, lyssnar och tar till sig det här. Jag utgår från det. Det är av den anledningen som jag inte speciellt har yrkat bifall till motionen.

Med detta hoppas jag att vi är många som hjälps åt att bevaka den här frågan framöver. Den är viktig och betyder mycket för de människor som är i den här typen av åtgärder.

Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 11 §.)

11 § Regional utjämning och utveckling

Föredrogs

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1997/98:AU2

Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling (prop. 1997/98:1 delvis)

Anf. 143 PATRIK NORINDER (m):

Herr talman! Jag skall diskutera regionalpolitik, en politik som kännetecknas av en kaskad av bidrag och stöd. Den verkar inte ha någon särskilt hög prioritet för den socialdemokratiska regeringen. Likt Svarte Petter skickas ansvaret mellan Arbetsmarknads- och Näringsdepartementen. I dag sitter näringsminister Anders Sundström med regionalpolitiken. När jag apropå "sitter" tittar mig omkring här saknar jag Anders Sundström. Det underbygger väl litet av det jag säger, att den socialdemokratiska regeringen inte tycker att detta är särskilt viktigt eftersom näringsministern inte är närvarande vid debatten.

Ser vi tillbaka litet historiskt tog Ingela Thalén över regionalpolitiken från Industridepartementet till Arbetsmarknadsdepartementet. Det var ungefär 1987. Därefter kom den tillbaka till Industridepartementet i januari 1990. Hösten 1991 flyttades den åter till Arbetsmarknadsdepartementet, för att nu vara hos Näringsdepartementet sedan våren 1996.

Jag vill med detta visa med vilken tveksamhet regionalpolitik har bedrivits. Det har blivit en blandning mellan arbetsmarknads- och näringspolitik.

Prot. 1997/98:49
17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Regional utjämning
och utveckling*

Någon egentlig anpassning till den snabba förändring vi ser i Sverige har inte skett. Mest har kosmetiska namnbyten och en del nya bidragspåfund karakteriserat regionalpolitiken.

Meningen var att regeringen skulle ta sig samman och presentera någon sorts nytänkande i samband med budgetpropositionen i september. Det kom ingen regionalpolitisk proposition. Regeringen klarade inte bravaden, utan aviserade i stället propositionen till februari 1998.

Det vi nu upplever är något av: Regionalpolitik, var god dröj! På fråga efter fråga i betänkandet hänvisas till den kommande propositionen i vår. Det känns något svårt att få till stånd en debatt om regionalpolitiken när regeringen inte har någon meningsfull politik inom området.

Vi har från oppositionen – och till den räknar jag alla partier utom Centern – begärt en parlamentarisk utredning för att försöka finna en någotsånär samstämmig linje för en uthållig och verkningsfull regionalpolitik. Regeringen och Centern har tyvärr blockerat frågan trots att arbetsmarknadsutskottet har uttalat sig för en parlamentarisk utredning i betänkande 1996/97:AU2.

Jag beklagar att denna utredning inte kom till stånd. Nu tappar vi tempo och får ytterligare en tid dras med ett regionalpolitiskt misslyckande. Det är en bidragspolitik som i ringa grad har gagnat glesbygden. Stödberoendet har blivit viktigare än utveckling och tillväxt.

Som exempel på bidragspolitik kan tas ett företag som är ensam producent i Norden och har en god ekonomisk ställning. Det är ett stabilt företag och har en god potential att växa. Detta företag erhåller ett antal miljoner i utvecklingsbidrag. Skall detta verkligen vara nödvändigt? Borde detta företag inte kunna utvecklas på egna meriter utan skattebetalarnas stöd?

Ett annat exempel på bidragssökandet är ett företag som först får regionalt stöd på en ort för att efter något år flytta till annat stödområde och får nya regionala bidrag.

I stället för att koncentrera företagsamheten på framtida tillväxt har företagen i stor omfattning lagt ned arbete på att optimera sina stöd. Detta har lett till en stagnerande utveckling och ett konserverande av befintlig företagsstruktur. Det finns naturligtvis även exempel på att de regionala stöden kortsiktigt haft en påverkan på företagens investeringsvilja. På lång sikt ser vi dock betydande nackdelar. Att så verkligen har skett går att utläsa av statistiken för glesbygdslänen. I Norrlands inland bor det ungefär 420 000 personer och där verkar över 30 000 företag. Människor flyttar från inlandet i Norrland till kustkommunerna, som generellt har en bättre arbetsmarknad och bättre utbildningsmöjligheter. Än värre är kanske att vi ser en avtappning av människor från kustlandet. Ungdomen flyttar söderut i landet. Särskilt gäller det unga kvinnor, som även stannar på den ort de flyttar till.

En annan tendens som kan registreras är att antalet pensionärer ökar, vilket för med sig att den ekonomiska situationen förvärras för många inlandskommuner. Obalansen mellan olika delar av landet förstärks och avfolkningen av glesbygden fortsätter.

Företagen i Norrlands inland visar en sämre lönsamhetsutveckling i jämförelse med riket i genomsnitt och kustlandet. En slutsats kan dras av detta. När regeringen försämrar för företagsamheten drabbar detta i första hand de mer sårbara små glesbygdsföretagen. Om regeringen hade fört en

mer företagsvänlig politik och en helt annan skattepolitik, som gjort att människor kunnat leva på sin lön, hade de svaga glesbygdskommunerna haft betydligt bättre förutsättningar att behålla arbetskraft och framför allt de unga.

Med den politik för företagande som vi moderater förespråkar är jag övertygad om att glesbygden hade haft en betydligt bättre utveckling, dvs. en politik som bygger på mindre krångel för företagen, förändrad arbetsrätt och sänkta skatter.

Då kapitaltillförseln för glesbygdsföretagen kan vara ett problem är säkert garantier i stället för bidrag en bättre väg att gå. En annan slutsats som kan dras är att tillgång till utbildningsmöjligheter är en förutsättning för att kunna få till stånd en regional utveckling. Vi har från moderat håll anslagit särskilda medel under en treårsperiod för en målmedveten satsning på utbildningsmöjligheter också på mindre orter belägna framför allt i dagens mål 6-område.

De mål som regeringen har satt som övergripande mål för regionalpolitiken är uthållig tillväxt och rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket. Jag kan inte se annat än att detta är intetsägande formuleringar som varken går att uppnå eller på något sätt går att mäta målfyllelse för.

Det mål vi moderater har satt upp har varit att skapa förutsättningar för olika regioners och människors möjlighet till utveckling och därigenom bidra till nationell tillväxt och internationell konkurrenskraft. Ett sådant mål skulle kunna uppnås genom kunskapsöverföring till glesbygden och genom en företagsvänlig politik som gör att människor har möjlighet att bo kvar även i glesbygden. Det finns stor tillväxtpotential och växtkraft som inte tas till vara även i mindre befolkade delar av landet.

Jag beklagar ånyo att vi inte fick en parlamentarisk utredning som kunde ha fått möjlighet att diskutera en modern och tillväxtorienterad regionalpolitisk målformulering. Vi får nu avvakta regeringens förslag till i vår.

I samband med EU-inträdet har EU:s strukturfonder kommit att påverka den svenska regionalpolitiken i allt högre grad. Detta förstärker nödvändigheten av att i grunden reformera den svenska regionalpolitiken.

Avsikten med stöden har varit att rikta dem till Europas fattigaste regioner. Men resultatet har blivit att även rikare länder fått del av stöden.

Vi har fått en speciell status i och med mål 6-området. Det är ett område som kännetecknas av gles befolkning. Nu skall sägas att det speciella EU-program som mål 6 innebär inte har varit särskilt lyckosamt. Det har präglats av stor byråkrati och har inte kunnat förhindra utflyttning av befolkningen inom området.

Regeringen har i samband med övervägandena kring ett nytt strukturfondsprogram för perioden 2000–2006 fört fram att även de fyra nordligaste länens kustkommuner generellt skall ingå i det nya mål 1-området.

Även om det ankommer på regeringen att utforma det svenska ställningstagandet anser jag att det finns betänkligheter mot ett sådant synsätt. Kriterierna för det nya mål 1-området är att det skall vara fråga om regioner med mycket låg befolkningstäthet. Detta torde knappast vara fallet när det gäller områden runt Luleå, Piteå, Umeå eller Sundsvall, för att ta några exempel. Däremot torde en kommun som Nordanstig troligen kunna komma i fråga. Vi vill inte motsätta oss en utvidgning av nuva-

Prot. 1997/98:49
17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

**Fel! Okänt
växelargument.**

rande mål 6-området. Däremot får inte förslaget ge negativa konsekvenser för utsatta områden i andra delar av landet genom att tillgängliga resurser tas i anspråk i det nya målområdet.

EU:s utvidgning kommer att få till oundgänglig konsekvens att stöden kommer att minska i omfattning. Detta kommer att innebära att Sverige kommer att få en mindre andel av EU:s bidrag. De EU-bidrag som tillkommer oss bör därför utnyttjas inom de mest utsatta områdena.

Herr talman! Jag har uppehållit mig vid några regionalpolitiska frågor: den hittills misslyckade bidragspolitiken, de regionala målen och något vid EU:s strukturfonder. Det finns naturligtvis många andra frågor att diskutera, som de areella näringarnas betydelse för landsbygdsutvecklingen, infrastrukturens betydelse eller statens och regionernas roll för tillväxt.

Jag avser dock inte för närvarande att ta upp ytterligare frågor då det, som jag inledningsvis berörde, i betänkandet återkommande hänvisas till vårens regionalpolitiska proposition. Det känns meningslöst att diskutera enskildheter i regeringens regionalpolitik när den inte har lyckats att prestera något annat än små förändringar inom nuvarande misslyckade regionala satsningar.

Vi har i vårt särskilda yttrande hänvisat till vår övergripande politik, som växlar från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Detta gagnar kanske framför allt utsatta glesbygdsområden i Sverige.

Vi har lagt fast ett förslag inom området som understiger regeringens med 635 miljoner kronor. Vi har gjort detta med avsikt att komma ifrån bidragsberoendet och i stället få en målmedveten satsning på kunskap på mindre orter inom framför allt dagens mål 6-område. Med vår politik för företagande och skattesänkningar kommer det att skapas möjlighet till utveckling och såväl nationell som internationell tillväxt.

Vi anser även att regeringens förslag att dra in 500 miljoner kronor från anslaget A 1 Regionalpolitiska åtgärder bör avslås. Här går regeringen vidare på den linje som man slog in på i samband med tilläggsbudgeten för år 1997. Fortfarande visar inte regeringen vad medlen skall användas till. Det inger inte något förtroende för regeringen att komma till riksdagen med ett sådant förslag. Kan Berit Andnor ge oss en förklaring till vad regeringen ämnar använda de 500 miljonerna till?

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår moderata reservation nr 1.

Anf. 144 KJELL ERICSSON (c):

Herr talman! Det här betänkandet handlar om regional utveckling, utgiftsområde 19. Regionalpolitiken är en viktig fråga för hela landet. Betänkandet innehåller de nuvarande anslagen till olika regionalpolitiska åtgärder. Det som jag nu ser fram emot är den regionalpolitiska proposition som är aviserad till vintern.

De senaste befolkningsrapporterna från SCB visar att de regionala obalanserna ökar. Flyttlassen går framför allt till de större befolkningscentrumen. Avfolkningen av landets redan glest befolkade delar ökar. Det gäller i särskilt hög grad de län som omfattar stödområden. Arbetslösheten uppvisar också betydande regionala skillnader. De som oftast flyttar är ungdom och de som är i arbetsför ålder. Detta slår mycket hårt mot de bygder som drabbas.

Det är självfallet en gigantisk uppgift att stoppa en sådan utveckling, och det måste till åtgärder på både kort och lång sikt. Och för att bryta denna negativa utveckling måste samtliga politikområden dra åt samma håll.

Jag skall först ta upp några frågor runt den stora regionalpolitiken. För det är ju inom den stora regionalpolitiken de stora resurserna fördelas över landet.

När det gäller den statliga verksamheten runt om i landet så finns det mycket mer att önska. Det är inte rimligt att när statliga verk och myndigheter skall rationalisera så väljer de nästan alltid att ta bort de lokala funktionerna först. Det är faktiskt så att staten gått i täten för att flytta jobb från glesbygd till de större orterna. Regionaliseringen har inneburit att många viktiga arbetsplatser försvunnit från glesbygden. Här har politiken varit viljelös.

I regioner med svag arbetsmarknad slår dessa neddragningar mycket hårt. Därför måste man i stället vända på strömmen och utlokalisera statliga verksamheter.

Regionernas infrastruktur spelar en allt viktigare roll för utvecklingen. Goda kommunikationer på vägområdet måste upprätthållas. Bärighetshöjande åtgärder och beläggning av grusvägar är nödvändiga, inte minst för att skapa bättre förutsättningar för det regionala näringslivet.

Det är också viktigt med en god tillgång för post- och teleförbindelser. Rimliga priser bör gälla för hela landet. En enhetstaxa för ISDN och dess anslutning bör införas snarast. I dag råder stora skillnader i kostnader för anslutning, och jag vet småföretagare som överväger att flytta från glesbygden på grund av för höga kostnader.

Kompetensfrågorna kommer att få en avgörande betydelse för hur en region kommer att kunna utvecklas. Därför måste utbildningen göras än mer tillgänglig med ökade satsningar på de små och medelstora högskolorna. Utbildningen måste kunna ges i form av distansutbildning eller decentraliserad utbildning.

Här vill jag ta ett exempel från min hemkommun, Årjäng, där vi i bygdeskolorna via IT har givit bygdens företag och enskilda möjlighet att delta i vissa utbildningar. Det går säkerligen att bygga ut systemet så att tillgängligheten för utbildningen ökar både för enskilda och företag.

Forskningsverksamheten måste också successivt byggas ut. Jag vill här betona de stora satsningar som bör ske inom livsmedel, skog och turism, som är viktiga delar av landsbygdens näringsliv. Landshövding Gunnar Björk har gjort en utredning om livsmedel och jordbrukets möjligheter. Denna utredning förslår en rad åtgärder som kan komma att få stor positiv betydelse för regionalpolitiken.

Låt mig också säga att det är viktigt att jordbruket får en lönsamhet så att jordbruksföretagen har möjlighet att både leva och utvecklas. Det är en mycket viktig förutsättning för landsbygdens utveckling.

Likasa är det väsentligt med ytterligare forskningsinsatser för att ytterligare kunna förädla träråvara.

Över huvud taget måste det vidtas åtgärder för att öka sysselsättningen. Olika åtgärder för att ytterligare förbättra företagarklimatet i allmänhet och för småföretagen i synnerhet är helt nödvändiga.

Prot. 1997/98:49
17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag vill också betona vikten av att det finns tillgång till en god service, både kommunal och kommersiell. Det gäller allt ifrån vård och omsorg till kulturellt utbud.

Här skall sägas att det i dag finns bekymmer i många glesbygdskommuner, som redan nu har en mycket hög utdebitering, och för att klara sin ekonomi har man tvingats skära ned i icke ringa omfattning. Det nya utjämningsystemet kan komma att behöva förändras för att ta än större hänsyn till olika glesbygdsfaktorer.

I det aktuella betänkandet finns det några delar som jag vill kommentera.

Den lilla regionalpolitiken är ju resursmässigt inte så stor om man ser till den totala statsbudgetens omfattning, men den är ändå mycket betydelsefull för att bidra till en utveckling i utsatta regioner.

Anslag A 1 rymmer många regionalpolitiskt viktiga åtgärder, och jag tycker att det är viktigt att dessa medel i så stor omfattning som möjligt fördelas direkt till länsstyrelserna. Detta bör gälla allt ifrån medel för företagsstöd, landsbygdsutveckling osv. En del av dessa är bundna till vissa stödområden och målområden, andra är inte geografiskt bundna. Men alla medlen bör hanteras så decentraliserat som möjligt.

Jag vill också påstå att de regionala utvecklingsbidragen, landsbygdsbidraget osv., har varit till stor nytta. Dessa medel har bidragit till etablering av nya verksamheter och företag och även till att utveckla befintlig verksamhet.

I det här betänkandet har Centern några reservationer som jag vill kommentera något.

Reservation 2 handlar om mål för och allmän inriktning av regionalpolitiken. Där påpekas att landsbygdens resurser och tillväxtmöjligheter måste tas till vara.

Landsbygden skall ses som resursområden. Den är närande och inte tärande, som man ibland kan höra. Men det är ju faktisk så att väldigt stora resurser kommer just från vår landsbygd. Ta bara skogen, livsmedel, vattenkraften, fritid och rekreation. Det är stora resurser som tillförs samhället därifrån. Om man då återför vissa medel för utveckling i dessa bygder så är det inga nådegåvor utan en rättmätig del av de gemensamma resurserna.

I reservationen uttalas också behovet av en bättre samordning än i dag när det gäller medel för arbetsmarknadspolitik, näringspolitik, infrastruktur och regionalpolitiska satsningar. Genom samarbete och samverkan kan man få ut mycket mer av de satsade medlen än vad man får nu. Alltså måste sektoriseringen brytas.

I reservationen berörs även organisationen av det nationella resurscentrumet för kvinnor. Där finns det ett behov på såväl nationellt som regionalt och lokalt plan av nationella stödinsatser för att fullfölja det påbörjade arbetet vid olika resurscentrum. Jag yrkar därför bifall till reservation 2.

Reservation 6 behandlar strukturfonder och målområden. Sverige har i dag ett antal målområden. Det är 2, 3, 4, 5b och 6. Det är också Interreg och Leader. Område 2, 5b och 6 är geografiskt avgränsade, och alla har ett vällovligt syfte att medverka till en positiv utveckling i dessa områden.

Tyvärr har byråkratin omkring strukturfonderna varit minst sagt besvärande. Beslutsgrupper, övervakningskommittéer, revisorer och statliga

myndigheter har varit inblandade innan projektpengar har kunnat betalas ut. Det är lång väg från det att projektansökan lämnas in till det att projektmedlen betalas ut.

Jag hoppas att regeringen redan för innevarande programperiod snart verkar för att förenkla hanteringen med strukturfondsmedlen. Ett sätt vore att låta antingen beslutsgruppen eller länsstyrelsen betala ut projektmedlen direkt.

Översynen av strukturfondernas mål sker i anslutning till behandlingen av Agenda 2000. I ett senare skede kommer också de geografiskt avgränsade områdena att ses över. Här är det viktigt att satsningarna koncentreras till de mest utsatta delarna av landet. Sverige måste påverka utformningen av de regionalpolitiska stöden.

Det är angeläget att regeringen agerar med största kraft inför förhandlingarna om en reformerad regional och strukturfondspolitik så att Sverige inte går miste om möjligheter till regional utjämning och utveckling. Utgångspunkten för det svenska agerandet måste vara att riksdagen i god tid före 1999 skall kunna ta ställning i de aktuella frågorna.

När det gäller nuvarande mål 6 anser regeringen att man kan utgå ifrån att området skall ingå i Agenda 2000-förslagets nya mål 1. Jag anser också att nuvarande mål 6 i sin helhet skall ingå i det nya mål 1. Däremot tycker jag att det är fel att även kustkommunerna mer generellt skall ingå i mål 1.

Likadant anser jag i huvudsak att nuvarande geografiska områden för mål 2 och 5b skall bestå. Men det är viktigt att påpeka att stöden bör koncentreras till de mest utsatta områdena.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation 6.

Slutligen, herr talman: Från Centers sida har vi ställt upp på den ram som gäller för utgiftsområdet. Som jag började med att säga kommer en regionalpolitisk proposition att läggas fram under vintern. Jag vill redan nu flagga för att ramen för regionalpolitiken kan behöva höjas för kommande år.

Anf. 145 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Som har sagts tidigare i debatten har flyttlassen åter börjat rulla. Från att tidigare ha gått från Norrlands inland mot Norrlands-kusten rullar de nu också från Norrlandskusten ned till de större städerna.

I betänkandet kan vi läsa att i AMS-rapporten, som utskottet citerar inför 1998, konstateras det att de regionala skillnaderna på arbetsmarknaden har ökat. Den sysselsättningsminskning som skedde från slutet av 1995 drabbade framför allt skogslänen. Storstadslänen undgick i stort sett en sysselsättningsnedgång. Vidare säger man i samma rapport att uppgången hittills under 1997 har förstärkt arbetsmarknaden i storstadslänen, framför allt i Stockholms län.

Herr talman! Målet för regionalpolitiken måste vara att öka den enskildes möjligheter att fritt välja arbete och bostadsort. Utskottet redovisar en bild som inte ger den förutsättningen. Folkpartiet anser att politiska insatser i mycket begränsad omfattning kan utjämna skillnaderna i levnadsvillkor mellan olika delar av landet. Jag noterar att utskottets majoritet har förstått Folkpartiets budskap. I betänkandet varnas för orealistiska förväntningar på vad som kan åstadkommas genom det regionalpolitiska anslaget. Jag delar den uppfattningen.

Prot. 1997/98:49
17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Herr talman! Låt mig göra en reflexion. På dagens talarlista tar åtgärderna mot den stora arbetslösheten nästan 3 timmar, enkel taletid, i anspråk. I regionalpolitiken, där vi skall diskutera hur nya jobb och utveckling skall komma till, är debattiden 1 timme och 22 minuter. Det rimliga borde vara att debattera åtgärder och insatser för det fria näringslivets mobilisering och vad som skall göras för att fler företag och fler arbetstillfällen skall skapas, inte minst i utsatta regioner. Det, herr talman, borde vara huvuddebatten. Nu värjer vi oss för den enorma arbetslöshetens farsot, men få bryr sig när det gäller vad som måste göras för att häva den här situationen.

Det rimliga hade varit att näringsministern varit här i stället för arbetsmarknadsministern. Ja, egentligen borde, uppriktigt sagt, båda ha varit här, eftersom de här frågorna är helt avgörande för Sveriges framtid.

Regionalpolitiken måste utformas så att olika bygders och regioners unika förutsättningar att skapa goda levnadsvillkor tas till vara. Från Folkpartiets sida har vi under drygt ett decennium varit pådrivande för en förändring av regionalpolitiken. Tidigare handlade den om lokaliseringspolitik. I dag är alla överens om att den tiden är förbi. Nu krävs mobiliseringspolitik, en politik för mobilisering av lokala resurser. Inte minst har landsbygdsutvecklingen på många håll visat vad lokala krafter, i samverkan, kan åstadkomma.

Varje region har sina starka sidor och sina unika möjligheter. Tyngdpunkten måste ligga på decentralisering, nyetableringar, småföretag och lokal samverkan.

Regionalpolitiken kan på olika sätt stödja, underlätta och stimulera utvecklingen, men den kan aldrig kommandera fram en mobilisering. Den kan enbart vara ett smörjmedel som underlättar och undanröjer hinder.

Herr talman! Vi behandlar i dag den lilla regionalpolitiken. Kvar är den stora, den som handlar om utbildning, forskning och inte minst goda kommunikationer. Jag skulle också vilja tillägga: Låt oss inte glömma marknaden. Hur skall småföretag nå sina marknader? I glesbygden finns inga utvecklade marknader, utan företagen måste söka sina marknader på andra håll, inte enbart i Sverige utan också ute i Europa. Ett litet företag som ligger långt från marknaden och som saknar traditioner att söka marknader ute i Europa har det inte lätt.

För underlättande av den processen är den lilla regionalpolitiken ett viktigt redskap. Det är dessutom inte minst viktigt att det finns goda kommunikationer och ett väl fungerande transportstöd. Det gäller framför allt för de små företag som ligger långt från marknaderna.

Herr talman! Regeringen har det yttersta ansvaret för de statliga verkens och myndigheternas service i hela landet. I budgetpropositionen uttalar näringsministern att han avser att återkomma i den frågan i den regionalpolitiska propositionen. Det brådskar verkligen. Under den tid som regeringen funderat på frågan har myndigheter och verk strukturerat om sina verksamheter, flyttat regionkontor och slagit samman verksamheter utan hänsyn till att det medför försämrad service.

Besparingsskäl är ett av motiven. När man studerar vad som skett upptäcks att konsekvensanalyser saknas eller görs enbart för egen del. Ingen hänsyn tas till huvuduppgiften att utföra den service som varje region har rätt att kräva. Inte minst i glesbygds länen uteblir besparingsf-

fekterna och enbart försämrar servicen. Följdverkningar och konsekvenser förblir oredovisade.

Herr talman! Låt mig ta upp också några andra tendenser som redovisar den olyckliga utvecklingen av servicen i glesbygdslänen. Jag tänker på Telias införande av rikstaxa i flera län, Postens indragningar och försämrade service samt flygets orimliga taxor, som motverkar företagarnas möjligheter att nå sina kunder, även på marknader inom Sverige. Vi har också en urgröpning av rättsväsendet, vilket försvårar för jurister och advokater att bedriva verksamhet på många orter i Norrland.

Länsstyrelserna, som har statens samordnade ansvar, tvår sina händer. De har inget inflytande över myndigheternas agerande. I efterskott påpekar de ofta det orimliga i vad som gjorts, men då är skadan redan skedd. Min fråga till utskottets företrädare är: Ämnar ni påverka regeringen så att krafttag tas mot den försämrade statliga servicen i glesbygdslänen?

Herr talman! Den regionala balansen är starkt beroende av låga räntenivåer och ett investeringsvänligt klimat. Den regionala obalansen är ett mått på regeringens bristande insikt vad gäller småföretagandets villkor. Så länge riskkapital dubbelbeskattas, extra arbetsinsatser medför hög marginalskatt och arbetsmarknaden kännetecknas av dålig flexibilitet på grund av föråldrade regler förmår inte de regionalpolitiska medlen bidra till resursmobilisering och utveckling.

Herr talman! Folkpartiet har under ett antal år kraftfullt framfört kritik mot den byråkratisering som skett omkring EU:s strukturfonder och målområden samt inte minst av de myndigheter och verk som har att sköta processen i Sverige. Hanteringen har kännetecknats av centralism. Programmen präglas av tung administration, aktörer avstår från att söka medel, och beslutade medel har inte betalats ut. Risken är att Sverige får mindre medel därför att vi sannolikt inte kommer att utnyttja i EU framförhandlade medel.

Den kritiken kvarstår, och vi förutsätter att regeringen när den förhandlar fram utformningen av strukturfondernas mål och områden med kraft framför kravet på rationellare hantering och att medlen och formerna samordnas med den lilla regionalpolitiken. Det går inte att fortsätta med den utspädning av stöden som skett under senare år. Folkpartiet kommer även fortsättningsvis att kräva att stöden skall gå huvudsakligen till de mest utsatta regionerna. Vi ser med spänning fram emot regeringens redovisning av den lilla regionalpolitiken och EU:s stödområden och stödformer i kommande proposition.

Herr talman! Låt mig uttrycka Folkpartiets beklagande över att en parlamentarisk utredning inte fått möjligheten att arbeta fram den nya regionalpolitiken, trots utskottets uttalande.

Den ökade utflyttningen från glesbygdslänen visar med all tydlighet att en vital regionalpolitik behövs och att Folkpartiets politik för jobb genom företagande är enda möjligheten till livskraftigare glesbygd och landsbygd. Satsningarna måste göras på den enskilda människan och hennes förmåga till skapande.

Politiken måste underlätta decentralisering, små- och nyföretagande samt lokal samverkan. Därigenom skapas förutsättningar för fler arbetstillfällen, och därmed ökar den enskildes möjligheter att fritt välja arbete och bostadsort. Vad Sverige behöver är fler människor i arbete. Inte

**Fel! Okänt
växelargument.**

minst i glesbygdslänen är detta en nödvändighet för att kommuner och landsting skall kunna upprätthålla en värdig vård och en god omsorg.

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation nr 3, men Folkpartiet står självklart bakom samtliga sina reservationer.

Anf. 146 INGRID BURMAN (v):

Herr talman! De regionala obalanserna i landet ökar. Det är vi alla överens om. Det visar sig i kraftigt varierande befolkningsutveckling och arbetslöshetstal, i stora skillnader i näringslivsstruktur och resurser för teknik och kompetensutveckling mellan kommunerna liksom mellan länen. Det märks i att flyttlassen åter börjat rulla, vilket ytterligare kommer att förstärka den regionala obalansen. I det läget anser vi att regeringen intar en alltför passiv hållning.

Det betänkande som vi behandlar innehåller få konkreta förslag för att ändra den regionala obalansen och främja den regionala tillväxten. Regeringen avser i stället att återkomma med en regionalpolitisk särproposition under våren. Vi tycker att det är djupt beklämmande att man har skjutit på propositionen. Likaså är vi starkt kritiska till att regeringen inte har tillsatt någon parlamentarisk utredning om regionalpolitiken trots att arbetsmarknadsutskottet uttalat sig till förmån för en sådan för mer än ett år sedan. Det verkar som om regionalpolitiken är satt litet grand på undantag eller i varje fall är lågt prioriterad i regeringens arbete.

Det är ett statligt och nationellt ansvar att utjämna regionala skillnader. Det innebär att det regionala perspektivet måste sättas mer i fokus när det gäller alla politiska områden. Det handlar om infrastruktursatser, utbildningspolitik, det kommunala utjämnningssystemet, den ekonomiska politiken m.fl. områden. Det är områden som normalt ligger utanför det vi kallar den lilla regionalpolitiken och där vi menar att det saknas ett tydligt regionalt perspektiv.

Den regionala tillväxten är avgörande för att utjämna regionala obalanser men också för att främja sysselsättningen i stort och en nödvändig miljöomställning i näringslivet. Vänsterpartiet anser att regionalpolitiken måste styras över från de passiva driftsstöden till de förnyande utvecklingsinsatserna. I det arbetet är det viktigt att arbeta i ett underifrånperspektiv och ta till vara de lokala initiativen.

Vi måste ta till vara den växtkraft som finns i aktiva bykooperativ. Vi måste också stimulera ett lokalt ägt näringsliv, t.ex. genom att skapa möjligheter för de kommunala pensionsfonderna att mer aktivt placera medel i det lokala näringslivet. Vi menar att frågan om en lokal och regional förankring av näringslivet är en viktig del i en lyckad företagsutveckling. Det har uppmärksammats för litet.

När jag är ute och träffar olika politiker i kommuner där företag som en gång i tiden varit lokalt ägda har köpts upp av ett inhemskt eller ett utländskt företag och sedan lagts ned när det stora företaget rationaliserat pekar man på vikten av ett lokalt ägande som också känner ansvar för orten och behovet av att det finns lokalt kapital för att stödja ett lokalt näringsliv när det gäller just nyinvesteringar m.m.

Vi måste också underlätta för de små förädlingsföretagen i t.ex. Norrlands inland att överleva. I dag finns det exempel på företag som har svårt att få tillgång till råvara. De är helt enkelt för små upphandlare för att vara intressanta för stora bolag som säljer på en internationell marknad.

Effekterna av avregleringar och bolagiseringar inom infrastrukturen måste också utredas. Då talar jag om Postens nedläggningar av postkontor, Telias taxor och investeringar i ny teleteknik som ibland är avgörande för människors livsvillkor och näringslivets utveckling på en ort. Här måste det in en regionalpolitisk styrning. Det gäller också kommunikationernas utformning och deras finansiering i stort.

Vi menar att transportstödet måste bibehållas och utvecklas och att den IT-satsning som nu är på gång måste omfatta hela landet. Det måste till ett nätverksbyggande mellan kommuner, högskolor och företag för att förstärka och underlätta kompetensutveckling, nyetableringar, inköp av råvaror, marknadsföring och export.

Vi menar också att de vattenkraftsproducerande länen måste få återbäring för att främja investeringar och förnyelse i näringslivet. Vi måste utreda möjligheterna att införa en differentierad skatt på fordonsbränsle.

Vi kan inte lämna över så mycket beslutandekraft till EU:s regelsystem som vi gör i dag. Det är inte EU:s bidragssystem som skall styra prioriteringarna i den svenska politiken för den regionala utvecklingen. Här måste en översyn till, och såvitt jag förstår kommer den. Vi menar vidare att den regionala utvecklingen i första hand skall styras av de folkvalda församlingarna i länen. Beslutanderätten skall flyttas ned.

Ett annat bekymmer som vi har pekat på är den regionalisering av statliga bolag och verk som är på gång och som har varit på gång i landet. Vi menar att det måste underordnas en regional strategi för att förstärka regionalt arbete och tillväxt så att man inte som nu regionaliserar utifrån någon form av maximal nyttoeffekt för det enskilda bolaget eller verket.

I vår motion tillför vi den lilla regionalpolitiken medel. Vi avsätter 390 miljoner till landshövdingeprogrammet för att stimulera till ett lokalt nyföretagande. Det är 390 friska miljoner. Vi menar att just landshövdingeprogrammet är ett bra program att stödja. Det har en lokal och regional förankring. Det är avgörande om man vill komma vidare i utvecklingen av ett lokalt näringsliv och skapa en regional växtkraft.

I det här sammanhanget vill jag lyfta fram att vi är djupt bekymrade över de 500 miljoner kronor som utskottet och regeringen tar tillbaka av det regionalpolitiska anslaget för att sedan i ett beställningbemyndigande pytsa ut litet här och var. Vi vet inte vart medlen går. Jag skulle vara mycket glad om Berit Andnor när hon sedan kommer upp i talarstolen kunde berätta vad man tänker göra med dessa pengar. Det är höljt i dunkel.

I dag saknar regionalpolitiken ett könsperspektiv. Vi menar att man måste komma till rätta med den sneda könsfördelningen när det gäller de regionalpolitiska stöden. Företagsstöden skall fungera som en hävstång för att åstadkomma en mindre könssegregerad arbetsmarknad. Vi menar dels att de i större utsträckning måste riktas till kvinnor, dels att de skall åtföljas av ett långsiktigt jämställdhetsprogram. En metod som skulle ha effekt på både kort och lång sikt är att kräva godkända och fungerande jämställdhetsplaner av de företag som får stöd.

Vi lyfter också fram behovet av att förstärka de resurscentrum för kvinnor som skall finnas ute i landet. Vi avsätter 2 miljoner per län till det. Vi pekar på att länsstyrelserna i dag håller på att dra ned på jämställdhetsexperterna. Det finns inte längre en heltidsanställd jämställdhetsexpert vid varje länsstyrelse. Nu handlar det om deltider eller om att

**Fel! Okänt
växelargument.**

fler länsstyrelser delar på en expert, trots att kvinnors andel av de regionalpolitiska medlen fortfarande är liten. Det gäller t.ex. det regionala företagsstödet.

Vi avsätter 10 miljoner för att säkra verksamheten vid det nationella resurscentrumet för kvinnor. Fortfarande finns det inga öronmärkta anslag till den verksamheten, trots att regeringen i sin budgetproposition 1996/97 lovat att ta ställning till NRC:s fortsatta verksamhet. Nu drivs verksamheten vidare under ytterligare en period. Vad som händer sedan vet man inte. Vi menar att det är ett kortsiktigt tänkande. NRC måste garanteras en långsiktighet.

Utskottet menar att det finns anledning att återkomma när det gäller strukturfondernas mål och geografiska målområden. Vi delar den uppfattningen. Vi förutsätter att den återkommer till det i sin särproposition. Vi menar att det också måste gälla hela stödområdesindelningen. I dag står vissa kommuner, som enligt alla kriterier borde tillhöra ett stödområde, helt oberättigat utanför stödområden. Kristdemokraterna har i en motion lyft fram Norsjö som exempel, och det finns fler. Det kräver en översyn.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 4, som handlar om mål och en allmän inriktning för regionalpolitiken.

Anf. 147 BARBRO JOHANSSON (mp):

Herr talman! Under de senaste åren har Sverige i flera avseenden blivit mer ojämlikt. Regionalpolitiskt har många skillnader förstärkts. Arbetslösheten har slagit avsevärt hårdare mot vissa regioner än mot andra. Skillnaden i arbetslöshetsnivå mellan norra delen av Sverige och längre söderut är minst lika stor som när regionalpolitiken en gång infördes.

Arbetslösheten i Norrbotten är fortfarande dubbelt så stor som i Stockholm, liksom den var för ett år sedan. Klyftorna och de regionala skillnaderna ökar. Enligt AMS senaste novemberprognos ökar sysselsättningen i storstäderna medan den minskar i Norrbotten.

Glesbygdsverkets nya *Förnyelsens landskap* innehåller några övergripande mål som man tycker bör gälla, nämligen att skapa en långsiktigt uthållig ekonomisk, social och kulturell utveckling samt rättvisa och likvärdiga levnadsvillkor för medborgarna i hela riket.

Miljöpartiet, liksom alla andra partier här i kammaren, väntar nu på den aviserade särpropositionen om regionalpolitik som skall komma till våren.

Herr talman! Regionalpolitik är ett viktigt ämne för hela mänskligheten. Över hela vårt jordklot pågår en snabb koncentration av människor till enorma "megastäder". Människor flyr landsbygden för att få jobb i städerna. Calcutta, Mexico City och de nya kinesiska och sydamerikanska jättestäderna växer lavinartat. De är miljömässiga och sociala krutdurkar.

Därför är det också viktigt att inte bara tala om en levande landsbygd, utan också om "den gröna staden" när det gäller regionalpolitiken. Miljöpartiet vill se stad och land som kommunicerande kärn. Staden kan inte ensam bli bärkraftig. Landsbygden måste leverera bioenergi, mat och kanske även rekreation till storstaden. Men flödet av resurser in till staden måste också resultera i ett flöde tillbaka till landsbygden. Annars fungerar inte kretsloppet.

De flesta människor i Sverige lever i dag i städer. Mer än hälften av Sveriges befolkning bor i dag i de tre storstadsregionerna. Stadsmiljön är därför en viktig del att diskutera. Staden kan ha god kollektivtrafik, stort kulturutbud, många utbildningar, många yrken och arbetstillfällen. Effektiv uppvärmning kan ordnas genom fjärrvärmenät och kraftvärme som med förnybart bränsle och spillvärme ger både värme och el.

Städer leder ofta till ökade problem med hälsa, miljö och buller. Glesbygdens sociala nät finns inte. Anonymiteten blir stor, trängsel ger stressproblem och kontakten med naturen är dålig.

Det bör vara lätt att sluta kretslopp med sopor i städerna. Befolkningstätheten gör att återvinningsstationer kan placeras tätt. Korta avstånd och stora volymer gör det även möjligt att samla in många olika fraktioner och därmed minska sopberget. Det komposterbara avfallet kan enkelt samlas in och rötas till biogas som sedan kan användas för t.ex. uppvärmning eller drift av kollektivtrafik och därmed så småningom fasa ut de fossila bränslena.

Kollektivtrafiken bör förbättras kraftigt. Ökad närhet måste vara en ledstjärna i stadsplaneringen. Man bör skydda och bevara nuvarande grönområden och planera för nya i framtiden.

Taxor och avgifter bör ändras så att de stimulerar resurssnål användning. Materialkretslopp och närsaltarnas kretslopp bör också slutas.

Herr talman! Inom EU, varifrån vi nu får våra medel, är det stora regionala skillnader. Tyskland håller på att lämna industrisamhället, medan andra områden, t.ex. Grekland och Portugal, är kvar i bondesamhället. Detsamma gäller de östländer som nu söker inträde i EU. Relativt fattiga länder som Grekland, Irland och Portugal har en BNP som ligger under 75 % av genomsnittet inom EU. Dessa länder har fått stora stödsummor från EU under 1990-talet. Irland är av den anledningen ett starkt EU-positivt land. Stöd utgår även till de franska kolonierna i Stilla havet.

EU:s budget omfattar ca 700 miljarder svenska kronor – en enorm summa. Ungefär hälften går till jordbruksstöd. Fusket med jordbruksbidragen inom EU beräknas ligga på 30 miljarder per år. Tobaksodlarna i Sydeuropa får 9 miljarder kronor per år i stöd, medan 0,1 miljard per år satsas på cancerförebyggande åtgärder.

En tredjedel av EU:s budget går till olika strukturstöd. Det gäller regionalpolitik och arbetsmarknadsstöd. Sverige betalade 1996 ca 13 miljarder kronor netto till EU. Under åren 1995–1999 tar Sverige emot 11,9 miljarder i stöd från strukturfonderna. Ett villkor är dock att stat och kommuner skjuter till ungefär lika mycket. Men det finns många kommuner, bl.a. i Norrlands inland, som tvekar att ta emot målstödet. De har ofta inte råd att skjuta till sin andel. Den s.k. additionaliteten innebär nämligen att mottagande kommun eller region själv bidrar med 50 eller 70 %.

Herr talman! Det är ofta de mest produktiva och exportinriktade delarna av landet som är i behov av en aktiv och stark regionalpolitik. En viktig orsak är att de enorma vinster, som flera har talat om här innan, som skapas exempelvis i Norrlands inland sällan återinvesteras inom regionen, utan i stället förs ut till statskassan och till huvudkontor i andra delar av landet. 20 % av vattenkraften produceras t.ex. i Jämtland.

Glesbygden betraktas ofta som improduktiv och som en kostsam börda för det tätbefolkade delarna av landet. Detta stämmer inte. Miljöpartiet de gröna anser att landsbygd och glesbygd är en betydelsefull

resurs, bl.a. i utvecklingen mot ett långsiktigt hållbart samhälle enligt Agenda 21.

Herr talman! Den regionalisering som nu pågår, med stark koncentration till vissa områden, kan öka klyftorna ytterligare på grund av att andra områden är svagare och saknar egen kraft och dynamik för att åstadkomma en egen slagkraftig region gentemot Europa.

Den enskilt mest lyckade regionalpolitiska satsningen under det senaste decenniet har varit uppbyggnaden av de regionala högskolorna runt om i landet. Andelen yrkesverksamma med eftergymnasial utbildning är uppmot 35 % i det expansiva Stockholm–Uppsala-området, medan det t.ex. i Jämtland och Västernorrland är under 25 %. Högskolorna fungerar mer och mer som motorer för utvecklingen, och ungdomarna kan nu få utbildning nära sin hemort.

Sverige har tidigare haft mindre regionala klyftor än t.ex. länder i Sydeuropa genom sin generösa socialpolitik med bl.a. a-kassa och förtidspensionering. Men den införda skatteutjämningen har nu slagit hårdare mot norra Sverige.

Herr talman! Jag vill avsluta med att säga att jag är glad att utskottet ställer sig positivt till Miljöpartiets motion om att öronmärka medel i regleringsbrevet till länsstyrelserna så att de regionala resurscentrumen för kvinnor får ekonomiska förutsättningar att kvarstå.

Anf. 148 DAN ERICSSON (kd):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 5 och reservation 6.

Regionalpolitiska frågor har dessvärre kommit alltmer i skymundan i den politiska debatten, – detta trots en kraftig omvälvning under senare år, då flyttlassen gått allt tätare från glesbygdsområden till storstäderna. Avsaknaden av regionalpolitiska hänsynstaganden har varit tydlig när den socialdemokratiska regeringen tillsammans med Centerpartiet genomfört en hårdhänt besparingspolitik. Ronny Svensson, forskaren i regionalpolitik, har beskrivit det som att man nu raserar den regionalpolitik som har byggts upp under lång tid.

Den statliga servicen försämras snabbt och koncentreras till länens eler, i ännu värre fall, till regionernas huvudorter. Det gäller exempelvis polisverksamheten, försäkringskassan och de nu aktuella länsskattemyndigheterna. Tingsrätterna har tidigare varit aktualiserade. Deras fortsatta verksamhet är ännu inte avgjord. De mindre lasaretten hotas, liksom vissa andra sjukvårdsspecialiteter i mindre kommuner. Den viktiga detaljhandeln krymper kraftigt i mindre och mellanstora tätorter i hela landet.

Detta visar tydligt, som flera av de tidigare talarna har varit inne på, att regionalpolitik inte bara får handla om det som kallas den lilla regionalpolitiken. Man måste i högsta grad ha en helhetssyn så att det som kallas den stora regionalpolitiken har rätt inriktning. Det går nämligen inte att justera en felaktig syn på regionala frågor med diverse regionalpolitiska stöd. Det är helheten i politiken som är avgörande för om devisen ”Hela Sverige skall leva” skall bli verklighet.

Regeringen aviserar nu att den skall presentera en regionalpolitisk proposition under 1998. Detta kommer att ske utan att en parlamentarisk utredning har genomlyst frågan. Som flera talare har varit inne på här

tidigare gör regeringen detta trots att riksdagen markerat lämpligheten av en sådan parlamentarisk utredning.

I förra årets betänkande stod det: "Sammanfattningsvis anser utskottet det vara naturligt med en översyn för det fall att stora förändringar av den nationella regionalpolitiken är påkallade. Det kan likaledes vara lämpligt att en sådan genomförs inom ramen för en parlamentarisk utredning." Nu får vi se vad regeringen i bästa fall kommer att presentera för riksdagen nästa år. Jag har väl inte samma förhoppning som Patrik Norinder att Berit Andnor, som är utskottsmajoritetens representant, kommer att avslöja alltför mycket av innehållet i den propositionen. Men om så är möjligt tycker jag att det vore intressant och roligt, och det kan då fördjupa debatten här i dag.

Vi kristdemokrater har avvisat de besparingar som regeringen och Centerpartiet nu genomför på regionalpolitiken. Det märkliga agerandet att rycka från länsstyrelserna redan anslagna medel till förmån för någon annan satsning som vi ännu inte vet vad den innebär är ett närmast desperat försök att dölja det faktum att dessa partier faktiskt genomför en neddragning av det regionalpolitiska anslaget. Det är verkligheten.

Kjell Ericsson sade tidigare i debatten från Centerpartiets sida att staten har gått i täten för att flytta jobb från glesbygden. Vem är det då som har gått i denna tät? Jo, det är faktiskt Kjell Ericsson och hans partikamrater tillsammans med regeringen.

Vi hade en jordbrukspolitisk debatt här i går. Då försökte man från Centerpartiets sida föra en dubbel bokföring. Nu gör man det även i fråga om regionalpolitiken. Ni i Centerpartiet måste bestämma er för att stå för de beslut som ni fattar. Sedan får ni acceptera att vi kritiserar detta mycket hårt när det leder till oönskade effekter. Det har lett till oönskade effekter på det jordbrukspolitiska området, och helt uppenbart har det lett till oönskade effekter när det gäller regionalpolitiken. Det är ju ingen satsning som ni planerar att göra. Ni drar ju in anslaget. Ni minskar anslaget. Det är ju verkligheten. Försök inte framställa det på ett annat sätt.

Herr talman! Den statliga sektorspolitiken måste ta regionalpolitiska hänsyn. Det övergripande ansvaret för detta är samordning och helhetssyn över sektorsgränserna. Det bör finnas med i de statliga instruktionerna till de olika sektorernas verksamheter att man skall ha en helhetssyn där de regionala faktorerna vägs in i beslutsfattandet. I statliga verk, myndigheter och bolag där staten har ägarinflytande skall dess representanter i beslutsfattandet väga in regionalpolitiska effekter. För att underlätta detta beslutsfattande bör regionalpolitiska konsekvensanalyser upprättas innan beslut fattas som påtagligt kan komma att förändra förutsättningarna i områden som är beroende av en aktiv regionalpolitik.

Herr talman! Ett aktuellt exempel är domstolsväsendet, där man nu diskuterar att ta bort de mindre tingsrätterna. Om detta skulle bli verklighet innebär det att man försämrar rättssäkerheten och sysselsättningen samt servicen i just de områden som bör ha regionalpolitisk stöttning. Detta är ett exempel på ärenden där man bör genomföra en regionalpolitisk konsekvensanalys innan man går till beslut.

Sverige måste i egenskap av medlem i EU påverka utformningen av de regionalpolitiska stöden. De skall fylla samma funktion bland EU-länderna som vi menar är avsikten för regionalpolitiska stöd inom Sverige, nämligen att ge alla människor oavsett var de bor tillgång till arbete,

Prot. 1997/98:49
17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

service och en god miljö. Sveriges inriktning vid medlemskapsförhandlingarna var att skapa goda möjligheter för återflödet från strukturfonderna och på så sätt förstärka de nationella satsningarna. Vi kristdemokrater menar att regionalpolitiken är en ytterst angelägen uppgift. Vi anser därför att Sverige bör utnyttja de regionalpolitiska stöd från EU som kan komma i fråga så långt som möjligt. Det är därför beklagligt att de medel som finns till förfogande inte används fullt ut. För detta bär regeringen det yttersta ansvaret, även om också jag inser att det inte är så enkelt att genomföra detta i praktiken. Kritiken är därför inte alltför hård mot regeringen, men ansvaret ligger ytterst där.

Trots att antalet jordbruk dramatiskt har minskat under de senaste decennierna utgör just jord- och skogsbruken en betydande del av småföretagen i glesbygd och på landsbygd. Villkoren för dessa näringar får alltså stor betydelse för den regionala utvecklingen. Det diskuterade vi här i kammaren i går. Ur regionalpolitisk synvinkel utgör också en livskraftig fiskenäring en viktig förutsättning för en levande skärgård. Jag anser också att Sverige bör verka för en vidgning av skärgårdsbegreppet inom EU så att strukturfondsprogrammet för perioden 2000–2006 kan omfatta hela skärgården. På denna punkt har vi en motion och en reservation. Det finns också en centermotion i detta ärende som vi följer upp.

En grundläggande förutsättning för ett Sverige i regional balans är väl utbyggda och fungerande kommunikationer. Näringslivet, tillgången till arbete och service kräver en god infrastruktur. Under flera decennier var investeringarna i väg- och järnvägsnäten eftersatta. Under den förra mandatperioden vände den dåvarande fyrklöverregeringen utvecklingen, och investeringarna tredubblades. Den upprustningen måste fortsätta och inte avstanna. Ett effektivt transportsystem är nödvändigt för att göra näringslivet i hela Sverige konkurrenskraftigt, och då menar jag givetvis också Norrland.

När regeringen hastigt drog ned på anslaget till kommunala flygplatser i skogslänen drabbade det just sådana regioner som är beroende av en aktiv regionalpolitik. Det är angeläget att man snarast höjer dessa anslag och också i denna fråga har långsiktigt hållbara spelregler.

Utifrån subsidiaritetsprincipen anser vi kristdemokrater att det är önskvärt att kommunerna får ett ökat ansvar och inflytande över det regionalpolitiska stödet. Detta måste självklart ske i samarbete med länsstyrelserna och Glesbygdsmyndigheten, som har det övergripande ansvaret för samordningen av insatserna för glesbygdens utveckling. En viktig förutsättning är att kommuner och regioner har väl utvecklade landsbygdsprogram utformade nedifrån och upp. I detta sammanhang vill vi från Kristdemokraternas sida gärna lyfta fram byalagen och byutvecklingsgrupperna, som redan aktivt arbetar med att formulera mål och program för sin bygd på olika platser runt om i Sverige.

Anf. 149 KJELL ERICSSON (c) replik:

Herr talman! Dan Ericsson påstår en rad saker här som saknar grund. Om vi först tar förändringen av statliga verksamheter – åklagare, kronofogdar, tingsrätter – så har Centern, oavsett vilka verksamheter det har handlat om, sagt nej till dem. Vi har aldrig medverkat till något sådant. Vi krävde ett moratorium i ett tidigt skede och sade att det måste bli ett slut på detta. Men så har icke skett. Vi har tagit majoritet för den delen. Vi

har sagt nej till detta och gör det fortfarande. Vi anser att detta är oerhört viktiga arbetstillfällen som finns runt om i Sverige.

I utredningen REKO-STAT som gjordes av Lars-Erik Eriksson kan vi se att stora delar av de arbetstillfällen som har försvunnit från statliga verksamheter har skett i glesbygden. Detta har Centern sagt nej till. Vi har aldrig medverkat i detta.

Det har nämnts många andra saker som att vi skulle ha raserat. Men vi har i stället medverkat till att bygga upp olika saker i en svår ekonomisk situation. Men t.ex. när det gäller medel till de små och medelstora högskolorna har vi varit förkämpar. Vi skall få ut mer resurser till olika saker. Detsamma gäller i fråga om kommunikationer, grusvägar osv.

Beträffande de 500 miljonerna vet också Dan Ericsson att jag i arbetsmarknadsutskottet sade att det inte får innebära att beslutsramarna för länsstyrelserna förändras. Det kommer de inte heller att göra. De kommer att få sina pengar. Detta innebär att man tar 500 miljoner kronor från Riksgälden och brukar till ytterligare en verksamhet inom regionalpolitiken. Man kan alltså bruka pengarna ytterligare och inte minska dem. Länsstyrelsen skall ha sina anslag även i fortsättningen, fast konstruktionen blir annorlunda. Detta är alltså bakgrunden.

Jag tycker att Dan Ericsson påstår en mängd saker som är ogrundade.

Anf. 150 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag kanske har missuppfattat hela det parlamentariska läget och hur det har varit under de senaste åren. Jag måste vara rätt ensam om det. Det är faktiskt Centern som har stött den socialdemokratiska regeringen när det gäller budgetpolitiken och regionalpolitiken. Ni har stött regeringen när den nu skär ned på det regionalpolitiska anslaget. Ni har röstat för detta för bara några veckor sedan. Hur kan Kjell Ericsson stå och förneka detta?

Det är ju faktum. Vi kan gå tillbaka till protokollen, vi kan se det i propositionerna, vi kan se det i utskottsbetänkanden. Vi kan inte ha dubbel bokföring. Stå för detta! Säg att det var ett misstag och att ni har ångrat er. Det är helt okej. Vi har alla våra fel och brister. Men för inte dubbel bokföring. Det gjorde ni i går när det gällde jordbrukspolitiken. Det höll inte. Det kommer inte att hålla när det gäller regionalpolitiken heller.

Erkänn att ni har gjort ett fel. Säg att ni skall bättra er.

Vad gäller de 500 miljonerna är det precis som i debatten i går i jordbruksutskottet inför finansutskottets behandling. Där reserverade sig Centerpartiet, för att sedan inte följa upp det i finansutskottet utan i stället stötta regeringen. Det var ungefär på motsvarande sätt här. I arbetsmarknadsutskottet gör man en reservation, i ett yttranden till finansutskottet, som sedan inte följs upp i någon högre grad utan man backar upp regeringens politik. Det håller inte, fru talman. Sluta med den dubbla bokföringen.

Anf. 151 KJELL ERICSSON (c) replik:

Fru talman! Det låter på Dan Ericsson som om Centern skulle ha ingått i någon regering. Så har inte varit fallet. Vi har medverkat till olika saker, dock inte till alla, och definitivt inte till statliga verksamheter och

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

**Fel! Okänt
växelargument.**

regionalisering. Vi har tvärtom varit förespråkare för att så inte skulle ske.

När det gäller att få medel till olika delar av landsbygden har vi också varit förespråkare. Det har vi varit nu, det har vi varit tidigare och det kommer vi att vara i framtiden. I den borgerliga regeringen slogs vi mycket hårt för att få fram medel till olika saker på landsbygden. Det kommer vi att göra i fortsättningen också.

När det gäller de 500 miljonerna följde finansutskottet upp det ytt-
rande som jag hade i arbetsmarknadsutskottet. Så i det fallet blev det
också bifall.

Anf. 152 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! I den förra regeringen drev Centern regionalpolitiken väldigt hårt. Jag bara beklagar att man inte förmått göra det även under den här regimen, utan nu backar upp ett budgetförslag som innebär att man skär bort nära 100 miljoner från regionalpolitiken. Detta kan inte vara ett plus för att vi skall få en bättre regionalpolitik. Det är ett minus för en bättre regionalpolitik. Det kommer inte Kjell Ericsson ifrån.

Jag tar ändå fasta på det positiva, nämligen att man inte tänker fortsätta att bidra till detta. Vi får se om det blir en omprövning redan under nästa år. Jag välkomnar Kjell Ericsson in i arbetet att stärka regionerna och se till att vi får stopp på den flyttlasspolitik som Centern dessvärre har bidragit till de senaste åren.

Anf. 153 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Det går att beskriva den regionala utvecklingen på två sätt. Å ena sidan ser vi att arbetslösheten sjunker i hela landet, tillväxten har tagit fart och vi har en stark utvecklingskraft i många regioner. Det är en mycket positiv och glädjande bild.

Å andra sidan ser vi att den regionala obalansen ökar. Gapet mellan olika regioner tenderar att öka, vilket flera varit inne på tidigare i dag. Vi ser att klyftan mellan stad och land har fördjupats. Vi ser också att många län har en negativ befolkningsutveckling. Skillnaden i arbetslöshetstal är också mycket stor. Det är en djupt oroande och rent av skrämmande bild.

Båda dessa bilder är lika sanna. Jag tror att vi måste försöka förstå hela den här komplexa bilden för att kunna göra något bra inom såväl den stora som den lilla regionalpolitiken. Jag tror att vi med kunskaper om hur utvecklingen verkligen ser ut ökar våra möjligheter att ta fasta på de positiva utvecklingstrenderna och förstärka dem. Därigenom tror jag vi kan komma åt de mörkare tendenser som finns i utvecklingen.

Vi ser att värdet på vår samlade produktion har ökat med 6 % om man jämför det senaste året med det sista året som vi hade en borgerlig regering. Att tillväxten har tagit fart är något mycket positivt. Sverige åsamkades mycket skada under de borgerliga åren. Vi hade en negativ tillväxt som skadade framför allt de mest utsatta delarna av vårt land. Vi hade då den situationen – det bör påpekas även om det har sagts tidigare från denna talarstol – att det var under de åren som statsskulden fördubblades, arbetslösheten tredubblades och budgetunderskottet långt mer än fördubblades. Detta slog hårt mot de regioner som hade det särskilt tufft.

I dag diskuterar vi ett av statsbudgetens minsta anslag, nämligen den s.k. lilla regionalpolitiken. Regeringens och utskottsmajoritetens slutsats av den beskrivning av den regionala obalansen som jag gjorde inledningsvis är att behovet av regionalpolitiska insatser är fortsatt stort.

De åtgärder som finns inom detta område och som syftar till att underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden har bidragit till ökad sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Samtidigt är det viktigt att säga att vi hela tiden måste eftersträva att effektivisera de stöd vi har. Det finns förslag. Det är det vi diskuterar i dag. Regeringen återkommer också till detta i den aviserade regionalpolitiska propositionen.

Det säger sig självt att ett så här litet anslag egentligen bara kan hjälpa till på marginalen. Det är viktigt. Det tycker jag. Men det räcker ju inte med regionalpolitiska stöd. Det måste också finnas ett regionalpolitiskt perspektiv inom de övriga politikområdena.

Till skillnad från två partier här i dag, Moderaterna och Folkpartiet, vill vi socialdemokrater inte montera ned de regionalpolitiska stöden. Vi vill inte bara bevara dem, utan vi vill också utveckla dem och effektivisera dem efter de ändrade behov och förutsättningar som vi kan se nu och också förvänta oss framöver.

Det övergripande målet för regionalpolitiken är att skapa uthållig tillväxt, rättvisa och valfrihet. Som jag sade är dessa 3,6 miljarder viktiga, men avgörande för människors och regioners möjligheter att utvecklas är ändå det vi kallar den stora regionalpolitiken, alltså den samlade sektorspolitiken.

Utskottets majoritet delar den uppfattning som kommit fram i flera motioner och som också står att finna i propositionen, nämligen att det finns behov av en förbättrad helhetssyn och behov av att vi får ett regionalpolitiskt perspektiv som genomsyrar politiken inom de olika sektorsområdena.

Det räcker inte med regionalpolitiska stöd till investeringar och utveckling för att de berörda företagen skall bli livskraftiga. Det är också viktigt hur samhället runt omkring fungerar. Flera har i dag tagit upp vikten av att kommunikationerna fungerar, dvs. vägar, telekommunikationer, flyget och posten och allt som är viktigt för att samhället skall fungera. Hur infrastrukturen ser ut är viktigt, men det är också de allmänna villkoren för hur företagandet ser ut. Låga räntor och stabil offentlig ekonomi är helt avgörande för företagens livsförmåga.

Jag tycker att vikten av helhetssyn inte nog kan betonas. I budgetpropositionen poängteras att det är en mycket viktig uppgift för regeringen och olika myndigheter att se till att de regionalpolitiska aspekterna beaktas inom de olika utgiftsområdena.

Från utskottets sida poängterar vi i betänkandet att vi anser att den regionalpolitiska propositionen, som kommer i början av nästa år, mycket närmare bör redovisa hur vi skall få ett effektivt arbete inom detta område.

Vi poängterar också i betänkandet på nytt frågorna som rör lokaliseringen av statlig verksamhet som är av större vikt eller av principiellt intresse. Vi säger att detta bör underställas riksdagen. Vi anser också att detta är något som bör tas upp särskilt i den regionalpolitiska propositionen.

Som flera har varit inne på är det bara att konstatera att EG:s strukturfonder spelar en allt större roll för regionalpolitiken. Just nu pågår förhandlingar om hur det nya strukturfondsprogrammet skall utformas för nästa planperiod. Enligt kommissionen skall åtgärderna koncentreras när det gäller både innehållet och geografin. Regeringen stöder denna inriktning men understryker också att åtgärderna skall effektiviseras och förenklas. Vi vill också att det nationella inflytandet skall stärkas.

Det finns krav i flera motioner inom detta område. Vi kan konstatera att regeringens förhandlingsupplägg har ett starkt stöd i utskottet. På en punkt gör vi en markering i förhållande till regeringens förhandlingsposition. Det gäller det framtida mål 1, där det nuvarande mål 6 skall ingå. Den utvidgning som regeringen har föreslagit med att det skall inkludera kustområdena motsätter vi oss inte, men vi säger att en förutsättning för detta är att samma principer för fördelning av strukturfondsmedel som nu tillämpas och att det också sker en differentiering mellan kust och inland. Det skall vara en sådan utformning att inlandet prioriteras.

Det är också så att den byråkrati och de regler som finns i hela detta område är onödigt krångliga. Vi säger på nytt att vi måste begränsa det här, att det måste bli en förenkling när det gäller regelsystemet.

Riksdagens revisorer har precis avslutat en sådan översyn, och vi kommer att behandla den rapporten i samband med att vi tar upp den regionalpolitiska propositionen. Vi har därför anledning att återkomma till detta. Ni vet också att här pågår ett mycket ambitiöst arbete, där det har skett en del under det senaste året.

Fru talman! Jag vill slutligen bara sammanfatta det jag har sagt med att säga att de ökade regionala obalanserna oroar utskottet. Vi kan också konstatera att de långsiktiga strukturella problemen i de regionalpolitiskt prioriterade områdena kvarstår. Det är långa avstånd, gles bebyggelse, låga befolkningstal och sned befolkningsstruktur, som nu förstärks i samband med den pågående utflyttningen.

Det framgångsrika arbete som vi har genomfört med att sanera landets ekonomi, den ökade tillväxten och den ökade sysselsättningen är av avgörande betydelse för våra förutsättningar att bedriva ett effektivt arbete för en regionalt balanserad utveckling. Enligt min uppfattning har vi inte råd att inte ta till vara de utvecklingsmöjligheter som finns i hela landet. Regionalpolitiken, som vi diskuterar just nu, är viktig och är ett kompletterande instrument för att nå regional balans, men det viktigaste är naturligtvis den samlade sektorspolitikens utformning.

Jag förutsätter att regeringen i den kommande regionalpolitiska propositionen kommer att redovisa ytterligare insatser, som syftar just till att skapa tillväxt, rättvisa och valfrihet, så att den regionala obalansen kan motverkas.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 2 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 154 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! När jag lyssnade på debatten innan Berit Andnor gick upp tyckte jag att det var en stor samstämmighet. Det var nästan samma tema i alla anföranden: den regionala obalansen har ökat, och vi har haft en dålig utveckling i glesbygdsregionerna. När man sedan lyssnar på Berit Andnor verkar det som om hon har en helt annan verklighetsuppfattning.

Här är det positiva utvecklingstendenser, och tillväxten har tagit fart. All eventuell skada förorsakades under de borgerliga åren. På något sätt verkar det som om den socialdemokratiska tideräkningen började år 1991, och dessförinnan fanns ingenting. Allt jäkelskap som har funnits började uppträda under den perioden. Så är det naturligtvis inte.

Vi måste vara realister, Berit Andnor. Den regionalpolitik som har förts under den senaste perioden har inte varit till gagn. Gå inte med skyggglappar, utan inse att den inte har varit lyckosam! Låt oss i stället försöka hitta bättre modeller för att glesbygden skall kunna utvecklas!

Det mantra som alla socialdemokrater nu upprepar i varje anförande, dvs. "det var under borgerligheten", tror ni väl själva på snart också.

Det som förvånar mig är att det i Berit Andnors anförande saknas någonting om företagsamhet. Inser inte Berit Andnor att det är företagsamheten som är grunden för regional utveckling?

Jag saknar också svaret på den fråga som både Ingrid Burman och jag ställde: Vad ämnar regeringen göra med de 500 miljonerna?

Anf. 155 BERIT ANDNOR (s) replik:

Fru talman! Patrik Norinder säger att jag verkar ha en helt annan verklighetsuppfattning. Det är skrämmande. Patrik Norinder verkar lyssna väldigt dåligt. Jag har beskrivit och uttalat min djupa oro för de ökade regionala obalanserna. Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi tar detta på mycket stort allvar.

Däremot hör jag någonting annat hos Patrik Norinder, och det är den sedvanliga viljan från borgerligt håll att helst glömma bort de tre åren från 1991 till 1994, när man regerade i detta land och orsakade mycket av den svåra ekonomiska kris som vi hamnade i, som vi nu har tagit oss ur och där vi har lyckats sanera ekonomin.

Vad är det som är det moderata alternativet i detta betänkande? Jo, det är att skära ned inom ett litet anslag på 3,6 miljarder. Där vill moderaterna plocka bort 1 miljard på tre års sikt. Det är vad det handlar om. Det är en gigantisk nedskärning som det är fråga om.

Patrik Norinder säger att jag inte pratade om företag. Jo, det gjorde jag visst. Patrik Norinder vet mycket väl att en av de absolut viktigaste förutsättningarna för företagens möjligheter att utvecklas och leva vidare är att vi har en stabil offentlig ekonomi, att vi har låga räntor och att vi har ett fint investeringsklimat. Det har vi nu. Det hade vi inte på den tid då Patrik Norinders parti regerade i det här landet.

Anf. 156 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! Skall vi inte försöka släppa debatten om de tre åren nu?

Det vore bra om den oro för obalansen som Berit Andnor nu ger uttryck för utmynnade i något konstruktivt. Berit Andnor säger att det eventuellt skall komma någonting i särpropositionen i vår. Allting skall tydligen komma i särpropositionen, och man skjuter upp alla förslag till den. Hon säger att de stöd som nu finns inte räcker utan att man kommer att gå vidare med stödverksamheten.

Det är inte bidrag som företagarna vill ha. Berit Andnor tycks inte förstå av vilka skäl företagare utvecklar sina företag eller människor över huvud taget blir företagare. Det är det socialdemokraterna har motverkat

*Fel! Okänt
växelargument.*

under hela perioden. Vi får inga företagare. Man lägger börd på börd på företagen. Man höjer skatterna. Man ändrar så att det blir krångligare att vara företagare. Har vi ingen företagsamhet får vi en utflyttning från glesbygden.

I det pressmeddelande som kom från AMS nyligen, under rubriken Jobben finns i småföretag, skriver man: ”— de regionala skillnaderna ökar i de flesta scenarierna. Enbart vid en utveckling med en stor efterfrågan på arbetskraft ökar sysselsättningen över hela landet.”

För att det skall bli arbetstagare måste det finnas företag. Ni har misslyckats med företagspolitiken, och det är det som gör att vi får de regionala obalanserna. Förbättra det i stället för att sprida pengar i bidrag och stöd! Det är inte det företagen vill ha, Berit Andnor.

Anf. 157 BERIT ANDNOR (s) replik:

Fru talman! Jag förstår så väl att Patrik Norinder vill släppa debatten när det gäller de tre borgerliga regeringsåren. Det är en förfärande historia, så jag förstår det mycket väl.

Låt oss vara litet konstruktiva, Patrik Norinder. Vilket är det moderata alternativet? Vad är det ni vill? Ni uttrycker allmänt trevliga saker om att det skall vara en politik för företagande och arbete och att man skall främja företagens utveckling. Hur gör ni det?

Inom detta område är det bara att konstatera att ni vill skära ned när det gäller de regionalpolitiska stödåtgärderna.

Är det inte låga räntor, stabil offentlig ekonomi, god infrastruktur och god utbildning som är viktigt för företagens positiva utveckling? Är det inte sådana saker som är viktiga, Patrik Norinder? Det är sådant som vi socialdemokrater har lyckats uppnå under de år vi har regerat.

Företag som är lokaliserade till Norrlands inland har längre avstånd till sina marknader. Det är en gles bebyggelse. Vi har en sned befolkningsstruktur, och vi har andra saker som gör att dessa företag behöver ett regionalpolitiskt stöd.

De företagare jag har träffat i den verklighet som jag lever i ger inte uttryck för det som Patrik Norinder säger. Det är en förutsättning för många företags överlevnad att de t.ex. har möjlighet att få ett transportstöd. Miljön är icke densamma i Norrlands inland som den är mitt inne i Stockholms city. Det ser olika ut i vårt land.

De regionalpolitiska stöden är oerhört små till sin omfattning. Det är 3,6 miljarder. Ni moderater vill skära bort dem. Ni har inget alternativ. Alternativet för Norrlands inland, om ni moderater fick bestämma, är en fortsatt negativ utveckling. Så är det.

Anf. 158 SIGGE GODIN (fp) replik:

Fru talman! Berit Andnor säger att arbetslösheten sjunker. Men det allvarliga är ju att sysselsättningen inte ökade under perioden 1994–1997. Det är där vi har det stora problemet. Vad gör ni åt det? Det går inte bara att med dubbel bokföring plocka bort människor från statistiken. De måste få ett arbete. De måste ha ett arbete även om de bor i vår glesbygd.

Berit Andnor säger att det är viktigt att de allmänna villkoren är goda. Hon talar om låga räntor. Jag delar den uppfattningen och tycker att det är alldeles utmärkt. Men Berit Andnor säger ingenting om lägre skatter,

lägre arbetsgivaravgifter, borttagande av dubbelbeskattning, riskkapital osv.

Berit Andnor kritiserar Folkpartiet för att vi vill dra bort pengar. Låt mig berätta att det handlar om sänkningar av skatter och arbetsgivaravgifter med 29 miljarder kronor. Folkpartiet tror att det kan vara ett alternativ. Vilket alternativ skall vi nu välja?

Ni säger att man inte skall ha orealistiska förväntningar på de relativt små anslagen. Jag tog upp det i mitt inledningsanförande. Jag trodde att ni hade förstått vad Folkpartiet menar när ni skriver så. Eller är det så att majoriteten inte står bakom sin egen skrivning? Ni har orealistiska förväntningar på vad de 3 miljarderna kan leda till.

Vi måste göra något annat. Folkpartiet har ett annat förslag. Låt oss diskutera det, Berit Andnor, och säg inte att vi inte har något förslag eller att vi ställer till det.

Hur blir det med de statliga verkens och myndigheternas service? Berit Andnor vet som jämte mycket väl hur det ser ut där uppe. Vad kommer regeringen att göra åt det? Finns det något reellt förslag i den proposition som kommer?

Anf. 159 BERIT ANDNOR (s) replik:

Fru talman! Sigge Godin och jag har debatterat regionalpolitik förut, men jag har aldrig mött honom i en debatt där han har stått för ett förslag som har inneburit en så kraftig nedskärning av de regionalpolitiska åtgärderna som detta gör.

Vi hade en debatt här i förmiddags som gällde de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och a-kassan. Inte någon gång tidigare har Folkpartiet föreslagit så kraftiga nedskärningar som man gjorde i den debatten.

Sigge Godin har vid upprepade tillfällen sagt sig vara en härförare för Norrlands inland och de särskilt utsatta områdena där. Jag måste säga att jag är djupt bekymrad över den förändrade inställning som jag nu möter även hos Sigge Godin när det gäller Norrlands inland och våra möjligheter att utvecklas även i framtiden. Jag är allvarligt bekymrad.

Jag trodde, Sigge Godin, att även Folkpartiet skulle kunna ställa upp på att se till att vi också i framtiden kan leva och bo överallt i detta land.

Att föreslå en minskning med 1 miljard är t.o.m. att gå längre än vad moderaterna gör i sina förslag. Det var likadant i förmiddags när det gällde arbetsmarknadspolitiken.

Också Sigge Godin vet hur beroende vi är av att arbetsmarknadspolitiken och regionalpolitiken – även om det är ett litet anslag – fungerar i Norrlands inland. Hur skall vi få stopp på utflyttningarna om vi genomför en politik som den som Folkpartiet står för?

Vad är det för mobiliseringspolitik Sigge Godin pratar om? Vad är det han skall mobilisera? Hur ser det ut? Det räcker inte att bara prata om mobilisering; det måste också finnas möjligheter för en sådan utveckling.

Anf. 160 SIGGE GODIN (fp) replik:

Fru talman! Jag trodde att Berit Andnor och jag hade närmat oss varandra. Hon talar om tillväxt och rättvisa.

Hur vill ni öka tillväxten i de regioner som vi talar om? Vad är det för regionalpolitik ni vill ha?

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Ni vågar inte satsa på en parlamentarisk utredning i frågan, där alla partier får hjälpas åt och där vi kan väga de olika momenten mot varandra.

Vi lever i en ny tid nu, då det gäller att mobilisera företag och människor. Skall vi ha höga skatter och höga arbetsgivaravgifter? Vi kan stimulera företagen och människorna genom att sänka skatterna och arbetsgivaravgifterna.

Jag har aldrig sagt att de 29 miljarderna enbart skall sättas in i stöd-området. Det jag oroar mig för är att den regionalpolitik som ni kommer att lägga fram förslag om till våren kommer att innebära att pengarna sprids ut över stora delar av Sverige. Det är inte det som det handlar om.

Jag tycker att det är positivt när Berit Andnor säger att jag är en härförare för glesbygden och de utsatta områdena. Det gäller Folkpartiet som helhet.

Låt oss hoppas att ni kommer med en politik som vi kan diskutera. Vi kommer att hävda att ni skall sänka skatter och arbetsgivaravgifter och återgå till skattereformen, som vi var överens om. Då kommer vi också att få tillväxt och framtidstro.

Anf. 161 BERIT ANDNOR (s) replik:

Fru talman! Jag sade att Sigge Godin säger sig vara en härförare för Norrlands inland.

En av förutsättningarna för Sverige och för Norrlands inland är att vi har en tillväxt i samhället och att vi får en ökad sysselsättning och får ned arbetslösheten. Jag vill bara påminna om att det inte fanns någon tillväxt i samhället under de tre år då vi hade ett borgerligt styre. Det vill Sigge Godin tydligen helst glömma bort. Det slog extra hårt mot de delar av vårt land som är extra utsatta.

Vi har särskilda strukturella problem i Norrlands inland. Det är långa avstånd och gles bebyggelse. Vi har en sned befolkningsstruktur. Vi har en miljö som kräver särskilda insatser.

Det som är absolut viktigast är att vi har en tillväxt i samhället, att vi har en sysselsättningsökning, att vi har goda allmänna villkor för företagandet och att vi har kunnat halvera räntorna. Det är viktigt att vi nu återigen har ett investeringsvänligt klimat. Det är en helt annan situation nu, men det räcker inte. Det krävs fortfarande särskilda regionalpolitiska stödåtgärder.

Jag är öppen för att diskutera utformningen av dem, men jag är inte beredd att diskutera så kraftiga nedskärningar som ni nu föreslår, Sigge Godin. Det är första gången som jag tvingas föra en debatt med Folkpartiet där partiet står för en nedskärningspolitik som t.o.m. går längre än vad Moderata samlingspartiet föreslår för de mest utsatta regionerna.

Jag tycker att det är häpnadsväckande. Sigge Godin skall inte prata om att han är en härförare för Norrlands inland.

Anf. 162 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Berit Andnor sade att den regionala obalansen oroar utskottet. Det har den gjort under lång tid, så det hade varit möjligt att lägga fram förslag som hade kunnat förändra detta. Jag hade ingen förhoppning om att få höra vad den aviserade propositionen skall innehålla,

men eftersom den var tänkt att komma redan i höstas måste det finnas någonting i den, några tankar, något som kunde vara positivt från regional synpunkt och som kunde göra oss mindre oroad i utskottet.

Berit Andnor sade också att hon var öppen för att diskutera utformningen av åtgärderna. Men, fru talman, så är det ju inte. Dörren har ju stängts. Trots att riksdagen ville ha en parlamentarisk utredning har Berit Andnor och regeringen struntat i det. Man skall utforma sin egen politik, som vi inte har fått redovisad på någon punkt. Det Berit Andnor sade var alltså inte riktigt. Det hade varit bättre om vi som riksdagen ville hade fått gå igenom det här ordentligt, om de olika partierna kunde sätta sig och stöta och blöta bra och mindre bra förslag och sedan försöka samla sig till något bra, så att vi inte får den här regionala obalansen. Så blir det dessvärre inte.

Kan Berit Andnor peka på något i det här sammanhanget? Regeringen måste ha haft något i tankarna när man förberedde propositionen redan i höstas.

Anf. 163 BERIT ANDNOR (s) replik:

Fru talman! Inom det här området skiljer sig kd från de två andra borgerliga partierna genom att ha ytterligare pengar till sitt förfogande. Det är bara återigen att konstatera att det i och för sig är sympatiskt att det finns mer pengar men att kd har fått bli något av det goda samvetet inom borgerligheten, den som står för de goda gåvorna men som i slutändan har tänkt sig att regera ihop med två partier som står för mycket kraftiga nedskärningar inom även detta område.

Jag liksom Dan Ericsson och flera andra i utskottet hade förhoppningen att vi skulle ha fått den regionalpolitiska propositionen något tidigare och att vi också hade kunnat arbeta i en parlamentarisk utredning. Anledningen till att propositionen har blivit uppskjuten är de förhandlingar som pågår när det gäller de framtida strukturfondernas utformning. Jag har förståelse för det. Jag kan i dag konstatera att förutsättningarna för en bredare parlamentarisk utredning när det gäller regionalpolitiken kanske inte är särskilt goda. Min förhoppning är att den regionalpolitiska propositionen, som kommer i februari eller mars, skall ha en bredd och omfatta inte bara den lilla regionalpolitiken utan också den stora. Det är min förhoppning.

Anf. 164 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Om kristdemokraterna är det goda samvetet är det uppenbart att Berit Andnor nu känner dåligt samvete för att man inte har lyckats få fram den regionalpolitiska propositionen.

Hon säger att möjligheterna till en bred parlamentarisk samling har minskat. Men det kan ju bero på att det faktiskt inte har hänt någonting. Vi har begärt att få en sådan utredning, men regeringen har struntat i det. Det skapar inte direkt någon bra grund för samverkan i de här frågorna. Det här stämmer inte med det Berit Andnor nyss sade, att hon var öppen för att diskutera utformningen. Hur är det egentligen, är man öppen, eller tycker man inte att det är någon idé att höra de andra partierna? Det var litet olika besked på den punkten.

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag hoppas till sist, fru talman, att regeringen förmår lägga fram en proposition. Det vore förödande för såväl regeringens som Centerpartiets trovärdighet om denna proposition inte kom till riksdagens bord. Jag utgår från att vi får den.

Anf. 165 BERIT ANDNOR (s) replik:

Fru talman! Jag har inget dåligt samvete, Dan Ericsson. Jag har stor förståelse för att man vill vänta in den diskussion som just nu pågår. Den kommer inte att vara slutförd när propositionen kommer till riksdagen, men vi kommer då ändå att veta litet mer om hur de framtida strukturfonderna kommer att se ut. Det har så stor betydelse för den nationella regionalpolitiken, och vi måste ta mycket stor hänsyn till detta. Det är väldigt viktigt att vi ändå har väntat in Luxemburgmötet och att vi vet litet mer om hur strukturfonderna kommer att se ut framöver, under nästa planeringsperiod.

Jag liksom många andra har stora förhoppningar om att den regionalpolitiska propositionen inte bara skall omfatta den lilla regionalpolitiken utan också den stora.

Anf. 166 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Jag delar Berit Andnors uppfattning att regionalpolitik kräver samordning. Det kräver samordning med andra politiska områden och andra sektorer. Det gläder mig om Berit Andnor tror att detta kommer att skrivas in i den regionalpolitiska propositionen. Det vore bra och nödvändigt.

Jag har två konkreta frågor. Den ena gäller de 500 miljoner som utskottet ger ett bemyndigande till regeringen att ta hand om. Riktigt vad regeringen skall göra med pengarna vet vi inte. Jag kan konstatera att utskottet lämnar bemyndigandet om de 500 miljonerna men man höjer inte taket eller anslagen för regionalpolitiken. Vad innebär det? Innebär det att länsstyrelserna skall få mindre pengar? Skall de skära i sin verksamhet? Eller kommer de 500 miljonerna att dyka upp igen, och på vilket vis i så fall? Jag tycker att det är en berättigad fråga.

Min andra fråga gäller det nationella resurscentrumet, som jag vet att Berit Andnor liksom jag värnar. Det är en verksamhet som har fått leva med oklar finansiering. Trots ett löfte om att villkoren skulle klaras upp skriver utskottet i betänkandet att man inte vet hur länge eller hur men att verksamheten skall få fortsätta. Jag tycker att vi kan kräva ett svar på hur framtiden skall se ut för det nationella resurscentrumet.

Anf. 167 BERIT ANDNOR (s) replik:

Fru talman! När det gäller de 500 miljonerna fattades i första hand ett beslut i samband med tilläggsbudgeten. I det här betänkandet finns ett bemyndigande vad gäller de kommande åren. Problemet i fråga om de regionalpolitiska åtgärderna och länsstyrelsernas beslutsfattande har varit att man under flera års tid har bundit upp ganska mycket pengar, som inte har arbetat under tiden. Detta var ett problem som vi ville komma åt. Vi ville se till att få pengarna i omlopp i stället för att de samlades på hög. Vi kunde också konstatera att en del av de beslut som fattas år 1 i en länsstyrelse för ett särskilt projekt kanske inte blir desamma som man

hade tänkt sig år 3. Jag tycker att de 500 miljonerna skapar en ökad flexibilitet i hela systemet. Man skulle också kunna se över själva regelverket kring det här. Det är också något som jag tror kommer att återkomma i den regionalpolitiska propositionen.

Tanken har varit att vi skall få pengarna att arbeta i stället för att ligga på hög. Bemyndigandet i sig kommer att innebära att vi går från ett mer passivt användande av pengarna till ett mer aktivt. De skall ju användas för regionalpolitiskt prioriterade insatser. Länsstyrelsernas ramar skall inte minskas.

Jag anser, precis som Ingrid Burman säger, att såväl de regionala och lokala resurscentrumen som det nationella är oerhört viktiga och bör prioriteras. Jag förutsätter att det också kommer att framgå av den regionalpolitiska propositionen.

Anf. 168 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Vi får hoppas att Berit Andnor har rätt när det gäller det nationella resurscentrumet. Det har t.o.m. varit inskrivet i tidigare betänkanden att det här skulle åtgärdas. Det har dock rullats framåt, liksom de 500 miljoner kronorna verkar göra. Problemet med Berit Andnors resonemang om dessa miljoner är ju att det inte ligger pengar på hög hos länsstyrelserna och väntar på att användas. Det är i varje fall inte min uppfattning eller den bild jag har fått vid kontakt med länsstyrelser. Pengarna är uppbundna i långsiktiga projekt. De är intecknade. Det innebär att om de skall tas i anspråk måste i varje fall ett antal av våra länsstyrelser avbryta pågående projekt där man har samfinansiering med lokalt näringsliv, kommun eller annat. Annars får man välja att gå in och skära ned i någon annan verksamhet – om man inte använder nya, fräscha pengar till att återställa det här. Det har vi inte hört någonting om.

Visst kan man säga att vi skall se över villkoren för stöden och hitta nya, flexibla sätt. Men enligt min mening är det ytterst olämpligt att först gå in och ta pengarna när detta innebär ingrepp i planmässig verksamhet. Det vore bättre att man först tittade på villkoren för framtida nya pengar.

Anf. 169 BERIT ANDNOR (s) replik:

Fru talman! När det gäller det nationella resurscentrumet är förklaringen att den regionalpolitiska propositionen har blivit något försenad och inte kommer förrän någon gång i februari–mars. Som jag ser det är det oerhört viktigt att den här frågan behandlas i ett sammanhang så att vi får helheten när vi diskuterar det regionalpolitiska området. Men jag förutsätter att vi kommer att få en lösning som, enligt mitt sätt att se det, är positiv när det gäller det nationella resurscentrumet.

När det sedan gäller de 500 miljonerna har vi sett att situationen varierar mellan de olika länen och de olika länsstyrelserna. Tanken har inte varit att vi skall gå in och ta pengar från länsstyrelserna, utan syftet har varit att gå från passivitet till aktivitet. Vi vill använda pengarna så att de inte ligger och väntar under tre år. Dessutom händer det saker från år 1 till år 3 som man inte kan förutse. Det har gjort att man inte har gjort slut på de pengar man trodde att man skulle göra.

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Syftet har alltså inte varit att minska länsstyrelsernas ram, utan syftet har tvärtom varit att se till att få en större aktivitet och förbättrade insatser inom det regionalpolitiska området.

Anf. 170 KJELL ERICSSON (c) replik:

Fru talman! Det finns många frågor att diskutera inom regionalpolitiken. Alla har också uttryckt förhoppningar på den kommande regionalpolitiska propositionen. Vi får återkomma och diskutera många frågor i samband med den.

Jag vill ändå ta upp det här med målområden och strukturfonder och fråga Berit Andnor om hon inte är bekymrad över att generellt ta in alla kustkommuner i det nya målområde 1. Där finns redan en bra tillväxt sedan tidigare, t.ex. i Umeå. Risken är att man drar resurser från inlandet till de tillväxtkommuner som redan är i gång.

Dessutom är de medel vi har begränsade. Även om det kommer EU-medel till Sverige måste vi ha medfinansiering, och då är de nationella medel. Dessa är i dag mycket hårt ansträngda, och frågan är hur det här kommer att slå.

Jag vill alltså fråga Berit Andnor: Är hon inte bekymrad över vad som kan hända om man tar in kustkommunerna i det nya målområde 1?

Anf. 171 BERIT ANDNOR (s) replik:

Fru talman! Syftet bakom den utvidgning som regeringen har gjort i sin förhandlingsståndpunkt har varit att öka återföringen av EU-medel till Sverige. Det är det som är bakgrunden. Vi har den farhåga som Kjell Ericsson redovisar, och det är också därför vi har ett mycket klart uttalande i utskottets betänkande där vi säger att en förutsättning för att vi skall ställa oss bakom denna utvidgning till kustområdena är att fördelningen av strukturfondsmedlen sker enligt de principer som gäller i dag, dvs. per invånare. Det är så medlen fördelas i dag. Det är den ena förutsättningen.

Den andra är att det också sker en differentiering av medelstillelningen mellan kustområdena och inlandet. Det får inte vara så att utvidgningen på något sätt går ut över inlandets tilldelning av resurser och dess möjligheter att utvecklas. Jag anser att vi med de här två inskrivna förutsättningarna har skaffat oss de garantier som krävs för att vi inte skall hamna i en sådan situation som Kjell Ericsson befarar.

Anf. 172 KJELL ERICSSON (c) replik:

Fru talman! Men problemet är i så fall att det även med en differentiering, t.ex. om Umeå bara har 5 % eller 10 % i stöd, blir en mycket större konkurrenskraft vid kusten än vad man har i en inlandskommun. Och hur skall man fördela de nationella medel som måste komma till och som vi vet är begränsade? Risken är att man då drar pengar från de riktigt glesbefolkade områdena till de stora tätorterna. Det är det som bekymrar mig.

Anf. 173 CARINA MOBERG (s):

Fru talman! Jag har begärt ordet med anledning av motion A418, som behandlas i detta betänkande. Utan att gå in i någon som helst sifferexercis, och utan att försöka slå någon fiktiv motståndare i huvudet med

skräckpropaganda om hur situationen ser ut på många håll i de utsatta bostadsområdena i storstadsregionerna, vill jag delta i debatten för att i första hand tala om att jag och flera med mig känner en viss förhoppning om att ledamöterna i denna kammare faktiskt har bestämt sig för ett visst mått av nytänkande vad gäller uppfattningen om vad det egentligen innebär att hela Sverige skall må bra.

Målen för regionalpolitiken är uthållig tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket. Frågor som rör segregation och utanförskap i storstäderna måste ha sin givna plats i diskussioner som handlar om att åstadkomma goda levnadsvillkor även i storstadsområdenas utsatta stadsdelar.

Något som är mycket viktigt att slå fast är att Sverige är för litet för konflikter mellan regionerna. För mig känns det självklart att motarbeta alla tendenser till ökad splittring. I stället måste vi lyfta fram en diskussion om hur en nationell arbetsfördelning skall se ut. Stockholms läns konkurrenter är inte, skall inte och får inte vara Jämtland eller Halland utan snarare Hamburg eller Köpenhamn.

För att möjliggöra en jämlik utveckling i varje region måste det regionala inflytandet över regionens framtid stärkas. Det innebär att vi måste öka möjligheterna för regionens folkvalda att själva fördela resurserna inom regionen för att därmed skapa utrymme för en långsiktig och hållbar utveckling som står i överensstämmelse med miljöns krav. För Stockholms läns del innebär detta bl.a. att vi socialdemokrater vill bevara och slå vakt om den inomregionala skatteutjämningen. Vi anser att regionens eget ansvar är viktigt. Moderata samlingspartiet däremot vill avskaffa denna princip.

Det är dessa typer av frågor som visar vilka de verkliga motståndarna är. Det är socialdemokratin mot borgerligheten – ännu en gång.

Fru talman! Att verka politiskt är att delta i en process. Det gäller att ta fasta på de små förändringarna och de positiva tolkningsmöjligheterna. Det är det jag gör genom detta anförande.

Jag tror att vi alla tjänar på att försöka vara ödmjuka inför olika typer av problem i olika delar av landet. Visst är Stockholmsregionen en tillväxtregion – och det är något som hela Sverige har glädje och nytta av. Likväl kvarstår stora problem inom samma region som måste lösas i särskild ordning. Vi behöver helt enkelt också hjälp.

Till Sigge Godin m.fl. skulle jag vilja säga att man inte bör låta sig luras av den bild av verkligheten som de officiella arbetslöshetssiffrorna ger. Eftersom en stor grupp människor i storstädernas utsatta bostadsområden inte anses stå till arbetsmarknadens förfogande eller själva inte uppsöker arbetsförmedlingen, eftersom dessa människor inte är kvalificerade för någon arbetslöshetsförsäkring och eftersom de vet att arbetsförmedlingen inte har något jobb att erbjuda, finns det ett stort mörkertal i statistiken.

Det är så att det behövs särskilda insatser för att motverka omfattande arbetslöshet och utanförskap i delar av storstadsregionerna. Genom lokal mobilisering och samordnade insatser från samhällets sida måste segregationens negativa effekter i dessa områden vändas till en positiv utveckling baserad på växande arbetsmarknad och nyföretagande. Om detta är vi överens i mitt parti, och vi har ett kongressbeslut i ryggen på den punkten.

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vi kan inte i denna kammare fatta beslut som i ett slag löser de enorma utmaningar i form av växande klassklyftor som hotar, som ett resultat av det tudelade samhället. Men vi kan underlätta arbetet genom att ge nya metoder och insatser en chans, vi kan förfinas vår uppfattning om hur problembilden ser ut.

Sedan bara några ord i all korthet om socialbidrags- och skattekraftsutvecklingen.

Det allvarliga med det höga socialbidragsberoendet i storstäderna är att det är strukturellt betingat. Många människor står i dag helt utanför våra gemensamma trygghetsförsäkringar och kommer liksom aldrig in i systemet. När konjunkturen vänder lämnas stora grupper ändå utanför, beroende på flera olika faktorer. En förklaring är att de grupper som står längst från arbetsmarknaden och som ofta är beroende av socialbidrag för sin försörjning helt enkelt inte får de nya jobb som tillkommer. Trots att sysselsättningen nu ökar visar socialbidragsberoendet inga tecken på att minska.

Det råder inte någon tvekan om att storstädernas skattekraft har försämrats påtagligt i förhållande till medelskattekraften under de senaste femton åren. Stockholm och Göteborg har fortfarande en skattekraft som är högre än den genomsnittliga, medan Malmös faktiskt i dag ligger under genomsnittet. Det kan väl ändå inte vara något eftersträvansvärt för landet som helhet. En del av detta kan naturligtvis förklaras genom att så många individer inte betalar någon skatt och genom detta inte kan göra rätt för sig.

Jag är helt övertygad om att det går att hitta lösningar som är generella. Småföretagaren från min del av Stockholms län, som ofta är en invandrarföretagare, har mycket gemensamt med sin motsvarighet i Norrbotten eller Bohuslän. Även om den jämförelsen inte är renodlat regionalpolitisk tror jag att det är så vi måste resonera för att hela landet skall må bra.

Fru talman! Jag tycker att utskottets betänkande andas nytänkande och förståelse. Det känns mycket bra. Nu har riksdagen gjort en markering i det här läget. Jag tänker naturligtvis på det tillkännagivande som berör de frågor som jag pratar om. Och vi får anledning att återkomma i ett senare skede. Jag har alltså inget annat yrkande än utskottet, och jag vill säga att jag känner mig ganska nöjd med det tillkännagivande beträffande storstäderna och regionalpolitiken som riktas till regeringen.

Det är majoriteten i den här kammaren som tillsammans med regeringen kan se till att, som jag har sagt tidigare, hela landet mår bra, att alla människor behövs, att glesbygd och storstad kompletterar varandra.

Tack!

Anf. 174 BARBRO JOHANSSON (mp):

Fru talman! Jag vill vända mig till Berit Andnor. Jag var litet sen med att anmäla mig.

Även jag står bakom det särskilda yttrandet om de 500 miljonerna som man drar in från länsstyrelserna. Jag har besökt några länsstyrelser i min region, bl.a. Göteborgs, Älvsborgs och Skaraborgs.

I Göteborgs kommun kommer man att dra in 11,9 miljoner. I Älvsborgs län 20,5 miljoner och i Skaraborgs län 4,7 miljoner. 37 miljoner kronor kommer att dras in. Det innebär en 50-procentig indragning av de

tilldelade medlen för det nya län som skall bildas, Västra Götalands län. Jag undrar först och främst vad de skall användas till. Pengarna är faktiskt redan intecknade. Beslut har redan fattats. De här länsstyrelserna är mycket förtvivlade över detta. Bl.a. för att man bildar det nya Västra Götalands län tycker man där nere att man kanske kunde behålla pengarna. Det kommer annars att bli ett mycket stort slag för länsstyrelserna.

Prot. 1997/98:49
17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 175 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Som jag sade tidigare var syftet med att göra det här bemyndigandet i samband med tilläggsbudgeten, som vi också följer upp i det här betänkandet, att vi skulle få en större aktivitet när det gäller de regionalpolitiska medlen. Det är på det sättet, och det har också blivit vidimerat från i stort sett alla län, att man fattar beslut år 1 som man så att säga intecknar ett antal år framöver. Under den tiden används inte pengarna. I stället för att låta pengarna ligga passivt och vänta har tanken varit att vi under tiden skulle kunna använda medlen till viktiga regionalpolitiska åtgärder. Det är det som har varit syftet med hela den här förändringen.

Det jag sade var också att det kan komma att behövas en del kompletterande beslut och att jag förväntar mig att de i så fall kommer upp till diskussion i samband med den regionalpolitiska propositionen. När Barbro Johansson påstår att man har dragit in pengar som man inte får lov att använda skulle jag nog vilja säga att det bemyndigande som vi i dag fattar beslut om ger länsstyrelserna det här större handlingsutrymme de kommande åren.

Anf. 176 BARBRO JOHANSSON (mp):

Fru talman! Om jag tolkar Berit Andnor rätt skall de få behålla dessa pengar genom ett särskilt beslut. De är som sagt ganska förtvivlade. När det nya länet, Västra Götalands län, skall bildas tycker de naturligtvis att det är en speciell anledning att behålla de här pengarna. När det är en så stor indragning som det här är fråga om, 50 % av de redan intecknade medlen, undrar vi hur det skall gå i det nya länet.

Anf. 177 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Enligt de uppgifter som jag har fått har situationen retts ut med de berörda länsstyrelserna. Tanken är att de inte skall bli drabbade av indragningen. Nu finns det möjligheter att använda dessa pengar på precis den nivå som man har haft tidigare. Det är det som är syftet med det bemyndigande som vi antar i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

AU1 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet och utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Mom. 1 (allmän inriktning av politiken)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, kd)
3. res. 11 i motsvarande del (v)
4. res. 15 i motsvarande del (mp)

Förberedande votering 1:

17 för res. 11

17 för res. 15

270 avstod

45 frånvarande

Talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning.

Talmannen anmodade Reynoldh Furustrand (s) och Annika Nordgren (mp) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Lennart Beijer (v) att förrätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett *ja* och kammaren hade således antagit res. 11.

Förberedande votering 2:

110 för res. 1

17 för res. 11

182 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

168 för utskottet

108 för res. 1

34 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 23 c

För res. 1: 1 s, 71 m, 22 fp, 14 kd

Avstod: 17 v, 17 mp

Frånvarande: 15 s, 9 m, 4 c, 4 fp, 5 v, 1 mp, 1 kd

Mom. 2 (framtidens arbetsförmedling)

1. utskottet
2. res. 8 i motsvarande del (m)

Votering:

232 för utskottet

71 för res. 8

5 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 23 c, 19 fp, 17 v, 15 mp, 14 kd

För res. 8: 71 m

Avstod: 1 s, 3 fp, 1 mp

Frånvarande: 16 s, 9 m, 4 c, 4 fp, 5 v, 2 mp, 1 kd

Monica Green (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Mom. 4 (EU-frågor m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (fp, kd)

Votering:

174 för utskottet

37 för res. 2

97 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 4 m, 23 c, 2 v

För res. 2: 1 s, 22 fp, 14 kd

Avstod: 65 m, 15 v, 17 mp

Frånvarande: 15 s, 11 m, 4 c, 4 fp, 5 v, 1 mp, 1 kd

Bengt-Ola Rytting (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 11 (beräkningssätt och utvärderingssystem vid arbetsmarknadspolitiska åtgärder)

1. utskottet

2. res. 13 i motsvarande del (kd)

Votering:

223 för utskottet

14 för res. 13

73 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 23 c, 22 fp, 17 v, 15 mp

För res. 13: 14 kd

Avstod: 71 m, 2 mp

Frånvarande: 15 s, 9 m, 4 c, 4 fp, 5 v, 1 mp, 1 kd

Mom. 30 (sabbatsår/friår)

1. utskottet

2. res. 15 i motsvarande del (mp)

Votering:

208 för utskottet

17 för res. 15

85 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 146 s, 23 c, 22 fp, 17 v
För res. 15: 17 mp
Avstod: 71 m, 14 kd
Frånvarande: 15 s, 9 m, 4 c, 4 fp, 5 v, 1 mp, 1 kd

Mom. 33 (fördelning av arbetsmarknadspolitiska åtgärder mellan kvinnor och män)

1. utskottet
2. res. 9 i motsvarande del (c)

Votering:

216 för utskottet

23 för res. 9

71 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 22 fp, 17 v, 17 mp, 14 kd

För res. 9: 23 c

Avstod: 71 m

Frånvarande: 15 s, 9 m, 4 c, 4 fp, 5 v, 1 mp, 1 kd

Mom. 38 (arbetsmarknaden för invandrare)

1. utskottet
2. res. 10 i motsvarande del (fp)

Votering:

148 för utskottet

22 för res. 10

140 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 2 c, 1 v

För res. 10: 22 fp

Avstod: 1 s, 71 m, 21 c, 16 v, 17 mp, 14 kd

Frånvarande: 15 s, 9 m, 4 c, 4 fp, 5 v, 1 mp, 1 kd

Mom. 39 (arbetsmarknaden för yrkesdansare)

1. utskottet
2. res. 12 i motsvarande del (mp)

Votering:

217 för utskottet

20 för res. 12

71 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 21 c, 20 fp, 16 v, 14 kd

För res. 12: 2 c, 1 fp, 17 mp

Avstod: 70 m, 1 v

Frånvarande: 15 s, 10 m, 4 c, 5 fp, 5 v, 1 mp, 1 kd

Mom. 46 (högtalarutbildning)

1. utskottet
2. res. 15 i motsvarande del (mp)

Votering:

221 för utskottet

17 för res. 15

71 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 22 c, 22 fp, 17 v, 14 kd

För res. 15: 17 mp

Avstod: 71 m

Frånvarande: 15 s, 9 m, 5 c, 4 fp, 5 v, 1 mp, 1 kd

Prot. 1997/98:49

17 december

Mom. 48 (arbetshandikappades behov av arbete)

1. utskottet
2. res. 10 i motsvarande del (fp)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

AU2 Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Mom. 1 (mål för och allmän inriktning av regionalpolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 i motsvarande del (c)

4. res. 3 (fp)

5. res. 4 (v)

6. res. 5 i motsvarande del (kd)

Förberedande votering 1:

19 för res. 4

14 för res. 5

277 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

24 för res. 3

17 för res. 4

266 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 3:

24 för res. 2

21 för res. 3

264 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Förberedande votering 4:

71 för res. 1

25 för res. 2

214 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

162 för utskottet

71 för res. 1

76 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 17 mp

För res. 1: 71 m

Avstod: 23 c, 22 fp, 17 v, 14 kd

Frånvarande: 16 s, 9 m, 4 c, 4 fp, 5 v, 1 mp, 1 kd

Mom. 2 (allmänt om strukturfonder och målområden)

1. utskottet

2. res. 6 (c, fp, kd)

Votering:

167 för utskottet

59 för res. 6

82 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 17 v, 4 mp

För res. 6: 23 c, 22 fp, 14 kd

Avstod: 71 m, 11 mp

Frånvarande: 15 s, 9 m, 4 c, 4 fp, 5 v, 3 mp, 1 kd

Mom. 5 (organisation m.m. av resurscentrum för kvinnor)

1. utskottet

2. res. 2 i motsvarande del (c)

Votering:

203 för utskottet

25 för res. 2

79 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 22 fp, 17 v, 6 mp, 14 kd

För res. 2: 23 c, 2 mp

Avstod: 71 m, 8 mp

Frånvarande: 17 s, 9 m, 4 c, 4 fp, 5 v, 2 mp, 1 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

På förslag av talmannen medgav kammaren att återstående ärenden på dagens föredragningslista fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

12 § Lag om rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet

*Lag om rätt till ledighet
för att bedriva
näringsverksamhet*

Föredrogs

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1997/98:AU4

Lag om rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet (prop. 1997/98:27)

Anf. 178 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Fru talman! I Sverige har vi en rätt omfattande rätt till ledigheter av olika slag. Där finns semesterlagen, studieledighetslagen, föräldraledighetslagen, sia-lagen, sfi-ledighetslagen, närståendevårdslagen m.fl. Listan skulle kunna göras mycket lång – längre än i något annat land. Alla dessa ledigheter leder sammantaget till att vi svenskar har en mycket kort faktisk arbetstid vid en internationell jämförelse.

Den omfattande rätten till ledighet leder till ökade kostnader för svenska arbetsgivare. Den leder till minskad produktivitet. Den leder också till ett betydande administrativt krångel, som särskilt för de små företagen kan vara svårt att hantera.

I den senaste regeringsförklaringen påstår statsministern att ett ökat småföretagande skall stärkas i dialog och samarbete med näringslivet. Men vad gör socialdemokraterna i praktiken? På område efter område införs regler som försvårar företagandet. Och nu kommer man med ett förslag om ytterligare en rätt till ledighet, nämligen för att bedriva näringsverksamhet. Högtidstalens dialog med näringslivet är som bortblåst. Alla de tunga remissinstanserna avråder från att införa den aktuella rätten till ledighet, men regeringen lyssnar inte. Det står t.o.m. i propositionen att det är oundvikligt att en arbetstagares frånvaro från arbetet många gånger innebär olägenheter för arbetsgivaren – men detta får arbetsgivaren i princip tåla! Så står det faktiskt i propositionen.

Tydligare kan det inte illustreras att socialdemokraterna helt saknar förståelse och intresse för företagandets villkor. Den företagsexpansion som Sverige så väl behöver förutsätter att företagets villkor förbättras. I dag finns alltför många hinder för att företagandet skall kunna utvecklas. En alltför omfattande arbetsrättslagstiftning är ett sådant hinder. Och nu vill regeringen lägga sten på börda. Regeringen har i och för sig det lovärda syftet att det skall startas och utvecklas fler företag i Sverige, men det är som vi ser det orimligt att starta denna process med att ytterligare försämra villkoren för de företag som redan finns.

Rätten till ledighet i sex månader för att bedriva näringsverksamhet kommer inte att skapa några nya arbeten. Det tror inte vi moderater. Det tror knappast någon av remissinstanserna heller. T.o.m. LO anser att det finns åtskilliga andra förslag till sysselsättningsskapande åtgärder som borde komma i fråga före detta. Den allmänna uppfattningen är att försla-

**Fel! Okänt
växelargument.**

get endast innebär att ytterligare ett omfattande regelverk läggs till den redan mycket komplexa regelmassa som styr arbetslivet.

Den nya lagen föreslås vara i huvudsak tvingande till arbetstagarens förmån. Och som vanligt är det facket som har tolkningsföreträde. En arbetsgivare som råkar bryta mot lagen blir skyldig att betala skadestånd dels till den anställde, dels till den fackliga organisationen. Om en arbetstagare visar sig bedriva med arbetsgivaren konkurrerande verksamhet utgör det visserligen grund för uppsägning eller avskedande, men det är ju en ringa tröst för den arbetsgivare som har tvingats i konkurs på grund av illojal konkurrens från anställda.

Rätt till ledighet skall ju enligt förslaget inte föreligga om arbetstagarens verksamhet konkurrerar med arbetsgivarens. Vi moderater förutser att det ofta kommer att bli mycket svårt att på förhand bedöma om så blir fallet. Utskottet hyser den fromma förhoppningen att det ligger i båda parter intresse att noga reda ut om det finns några konkurrensproblem. Detta är ju rent nonsens. Den medarbetare som vill utnyttja sin yrkeskunskap och den erfarenhet som han fått i anställningen hos en arbetsgivare till att starta eget inom samma eller närliggande verksamhetsområde, där t.ex. nyttiga kund- eller leverantörskontakter redan är upparbetade, har naturligtvis allt intresse i världen av att "mörka" väsentliga delar i planen när han diskuterar med arbetsgivaren.

Regeringen tycker, som jag inledningsvis refererade från propositionen, att olägenheten av en arbetstages frånvaro är något som arbetsgivaren får tåla. Det är först när det är fråga om *väsentlig* olägenhet som ledighet skall kunna nekas. Som exempel på väsentlig olägenhet nämns i propositionen att verksamheten inte kan fortgå på normalt sätt eller att avsevärda arbetsbalanser eller kostnadsökningar uppkommer.

Som om detta inte vore illa nog har utskottet tillagt att det förhållandet att arbetstagaren har en nyckelfunktion på arbetsplatsen eller på annat sätt betyder särskilt mycket för verksamheten minsann inte får leda till att ledighetsansökan vägras. Jag undrar, Laila Bjurling, om utskottsmajoriteten har funderat ens ett ögonblick på innebörden av uttrycket nyckelfunktion? I detta ligger ju att det är en person som är själva nyckeln till ett företags fortsatta verksamhet utan vilken företaget inte alls eller endast med svårighet kan bedrivas. Tror utskottsmajoriteten verkligen att nyckelpersoner är något som växer på träd, att sådana människor är lätt utbytbara och kan hämtas från arbetsförmedlingen med tre månaders varsel? Om så är fallet undrar jag vilken verklighet ni socialdemokrater lever i, Laila Bjurling. Om inte en nyckelpersons frånvaro från arbetet i sex månader skall utgöra väsentlig olägenhet, vad skall det då kunna vara?

Fru talman! Detta är ett riktigt dåligt förslag. Det borde förpassas till papperskorgen. För att råda bot på massarbetslösheten i vårt land måste vi kraftigt förbättra företagsklimatet för de företag som redan finns.

Om detta förslag – mot förmodan – skulle leda till att ett antal nya verksamheter startas men samtidigt medföra att lika många befintliga företag hämmas i sin utveckling eller helt slås ut – vilken är då den samhällsekonomiska vinsten? Ingen ansvarsfull politik kan ha som syfte att bara skyffla runt arbetslösheten i befolkningen.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nr 1 till betänkandet, dvs. avslag på propositionen.

Fru talman! I betänkandet föreslås en laglig rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet. Det tycker vi i Vänsterpartiet är bra. Vi har upprepade gånger motionerat om en laglig rätt till tjänstledighet för att starta eget. Det är bra att ett förslag om det här kommer nu.

Mindre bra är att regeringen bara har tagit hälften av det Vänsterpartiet föreslår. Rättigheten begränsas till sex månader. Vänsterpartiet har föreslagit att rättigheten skall gälla i tolv månader. Vissa remissinstanser stöder också detta, t.ex. TCO och SACO. Vi har sagt tolv månader därför att vi vill att arbetstagaren skall ha en reell möjlighet att pröva om verksamheten bär. Då krävs ofta ett helt verksamhetsår. Den anställde som går ut och tar tjänstledigheten måste också ta hänsyn till uppsägningstid. I regel måste alltså han eller hon bestämma sig redan efter tre fyra, eller absolut efter fem, månader. Det tycker vi i Vänsterpartiet är en för kort tid.

Vi kan inte heller se att en längre tid innebär någon nackdel för arbetsgivaren. Det är ofta lättare att anställa en vikarie för en längre period.

När det gäller starta-eget-bidraget, som är en arbetsmarknadspolitisk åtgärd, går riktningen åt det motsatta hållet. Där förlängs perioderna. Vissa grupper av långtidsarbetslösa t.ex. kan få starta-eget-bidrag i tolv månader just för att de skall ha möjlighet att testa om verksamheten bär.

Vi i Vänsterpartiet tycker som sagt att det är tråkigt att regeringen bara har tagit halva vårt förslag. Vi tror att det hela skulle vinna på att utvecklas till tolv månader.

Fru talman! Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation nr 3 i betänkandet, som innebär en förlängning av perioden.

Vi tycker alltså att det här är ett bra förslag, och vi tror att det kommer att stimulera till nyföretagande. Jag har väldigt svårt att förstå Christel Anderbergs skäl till att tacka nej till förslaget. Vad jag hör från talarstolen är någon form av tanke kring anställda som livegna. Christel Anderberg har argumenterat utifrån att t.ex. nyckelpersoner inte skulle utnyttja möjligheten och att det skulle finnas någon stupstock för dem. Men också nyckelpersoner har ju rätt till studieledighet, föräldraledighet och andra ledigheter som samhället tycker är riktiga och rätta. Inte skall vi väl ha vissa grupper som skall fastna i någon form av livegenskap?

Själv tycker jag att det är mycket klokt av regeringen att jämställa den här ledigheten med studieledighet – att gå vidare i livet. Det är också klokt att man har satt upp de gränser som satts upp. Synen måste ju vara att den anställde har möjlighet att utvecklas och gå vidare och inte på något sätt är ägd av arbetsgivaren.

Det förtjänar också att påpekas att denna tjänstledighet precis som andra ledigheter är något som bekostas antingen av samhället, ofta via olika försäkringssystem, som när det t.ex. handlar om föräldraledighet och via vissa utbildningssystem, eller av individen som tar lån. I det här fallet är det helt och hållet individen som bekostar det hela. Kostnaden för arbetsgivaren är en vikarie som han eller hon betalar lön för. Jag har faktiskt svårt att ta till mig de argument jag har hört från Christel Anderberg.

Jag reagerar också över det hon säger om konkurrensen. Jag trodde att Moderaterna tycker att det är bra med konkurrens. När nya företag startas

***Fel! Okänt
växelargument.***

ökar förstås konkurrensen i samhället och förhoppningsvis också arbetstillfällena.

Anf. 180 CHRISTEL ANDERBERG (m) replik:

Fru talman! Jag kunde inte avhålla mig från att begära replik när jag hörde Vänsterpartiets egendomliga uppfattning om vad livegenskap innebär.

Vi fick höra här av Ingrid Burman hur nyckelpersoner minsann har rätt till studieledighet, föräldraledighet och alla andra typer av ledigheter. Det är just det – rätten till ledighet i Sverige är redan så omfattande. SAF, Företagarnas Riksorganisation, ja alla som företräder företag och vet vad företagandets villkor innebär har å det bestämdaste avstyrkt att man inför denna rätt till ledighet.

Det är alldeles rätt uppfattat, Ingrid Burman. Jag företräder ett parti som är mycket för fri konkurrens. Men det är inte sund konkurrens om en person kan tvinga sig kvar i anställning på ett företag och samtidigt starta en med arbetsgivaren konkurrerande verksamhet. Gärna konkurrens – men då får arbetstagaren faktiskt också ta klivet ut i osäkerheten så att konkurrensen bedrivs på lika villkor.

Någonstans, Ingrid Burman, har man kommit fram till läget med halmstrået som knäcker kamelens rygg.

Anf. 181 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Hittills har det funnits en majoritet i Sverige – men jag tror inte att den majoriteten har omfattat Moderata samlingspartiet – som har tyckt att det har varit bra för löntagare att kunna ta tjänstledigt för vissa ändamål som samhället tycker är väsentliga. Det har handlat om kompetensutveckling, dvs. studieledighet, och föräldraledighet. Jag är medveten om att det också finns vissa andra former av ledighet.

Nu föreslår majoriteten, som jag tillhör, att detta skall utvidgas till att också handla om nyföretagande. Det finns en bred enighet om att nyföretagande är bra för Sverige. Vi har hittills aldrig sagt att vissa grupper i arbetslivet inte skall omfattas av de här ledigheterna. Vi har sagt att det går att anställa vikarier. Vi har inte delat in människor i olika grupper. Och jag tror inte att problemet blir större för just nyckelpersoner med den här ledigheten än det är med andra ledigheter.

Vi har talat om sund konkurrens. Om man inte i förväg kan se att den startade verksamheten är illojal så kan man det under tiden. Och då upphör ju tjänstledigheten! Då handlar det om uppsägning och t.o.m. om avsked, som Christel Anderberg först konstaterade.

Jag kan inte förstå det farliga i situationen som dessutom skulle innebära osund konkurrens – vare sig man startar ett företag och har en tjänstledighet i botten eller om man startar ett företag när man har sagt upp sig. Arbetsgivaren subventionerar ju på intet sätt denna ledighet.

Anf. 182 CHRISTEL ANDERBERG (m) replik:

Fru talman! Man kan i alla fall glädja sig åt att de som har skrivit propositionen har något större insikter än de som Ingrid Burman nu företräder. Regeringen inser nämligen att detta kommer att leda till olägenheter för arbetsgivaren.

Hur tolkar Ingrid Burman ordet nyckelperson? Det är kanske en person som för ett litet företag betyder allt för att företaget över huvud taget skall överleva. Innebär det då inte en olägenhet för arbetsgivaren att han måste avstå från den här personen i sex månader och att han då inte vet om han kanske har förlorat vederbörande för all framtid? Tror Ingrid Burman verkligen att man kan gå direkt till arbetsförmedlingen och hitta en identisk nyckelperson med samma erfarenheter och kunskaper? I själva verket är det som vi båda vet så att arbetsförmedlingarna i första hand anvisar inte den som har den bästa kompetensen för det aktuella arbetet utan den som står närmast i tur att bli utförsäkrad.

Naturligtvis inser även vi att detta kan vara av intresse för de anställda. Men någonstans måste man ändå hitta en rimlig balanspunkt mellan arbetsgivarnas och arbetstagarnas motstående intressen.

Anf. 183 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Jag vet mycket väl vad en nyckelperson är och hur man tolkar detta. Vad jag har sagt är att även nyckelpersoner kan ha grundad rätt till vissa ledigheter. Om vi talar om föräldraledigheten är det alldeles självklart. Om vi talar om studieledigheten finns uppskjutningsmomentet. När vi talar om denna ledighet, som riksdagen förhoppningsvis skall anta om några timmar, har man satt in en grindvakt, som Christel Anderberg själv pekade på, och som handlar om olägenhet. Det kan vara en klok avvägning. Vi står bakom även detta.

Men den uppdelning och det tankesätt som Christel Anderberg ändå ger uttryck för – och jag har all respekt för Christel Anderberg – är ju på något sätt tanken om den gamla livegenskapen, att i varje fall vissa grupper inte skall utnyttja ledigheten och att andra inte skall erbjudas den i den omfattning som en majoritet anser skall vara möjligt när det finns berättigade grunder för det. Hittills har det varit studier, föräldraledigheter, osv. Nu lyfter vi in möjligheten att starta eget. Vi gör det i förhoppningen att vi faktiskt skall tillskapa nya små företag och öka antalet arbetstillfällen.

Moderaterna brukar vara det parti som stöder nyföretagandet och som stöder medel för att initiera de nya småföretagen. Det förvånar mig att de i fråga om detta förslag ser bara hindren och inte möjligheterna.

Anf. 184 BARBRO JOHANSSON (mp):

Fru talman! När regeringen lägger fram förslaget om att man skall kunna ta tjänstledigt för att pröva på att starta ett företag ställer sig Miljöpartiet bakom det. Vi tycker att det är bra.

Vi har väckt en motion om att man också skall kunna vara deltidstjänstledig. Det gör vi för att vi vet att kvinnor som vill starta företag inte gärna startar företag på heltid från början, utan de är mycket mer försiktiga och vill ha en ekonomisk trygghet i botten när de startar ett eget företag. Om detta nu föreslås utifrån kvinnors behov bör det också övervägas om det inte skall vara möjligt att göra det på deltid. Om man arbetar deltid parallellt med att man startar företaget kan betyda en ekonomisk trygghet.

Jag tycker att det är synd att utskottet inte ställer sig bakom förslaget att man skall kunna vara deltidstjänstledig. Jag tyckte ett tag att det ver-

kade som om utskottet ställde sig positivt till detta förslag. Utskottet säger att parterna skall kunna komma överens om detta. Men i propositionen står det att denna ledighet skall vara på heltid.

Med det anförda vill jag yrka bifall till reservation 4.

Anf. 185 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Tanken bakom den proposition och det betänkande som vi nu diskuterar tror jag är god. Tanken är att det genom utvidgade möjligheter till ledighet från ett befintligt jobb skall underlättas för människor att starta nya företag.

När vi kristdemokrater diskuterade denna proposition var det inte självklart för oss hur vi skulle ställa oss. Vi avvägde noggrant för- och nackdelar med förslaget och granskade regeringens proposition. Vi talade med väldigt många aktiva småföretagare och kom fram till att vi skulle yrka avslag på propositionen. Varför?

Vi tror att detta innebär betydande negativa effekter för de redan befintliga företagen. Om vi inför nya typer av åtgärder och nya typer av regler och lagar som negativt påverkar möjligheten för tillkomsten av nya jobb kan nettot med denna åtgärd inte bli positivt, vilket naturligtvis är regeringens syfte, utan snarare negativt, vilket är vad vi befarar. Därför yrkade vi avslag på propositionen, och därför har vi i en reservation yrkat avslag på propositionen.

Det finns all anledning att fortsätta arbetet med att avreglera och få bort konstiga och onödiga regler som är förknippade med företag och företagande. Det skall vara enkelt att starta företag, och det skall vara enkelt att driva företag för att vi skall sänka de trösklar som i dag förhindrar tillkomsten av nya företag.

Vi kristdemokrater förordar en total genomgång av de regelverk som påverkar företagsamheten i syfte att allt sådant som inte är absolut nödvändigt rensas bort. Vi tror att det är en mycket viktig åtgärd för att man skall underlätta för företag och företagande.

Ledighetslagstiftningen, som vi diskuterar nu, är i dag mycket omfattande i Sverige. Varje förändring som innebär att rätten till ledighet utökas ytterligare innebär svårigheter framför allt för de allra minsta företagen. Det är klart att Volvo och Ericsson och andra stora företag inte har några stora problem med de begränsningar som vi har i dag. Det är för de allra minsta företagen med två, tre, fem eller kanske tio anställda som de verkligt stora problemen uppkommer. Det är alldeles självklart.

Många av dem som kommer att kunna utnyttja denna möjlighet är nyckelmedarbetare som med tre månaders varsel skall kunna säga till sin arbetsgivare att han eller hon vill vara ledig en tid för att med starta-eget-bidrag sparka i gång en ny verksamhet. Denna person lämnar då produktionen på obestämd tid, sannolikt sex månader, men det kan bli för evig tid. Men denna arbetstagare har också möjlighet att ändra sig. Men om en person begär ledigt måste naturligtvis arbetsgivaren i detta fall, om det handlar om en nyckelmedarbetare, rekrytera en ny person, i första hand för ett vikariat. Det blir naturligtvis väldigt svårt att få en van yrkesskicklig medarbetare att säga upp sig från en befintlig anställning för att ta detta vikariat. Det gör att man får väldigt svårt att hitta yrkesskicklig personal som kan ersätta personen i fråga.

Propositionens förslag när det gäller rätten till återgång till arbete är ytterligare ett mycket stort problem. Om den ledige finner att affärsidén inte håller skall han eller hon ha rätt att komma tillbaka till arbetsplatsen som han eller hon är ledig från inom en månad. Detta tycker jag visar att man inte vet särskilt mycket om hur de minsta företagen fungerar. Detta tror jag kommer att visa sig vara ett oerhört stort problem för de allra minsta företagen. Slutsatsen för vår del är alltså att de förslag som finns här kommer att motverka de ansträngningar som görs för att minska arbetslösheten och öka sysselsättningen i landet.

Utskottet instämmer i en del av de farhågor som vi har framfört motionsvägen. Man skriver från utskottet att kritiken inte kan negligeras samtidigt som man inte gör några förtydliganden eller ändringar som skulle kunna undanröja farhågorna.

Man skriver att den nya ledigheten kan skapa en del problem i de mindre företagen, men man kör ändå igenom den här åtgärden som kommer att skapa problem. Varför gör man på det sättet? Kan någon tro att det inte negativt påverkar klimatet för företagandet och därmed minskar, inte ökar, antalet arbetstillfällen i vårt land?

Det enda rimliga som jag ser det, herr talman, är att vi mot bakgrund av vad utskottet skriver avvisar propositionen. Jag vill med detta yrka bifall till reservation nr 2. Till sist vill jag säga att i övrigt behandlas ytterligare några kristdemokratiska motioner. Jag nöjer mig med att yrka bifall till den nämnda reservationen, alltså reservation 2, men jag står naturligtvis bakom de övriga reservationer som är fogade till betänkandet.

Anf. 186 LAILA BJURLING (s):

Herr talman! Med detta betänkande, AU4, tar vi ytterligare ett litet steg för att stödja nyföretagandet i landet. Riksdagen har ju tidigare beslutat om bl.a. vissa skattelättnader och minskade arbetsgivaravgifter för de små företagen. Det är lättare att anställa och det finns särskilda åtgärder, exempelvis företagarlån, för kvinnor.

I det här betänkandet föreslås en helt ny lag om rätt till ledighet från arbetet för att starta och driva företag. Troligen finns det en hel del människor, både kvinnor och män, som funderar på att starta ett företag, men som tycker att det är litet för osäkert att säga upp sig från arbetet för att kunna pröva sina vingar. För dem skulle möjligheten att vara tjänstledig från arbetet kunna vara den sista lilla puff som behövs för att de skall våga ta steget. Det finns också många som driver företag i liten skala på sin fritid. De skulle kanske kunna utöka sin verksamhet om de fick möjlighet att under en tid pröva att driva företaget på heltid.

Lagförslaget innebär att den som har varit anställd hos en arbetsgivare de senaste sex månaderna, eller i sammanlagt tolv månader under de senaste två åren, får rätt att vara ledig från sitt jobb för att pröva om hennes företagsidé håller.

En förutsättning för ledigheten är att företaget inte får konkurrera med arbetsgivarens verksamhet. Rätten till ledigheten omfattar heltid och högst sex månader. Rätten till ledigheten gäller alla arbetstagare som uppfyller villkoren, men vi är mycket medvetna om att det kan finnas situationer kanske främst på de små företagen, när ledigheten skulle bli mycket besvärlig för arbetsgivaren. Det kan gälla en nyckelperson, men det behöver inte vara en olägenhet att nyckelpersonen tar ledigt. Därför

***Fel! Okänt
växelargument.***

innehåller lagen en bestämmelse om att ledigheten inte får innebära väsentlig olägenhet för arbetsgivarens verksamhet.

I Sverige har vi många lagar som reglerar arbetstagarens rätt till ledighet för ett antal angivna ändamål. Utskottets majoritet vill inte förneka att rätten till ledigheten ibland kan skapa problem på arbetsplatsen, men vi anser att argumenten för de olika ledigheterna överväger de eventuella besvären. Vi uppskattar mycket att regeringen nu kommer att följa konsekvenserna av lagstiftningen. Skulle det visa sig att det blir negativa effekter utgår vi ifrån att regeringen återkommer i frågan.

Reservationerna till betänkandet visar också att rätten till ledighet är intressefrågor i allra högsta grad. Från höger vill både moderater och kristdemokrater avslå rätten till den nya ledigheten, medan Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill utöka rättigheten ännu mer. Utskottets majoritet har funnit att regeringens förslag är väl avvägt och balanserar både arbetstagarens och arbetsgivarens rättmätiga krav.

Betänkandet behandlar också ett antal motioner rörande andra frågor om ledighet från anställning. Det handlar om ändringar i föräldraledighetslagen, det handlar om ledighet för närståendevård och det handlar om ledighet för frivilligt försvarsarbete.

Herr talman! Av hänsyn till riksdagens tid och det stundande julfirandet – som kanske framför allt utskottet skall gå till – går jag inte närmare in på dessa frågor, utan nöjer mig med att yrka bifall till utskottets förslag i sin helhet.

Anf. 187 INGRID BURMAN (v):

Herr talman! Som framgick av mitt inlägg är vi stora tillskyndare av den här ledigheten, men vi tycker att man bör utvidga den till 12 månader. Jag har ännu inte mött ett sakligt skäl till varför det inte skulle vara möjligt.

Laila Bjurling sade från talarstolen att det var intressefrågor och därför var detta väl avvägt, men det är ju inget sakligt skäl. Skulle 12 månader på något vis öka olägenheten för arbetsgivarna, eller vad är de sakliga motiven? Vi lutar åt att det är enklare att få fram kvalificerade personer till längre vikariat. Det är helt enkelt intressantare att söka.

Min andra fråga handlar just om möjligheten att pröva att vingarna, dvs. företagsidén, verkligen bär på ett sådant sätt att man går vidare. Ser inte Laila Bjurling en fara för att många kommer att avsluta kanske lovande projekt, på grund av osäkerhet om man skall våga fortsätta med verksamheten när man tvingas ta ställning till om den bär kanske redan efter tre månader, för att iaktta uppsägningstid och annat, eller i varje fall senast efter fem månader?

Anf. 188 LAILA BJURLING (s):

Herr talman! Det är ju roligt att vi är överens, Ingrid Burman. Där är kul att kunna glädja sina medmänniskor. Kan man göra det genom att fatta bra beslut här i riksdagen är det ju ändå roligare. Då blir det ju lätt också.

Sex månader är naturligtvis ingen lång tid när det gäller att pröva om en företagsidé håller. Det är vi också överens med Vänsterpartiet om. Men jag föreställer mig att innan det kan bli tal om att ta ledigt från job-

bet har den nya företagaren förberett sig ganska länge på sin fritid. Hon har troligen redan börjat med sitt företag i liten skala. Ledigheten kommer att ge henne möjlighet att känna efter om det bär även på heltid och om hennes föreställning om företagande stämmer.

Vi har ju hört i debatten här i dag att det kan stöka till det ganska mycket på en arbetsplats om och när arbetstagare försvinner. Vi kan inte blunda för det faktumet. Därför har vi tyckt från utskottets majoritet att sex månaders ledighet kan vara en rimlig avvägning mellan arbetstagar-
nas och arbetsgivarnas rättmätiga behov.

Anf. 189 INGRID BURMAN (v):

Herr talman! Det är sant att ledigheter över lag naturligtvis i alla fall oroar en arbetsplats. Därför är det bara vissa ledigheter som man gör till en laglig rättighet.

Min fråga när det gäller ledigheten är: Skulle det orsaka mer oro, tror Laila Bjurling, om man förlängde den till 12 månader? Jag tror nämligen inte att så är fallet. Men utskottet måste ju ha funderat på den frågan.

När det gäller starta-eget-bidraget som finns som arbetsmarknadspolitisk åtgärd är trenden snarare den att utskottet väljer att förlänga den. Det gör man på kloka grunder, tycker jag. Sex månader är en väldigt kort tid. Man hinner inte med ett verksamhetsår, ett budgetår. Tanken är ju ändå att de som tar tjänstledigt för att bedriva egen verksamhet skall göra det på heltid och känna om det finns en ekonomisk grund att stå på i framtiden. Många branscher behöver hela budgetåret för att kunna göra den utvärderingen.

Anf. 190 LAILA BJURLING (s):

Herr talman! Jag kan inse och anse, liksom Ingrid Burman, att det finns skäl som talar för att ledigheten skall vara längre än sex månader, likväl som det kan finnas skäl till att ledigheten skall vara kortare än sex månader. Det gäller hela tiden, som jag sade tidigare, att hitta en balans i det här.

Jag tror inte att någon som kommer att utnyttja den här ledigheten börjar från botten, från noll, utan man har säkert förberett sig ganska lång tid innan och vill sedan känna på hur det känns att driva företag på heltid och kunna ägna mer kraft åt den här verksamheten. Jag tror att man ganska snabbt känner om det bär eller inte.

Jämförelsen med starta-eget-bidraget haltar litet grand. Starta-eget-bidraget, som vi med all rätt förlänger där vi tycker att det är möjligt att göra det, handlar om bidrag för arbetslösa människor. En arbetslös människa måste ju stå till arbetsmarknadens förfogande för att kunna ha a-kassa. Då kan man inte ens i liten skala driva ett företag. Däremot kan man även som arbetslös få beviljat att pröva sina vingar, och då kallas a-kassan starta-eget-bidrag. Det kan inte jämföras med det här förslaget.

Anf. 191 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Herr talman! Det är ju ni i utskottsmajoriteten som har hittat på det här med nyckelperson. Jag tycker då att Laila Bjurling är skyldig både oss här i kammaren och Sveriges företagare en förklaring om hur ni har tänkt. En nyckelperson är enligt vanligt språkbruk en person som är mer

***Fel! Okänt
växelargument.***

eller mindre avgörande för ett företags eller en avdelnings fortbestånd. Är det eller är det inte en väsentlig olägenhet att en sådan person tar ledigt och blir borta från jobbet i sex månader? Tror ni att det i så fall går att hitta någon vikarie med några månaders varsel?

Arbetsgivarna skall vid äventyr av skadestånd kunna klara av att tilllämpa den här lagstiftningen. Då borde lagstiftaren rimligen också kunna tala om vad man faktiskt har tänkt.

Sedan har jag en annan fråga. Det står i förslaget att en arbetstagare har rätt till ledighet bara under en period hos samma arbetsgivare. Men det står ingenting om hur man skall hantera den situationen att tre anställda vill ha ledigt samtidigt. Det är inte alls någon ovanlig företeelse att tre arbetskamrater vill starta eget och beslutar sig för en avknoppning. Om det nu är ett litet företag med fem anställda och det kommer tre medarbetare och vill ha ledigt, dvs. 60 % av arbetsstyrkan, är det då någonting som arbetsgivaren får tåla enligt socialdemokraternas sätt att se på saken?

Anf. 192 LAILA BJURLING (s):

Herr talman! Moderaterna med Christel Anderberg i spetsen vill naturligtvis avslå hela betänkandet. Det kan sannolikt inte förvåna någon. Så är det alltid när arbetstagarnas position skall flyttas fram en liten aning på arbetsmarknaden genom lagstiftning.

Det är ett stort steg att ta att säga upp sig från sitt jobb och gå till en osäker tillvaro som företagare. Jag är helt övertygad om att många fler kommer att våga sig på detta försök när de vet att de kan gå tillbaka till jobbet om det inte blir som de hade tänkt sig det hela. Det måste naturligtvis gälla alla arbetstagare, vad de än kallas, om det är personer med nyckelfunktion eller någonting annat.

Däremot står det mycket klart och tydligt i vårt betänkande att en arbetsgivare kan säga nej om det blir en väsentlig olägenhet. Det får inte innebära en väsentlig olägenhet. Jag kan inte bedöma här och nu hur det skall tolkas, utan det måste naturligtvis göras på varje enskild arbetsplats, i varje enskild diskussion och för varje enskild arbetstagare som skall begära ledigheten. Då måste man bedöma om det blir en väsentlig olägenhet på arbetsplatsen eller inte. Det beror inte enbart på att man har en viss roll på arbetsplatsen.

Anf. 193 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Herr talman! Det borde ändå kunna begäras av lagstiftarna att de ger någon vägledning om hur lagen skall tolkas för dem som skall tillämpa den. Laila Bjurling svävar fortfarande på målet vad gäller nyckelpersoner och deras rätt till ledighet. Hur mycket får arbetsgivaren tåla? Hur blir det om 10 %, 20 % eller 40 % av arbetsstyrkan vill ha ledigt samtidigt för att starta verksamhet?

Vi moderater om några vill att det skall startas nya företag. Vi inser nämligen att det är det enda sättet att komma till rätta med massarbetslösheten i vårt land. Men det är fullständigt meningslöst att det startas en massa nya företag om det samtidigt slås ut lika många gamla företag på grund av att företagsklimatet är så uselt.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Hur får Laila Bjurling och socialdemokraterna den här ekvationen att gå ihop samhällsekonomiskt? Har ni gjort någon marknadsundersökning som visar att det här med att säga upp sig från jobbet verkligen är något större hinder? Det står i propositionen att även ni inser att allt företagande innebär ett risktagande. Den som skall starta eget måste rimligen ha gjort investeringar av olika slag och redan tagit ekonomiska risker. Skulle det verkligen för en sådan person vara något som är så avhållande att han inte vågar säga upp sig från sitt jobb?

Anf. 194 LAILA BJURLING (s):

Herr talman! Det finns en väldig massa människor, framför allt kvinnor, som umgås med tankar på att starta eget och som har funderat ganska länge på det. Men många känner en försiktighet, som kvinnor ofta gör, när de skall starta företag, och det gör att de inte vågar ta det allra sista steget när tillvaron känns otrygg runt omkring. Man kanske jobbar på sin fritid, kanske på kvällar och helger, men man skulle vara intresserad av att pröva det här i litet större skala om man bara vågade ta det sista steget. Vi tror att den här lagstiftningen kan hjälpa till med det.

Det kan inte vara så att enbart detta att en arbetstagare får vara ledig från sitt arbete blir någon form av illojal konkurrens mot arbetsgivaren, utan det måste bero på vad man jobbar med. Man har ingen rätt att vara ledig för att konkurrera med arbetsgivaren. Man har inte rätt att vara ledig om det blir en väsentlig olägenhet för arbetsgivaren.

Var procentsatsen går kan lagstiftaren naturligtvis inte avgöra, utan det måste vara på företaget som det görs en bedömning av när det blir en väsentlig olägenhet. Det kanske är 10 % eller 20 %. Ibland kanske det är 1 % första gången som någon ställer frågan på ett företag. Det kan inte lagstiftaren säga någonting om i lagen.

Vi vill också påpeka i det här fallet att det inte är förbjudet för företaget och den anställde att komma överens om både kortare tid och längre tid eller att komma överens om att skjuta fram det ett tag. I lagen talas det bara om rättigheten för den anställde, och den omfattar bara sex månader hos en arbetsgivare.

Anf. 195 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Min uppfattning är den att det viktigaste vi kan göra från politiskt håll är att anstränga oss för att skapa goda generella betingelser för företag och företagande. Att ta bort skatter som motverkar startande av nya företag, att ta bort krångliga regler och att förändra attityder till företagande är några de viktiga åtgärder som fordras för att få till stånd det klimat som skapar möjlighet för nya företag att uppstå.

Den socialdemokratiska synen blir i stället ofta den att man hittar på nya regleringar, nya specialstöd och nya förändringar i befintliga regelverk, och på det sättet tycker man att man gör någonting kraftfullt. Man talar väl om de små företagen i dag, men det här förslaget är väl anpassat för de större företagen och ligger därmed väl i linje med den socialdemokratiska traditionen. Jag tycker att det visar väl att man inte vet hur de verkligt små företagen fungerar. För dem kommer det här otvetydigt att ställa till stora bekymmer i den konkreta vardagen.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Är det rimligt att en nybliven företagare, som på detta sätt prövar vingarna men har funnit att den nya verksamheten inte fungerar, kan kräva att få komma tillbaka till sitt arbete med en enda månads varsel? Vilka konsekvenser får det i de minsta företagen?

Jag tror ärligt talat inte att de som har formulerat denna lagstiftning har tänkt linan ut. De har inte sett att förslaget snarare kommer att påverka sysselsättningen negativt än tvärtom.

Anf. 196 LAILA BJURLING (s):

Herr talman! När vi har funderat på balansen mellan arbetstagarens rättighet och arbetsgivarens rättmätiga krav i denna fråga har vi tittat på båda dessa sidor. Vi vet mycket väl att det troligtvis ställer till större besvär hos ett litet företag än hos ett stort företag när en medarbetare skall vara ledig, oavsett vilken anledningen är.

Därför har vi sagt att arbetsgivarna har tre månader på sig att planera ledigheten. Tre månader innan ledigheten skall träda i kraft måste arbetstagaren säga till.

Ledigheten får inte innebära att löntagaren konkurrerar med arbetsgivaren. Den får inte innebära en väsentlig olägenhet för arbetsgivaren. Skulle det inte räcka med de bestämmelserna har man möjlighet att ändra tidsgränserna genom kollektivavtal. Man kanske tycker sig behöva längre varseltid åt det ena eller andra hållet inom branschen.

Kristdemokraterna oroar sig för vad som skall hända om arbetstagaren ångrar sig och vill komma tillbaka till jobbet i förtid. Det är inte mycket att oroa sig för. Vi har väldigt klara spelregler för hur man skall lösa en sådan situation. Den bestämmelsen finns vid alla sorters ledigheter. Man kan avbryta ledigheten och komma tillbaka.

Jag kan inte tänka mig att Göran Hägglund tycker att tryggheten att kunna gå tillbaka till jobbet när man har provat på att driva näringsverksamhet utgör någon form av illojal konkurrens.

Anf. 197 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Tanken är att man inför en ny möjlighet för anställda att ta tjänstledigt under sex månader och pröva på en ny verksamhet. Det i sig innebär självfallet en betydande olägenhet för företagen. Det innebär framför allt en betydande olägenhet för de allra minsta företagen, där det finns några få anställda.

Om jag som liten företagare vill rekrytera en person på ett vikariat under några månader kommer det att vara jättesvårt. I mitt hemlän, Jönköpings län, finns det i dag brister när det gäller nyckelarbetare som montörer, svetsare och verktygsmakare. Om jag blir av med en sådan person och skall rekrytera en ny kommer det att vara omöjligt att hitta en som tar ett vikariat på sex månader.

Skulle det ändå vara så att jag lyckas, vilket jag alltså inte tror, har den nyckelarbetare som har ägnat sig åt något annat under en tid rätt att komma tillbaka till det arbete som han eller hon har lämnat med en månads varsel. Detta kommer att orsaka enorma problem.

Skulle man göra förfrågningar bland de mindre företagen är jag säker på att det skulle bli tummen ned. Beskedet skulle vara att förslaget radi-

kalt försämrar näringsklimatet i Sverige och snarare kommer att leda till färre än fler anställda.

Jag förstår att syftet trots allt är att skapa plats för fler anställda, men jag tycker att man hamnar fel från regeringssidan.

Anf. 198 LAILA BJURLING (s):

Herr talman! Vi kan inte tolka vad som kan hända på alla företag när lagen träder i kraft. Om arbetsgivaren inte kan bedriva sin verksamhet enligt det exempel som Göran Hägglund ger innebär det en ganska väsentlig olägenhet för företaget. Såvitt jag kan bedöma faller då ledigheten. Det är inbyggt i detta.

Jag kan inte låta bli att fundera litet grand på hur inkonsekventa kristdemokraterna är. Vi gick inte in så mycket på de andra motionerna och på övriga reservationer som kristdemokraterna har fogat till betänkandet.

Man är riktigt upprörd och oroar sig för att en anställd skall få vara ledig i sex månader. Däremot vräker man frimodigt fram förslag om att föräldraledigheten skall vara i tre år och att föräldrar skall kunna vara halvtidslediga under hela barnets förskoletid. Det gör man utan att blinka och utan att tala om några olägenheter. Det är inte riktigt konsekvent, Göran Hägglund.

Kan det bero på att kristdemokraterna utgår från att det är kvinnor som är föräldralediga och att det är män som begär ledigt för att driva näringsverksamhet? Är det så att kristdemokraterna, precis som arbetsgivarna i Sverige, inte riktigt har upptäckt att även män blir föräldrar – att även män på arbetsmarknaden får barn?

Anf. 199 BARBRO JOHANSSON (mp):

Herr talman! Det sker redan i dag att arbetstagare startar ett eget företag bredvid det vanliga arbetet. Det sker ofta i konkurrens. Man startar ett konkurrerande företag. Det finns många exempel på det. Vi hoppas att regeln om att man inte får konkurrera skall slå väl ut.

Laila Bjurling använder hela tiden ordet "hon" när hon pratar. Det är för kvinnornas skull man har lagt fram detta förslag. Då tycker jag att det är konstigt att man inte tittar på det förslag som vi har presenterat i motionen. Vi tycker att det skall gå att ta ledigt på deltid för kvinnornas skull.

Vi vet att kvinnor inte startar lika många företag som män. Om kvinnor startar företag startar de små företag som de sköter på deltid.

Jag tycker ändå att Laila Bjurling skall fundera på detta.

Anf. 200 LAILA BJURLING (s):

Herr talman! Visst är kvinnor som startar egna företag ofta litet mer försiktiga än män som startar egna företag. Det visar sig bl.a. när de vill låna pengar. De vill ofta låna så litet pengar att bankerna inte törs låna ut dem.

Det är kanske att dra parallellen litet för långt, men det är till viss del likadant här. Ansöker man om för litet ledighet finns det ännu större risk att verksamheten inte kan ställa upp på det. Det är ännu mycket svårare att vara borta på halvtid än på heltid på vissa företag. Är man borta på heltid kan företaget åtminstone sätta in en heltidsvikarie i de fall det fungerar. Att få en halvtidsvikarie eller en vikarie som arbetar enstaka tim-

mar är oändligt mycket stökigare och oändligt mycket svårare för arbetsplatsen.

Därför har vi sagt att rätten att vara ledig bara kan omfatta begäran om heltidsledighet. Däremot finns det naturligtvis inget hinder när det gäller att komma överens om en deltidsledighet med arbetsgivaren.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 13 §.)

Näringsliv

13 § Näringsliv

Föredrogs
Näringsutskottets betänkande 1997/98:NU1
Utgiftsområde 24 Näringsliv (prop. 1997/98:1 delvis)

Anf. 201 KARIN FALKMER (m):

Herr talman! Regeringen har misslyckats med näringspolitiken. Man har misslyckats med att skapa ett gott företagarklimat. Den låga sysselsättningsgraden och den höga arbetslösheten är till stor del förorsakad av socialdemokratisk oförståelse för de faktorer som påverkar tillkomsten av arbeten.

Medvetenheten om detta sprider sig alltmer. I gårdagens Dagens Industri kunde vi läsa om hur fem socialdemokratiska ledamöter tar till orda och uppmanar Socialdemokraterna att fokusera på näringslivet. De har rätt. Det är hög tid att det skapas bästa möjliga villkor för företagen i vårt land.

Sveriges största utmaning i dag är den gränslösa internationella konkurrensen. Vårt land måste kunna tävla med de mest konkurrenskraftiga delarna av världen i fråga om villkoren för företagande. Det är inte bara storföretag som Ericsson, ABB och Astra som har största delen av sin marknad i andra länder. Alltför mindre företag i Sverige har den svenska marknaden som en marginell del av sin verksamhet.

Kunderna finns över hela världen. Globaliseringen innebär att svenska företag i dag inte bara tävlar med sina utländska konkurrenter. Det handlar i lika hög grad om en tävlan mellan städer, regioner och länder. Det land som erbjuder det bästa näringsklimatet vinner.

Teknikutvecklingen går svindlande fort. De svenska företagen måste hela tiden ligga i framkanten av produktutvecklingen och kunna tävla med det absolut senaste när det gäller produkter, teknik och kvalitet.

Det är mot denna bakgrund vi moderater så starkt kritiserar regeringen och utskottsmajoriteten för minskningen av anslagen till teknisk forskning och utveckling. Det är av samma skäl olyckligt att, som regeringen gör, skära i anslagen till de tekniska attachéerna. Det innebär en minskad spridning av information om de allra senaste rönen inom teknikutvecklingen till de små och medelstora företagen. Det är förvånande att utskottsmajoriteten ställer sig bakom detta.

Vi moderater vill att Sverige skall ligga i framkanten när det gäller kompetens, kvalitet och teknisk utveckling. Då måste vi också skapa bästa möjliga förutsättningar för detta. Det är fel att spara på för framtiden.

den så väsentliga områden som forskning, teknik, teknisk utveckling och teknikspridning.

Herr talman! Det är bara i de privata företagen som de efterlängttade jobben kan skapas. Sverige behöver fler entreprenörer och företagare som vill och vågar starta och driva företag och anställa medarbetare. För att Sverige skall bli framgångsrikt och kunna hävda sig i den internationella konkurrensen måste företag och människor ges möjlighet att växa av egen kraft. Skall vi komma till rätta med dagens situation, där alltför många riskerar att permanent slås ut från arbetsmarknaden, måste förnyelse och förändringar som underlättar entreprenörskap, företagande och anställning genomföras. Hinder som i dag finns för redan befintliga företags möjligheter att växa och bli större måste tas bort. Det måste kort sagt bli lättare att vara företagare i Sverige.

Vi moderater har i många sammanhang kritiserat regeringen för nedläggningen av den avregleringsdelegation som den borgerliga regeringen bildade. Dess uppgift var att rensa i regelverken för att underlätta tillkomsten av jobb. Under tre och ett halvt år har det rått stillestånd i avregleringsarbetet.

Vi moderater välkomnar nu med stor tillfredsställelse resultatet av Småföretagardelegationens arbete. Efter att ha tagit del av rapporten *Bättre och enklare regler* kan jag reservationslöst säga ja till så gott som alla de 26 förslagen. De flesta förbättringar som Småföretagardelegationen föreslår ligger helt i linje med förslag som presenterats i moderata motioner. I vissa fall, exempelvis när det gäller kommunal affärsverksamhet, vill vi moderater gå längre. Vi vill förbjuda företeelsen som sådan, eftersom den snedvrider konkurrensen. Det är fel att kommuner konkurrerar med privat verksamhet.

Vi vill också genom lagstiftning skärpa kraven på kommunernas upphandling. Det enda som vi vill titta lite närmare på är förslaget om schablonbeskattning av tjänstebilar. I övrigt ger vi alla Småföretagardelegationens förslag grönt ljus.

Småföretagardelegationen har enligt min uppfattning gjort ett alldeles utmärkt arbete. Nu gäller det för regeringen att snabbt verkställa förslagen. Mitt budskap är: Sätt i gång och genomför snabbt Småföretagardelegationens bättre och enklare regler!

Ytterligare något som brådskar är att frigöra den privata tjänstesektorn från alla kvävande bromsklossar. Här kan vi lära av USA, England och Danmark, som har lyckats skapa många arbeten i denna sektor. Även på EU-nivån har man insett att det krävs insatser för just den privata tjänstesektorn. Förslaget från EU-kommissionen att tillåta differentierade momssatser för tjänsteproduktion är något som vi moderater välkomnar.

Tillsammans med Folkpartiet och Kristdemokraterna har vi under hösten föreslagit att arbetsgivaravgiften redan fr.o.m. 1998 inte bör tas ut för hushållstjänster och att en skattereduktion bör införas för den som köper tjänsten.

Det är bråttom att genomföra förändringar som öppnar tjänstesektorn och befrämjar tillväxt och tillkomst av nya arbeten i det privata näringslivet. Vi moderater angriper orsakerna till sysselsättningsfällan – de höga skatterna, de krångliga arbetsrättslagarna och de hämmande regleringarna.

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

**Fel! Okänt
växelargument.**

Att det återstår åtskilligt att göra för att underlätta företagande visar en av förra veckans tidningsrubriker. "Sverige i botten på EU-lista om småföretagens villkor" löd rubriken. På flera viktiga punkter placerar sig Sverige i botten jämfört med övriga EU-länder när det gäller att uppfylla EU:s rekommendationer för förbättrade villkor för företagen. Det är förslag som Sverige har ställt sig bakom på EU-nivå men ändå negligerat här hemma. Regeringen har hittills sedan valet i stället försämrat villkoren för företagen.

Herr talman! Ericsson överväger att flytta delar av sitt huvudkontor och andra verksamheter från Sverige. Svårigheterna att få tag i välutbildad arbetskraft och de höga skatterna är faktorer som spelar in.

Problem med att få tag i välutbildad arbetskraft delar Ericsson med både stora och små företag. Höga skatter skrämmar bort högutbildade från Sverige, och de snedvrider lönebildningen på alla nivåer. Skatterna bromsar tillkomsten av arbeten. Skattenivåer, forskning och utbildning ingår bland de faktorer som formar näringsklimatet. Likaså påverkas näringsklimatet av arbetsrättsliga och andra regelverk, som i dag inte är anpassade till den nya tidens villkor.

Exempel på detta är det som drabbat Köpingföretaget Ferrita. Ferrita lever med hot om att sättas i blockad av Metall för att företaget inte vill teckna kollektivavtal. Ett annat västmanländskt företag, Mekauto utanför Västerås, har, enligt tidningsuppgifter, varslat de anställda och planerar att lägga ned verksamheten för att man fått nog av fackets trakasserier om kollektivavtal. Detta är en av många faktorer i lagstiftningen som måste ändras. Fackliga blockadhot bromsar utvecklingen av företag och jobb, och de är ett otyg.

Det är också orimligt att dagens arbetsrättsliga regler tillåts stänga ute ungdomar och andra från chansen att få ett jobb.

De hämmande effekterna av regeringens politik visar sig också på ett skrämmande tydligt sätt i den destruktiva utveckling som Anna Hedborg beskriver i den nyligen publicerade ESO-rapporten *Lönar sig arbete?* I ESO-rapporten beskrivs ett socialt och ekonomiskt skifte som innebär att allt färre förvärvsarbetande måste försörja alltfler via sociala transfereeringar.

Denna rapport borde vara en väckarklocka för alla som hittills blundat för behoven av förnyelse i politiken. Om allt färre genom eget arbete kan vara med och skapa välstånd, innebär ju det att alltfler måste försörjas genom de skatter som dessa allt färre arbetar ihop. Det innebär att människor blir otrygga och Sveriges välståndsutveckling försämrar. Det är en framtidsbild som Moderata samlingspartiet inte accepterar.

Människor vill arbeta. De vill försörja sig, och de vill slippa vara bi-dragsberoende. Arbetslösa vill inte vara föremål för åtgärder. De vill ha jobb. Det är vår uppgift som politiker och som ledamöter i näringsutskottet att bevaka att de rätta förutsättningarna för företagande skapas, så att människor ges möjligheter att fullfölja sina idéer och drömmar och så att de kan försörja sig.

Vi moderater har föreslagit ett batteri av förändringar för att öka tillkomsten av arbeten i företag och i tjänstesektorn. Vi är övertygade om att tillväxt och efterlängtade nya jobb kan växa fram, men en förutsättning är förnyelse av politiken.

Erfarenheterna visar att förändringar i företagervänlig riktning lönar sig. Den förändringsprocess som den borgerliga regeringen inledde för att forma Sverige till ett land för företagande och tillväxt blev framgångsrik. Den dalande sysselsättningskurvan vände uppåt så att det hösten 1994 tillkom 1 000 nya jobb i veckan.

Med de nya omvärldsvillkor som vi har nu är det förödande att som socialdemokraterna klamra sig fast vid stela modeller, rigida arbetsmarknadsregler och världens högsta skattetryck.

En annan fråga som jag måste nämna är den som kommer att debatteras under hela morgondagen. Jag anser att den minister som har ett särskilt ansvar för näringsklimatet och företagens situation – näringsministern – borde vändas med varje enskild person som är arbetslös. Han borde gå i bräsch för de förändringar som behövs. Men trots arbetslöshetsläget ser Anders Sundström det i stället som sin uppgift att med berättmod och utan hänsyn till konsekvenserna inleda en förtida avveckling av kärnkraft. I stället för att ägna alla krafter åt att ge företagen bättre möjligheter att behålla jobben och helst skapa nya är regeringen i full färd med att inleda avstängning av en miljövänlig och säker svensk energikälla. Priset kommer att bli mycket högt. Det svenska folket får betala genom dränerad ekonomi, höjda elpriser, utslagning av företag och jobb samt försämrad miljö. Förtroendet för Sverige som industriland får sig en rejäl törn. Det finns all anledning att känna oro för jobb och välfärd med en sådan politik!

Regeringen har visat sig sakna ledarskap, det ledarskap som behövs för att komma till rätta med de tillväxthämmande faktorer som dragit ned Sverige i ett lågtillväxtträske. Rekordhöga skatter och rekordstor offentlig sektor har tillsammans med rigida arbetsmarknadsregler, osäkerhet och brist på ledarskap försatt vårt land i ett tillstånd med låg sysselsättningsgrad och hög arbetslöshet.

Knivskarp internationell konkurrens kräver att vi i vårt land tar oss samman och genomför den förnyelse och förändring som krävs för att få tillväxt och för att få företag att växa.

Med den inriktning som Moderata samlingspartiet förordar kan Sverige åter bli en tillväxt- och företagarnation i klass med världens främsta.

Anf. 202 KJELL ERICSSON (c):

Herr talman! Det här betänkandet handlar om utgiftsområde 24, Näringsliv. Det är ett mycket viktigt betänkande, som innehåller olika anslag till det näringspolitiska området.

Under nästan hela 1990-talet har det rått ett kärvt ekonomiskt klimat. Det har vidtagits en rad åtgärder för att förbättra näringsklimatet, men Sveriges dåliga ekonomi har satt stopp för en hel del nödvändiga åtgärder. Därför återstår mycket att göra. Arbetslösheten börjar sjunka men är fortfarande alltför hög.

Det finns mycket att säga om vad som gjorts under 1990-talet. Det gäller den borgerliga regeringens insatser, som jag dock i huvudsak tycker hade en bra småföretagarpolitik. Saneringen av statsfinanserna som påbörjades under den borgerliga regeringen har fortsatt, och statens budget är nu i balans.

Men jag skall inte prata mer om det som varit utan mer tala om framtiden i stället. Arbetet med att ytterligare förbättra näringsklimatet bör i första hand inrikta sig på följande åtgärder:

1. Främja det personliga ägandet.
2. Ytterligare sänka skatter och avgifter.
3. Ytterligare förbättra tillgången på riskkapital.
4. Satsa på kompetenshöjande åtgärder.
5. Förenkla regelverket.

Utan att göra någon inbördes rangordning mellan dessa fem punkter vill jag börja med det personliga ägandet, som är en förutsättning för en väl fungerande ekonomi.

Det personliga ägandet tar vara på individens intresse och omsorg. Därför är det nödvändigt att det statliga ägandet reduceras till det som är nödvändigt för att skapa likvärdig service i hela landet eller det som är effektivast i offentlig regi. Det personliga ägandet leder till hushållning med resurser och är därför bra för samhället i stort.

För att ett företag skall vara livskraftigt måste kapitalet balansera på ett bra sätt mot skulderna. Kapital kan placeras på olika sätt och har alltid en alternativkostnad. Det är därför viktigt att kapital som placeras i företag inte missgynnas och att den extra risk som det t.ex. innebär att investera i ett litet företag kan ge en bra avkastning i längden.

Med detta vill jag komma in på den andra punkten, nämligen behovet av att ytterligare sänka skatter och avgifter. Företagsskatten i Sverige tillhör de lägsta, men det samlade skattetrycket för företagen är bland de högsta i världen. En viktig princip för att öka sysselsättningen är att det måste bli billigare att anställa människor än vad det är i dag. Därför måste skatte- och avgiftssänkningar för företagen prioriteras i takt med att statens finanser förbättras.

I dag finns ett starkt inslag av institutionellt ägande i Sverige. För att ägandet skall kunna spridas måste sparandet i aktier gynnas, och ett första steg i den riktningen är att avskaffa dubbelbeskattningen. Det har skett en lättad i dubbelbeskattningen för onoterade företag, men det är nödvändigt att dubbelbeskattningen i sin helhet avskaffas.

Arbetsgivaravgifterna har sänkts under det senaste året. Detta ser jag bara som en början. Här måste vi fortsätta på den inslagna vägen. Den modell som har valts för de hittillsvarande sänkningarna har visat sig praktiskt genomförbar och riktar sig på ett bra sätt till de mindre företagen, som enligt mångas bedömning kommer att stå för de flesta nya arbetstillfällena. Därför vill vi i Centern gå vidare med ytterligare sänkningar. Både procentsatsen och den maximala lönesumman bör höjas betydligt i förhållande till dagens nivå.

Ett annat område som måste förbättras är fåmansbolagens villkor. Det har skett en del förbättringar, men ytterligare finns att göra även här. Bl.a. hoppas jag att den utredning som tillsatts för att se över de krångliga och omtvistade s.k. stoppreglerna kommer med positiva förslag.

Även förmögenhetsskatten på arbetande kapital måste på sikt avskaffas. Det är inte tillfredsställande med den olika beskattning som nu råder på olika former av aktier och för olika ägarkategorier. Därför måste målet vara att helt avskaffa förmögenhetsskatten på arbetande kapital.

Jag vill också här beröra tjänstesektorn. Det är en sektor där det finns möjligheter till många nya jobb. EU-kommissionen har nyss lagt fram sin syn, nämligen att man bör stimulera de hushållsrelaterade tjänsterna med exempelvis sänkt tjänstemoms. Jag tycker att det är ett förslag som är värt att närmare studera.

För det tredje måste också tillgången på riskkapital förbättras. Även om det har skett en väsentlig förbättring saknas det i olika delar riskvilligt kapital. Här vill jag peka på det i betänkandet omnämnda såddkapitalet. Jag har i mitt särskilda yttrande uttryckt oro över bristen på såddkapital, och här hoppas jag att regeringen tillser att verksamheten får tillräckliga medel. Det är just i de tidiga skedena som det kan vara motiverat med statliga insatser för att underlätta övergången från idé till produktion.

Även ALMI har knappt med resurser. I dagens Svenska Dagbladet kan vi läsa att lånekapitalet börjar ta slut, inte minst när det gäller de s.k. kvinnolånen. Detta är allvarligt. Det är väsentligt att ALMI kan vara med och lånefinansiera både vid nyföretagande och vid viss expansion. Jag vill därför poängtera vikten av att regeringen tillser att även ALMI får de medel som erfordras för att man skall kunna fullgöra sin verksamhet med information, rådgivning och finansiering.

Den fjärde punkten, kompetenshöjande åtgärder, är kanske den mest avgörande frågan för företagens utveckling. Vi har i dag en stor arbetslöshet, men trots detta börjar en rad branscher få svårt att rekrytera kompetent personal. Därför måste det till lösningar på både kort och lång sikt.

Den kortsiktiga lösningen måste vara att snabbt komma i gång med s.k. flaskhalsutbildning så att företagen kan få sina personalbehov tillgodosedda.

Den situation som nu har uppstått är egentligen paradoxal. Å ena sidan finns det bristyrken med inflationsdrivande flaskhalsar. Å andra sidan finns det stora grupper långtidsarbetslösa som riskerar att permanent hamna utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Därför är det bra att volymkraven i arbetsmarknadsutbildningarna har ändrats. Det är viktigt att de arbetslösa kan ges en utbildning som leder till ett långsiktigt jobb.

På längre sikt är det nödvändigt att fler får en relevant utbildning i gymnasieskolan och på högskolor eller universitet. För näringslivets vidkommande är det viktigt att det utbildas personal med god teknisk kompetens på olika nivåer. IT- och datautbildning behövs också inom de flesta områden. Jag vill även uttrycka behovet av forskarutbildning och av att den industrirelaterade forskningen också får sina resurser.

En annan utbildning som nu äntligen har fått en renässans är lärlingsutbildningen. Den har under ett antal år setts som mindre värd. Men jag noterar att det i dag finns en positiv inställning från många till en sådan utbildning. Genom att lärlingar och företagare möts och lär känna varandra, lärlingen får sin utbildning i företaget, leder det ofta till att lärlingen får ett stadigvarande jobb. Därför behövs det mer av denna utbildning.

Jag kan ta ett exempel från Värmland – Värmlandslärling. Det började för ett par år sedan när företagen och LO diskuterade en lärlingsutbildning. Man kom överens om detta tillsammans med länsarbetsnämnden och arbetsförmedlingen i Sunne. Man tog kontakt med ett antal företag, närmare bestämt 20 stycken, som var intresserade att ta emot en lärling. Man kontaktade också 20 lärlingar och fick ihop både lärlingarna

*Fel! Okänt
växelargument.*

och företagen. Efter lärlingsutbildningen hade samtliga 20 fått jobb. Jag tycker att det visar på ett bra resultat som man kan gå vidare med. Lärlingsutbildning är någonting viktigt som det går att bygga vidare på för framtiden.

För det femte vill jag ta upp förenklingen av regelverken och onödig byråkrati. Är det något som ställer till problem, framför allt för de mindre företagen, så är det krångliga och snåriga bestämmelser.

Regeringen har tillsatt en småföretagardelegation, och den har kommit med en rapport. Jag tycker att det är många positiva förslag som har tagits fram där. Jag hoppas också att det blir konkreta förslag från regeringen utifrån den rapporten. Det behövs faktiskt.

Ytterligare förenklingar är t.ex. nödvändiga både på det arbetsrättsliga området och på skattesidan. Framför allt gäller detta för de små företagen. Det kan inte vara rimligt att samma regler skall gälla för den lilla företagaren som för den stora. T.ex. vore det önskvärt att de minsta företagen fick en kraftigt förenklad bokföring och självdeklaration. För en omsättning på låt oss säga upp till 1 miljon borde det kunna räcka med kontantprincipen, alltså att företagaren bokförde inkomster och utgifter på ett enkelt sätt. Om man förenklade detta förfarande kanske företagaren också kunde klara sig utan att behöva anlita dyr expertis för bokföring och deklaration.

Jag vill slutligen beröra några ytterligare delar som finns med i betänkandet. Bl.a. vill jag yrka bifall till reservation nr 2 som handlar om kvinnliga affärsrådgivare. NUTEK har genom ett regionalpolitiskt uppdrag arbetat med kvinnliga affärsrådgivare. Det har skett i samarbete med berörda länsstyrelser och kommuner. För närvarande finns det ca 110 affärsrådgivare i olika kommuner. Erfarenheterna har varit mycket goda. Om inte nya medel tillförs riskerar verksamheten att försvinna. Därför bör regeringen uppmanas att tillse att verksamheten med kvinnliga affärsrådgivare också kan fortsätta.

När det slutligen gäller Exportrådets verksamhet vill jag än en gång understryka vikten av att de små företagen får den hjälp de behöver för att kunna utveckla sin export.

Anf. 203 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp):

Herr talman! Det är svårt att se att den programförklaringen från Centern kan leda fram till ett fortsatt samarbete med Socialdemokraterna, måste jag erkänna.

Det är kanske inte så vanligt att man börjar ett näringspolitiskt anförande med att tala om behovet av en väl fungerande och skattefinansierad offentlig sektor. Men för mig som socialliberal känns det ganska naturligt. Dessutom är det befogat att börja i den änden, eftersom den socialdemokratiska politiken när det gäller företagande och jobb har misslyckats och nu gör det allt svårare att klara den välfärdsmodell som vi har arbetat efter i Sverige.

Den katastrofalt låga sysselsättningen har medfört att färre och färre ges chansen att försörja sig på vanligt sätt och betala skatt. Det gör att resurserna dras undan från vård, omsorg och utbildning. Pengarna går i stället till arbetsmarknadspolitiska åtgärder och till socialbidrag.

Mot den bakgrunden blir socialdemokraternas skönmålning av läget för svensk ekonomi och svenskt näringsliv ingenting annat än ren verklighetsflykt.

Jag väntar med spänning på om Sylvia Lindgren skall falla in i statsministerns, näringsministerns och finansministerns jargong och upprepa att "ekonomin nu är i balans", "krishanteringen är över" och allt är frid och fröjd. Eller får vi höra en litet mer jordnära näringsutskottsledamot erkänna att så länge vi har över en halv miljon människor som saknar ett riktigt jobb är inte krisen över?

Kommer Sylvia Lindgren att avvika från standardmodellen i socialdemokraternas argumenteringsanvisningar och i stället säga att den svaga sysselsättningen innebär att regeringen har misslyckats på det här viktiga området och att det nu är nödvändigt med åtgärder som gör det lättare att starta och utveckla företag, åtgärder som ger nya jobb och i förlängningen nya resurser till bl.a. vård och utbildning.

Jag förmodar att om det är några som kan påverka berörda statsråd till att föra en mer företagsvänlig och jobbvänlig politik så är det just socialdemokraterna i näringsutskottet. Ni måste från er utgångspunkt inse att det inte går att dölja regeringens misslyckade företagspolitik bakom ett batteri av arbetsmarknadspolitiska åtgärder, att det krävs en annan politik, ett bättre näringslivsklimat, om inte sysselsättningen skall fortsätta att minska. Den bistra verkligheten är ju att det är tiotusentals färre människor i dag än vid regeringsskiftet 1994 som kan försörja sig själva på en egen lön. Så nog har det vänt alltid, men dessvärre åt fel håll. Det är anmärkningsvärt.

Men mer intressant, och mer konstruktivt, är det att fundera över vad det är som ger det här negativa resultatet. Hur kommer det sig att sysselsättningen inte ökar trots en begynnande högkonjunktur? Varför kommer det fortfarande rapporter om lågt nyföretagande och lägre investeringstakt i Sverige än i motsvarande länder? Och när vi nu åtminstone i några sektorer kan glädja oss åt en viss ökning av antalet lediga platser, varför blir de platserna inte tillsatta?

Funderar inte socialdemokraterna över det faktum att det går så trögt att pussla ihop lediga jobb med människor som ingenting hellre vill än att få ett jobb? Detta trots de enorma arbetsmarknadspolitiska insatser som har gjorts. Nog borde de här varningssignalerna vara tillräckligt många och tillräckligt tydliga för att få regeringen och socialdemokraterna att inse att någonting är fel.

Jag förmodar att det bär emot att anamma förslag från Folkpartiet, förslag som skulle ge bättre villkor för företagande och undanröja de strukturfel som är den viktigaste orsaken till att det ser ut som det gör. Men lyssna då i stället på företagare, på forskare, på myndigheter och på andra som har erfarenhet på det här området och som har kommit till samma slutsats som vi har gjort.

Läs Konkurrensverkets förslag om ökad tillväxt. Och glöm att deras åtgärdsprogram råkar stämma överens med Folkpartiets.

Där föreslår man t.ex. att företagen får fasta och långsiktiga spelregler. Det är ingen dålig ände att börja i. Där har vi nämligen ett av strukturfelen.

Fortsätt sedan med Konkurrensverkets syn på vad som måste göras för att underlätta nyetableringar. Läs om deras förslag att förenkla skatte-

systemet och se över reglerna för dubbelbeskattning och fåmansbolag. Ta intryck av vad den ansvariga myndigheten för konkurrensfrågor har för synpunkter på offentliga monopol. Och, som sagt, om det gör det lättare att ta till sig förslagen får ni gärna bortse från att de överensstämmer med Folkpartiets.

I rapporten från Småföretagardelegationen, som redovisades i fredags, kan socialdemokraterna ta del av ytterligare folkpartisynpunkter. Vi bjuder gärna på att regeringen hänvisar till sin egen delegation i stället för till våra motioner. Det viktiga är att regeringen och riksdagsmajoriteten inser att det måste till förändringar. Och att det finns förslag att tillgå.

Småföretagardelegationen talar t.ex. om att det måste bli lättare att få F-skattsedel. Man diskuterar också svårigheten för privata företag att få en just behandling i samband med offentlig upphandling. I dag finns det alldeles för mycket godtycke, det är för lätt att manipulera konkurrensneutraliteten så att t.ex. kommunala bolag ges otillbörliga fördelar. Det är ett par av Småföretagardelegationens många konkreta förslag. Det är nyttig läsning, åtminstone om man inte har haft tillfälle att ta del av Folkpartiets motion i samma ämne, för då är det inte några nyheter.

Behövs det ytterligare impulser utifrån kan man alltid fördjupa sig i de riktlinjer som EU har beslutat om när det gäller sysselsättningen. Visserligen försökte Göran Persson i Luxemburg övertyga de andra regeringscheferna om den svenska modellens förträfflighet, men eftersom sysselsättningen ökar i nästan alla EU-länder utom Sverige så lyckades han av förklarliga skäl inte särskilt väl med det.

I stället blev resultatet av Luxemburgmötet en helt annan modell än den som den socialdemokratiska regeringen följer. I EU-dokumentet talas det nämligen om sänkt skatt på arbete, förenklade villkor för små och medelstora företag och om att uppmuntra entreprenörskap. Att det står ungefär samma sak i Folkpartiets motioner behöver alltså regeringen inte ta hänsyn till, om det gör det mer smakfullt att ta steg i den riktningen.

Herr talman! Folkpartiet liberalerna har lämnat ett förslag till budget för 1998. Den är utformad så att den skapar förutsättningar för en tillväxt som är både större och uthålligare än den som blir resultatet av regeringens politik.

Jag har redovisat huvuddragen i det näringspolitiska inslaget i vårt budgetalternativ i mitt särskilda yttrande. Där går jag igenom ett antal åtgärder som skulle innebära ett bättre näringslivsklimat och ge fler jobb. Vår politik på området är radikalt annorlunda än den som för närvarande förs av regeringen med hjälp av Centern. Men resultatet av regeringens politik visar också att det krävs något helt annorlunda om sysselsättningen skall öka så att vi långsiktigt kan få fram de resurser som behövs till vård, omsorg och utbildning.

Anf. 204 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Denna debatt om näringspolitiken får främst betraktas som ett signalsystem för att klara ut var någonstans partierna står i principiella och konkreta näringsfrågor. Man kan kanske hoppas att regeringen tar viss hänsyn till detta i kommande propositioner.

Näringspolitik handlar om den långsiktiga utvecklingen av svenskt näringsliv men kan även på ganska kort sikt påverka sysselsättningen. Enligt Vänsterpartiets mening måste staten ta det övergripande ansvaret

för näringspolitiken. Det privata näringslivet har ofta inte den uthållighet som krävs för utveckling av nya produkter – från idé till kommersiell produkt. Man bör däremot kunna ställa större krav på mogna branscher som skogsindustrin och annan basindustri att delta i forskning och utveckling på ett helt annat sätt.

Ur näringspolitisk synvinkel är det också viktigt att staten behåller ett strategiskt ägande i näringslivet. Exemplet Vattenfall AB och energipolitiken visar tydligt vikten av ett statligt ägande. Ett ägosplittrat Vattenfall hade försvårat den nödvändiga energiomställningen betydligt.

För att näringspolitiken skall bli framgångsrik är det av stor vikt att samhällsekonomin fungerar. Låga räntor och kontrollerad prisutveckling betyder mycket för att näringslivet skall fungera och utvecklas och för att nya företag skall startas. I dessa avseenden är det svenska företagsklimatet gott.

Men arbetslösheten ligger ändå kvar på en samhällsfarlig nivå. Regeringen måste inse att det är efterfrågan på hemmamarknaden som avgör nivån på arbetslösheten. Vanligt folk – både de som har arbete och de som är arbetslösa – måste ges bättre möjlighet att delta i konsumtionen av hushållsmaskiner, miljövänligare bilar och inte minst ett bra boende.

Regeringen och utskottsmajoriteten tar enligt Vänsterpartiets mening inte chansen att försvara viktiga näringspolitiska satsningar. Neddragningen av resurserna till NUTEK är i nuvarande sysselsättningsläge svåra att förstå. Jag tänker då i första hand på anslaget för forskning och utveckling samt avogheten till ökade satsningar på den framgångsrika s.k. såddfinansieringen.

Vad gäller såddfinansieringen är det minst sagt omöjligt att förstå regeringens bevekelsegrunder. Alla som trängt in i vilka resultat denna verksamhet ger inser att det är på detta område de statliga pengarna gör mest nytta och ger bäst resultat. Det vore intressant om Sylvia Lindgren ville förklara regeringens intentioner.

När jag är inne på det statliga ansvaret för näringspolitiken vill jag passa på att ta upp frågan om etablering av halvledarindustri i Sverige. Det är alldeles klart att en sådan investering knappast kommer till stånd utan statliga initiativ. Det amerikanska dataföretaget Atmel har intresse av att etablera sig i Sverige. Men det är många länder att välja mellan. Atmel väljer naturligtvis det land som ger de bästa villkoren. Sverige kan erbjuda allmänt goda företagsvillkor, god infrastruktur och bra utbildningsmöjligheter. Vi måste dock vara beredda att ställa upp med ytterligare rent ekonomiska satsningar.

Sverige har knappast råd att låta denna etablering gå landet förbi. Det betyder tusentals nya arbeten, och skulle dessutom innebära att Sverige hänger med i den tekniska utvecklingen.

Turismen tillhör framtidsnäringarna i Sverige. Turismens betydelse för sysselsättningen och samhällsintäkter är redan i dag betydande. Många regioner lever i hög grad på turismen. Men Sverige skulle kunna bli ett mycket större turistland. Vår nisch är inte sol och varma bad utan mer av upplevelser, natur och ett annorlunda samhälle.

Konkurrensen om turisterna är emellertid mycket hård. Det gäller att kunna marknadsföra Sverige i de europeiska länderna och i övriga världen. På åtminstone denna punkt satsar Sverige mycket mindre än övriga nordiska länder. Den svenska marknadssatsningen på turism räcker inte

för att klara konkurrensen med exempelvis Norge eller Danmark. I många europeiska länder är inte Sverige ett verkligt turistalternativ, beroende på att människor inte ser några annonser för Sverige.

Det är synd att regeringen inte tar vara på chansen att relativt snabbt öka sysselsättningen på turistsidan.

Herr talman! Bostadsbyggandet ligger sedan länge på rekordlåga nivåer. Ett normalt byggande torde ligga på ca 30 000 lägenheter per år. 1997 blir det inte ens 9 000 lägenheter – en lägre nivå än under krigsåren. Det är verkligen inte konstigt att arbetslösheten fortsätter att vara hög. Byggandet är en viktig motor för hemmamarknaden. Vi märker nu att efterfrågan på bostäder ökar i storstadsområdena och på högskoleorterna. Görs ingenting kommer vi återigen att ramla in i ett okontrollerat byggande som driver upp löner och materialkostnader och därmed inflationen. Det vore därför väldigt klokt att redan i dag öka byggandet. En lämplig nivå är sannolikt ca 20 000 lägenheter. För att få till stånd denna utveckling måste samhället ta ansvar. Ett investeringsbidrag per lägenhet, som uppfyller vissa miljö- och energikrav, kan vara lämplig stimulans.

Med sådana åtgärder skulle vi uppnå ett antal positiva resultat: Vi kan på detta sätt undvika framtida inflatorisk utveckling på byggmarknaden, och vi skulle snabbt öka farten i hemmamarknadsindustrin. En kontrollerad ökning av bostadsbyggandet skulle få fart på hjulen i snickeriindustrin, möbelfabriker, persienner, gardiner osv. Arbetslösheten i stora regioner skulle mer eller mindre försvinna. Antalet tomma lägenheter som det finns gott om i landet skulle minska till nytta för bolag och kommuner.

Det skulle vara intressant att få veta om Sylvia Lindgren i den här frågan har något bra svar på varför regeringen väntar och inte gör mer vad gäller bostadsbyggandet.

Vi har diskuterat den svenska varvsnäringen ofta. Det vi har hoppats på har inte inträffat. Sverige fortsätter att vara det enda land som inte direkt subventionerar sin varvsindustri. Detta innebär naturligtvis att de svenska varven knappast kommer att utvecklas. Det innebär också att vi den dagen subventionerna tas bort kommer att ha ett mycket sämre läge. Därför har Vänsterpartiet föreslagit att vi under tiden fram tills subventionerna försvinner helt går in och likställer de svenska varven i konkurrenshänseende med de europeiska varven. Kostnaden 80 miljoner per år täcks in av de ökade sysselsättningseffekterna.

Herr talman! Detta är exempel på åtgärder som skulle kunna påverka svenskt näringsliv positivt. Utöver dessa åtgärder är det givetvis grundläggande att Sverige är ett bra land att leva i, att majoriteten människor känner trygghet vid sjukdom, arbetslöshet och i sitt arbete.

Det är viktigt att alla människor ges möjlighet till både grundutbildning och fortsatt utbildning. Det är viktigt att skapa en sådan trygghet att människor törs satsa på egna initiativ. Det är mycket positivt att regeringen nu föreslagit – jag hoppas att det blir beslut – att även den som har ett arbete skall ha möjlighet till tjänstledighet för att pröva en idé och starta ett nytt företag. Det skulle vara mycket positivt om arbetsgivarinträdet vid sjukdom helt slopades för företag med mindre än tio anställda.

När man läser de borgerliga partiernas förslag står det klart att det finns olika verkligheter. För de borgerliga partierna är inte den låga efterfrågan på hemmamarknaden något speciellt problem. I stället föreslår

man ett batteri enkla åtgärder som sänkt skattetryck och en fri mer flexibel arbetsmarknad. Man gillar dock inte att vanliga anställda skall ha möjlighet till sex månaders tjänstledighet för att prova eget företag. Där går liksom gränsen för den borgerliga flexibiliteten.

Man föreslår ändrade turordningsregler, slopad facklig vetorätt vid entreprenader och att trygghetssystemen anpassas till småföretagens behov.

På något sätt har jag alltid trott att trygghetssystemen är anpassade till vanliga svaga löntagares behov. Moderater, folkpartister och för den delen även kristdemokrater såvitt jag begriper tror alltså att försämrade trygghet för löntagarna och mindre makt för fackföreningarna samt lägre skatt för höginkomsttagarna skulle vara lösningen för att få till stånd en ökad sysselsättning.

Det är tydliga förslag, som verkligen visar skillnaden mellan riksdagens partier. Men frågan är, herr talman: Hur länge skall borgerlighetens partier fortsätta föra fram gamla lösningar som gällde vid industrialismens barndom? Sakfrågan – hur öka sysselsättningen – skulle nämligen må bra av en mindre fyrkantig inställning från de borgerliga partierna.

Anf. 205 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Vi har just avslutat en debatt om arbetsmarknad och jag anser att näringsliv och arbetsmarknad går in i varandra, går hand i hand. I näringsutskottets betänkande tas kvinnors företagande upp liksom vår motion om nätverksbanker. I arbetsmarknadsutskottets betänkande tas resurscentrum för kvinnor och småföretagsstöd upp. Det senare återfinns givetvis även i näringsutskottets betänkande.

Vi ser att de flesta partierna står bakom en höjning av anslaget till såddfinansiering, men inte Socialdemokraterna. Trots att det äskats 50 miljoner kronors påslag, så står s kvar och tycks inte inse att just såddfinansiering har gett de effekter som är önskvärda, mycket samhällsnytta per satsad krona.

För främjande av kvinnors företagande har 10 miljoner kronor tillförts i budgeten för rådgivning till kvinnor, och man talar om mentorer som ALMI bistår med. Men det behövs något mera. Det behövs inte så mycket pengar utan nätverk och stöd under hela processen när man startar ett företag. Därför tar vi i Miljöpartiet upp den norska idén – ursprungligen en idé från Grameen – om att stimulera flera nätverksbanker i Sverige. I dag finns endast en nätverksbank i Dalarna. Jag återkommer till detta.

En annan form som vi förespråkar är kooperativa företag. I betänkandet hänvisas det till den arbetsgrupp som regeringen tillsatt, som har till uppgift att kartlägga området social ekonomi. Vi i Miljöpartiet vill förstärka den kooperativa företagsformen genom att utöka anslaget med 9 miljoner kronor därför att vi anser att det är en mycket kostnadseffektiv investering. Det kostar litet men ger många arbetstillfällen. Dessutom har Kooperationen så mycket annat som är positivt, gemenskapen och samarbetet för ett gemensamt mål. Den innehåller en demokratiprocess som är unik.

Herr talman! Jag har en speciell tilltro till kvinnor och vill därför gå in på mina motioner i ämnet Det gäller resurscentrum för kvinnor i varje län, det gäller forskning om kvinnors företagande likaväl som uppbyggnaden av nätverksbanker.

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

I förra debatten avklarades resurscentrumen, men det konstiga är att det ligger under Näringsdepartementet. Detta nätverk kommer i kläm mellan departementen. Jag anser att tills vidare kan Nationellt resurscentrum ligga under NUTEK, t.o.m. år 2000, men med en fristående placering direkt under generaldirektören. Nationellt resurscentrum bör ha en fristående ställning.

För många människor, speciellt kvinnor, är möjligheten till anställning på hemorten begränsad. För dessa är ett alternativ till försörjning att starta eget företag på hel- eller deltid. Detta kräver kompetens inom företagande, dvs. förmåga att klara en situation, att handla och att se framåt. Många hejdar sig både på grund av att de tycker att de saknar denna kompetens eller för att det inte är vanligt att starta företag. Här behövs en attitydförändring.

Ett sätt att utveckla företagarkompetens har prövats i Dalarna sedan våren 1994. En grupp kvinnor som ville starta eller driva företag i Vansbro, Malung och Älvdalen i Dalarnas fjällvärld gick samman i tre grupper om vardera fem personer. Dessa kvinnor fick låna ur en pott på 200 000 kr per grupp upp till 50 000 kr per person till låg ränta. Efter tre år skall lånet vara återbetalt. Gruppen beslutar demokratiskt vilken affärsidé som först bör satsas på. Där utsätts idén för hård prövning.

Detta sätt att erbjuda finansiering har visat sig fungera mycket väl för målgruppen, som ofta har svårt att erbjuda säkerhet för traditionella lån. På landsbygden är det vanligt att familjen lever i mannens fädernegård som man ogärna pantsätter. Någon annan säkerhet finns sällan.

Det som gör modellen unik är den helhetssyn med koppling mellan finansiering, rådgivning och utbildning som erbjuds, där finansieringen endast är en mindre del. Nätverksbanken erbjuder också stöd i företagande genom ett bra nätverk i gruppen samt stöd från projektledaren som finns med i bakgrunden som mentor och för att förmedla kunskaper och kontakter.

Dessutom erbjuds utbildning i personlig utveckling samt företagarkunskap, som enskilt anpassad bokföring, marknadsföring m.m. Ett elektroniskt datanät för att underlätta kommunikationerna mellan de deltagare som har dator och som vill utnyttja den nya tekniken finns också.

Det är NUTEK som utbildar projektledare, anordnar erfarenhetsutbyte regelbundet samt ställer lånekapital till förfogande.

Projektdeltagarna väljs ut bland etablerade ensamföretagare med utvecklingsidéer, nyföretagare med starta-eget-stöd och anställda med utvecklingsidéer som beviljats tjänstledigt. Varje grupp om fem består av personer med liknande bakgrund och värderingar. Grupperna består av enbart kvinnor eller blandade grupper efter beslut av lokal gruppleadare i samråd med NUTEK.

I Norge vänder man sig till arbetslösa men också till invandrare, vilket är särskilt intressant och har blivit väldigt efterfrågat. Det är ett sätt att ta till vara den kompetens som i annat fall föröds och bistå med hjälp till självhjälp.

Hela idén passar mycket bra in i ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle, eftersom människors kreativitet och anlag får chans att slå ut i full blom samtidigt som pengarna som lånas går runt i ett evigt kretslopp.

Baserat på de lovande erfarenheter som gjorts från försöksverksamheten med nätverksbank i Dalarna är det önskvärt att pröva arbetsformen

i större skala över hela Sverige för att samla ytterligare erfarenheter från verksamheter med olika karaktär.

För att kunna fortsätta med detta behövs ett förnyat uppdrag och viss finansiering för ytterligare tre år. Det ligger även en ansökan om 4 miljoner kronor per år för fortsatt forskning om kvinnor och företag, vilket vi helhjärtat stöder.

Herr talman! Miljöpartiet de gröna anslår 40 miljoner kronor utöver regeringen till småföretagsutveckling för att bl.a. stimulera och sprida nätverksbanker till övriga landet. Vi vet att denna form har visat sig mycket bärkraftig på grund av sin konstruktion med den sociala och ekonomiska dimensionen intimt sammanvävd, och vi skulle vilja se en snabbare utvecklingstakt. Vi anser att 20 miljoner kronor för tre år är en rimlig summa och föreslår att åtminstone sex projektledare med lika många grupper om fem skall kunna börja i år, vilket innebär att 4 miljoner kronor avsätts för detta ändamål.

Varför stöder inte socialdemokraterna denna form av företagande? I Norge gick Gro Harlem Brundtland i spetsen för dessa nätverksbanker. Det är ett mycket billigt och effektivt sätt att minska arbetslösheten och bygga upp självtilliten. Det hindrar kvinnor och deras familjer från att lämna glesbygden. I stället utvecklar de bygden.

Herr talman! I detta betänkande finns allt mellan himmel och jord. Jag tänker på Rymdbas alfa och maringeologi. Vi vill som tidigare dra ned anslaget till rymdbasen. Denna gång har ingen yrkat bifall till anslag till SGU och den maringeologiska kartläggningen, men det beror inte på att det skulle saknas behov. På SGU har många anställda, 29 personer, fått gå, och frågan är hur man löser sina åtaganden. Miljöpartiet följer utvecklingen på SGU och ämnar återkomma om det maringeologiska fartyget dras in eller om kartläggningen skjuts för mycket på framtiden.

Vad rymden anbelangar, så har vi protesterat mot satsningar på Rymdbas alfa med bemannade utposter. Detta år tillkom ännu ett mycket uppmärksammat projekt. Det s.k. Cassiniprojektet. På försommaren och under sommaren försökte jag väcka ministerns intresse för att avstyra denna affär. Alla som vet något om Cassiniprojektet, vet att högljudda protester hördes från Tyskland, USA, speciellt Florida, m.fl. länder. I Sverige var det relativt tyst. Vad gör Cassiniprojektet så märkvärdigt?

Det allvarliga är att ombord finns närmare 33 kg plutonium, en större mängd plutonium än vad någonsin skickats ut i rymden förut. Plutoniumet är till för att driva sondens elektriska apparatur, som motsvarar cirka sex stycken glödlampor, under färden.

Cassini saknar tillräcklig drivkraft att ta sig direkt till Saturnus, därför skall den runda Venus två gånger. Sedan dras den tillbaka, praktiskt taget direkt mot jorden, som den passerar vid ett avstånd av knappa 500 km. Detta väntas inträffa i augusti 1999. Om sonden misslyckas med att tränga genom atmosfären kan plutonium spridas över jorden. Ju högre upp i rymden som olyckan inträffar, desto större delar av jorden kan bli smittade.

Att Cassiniprojektet genomförs enligt gällande internationella regler, som Sverige varit med om att utarbeta och godkänna, och att det därför inte skulle finnas någon anledning att protestera mot projektet kan vi i Miljöpartiet inte acceptera. Att Cassiniprojektet genomförs inom god-

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

**Fel! Okänt
växelargument.**

kända avtal mildrar inte den katastrof som skulle vara ett faktum, om något går snett vid uppskjutningen.

FN:s resolution från 1992 om principer för användning av kärnkraft i rymden har som syfte att minimera spridningen av radioaktivt material i rymden. En strikt tolkning av detta innebär naturligtvis att inga ytterligare kärnkraftsdrivna rymdfarkoster skall användas.

Det finns ingen egentlig brådska med att utforska rymden. Att först utveckla alternativa energikällor är en avsevärt mycket mer angelägen uppgift. Enligt NASA:s Jet Propulsion Laboratory är man också på god väg att framställa fotovoltaiska celler som skulle klara Cassinisondens behov.

Som sagt är Sverige ett av de länder som står bakom Cassiniprojektet. Därför hävdar vi att det enda rimliga är att Sverige tar sitt ansvar och drar undan sitt stöd, med förhoppning att Cassiniprojektet avbryts till dess att andra energikällor kan användas. Det är bara fråga om en början av en serie av uppskjutningar.

”Man äventyrar allmänhetens hälsa och liv och talar inte om riskerna”, har Alan Kohn, tidigare säkerhets- och beredskapsansvarig vid NASA sagt.

Herr talman! Regeringens deklaration om ett ekologiskt hållbart samhälle klingar falskt när man betänker Exportkreditnämndens handlande. I sommar har EKN givit garantier till Kvaerner Energy och ABB för bygande av turbiner respektive generatorer i världens största dammbygge. Det är ett mastodontbygge som innebär att 1,8 miljoner människor måste flytta – ett bygge där man utnyttjar arbetare till svältlöner och där ingreppen i miljön är ofattbara.

Miljöpartiet de gröna har ställt ett flertal frågor om moralen i dessa affärer. Vilken hänsyn har tagits till miljö och människor? Vi anser att Exportkreditnämnden borde uppfylla Riokonferensens målsättning om ett ekologiskt hållbart samhälle, vilket EKN definitivt inte gör i dag. EKN:s riktlinjer borde anpassas till Riokonventionens intentioner om ett ekologiskt hållbart samhälle genom miljöprövning hos EKN.

USA har sedan ett par år tillbaka ett system som innebär att man vid garantigivning granskar vissa större projekt ur miljösynpunkt, bl.a. vattenkraftsprojekt. Hittills har dock ingen ansökan avslagits av miljöskäl, säger handelsminister Pagrotsky. Den amerikanska Eximbank har emellertid vad gäller Three Gorges-projektet inte beviljat någon garanti, eftersom man inte erhållit tillräcklig information om miljökonsekvenser.

Miljöpartiet de gröna frågar sig var den hållbara ekologiska utvecklingen finns i detta engagemang.

Herr talman! Jag läser i medierna att Folkpartiet protesterar mot att Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA, valt tio män och ingen kvinna till nya ledamöter.

Valet är en stor besvikelse. Det finns flera kvinnor som är väl meriterade. Detta säger Margitta Edgren, och jag instämmer till fullo med henne. Det är på tiden att IVA blir *up-to-date*, satsar på en hållbar ekologisk utveckling och på kvinnor samt tänker holistiskt och agerar därefter. Så länge detta inte blivit verklighet fortsätter Miljöpartiet att yrka på neddragning av halva anslaget till IVA. Vår kritik mot IVA har funnits länge, ända sedan slutet av 80-talet.

Herr talman! Må kvinnorepresentationen i riksdag och regering ge utslag både i näringslivet och på forskningsområdet. Med detta yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 206 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Tidigare i dag har riksdagen faktiskt ägnat huvuddelen av sin debatt åt arbetslöshetspolitiken, dvs. åt hur vi skall klara försörjningen för dem som är utan arbete och hur vi skall kunna hjälpa människor att bli väl rustade att kunna ta arbeten som finns eller kommer att finnas i framtiden.

På något sätt känns det symtomatiskt att vi först diskuterar baksidan av en misslyckad ekonomisk politik och en misslyckad näringspolitik innan vi diskuterar hur den politik som förmår att skapa det klimat som gör att riktiga jobb kommer till skall se ut. I stället för att koncentrera krafterna på att skapa goda generella betingelser för företagen tar i dag olika modeller för att minska sysselsättningen överhanden i den politiska diskussionen. Detta är naturligtvis utomordentligt beklagligt.

Vi har i dag en arbetslöshet som är förskräckande. Jag tror att vi alla är överens om att arbetslösheten är det största hotet mot en god fördelningspolitik. Vi måste komma till rätta med arbetslösheten för att få en växande ekonomi. Detta är i sin tur nödvändigt för att vi skall klara framtidens utmaningar när det gäller finansieringen av skola, vård, omsorg och t.ex. angelägna miljöåtgärder.

Det är också viktigt att i det här sammanhanget diskutera sysselsättning kontra arbetslöshet. Regeringen lade ju för ett par år sedan fram förslag om att riksdagen skulle ha som målsättning att halvera den öppna arbetslösheten. Några partier motsatte sig detta och menade att målsättningen i stället borde vara att halvera den totala arbetslösheten. De farhågor som vi då lyfte fram har besannats i så måtto att regeringen ägnar väldigt mycken tid, kraft och omsorg åt att föreslå åtgärder som minskar arbetskraften i stället för att minska arbetslösheten.

Vi ser detta i statistiken, och det är en baksida som vi i dag har ägnat mycket tid åt att diskutera. Den stora bristen är dock att vi ägnar för litet tid åt att diskutera vilket klimat som fordras för att få till stånd fler nya och växande företag.

När vi diskuterar näringspolitikens utformning vill jag utgå från den enkla frågan: Hur går det till när nya arbetstillfällen skapas? Vad är det som gör att nya jobb kommer till? Mitt enkla svar på den frågan är att nya jobb kommer till när enskilda människor finner det vara mödan värt att starta en ny verksamhet eller att utveckla en befintlig verksamhet.

Om vi ansluter oss till detta svar gäller det att vi från politiskt håll funderar på hur vi sänker trösklar, hur vi eliminerar de hinder som i dag står i vägen för de människor som kanske har en god idé eller en bra tanke som skulle kunna utvecklas till något nytt eller växande som ger människor arbete. Det är där som jag tror att regeringen har sina stora problem.

Svaren på de här frågorna är politiskt obekväma för socialdemokraterna. De rimmar inte särdeles väl med de besked som man gav väljarna inför valet 1994, när man lovade att riva upp många av de reformer som den förra regeringen införde i syfte att underlätta tillkomsten av nya jobb.

Prot. 1997/98:49
17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Arbetslösheten är självfallet inte ödesbestämd, som man ibland framställer det i debatten. Resultatet är naturligtvis beroende av svenska yrkesarbeters och företagsledares skicklighet men också av den politik som förs. En riktig politik ger förutsättningar för fler jobb. Rätt politik ger ett klimat för kreativitet, för innovationer och för nya och växande företag.

Det handlar mycket om attityder till företagande. Det handlar om stabila spelregler. Vi kan självfallet inte ha skatteregler som missgynnar investeringar i företag i förhållande till riskfritt sparande.

Vi måste satsa mer på utbildning. Vi kristdemokrater föreslår införande av utbildningskonto och lärlingssystem, som vi tror är verksamma medel för att öka kunnandet och göra människor bättre anpassade till att ta jobb i den internationella konkurrens som vi i dag har.

De konstiga regler som t.ex. finns för förtida momsinsbetalningar måste naturligtvis bort. Sparandet måste i dag gynnas på ett annat sätt, och vi måste – som flera tidigare talare varit inne på – genomföra en regelrätt klappjakt på onödiga regler och onödigt uppgiftslämnande. Dessutom, herr talman, måste den privata tjänstesektorn öppnas.

Vi har diskuterat detta många gånger och under lång tid i riksdagen. Regeringen har å sin sida talat om detta och tillsatt en utredning, som blev färdig i mars. Jag tänker på Dan Anderssons utredning, vars slutsatser jag inte delar. Där fanns dock en hel del bra faktamaterial. Man visar bl.a. att det i Holland, Frankrike, Finland, Norge, Danmark osv. i dag är en självklarhet med en nettobeskattning inom den privata tjänstesektorn, medan det i Sverige inte händer någonting.

För en tid sedan uttalade statsministern i en intervju i *Veckans Affärer* att det vore idiotiskt att inte inse att framtidens arbetstillfällen kommer inom tjänstesektorn. Men varför vill socialdemokraterna då inte skapa förutsättningar för att de nya jobben skall kunna växa fram inom tjänstesektorn?

Mona Sahlin var under sin tid som statsråd oerhört kritisk till tankar om att öppna tjänstesektorn. Hon har tydligen ändrat inställning totalt. I dag häcklar hon friskt dem som med uttryck som pigor vill undvika debatten om den privata tjänstesektorn. Nu är det för henne en självklarhet att man också i Sverige skall kunna till en rimlig kostnad anställa någon i hushållet en eller annan timme till en överkomlig kostnad.

När skall socialdemokraterna lämna den otidsenliga hållning som de har i Sverige och som inte är densamma som den i vår omvärld? Här finns många nya jobb. Det finns många människor som har ont om tid men som har pengar. Det finns andra människor som har gott om tid men väldigt litet pengar. Det borde gå att sammanföra dem och få en lösning genom nya jobb inom tjänstesektorn.

I det betänkande som vi nu diskuterar har vi kristdemokrater valt att inte reservera oss. Det beror på den budgetprocess riksdagen har. Vi har förlorat i den första omgången när det gäller storleken på ramen för utgiftsområde 24. Eftersom vårt förslag är en helhet är det inte meningsfullt att delta i beslut om fördelningen inom den ram som majoriteten tyvärr röstat fram.

Jag vill ändå ta ett par minuter av kammarens tid för att påminna ledamöterna om de förslag som vi kristdemokrater har lagt fram och som vi är övertygade om hade bidragit till just det klimat som fordras för att få

till stånd ett växande näringsliv och därmed nya jobb. Många andra förslag ligger inom andra utskotts beredningsområden: inom skatteutskottets, inom arbetsmarknadsutskottets, inom finansutskottets, osv.

Vi har föreslagit att NUTEK skulle få 20 miljoner kronor ytterligare för s.k. såddfinansiering. Såddfinansiering är ett exempel på en mycket lyckad statlig insats där inte marknaden förmår att fungera som den brygga som är nödvändig för att få till stånd etablering av nya produkter. Där har regeringen varit kallsinnig till NUTEK:s propåer om mer resurser trots att NUTEK kan visa på ett fantastiskt *record* i den delen, dvs. mycket fina effekter av de medel som det hittills har disponerat.

Vi har också från kristdemokratiskt håll föreslagit mer medel för konkurrensforskning eftersom vi tror att det spelar en väldigt viktig roll för att hålla nere priser och få marknaden att fungera.

Vi har föreslagit ytterligare medel till teknisk forskning och utveckling, närmare bestämt 90 miljoner kronor, efter det att vi sett att regeringen förra året drog ned rejält på det anslaget. Det var en neddragning med 286,6 miljoner kronor för innevarande år. Regeringen föreslår nu en besparing, som riksdagen om en stund sannolikt kommer att beslut om, med ytterligare 110 miljoner.

Här hade regeringen tänkt sig att återvinna en del av de resurserna genom att ändra löntagarfondsmedlens placering i stiftelserna för att kunna ta dem i anspråk. Men det har visat sig att det inte har skett i den utsträckning som regeringen hade tänkt sig då man förra året skrev att det skulle ske till en huvuddel, dvs. att besparingen skulle kunna kompenseras genom stiftelsemedel. Det har visat sig vara fel. Därför är vi mycket förvånade och oroade över det förslag som regeringen har lagt fram.

Vi har också velat ge mer pengar till STATT och införa ett nytt anslag inom området för tjänstesektorn, vilket jag har talat en del om tidigare här i kammaren.

Jag har alltså inget konkret yrkande. Kristdemokraternas hållning framgår av ett särskilt yttrande som är fogat till betänkandet.

Anf. 207 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till näringsutskottets betänkande nr 1 som handlar om utgiftsområde nr 24.

Jag vill inleda mitt anförande med att säga att jag tror på svenskt näringsliv och på en positiv utveckling. Det gör jag bl.a. därför att antalet nya företag har ökat och antalet konkurser minskar. 1993/94 startade 19 310 nya företag, 1996 var siffran 27 900. Siffrorna är exklusive företag med mindre än 30 000 kronor i omsättning. Under samma tidsperiod har antalet konkurser minskat från 18 734 till 11 315. Det här är inga siffror som jag och socialdemokraterna har hittat på. Siffrorna är hämtade från SCB. Det tycker jag är positivt, och det vill jag glädjas åt. Jag vill inte kalla det för lågtillväxttrask, ett uttryck som bl.a. användes här i debatten tidigare.

Låt mig också säga att näringspolitik är betydligt mer än vad som ryms inom det aktuella utgiftsområde som vi nu behandlar. Det är dock viktigt att vi har en helhetssyn över näringslivets utveckling, att vi skapar förutsättningar, kreativitet och tillvaratar goda idéer för en tillväxt i Sverige och för att bekämpa arbetslösheten. Inte minst gäller detta små företag och företag som kan och vill växa. Jag välkomnar därför Småföreta-

*Fel! Okänt
växelargument.*

**Fel! Okänt
växelargument.**

gardelegationens rapport som nyligen avlämnats. Jag är övertygad om att de synpunkter som där framkommit noga kommer att studeras av regeringen.

Jag tror också, herr talman, att viljan att driva en bra näringspolitik präglar samtliga partier. Däremot är det nog så att vi inte alltid är överens om receptet för att så skall kunna ske, vilket detta utskottsbetänkande också vittnar om. Det är Socialdemokraterna och Centern som har en gemensam budget medan de andra partierna är delade rakt igenom.

När jag hör de borgerliga företrädarna kan jag inte förstå det jämmer och elände som beskrivs när det gäller socialdemokraternas sätt att driva näringspolitik, bl.a. med utgångspunkt från det jag nämnt i min inledning. Den strategi som vi vill betona och instämma i, och som tydligt står i majoritetens text i betänkandet, är att det skall finnas kunniga och välutbildade människor. Därför genomför vi socialdemokrater stora utbildningsinsatser, vilket vi naturligtvis driver via utbildningsutskottet. Det vi socialdemokrater vill jobba för är ett gott företagsklimat och en omställning till ekologisk hållbarhet – för det stärker Sverige och svenskt näringsliv, bidrar till sysselsättningen ökar och därmed en välfärd för alla.

De allmänna förutsättningarna för företagandet i Sverige är goda. Det beror bl.a. på att räntan har sjunkit, inflationstakten har växlats ned och att skatten för företagen är låg. Företagsbeskattningen är den lägsta näst Ungern i hela OECD-området. Man skall dock inte sticka under stol med att det kan finnas problem, framför allt för de enskilda små företagen. En första förutsättning för ett bra företagsklimat är dock att vi har en fungerande och stabil ekonomi som kan hålla inflationstakten och räntorna nere.

I vårpropositionen och budgetpropositionen har olika åtgärder föreslagits för att förbättra företagsklimatet, t.ex. ökade medel för kooperativt företagande och kvinnors företagande, förkortning av arbetsgivarperioden i sjukförsäkringen och nya utbildningssatsningar, och beslutet om att det skall bli enklare att få F-skattsedel har nyligen fattats här i kammaren.

Herr talman! Blickar vi tillbaka ser vi att regeringen sedan tillträdet år 1994 genomfört en rad åtgärder, utöver dem som jag nu redan nämnt, för att stimulera tillväxten.

De omfattande utbildningssatsningarna och kunskapslyftet skall naturligtvis ses som ett viktigt led i att stärka konkurrensen i näringslivet. Men förändringar i ägarbeskattningen i mindre, onoterade, företag har också genomförts, liksom kvittningsrätten.

1 miljard kronor har avsatts för småföretagarutveckling. Ökad teknikspridning och ökat samarbete med högskolorna är av nödvändighet. Regioner där högskolor finns betyder mycket för små och medelstora företag. Det samarbetet utvecklas successivt. Inrättandet av industriella utvecklingscentrer, IUC, på nio platser i landet är också ett steg i rätt riktning. Detta sker i syfte att stimulera utvecklingen och skapa nya jobb, och då framför allt i små och medelstora företag.

Vi har satsat 1 miljard kronor på ett program för en omställning till en hållbar utveckling med inriktning på aktiv miljöpolitik. Särskilda Östersjö-satsningar liksom länsstyrelsens vidgade resurser för att samordna och utveckla regionala insatser har också påbörjats. Nya metoder och arbetsformer omprövas successivt och utvecklas hela tiden just för att skapa tillväxt, herr talman.

10 miljarder kronor är avsatta i den sjätte AP-fonden. Det är pengar som skall se till att det långsiktigt finns riskvilligt kapital för små och medelstora företag. Den sjätte AP-fonden har kommit i gång på ett mycket bra sätt. Därmed inte sagt att den löser alla problem med investeringar etc. Men den är ett synnerligen gott tillskott.

Näringspolitiken har inriktats på framför allt de små och medelstora företagen, där det finns många goda erfarenheter och ideer som kan förverkligas och utvecklas. Ingenting är så bra att det inte kan bli bättre!

Det är inte det jämmer och elände som här har framtonat från framför allt moderaterna. Det är framtidstro, skapande av förutsättningar och förmågan att se nya möjligheter som vi socialdemokrater vill driva vidare. Vi måste få ett erkännande av att vi faktiskt har ett bra företagsklimat i Sverige som skall vara utvecklande också i framtiden. Detta måste vara det budskap vi skall föra fram.

Moderaterna envisas med sina skattesänkningar och skriver i sitt yttrande att man måste sänka ”skadliga skatter”. Det handlar om tre saker för moderaternas del: om skatter, om arbetsrätt och om regelsystem. Det lär vi väl komma att diskutera vidare. Men det är farligt att skapa myter som inte är verklighet, Karin Falkmer.

Moderaterna pratar gärna om flexibilitet och flexibla lösningar. De sträcker sig dock inte särskilt långt, utan bara till att privata lösningar enligt deras synsätt alltid är bäst. Kooperativa företagslösningar tror de inte på. Dem vill inte moderaterna satsa på, trots att många kooperativa lösningar har gett positiva resultat. Nej, privata monopol är inte heller någon lösning, Karin Falkmer!

Ensidiga arbetsrättsliga system där endast en part styr är också förkastligt. Man måste kunna se varandra i samma ögonhöjd om man är arbetstagare och företagare.

Däremot är vi överens om kunskap och kompetens – de skall vara i världsklass. Ja, vi måste vara minst lika duktiga som våra konkurrenter, och helst litet duktigare. Vi skall vara världsbäst! Därför satsar vi socialdemokrater på stora utbildningsinsatser för såväl breddutbildning som forskning. Vi gör detta därför att vi vet att utbildning och kompetent personal är oerhört viktigt för företagen – kompetensutveckling och kunskapsöverföring inte att förglömma.

Herr talman! Jag tror att vi alla i grunden är överens om den betydelse som teknisk forskning och utveckling har för svenskt näringsliv – så när som på Miljöpartiet, som vill skära ned här. Vi socialdemokrater skulle också vilja ha mer pengar för teknisk forskning och utveckling. Men vi är också övertygade om att de pengar som finns kan användas mer effektivt. Här har de olika forskningsstiftelserna tagit på sig *en* del av uppgifterna. De besparingar som gjorts på det aktuella anslaget föranleder dock en översyn och en omprövning av verksamheten. Därför skriver vi också i utskottstexten att det är viktigt att regeringen noga följer utvecklingen och på lämpligt sätt håller riksdagen informerad.

Det har talats mycket här om såddfinansieringen. Här vill jag också hänvisa till utskottstexten, där vissa förändringar redovisas för att effektivisera den. Vi i majoriteten har också skrivit att vi ”– – – utgår från att regeringen noga följer utvecklingen och i lämpligt sammanhang informerar riksdagen om hur ianspråktagandet av medel utvecklas och om behov av medelstillskott uppkommer.”

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det tycker jag är en stark skrivning som understryker vikten av ett bra system. Man ställer sig lätt frågan om tillgången på såddfinansiering i Sverige är sämre än i andra länder. Det finns dock ingen systematisk internationell jämförelse över detta. Det hänger förmodligen samman med att det är svårt att göra jämförelser med andra länder. Det är många faktorer som påverkar situationen. Att vi behöver förbättra situationen i Sverige är nog alla rörande eniga om, och det är väl egentligen det som är det centrala.

Ett bra exempel är bildandet av investmentbolaget EMANO där Industrifonden, Norrlandsfonden och sju AP-fonden gått samman om ett belopp på 100 miljoner kronor. Detta skall naturligtvis också ses som en betydelsefull resurs för att tillhandahålla s.k. riskvilligt kapital.

Att stödja kvinnliga företagare är en viktig uppgift. Det finns en stor utvecklingspotential bland kvinnliga företagare. Jag hälsar med glädje att kvinnligt företagande och åtgärder för kvinnor har fokuserats kraftigt under de senaste åren.

Herr talman. I sin inledning vid föregående års debatt om näringspolitikens utgiftsområde 24, som för övrigt också ägde rum den 17 december, sade Karin Falkmer: "Sedan valet har Socialdemokraterna bedrivit en företagarfientlig politik, en politik som lett till massarbetslöshet som riskerar att bli bestående".

Det är iögonenfallande hur fel moderaterna och Karin Falkmer har. I KI:s novemberrapport kan vi läsa att industrins konjunkturer blir allt bättre och att efterfrågan i Sverige ökar samtidigt som företagen får fler exportorder. Företagen blir fler och arbetslösheten minskar.

Jag vill inte sticka under stol med att det finns problem. Men det finns också mycket betydande glädjeämnen. Varför vill framför allt moderaterna, men även fler från borgerligt håll, sopa dem under mattan?

Jag tror på svenskt företagande. Jag har förtroende för företagarna i vårt land. Jag tror på stabilitet, goodwill och på framtiden. Vi skall ju sälja våra varor till utlandet, och vi skall sälja Sverige i det sammanhanget. Då skall vi väl inte vara så himla pessimistiska! Jag vill förbättra, utveckla och ta fram nya ideer. Jag har en stark tro på samråd och samverkan. Men som jag också betonade i min inledning finns det betydligt fler frågor som påverkar näringslivet än de som näringsutskottet direkt äger.

De av regeringen föreslagna åtgärderna och den budget som presenterats innebär ändå i sin helhet, väl avvägda, en fortsatt positiv utveckling av svenskt näringsliv.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i näringsutskottets betänkande nr 1 och avslag på de reservationer som tillfogats betänkandet.

Anf. 208 KARIN FALKMER (m):

Herr talman! Jag undrar vad alla arbetslösa människor i Sverige i dag tänker och tycker när de lyssnar till eller läser vad Sylvia Lindgren framför i kammaren i kväll i ett läge då arbetslösheten är rekordhög och sysselsättningsgraden är rekordlåg. Alltfler enskilda och familjer oroar sig för varsel och för framtiden. Hushållen har allt svårare att få sin ekonomi att gå ihop. Då försöker Sylvia Lindgren måla en förskönande bild av verkligheten och av Socialdemokraterna.

Facit visar att Socialdemokraterna har misslyckats när det gäller att skapa högre sysselsättning. Arbetslöshetssiffrorna dalar i takt med att människor förs in i kunskapslyftet. Alltför många människor stoppas in i kunskapslyftet för att man därigenom skall dölja verkligheten, men i ärlighetens namn också för att dessa människor under den tid som de är arbetslösa skall få en meningsfullare tillvaro. Det kan jag erkänna.

Facit visar att ni socialdemokrater har svikit de väljare som ni fick i valet 1994. Ni lovade i valrörelsen att arbetslösheten skulle minskas. Ni lovade att ni inte skulle höja skatterna med mer än 3,7 miljarder kronor. I dag har vi en arbetslöshetssituation som saknar motsvarighet och har höjt skatterna med 80 miljarder kronor. Detta påverkar tillväxt, sysselsättning och välfärd.

Anf. 209 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Om Karin Falkmer hade lyssnat på vad jag sade från talarstolen hade hon hört att jag också sade att ingenting är så bra att det inte kan bli bättre.

Men jag skulle också önska att Karin Falkmer tog del av bl.a. pressmeddelanden och rapporter från AMS som bevisar att det har skett en kraftig minskning av arbetslösheten. Arbetslösheten fortsatte i november att minska till 274 000 arbetslösa, vilket motsvarar en arbetslöshet på 6,6 % av arbetskraften. Jämfört med november 1996 har arbetslösheten minskat med 87 000 personer. Jämfört med oktober i år är minskningen 15 800 personer.

Det talas om sysselsättningen i förhållande till arbetslösheten. Vill Karin Falkmer påstå att de insatser som görs för utbildningen, inte minst kunskapslyftet, inte också är steg för att människor skall få det lättare att komma ut på arbetsmarknaden i framtiden? Det är ett hån, Karin Falkmer, om man har den synen på dem som vill studera och skapa sig en bra utbildning och bra kunskap i vårt land, vilket också naturligtvis stöder företagen, inte minst på litet sikt.

Anf. 210 KARIN FALKMER (m):

Herr talman! Ingen i denna kammare kan ha undgått att ta del av alla de kommentarer som säger AMS glädjesiffror. Faktum är ju att de siffrorna beror på det stora antal människor som har stoppats in i kunskapslyftet. Min poäng är ju att det inte har tillskapats nya riktiga jobb. Det är precis som Sylvia Lindgrens kolleger skriver i Dagens Industri, att det inte är arbetsmarknadspolitiska åtgärder som kan skapa de nya jobben. Det som skapar nya jobb är att vi ger företag i Sverige de bästa villkoren. Vi behöver i Sverige konkurrenskraftiga villkor för våra företag för att vi skall få i gång alla de jobb som vi alla vill ha. I fråga om detta har vi bl.a. alla våra förslag på skatteområdet, på det arbetsrättsliga området och när det gäller tjänstesektorn och avregleringen, där jag välkomnar Småföretagardelegationens förslag och Konkurrensverkets utmärkta förslag. Det är sådana åtgärder som behövs.

Sylvia Lindgren går omkring med skygglappar och ser inte att det faktiskt är brist på riktiga arbeten i Sverige, arbeten som faktiskt ungdomar, invandrare och alla som är instoppade i olika åtgärder mycket hellre vill ha.

Anf. 211 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Det är märkligt att Karin Falkmer tror att AMS pressmeddelanden som berättar hur det bl.a. såg ut i november är en prognos. Det är, Karin Falkmer, ett utfall. Det har också blivit färre långtidsarbetslösa och färre ungdomar som går arbetslösa. Men det finns inte någon anledning att stå och rabbla upp dessa siffror. Jag kan bara rekommendera Karin Falkmer att också ta del av det för att få bort litet grand av hennes pessimistiska stämpel. Men den är naturligtvis bara riktad som udden gentemot socialdemokratin. Vad man själv ställde till med under de tre åren som borgarna hade makten vill man naturligtvis helst glömma. Nej, se något positivt i stället.

Jag håller självfallet med om att det kan finnas brist på viss typ av arbetskraft. Men det är ju också därför som vi vill stärka satsningarna på kompetens, kunskapsöverföring m.m.

Karin Falkmer talade om brist på riktiga jobb. Det kan vi ha en lång debatt om, inte minst här bakom. Vad är ett riktigt arbete? Jag har själv jobbat som tidningsbud i 20 år. Det har för mig också varit ett arbete.

Anf. 212 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp):

Herr talman! Jag hade hoppats att näringsutskottet skulle kunna utgöra ett undantag från den här eviga diskussionen om vad som orsakade vad och som vi har hört till leda dag ut och dag in. Förutsättningarna är ju så olika. Var och en väljer den statistik som för tillfället gynnar den egna saken, och så glömmar man de andra. Jag tycker att det räcker att peka på skillnaderna när den borgerliga regeringen tog över i en extrem lågkonjunktur för att förstå att dessa jämförelser är mycket svåra att göra.

Det var inte min avsikt att förstöra julglädjen för Sylvia Lindgren genom att ta ifrån henne alla de vackra bilder som vi får höra från socialdemokratiskt håll. Jag känner visserligen inte igen siffrorna i fråga om t.ex. investeringstakt. Det är naturligtvis bra att det är en internationell högkonjunktur på väg. Men det måste vara något allvarligt fel när sysselsättningen trots det fortsätter att minska. Som ett mått på hur det står till i näringslivet är det ju sysselsättningen som är det centrala, inte hur man hanterar arbetslösheten, eftersom man då placerar människor i åtgärder.

Sysselsättningen ökar i dag i praktiskt taget alla EU-länder utom i Sverige. När såväl nyföretagandet som investeringarna dessutom är lägre än i flertalet liknande länder måste väl Sylvia Lindgren i fridens namn inse att det är något som inte står rätt till.

Försök alltså komma över dessa ideologiska låsningar som finns kvar i socialdemokratin. Försök att gå från ord till handling. Vi börjar bli litet trötta på dessa vackra högtidstal och vackra skrivningar i propositioner som sedan inte leder till förslag. Titta gärna på Småföretagardelegationens förslag och låt dem leda till handling.

Anf. 213 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Christer Eirefelt sade i sitt inledande anförande att det skulle bli lättare att starta nya företag. Det var något som han tyckte var viktigt. Jag har kommenterat Småföretagardelegationens rapport i min inledning.

Det sades också att antalet platser inte blir tillsatta. Det hänger ju samman med den utbildningssatsning som man naturligtvis måste göra för att se till att så blir fallet.

Jag tycker också, Christer Eirefelt, att man inte skall ägna sig åt historia, utan att man måste se framtiden an. Men man måste ha historien med sig för att på ett realistiskt och bra sätt kunna träda in i framtiden. Där kan man inte komma ifrån värdet av att man har statsfinanser som naturligtvis också påverkar företagandet i högsta grad.

Anf. 214 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp):

Herr talman! Tyvärr har budgetsaneringen, som i och för sig är bra, påverkat näringslivet i negativ riktning eftersom praktiskt taget alltihop har skett genom skattehöjningar, och framför allt skattehöjningar på företagande och jobb. Det är därför vi har de sysselsättningssiffror vi har i dag. De är ett faktum. Sylvia Lindgren har ännu inte gett något besked om vad det är som gör att vi får de katastrofalt dåliga sysselsättningssiffrorna, t.o.m. när vi närmar oss en högkonjunktur, eller kanske är en bit in i den. Det måste vara något som är fel. Varför anställer inte företagen?

Det är dessvärre så, visar också siffror, att företag som efterfrågar arbetskraft nu i stor utsträckning har svårt att få den arbetskraften. Det läser vi dagligen om i tidningarna. Det måste också vara fel, framför allt när vi har satsat miljarder i arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att undvika en sådan situation och för att arbetskraften skall finnas tillgänglig och utbildad den dag den behövs.

Det finns flera indikationer på att det inte står rätt till. Det kommer förslag från olika håll, utanför detta hus, från företagarna själva, från företagarnas organisationer och från regeringens egna myndigheter, men de konkreta förslag som i flera fall skulle kunna användas nästan direkt talar man om och skriver om men de leder inte till några förslag från regeringen.

Anf. 215 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Jag tror att jag redan har kommenterat frågan om att platser inte blir tillsatta. Jag tog tag i frågan eftersom Christer Eirefelt hade den med i sin inledning. Jag sade att det är en av anledningarna till att det är viktigt att man ser till att man har en bra utbildning.

Jag vidhåller att det finns flaskhalsar, men det måste man naturligtvis göra någonting åt. Det är egentligen för sent att börja utbilda där nu för att möta framtiden. Men det är nödvändigt. Företagen är tyvärr inte alltid så bra på att tala om vilken arbetskraft man behöver eller tror sig komma att behöva. Därför välkomnar jag också de undersökningar som redovisat att jobben finns i små företag och inom privata tjänster.

Jag skulle också vilja kommentera det Christer Eirefelt sade om Konkurrensverket som han vill tillföra 4 miljoner. Där har man inte förbrukat alla tillgängliga medel och har således ett betydande anslagssparande. Man är också ensam om att föreslå den här utökningen av budgeten. Det är med anledning av det, som Christer Eirefelt också nämnde Konkurrensverket i sin inledning.

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Fasta spelregler är ett uttryck som jag tror att alla i den här kammaren ställer upp på. Glöm inte räntornas betydelse för företagen, Christer Eirefelt!

Anf. 216 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Det tonläge som Sylvia Lindgren har valt i sitt anförande och i bemötandet av repliker är något förvånande med tanke på situationen. Sylvia Lindgren säger att hon inte kan förstå det jämmer och elände som målas upp. Det har ju sin grund. När vi pekar på problem och brister så gör vi det i en situation när vi har en arbetslöshet på omkring 12 %, när vi under det senaste året har sett hur sysselsättningen har minskat med 74 000 personer och hur sysselsättningen har minskat 20 månader i följd.

Då blir man litet häpen över det tonläge som väljs i den här debatten. Jag tycker att det hade varit mer passande med en något mer ödmjuk hållning när situationen är som den är.

Det finns mängder av förslag från olika håll. Jag är övertygad om att en del av dem kommer att bli regeringsförslag så småningom. Jag är säker på att det före valet kommer något från regeringen när det gäller tjänstesektorn t.ex. Men man vågar inte nu tillstå att någonting kommer.

Sylvia Lindgren säger att teknisk forskning är viktig. Javisst, förra året drog man ned med 286 miljoner kronor och sade att det huvudsakligen kommer att kompenseras av de nya stiftelserna. Inte ens hälften täcktes av de nya stiftelserna. I år drar man in ytterligare 90 miljoner kronor. Detta är inte någon satsning på teknisk forskning. Detta är ingen satsning på framtiden.

Anf. 217 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Jag beklagar om Göran Hägglund tycker att jag har en överlägsen ton i debatten. Jag blir också väldigt irriterad över att man inte vill ta till vara det positiva när man hör hur arbetslöshetssiffrorna minskar. För mig är det viktigt, om företagen och företagarna skall ha förtroende för svenskt näringsliv, att vi också kan ange en positiv ton. Därmed inte sagt att jag vill sopa några problem under mattan. Det har jag försökt säga mycket klart.

Göran Hägglund tar upp frågan om tjänsterna och hushållstjänsterna. Det har vi också skrivit om i betänkandet. Jag sade också att det finns en hel del frågor som vi själva inte råder över. Jag kan bara hänvisa till EU-kommissionens förslag som är föremål för övervägande i regeringen när det gäller den del som Göran Hägglund tar upp.

När det gäller frågan om forskning och utveckling sade jag mycket klart att jag skulle önska att vi socialdemokrater hade mer pengar för det, eftersom det är oerhört viktigt. Men det är ett tagande och ett givande. När det gäller nedskärningar kommer de här 90 miljonerna inte som någon överraskning. De här pengarna har man vetat om.

Man måste också hitta nya vägar för att kunna effektivisera. Det må vi väl ändå vara överens om.

Anf. 218 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Det är klart att vi är överens om det. När det gäller besparingar är jag litet bekymrad över de neddragningar som sker när det gäller

såddfinansieringen. Jag tror att utskottets socialdemokrater själva är emot den besparing som kommer att ske där. Jag tror också att utskottets socialdemokrater är bekymrade över den utveckling som sker när det gäller dramatiska minskningar av anslagen till teknisk forskning.

När det gäller satsningar för framtiden är det här som att äta upp det utsäde som skall ge förändringar när det gäller arbetslösheten. Arbetslöshetssiffran är självklart intressant. Men med den politik som regeringen bedriver, där man öppnar för mer pensioneringar och annat, är trots allt siffran som gäller sysselsättningen mer intressant. Om det är 74 000 människor färre sysselsatta än för ett år sedan och om sysselsättningen minskar 20 månader i följd betyder det att de som skall försörja en allt större andel av svenska folket blir allt färre. Så kommer ett land inte att kunna komma på fötter igen och vända utvecklingen.

Jag ber om ursäkt, om Sylvia Lindgren tycker att det är för dramatiskt att peka på de här problemen. Men jag tror att vi gör oss själva och landet en tjänst om vi vågar diskutera de bekymmer som finns även om det råkar vara mindre än ett år till valet.

Anf. 219 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Jag tycker också att man skall jämföra siffror på ett riktigt sätt och jämföra de rätta begreppen. Men det var väl inte heller särskilt många som trodde på det tuffa mål som vi socialdemokrater satte upp, nämligen att halvera den öppna arbetslösheten till år 2000. Nu börjar man prata om sysselsättningen, men jag tycker att det är viktigt att vi håller isär de två begreppen.

Den tekniska forskningen är oerhört viktig. Det är de gamla löntagarfonderna, som sedan blev stiftelser, som nu tar över en del av den här verksamheten. De kan då inte göra den långsiktiga prognos i alla lägen som jag skulle önska att de kunde, därför att det är nödvändigt för forskningen. Därför måste också hela tiden nya idéer och nya saker komma fram. Därför måste vi se till att vi får den informationen från regeringen och noga övervakar vad som händer på det här området. Det gör också regeringen; det har man sagt mycket klart i budgetpropositionen.

Det är samma sak när det gäller såddfinansieringen. Visst känner jag en oro för den – det vore dumt att sticka under stol med det. Därför har vi också i utskottets majoritetstext skrivit mycket klart att vi förutsätter att regeringen kommer tillbaka och redovisar för riksdagen om man inte klarar den här delen. Men jag gav också en del exempel på att man har hittat nya vägar. Och nya idéer och nya vägar måste hela tiden tas fram. Det är det som skall skapa vår framtidstro, inte att vi gömmer oss i det förgångna.

Anf. 220 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! Debatten har visat att samtliga partier är eniga om betydelsen av den s.k. såddfinansieringen. Även Sylvia Lindgren visade i den senaste replikrundan att hon tycker att det är en mycket viktig verksamhet och att vi måste se till att klara den på något sätt. Även om vi alla är eniga är det svårt att krama fram ytterligare ett antal miljoner – detta trots att vi vet att vi skulle få en väldigt bra utväxling för de pengarna, kanske bättre än på något annat ställe.

Prot. 1997/98:49

17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Därför är det intressant att en gång till fråga Sylvia Lindgren om hon bedömer att möjligheterna kommande år är mycket större att få en nivåhöjning just på såddfinansieringen.

Anf. 221 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Som jag sade, och som Lennart Beijer säkert också vet – han brukar alltid läsa våra texter väldigt noggrant – har vi sagt att vi noga skall följa den här verksamheten och utvecklingen men att det också finns andra vägar att gå för att undanröja de problem som här befaras. Men jag kan också ställa frågan till Lennart Beijer vad det är man vill ta bort i stället.

Anf. 222 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! Vi hinner inte gå in på debatten om vad vi skall ta bort i stället. Med en annan sorts budgetprocess hade partierna naturligtvis klarat detta, men nu klarar vi det inte.

Jag återgår då till frågan: Om det nu visar sig, när ALMI skall ställa upp på ett bättre sätt när det gäller såddfinansieringen och på annat sätt klara hem mera resurser för den här verksamheten, att detta inte lyckas, kommer socialdemokraterna då att agera hårt för att vi skall få en ordentlig nivåhöjning på såddfinansieringen?

Anf. 223 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Det kanske inte alltid är så att det i första hand är pengar som fattas. Det behövs också idéer och nya verktyg.

Anf. 224 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Jag talade om nätverksbanker, och som Sylvia Lindgren förstår är jag väldigt förtjust i den formen. Det bygger på hjälp till självhjälp och självtillit. Det passar väldigt bra för kvinnor som inte vill ha stora pengar att röra sig med – det gäller bara 50 000 kr som man har i nätverksbanken. Det handlar om att man jobbar ihop psykologiskt och stöder varandra. Det har också börjat föröka sig till invandrargrupper i Norge.

Jag undrar om Sylvia Lindgren har kommit i kontakt med den här idén, som tyvärr bara finns i Dalarna i dag, så att hon kan uttala sig om det är någonting att satsa på. I betänkandet står det bara att NUTEK skall följa frågan om nätverksbanker. Det är inte tillräckligt kreativt och framtidsinriktat. Jag tycker att det Sylvia Lindgren sade om att hon vill satsa på framtiden och se kreativa lösningar var väldigt bra.

Anf. 225 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Man kan inte undgå att komma i kontakt med nätverksbankerna. Det är inte första gången som Eva Goës här i talarstolen nämner dessa. Men det är också fråga om man hela tiden behöver hitta nya hjälpmedel och stödverksamheter från statens sida. Det finns andra vägar att gå. Vi har vänt oss till NUTEK och ALMI bl.a. när det gäller kvinnligt företagande och lån.

Jag träffade några kvinnliga företagare för inte så länge sedan, och då sade man också att kvinnor väldigt gärna bildar nätverk. Det gör vi därför

att kvinnor hjälper kvinnor i väldigt stor utsträckning. Det skall man naturligtvis stötta och hjälpa till med, och jag är övertygad om att vi kvinnor gör det.

Prot. 1997/98:49
17 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 226 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Ja, det gör vi kvinnor. Och pengarna skall anslås från oss, för att de skall gå till NUTEK, som sedan skall kunna ge dem till dessa kvinnor. Det är en väldigt liten insats för att få en stor utdelning. Det här går ju runt – tala om kretslopp! De här pengarna återbetalas. Men det är en annan garanti på det. Det är inte samma sak som att låna från ALMI, utan det är ett annat system.

Jag skall gå över till några andra frågor, och det kan sägas vara moral-frågor. Det gäller för det första rymden, där man satsar på Cassiniprojektet och andra tveksamheter, med utposter som är bemannade. Utgifts-posten för rymden ligger på andra plats i vårt utgiftsområde, och det är 524 miljoner kronor. Jag har då föreslagit att detta skall dras ned med åtminstone 30 miljoner kronor, därför att jag anser att det inte är någonting att satsa på att skicka plutonium m.m. ut i rymden. Däremot är det intressant att studera saker och ting vetenskapligt, men man kan välja sina projekt.

Det gäller för det andra EKN, Exportkreditnämnden. Är det vettigt att man dumpar dåliga exempel utomlands, satsar på storskaliga projekt och bygger in sårbara storskaliga system? Det är t.ex. Three Gorges-dammen i Kina. Där har motsvarigheten i USA, Eximbanken, dragit sig ur av miljöhänsyn.

Anf. 227 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Det var bra att vi åtminstone kom runt diskussionen när det gäller kvinnligt företagande och att vi är överens om att det inte alltid är pengar som behövs utan att det också görs andra insatser.

Det är riktigt att Miljöpartiet har dragit ned anslaget till rymdverksamhet med 30 miljoner, och det är man ensam om i de budgetförslag som har lagts fram.

Eva Goës har också på ett starkt sätt vid flera tillfällen talat om rymdverksamheten och de olika projekten. Jag tänker inte gå in och kommentera t.ex. Cassiniprojektet ytterligare. Utrikesministern har vid två tillfällen ganska nyligen lämnat svar till Eva Goës, och vi har också beskrivit detta i vår utskottstext. Jag tror på ett ekologiskt uthålligt samhälle, och det skall vi naturligtvis jobba för i alla olika hänseenden.

Anf. 228 KJELL ERICSSON (c):

Fru talman! Det s.k. såddkapitalet har varit uppe i debatten flera gånger här i kväll. Jag har i mitt särskilda yttrande uttryckt min oro över knappheten i medel till just såddkapitalet. Det råder en samstämmighet här om vikten av att det kapitalet finns för att kunna hjälpa från idé till produkt.

Likadant känner jag oro när det gäller ALMI:s resurser, som börjar ta slut. Det gäller inte minst kvinnolånen, som är slut före sommaren om det inte kommer ett tillskott. Det gäller också rent allmänt den finansierig

som ALMI står för. Det är viktiga inslag i nyföretagandet. Man hjälper i gång nyföretagare.

Min fråga gäller om Sylvia Lindgren är villig att medverka till att vi får en lösning både på frågan om såddkapitalet och när det gäller ALMI:s resurser.

Anf. 229 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Kjell Eriksson tar upp frågan om ALMI och säger att pengarna är slut. Man håller på att återvinna pengar för den verksamheten, och det är jag övertygad om att också Kjell Ericsson känner till.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

AU4 Lag om rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet

Mom. 1 (fråga om avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (kd)

Förberedande votering:

73 för res. 1

36 för res. 2

204 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

200 för utskottet

72 för res. 1

42 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 20 c, 19 v, 14 mp

För res. 1: 72 m

Avstod: 2 c, 23 fp, 3 mp, 14 kd

Frånvarande: 14 s, 8 m, 5 c, 3 fp, 3 v, 1 mp, 1 kd

Mom. 2 (ledighetens längd)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Votering:

214 för utskottet

19 för res. 3

83 avstod

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 23 c, 16 fp, 17 mp, 10 kd

För res. 3: 19 v

Avstod: 72 m, 1 c, 6 fp, 4 kd

Frånvarande: 13 s, 8 m, 3 c, 4 fp, 3 v, 1 mp, 1 kd

Prot. 1997/98:49

17 december

Mom. 3 (delledighet)

1. utskottet

2. res. 4 (mp)

Votering:

216 för utskottet

17 för res. 4

84 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 23 c, 17 fp, 18 v, 10 kd

För res. 4: 2 fp, 15 mp

Avstod: 73 m, 5 fp, 2 mp, 4 kd

Frånvarande: 13 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 1 mp, 1 kd

Mom. 4–9

Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

Mom. 1 (anslag m.m. inom utgiftsområde 24 Näringsliv)

1. utskottet

2. res.1 (mp)

Votering:

176 för utskottet

17 för res. 1

125 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 1 m, 24 c, 1 fp, 2 v

För res. 1: 17 mp

Avstod: 72 m, 23 fp, 16 v, 14 kd

Frånvarande: 13 s, 7 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 1 mp, 1 kd

Mom. 2 (kvinnliga affärsrådgivare)

1. utskottet

2. res. 2 (c)

Votering:

273 för utskottet

24 för res. 2

22 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1997/98:49
17 december

**Fel! Okänt
växelargument.**

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 71 m, 22 fp, 19 v, 1 mp, 12 kd
För res. 2: 24 c
Avstod: 2 m, 2 fp, 16 mp, 2 kd
Frånvarande: 13 s, 7 m, 3 c, 2 fp, 3 v, 1 mp, 1 kd

Mom. 3–5

Kammaren biföll utskottets hemställan.

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 december

1997/98:271 av *Birgitta Hambræus* (c) till finansministern
EU-anpassningen av SCB:s statistik
1997/98:272 av *Ewa Larsson* (mp) till kulturministern
Göteborgs stadsteater

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 20 januari 1998.

15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att följande skriftliga svar på frågor inkommit

den 16 december

1997/98:245 av *Cinnika Beiming* (s) till utrikesministern
Turkiet och mänskliga rättigheter

den 17 december

1997/98:215 av *Eva Goës* (mp) till miljöministern
Brytning av täljsten i Åre kommun
1997/98:219 av *Sonja Fransson* (s) till socialministern
Fibromyalgi
1997/98:220 av *Sonja Fransson* (s) till socialministern
Ledsagarservice
1997/98:225 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialministern
Tobakslagen och kommunerna
1997/98:228 av *Marianne Samuelsson* (mp) till socialministern
Utredning om miljö för hållbar hälsoutveckling
1997/98:229 av *Britt-Marie Danestig* (v) till statsrådet Leif Blomberg
Integration av invandrarbarn i skolan
1997/98:233 av *Krister Örnfjäder* (s) till finansministern
Vårdhögskoleutbildning i Kalmar län

1997/98:237 av *Karin Pilsäter* (fp) till inrikesministern
 Nykvarn som egen kommun
1997/98:238 av *Marianne Andersson* (c) till näringsministern
 Turism
1997/98:239 av *Per Lager* (mp) till försvarsministern
 Gasledning och säkerhetspolitik
1997/98:240 av *Per Lager* (mp) till näringsministern
 Naturgas och ekologisk hållbarhet
1997/98:241 av *Per Lager* (mp) till miljöministern
 Kemikalieutsläpp från oljerigg
1997/98:242 av *Ewa Larsson* (mp) till kulturministern
 Stöd till icke-kommersiell radio och TV
1997/98:243 av *Birgitta Gidblom* (s) till socialministern
 EU:s förbud att testa kosmetika på djur
1997/98:244 av *Ulla Löfgren* (m) till inrikesministern
 Lantmäteriverket och ansvaret för förrättningsansökningar
1997/98:246 av *Beatrice Ask* (m) till statsrådet Ylva Johansson
 Frånvaron i gymnasieskolan
1997/98:248 av *Ola Karlsson* (m) till statsrådet Ulrica Messing
 Rätt att slippa teckna kollektivavtal m.m.
1997/98:249 av *Ola Karlsson* (m) till arbetsmarknadsministern
 Byggmål Sverige AB
1997/98:250 av *Inger Davidson* (kd) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
 Översyn av socialförsäkringslagen
1997/98:252 av *Peter Weibull Bernström* (m) till näringsministern
 Avtalet med Ryssland om gasledning till Sverige
1997/98:253 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsministern
 Äldreomsorgen och Socialstyrelsen
1997/98:255 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialministern
 Demensförbundet
1997/98:256 av *Elver Jonsson* (fp) till statsrådet Leif Pagrotsky
 Arena Norden
1997/98:258 av *Rolf Gunnarsson* (m) till kommunikationsministern
 Brobygge i Dalarnas län
1997/98:259 av *Elizabeth Nyström* (m) till försvarsministern
 Ekonomiska styrmedel inom räddningstjänsten
1997/98:260 av *Carina Hägg* (s) till kommunikationsministern
 Sjöflygplan
1997/98:261 av *Lennart Daléus* (c) till kommunikationsministern
 Tranebergsbron
1997/98:262 av *Johan Lönnroth* (v) till kulturministern
 Konflikten vid Göteborgs stadsteater

Prot. 1997/98:49
 17 december

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
 tisdagen den 20 januari 1998.

*Fel! Okänt
växelargument.*

16 § Kammaren åtskildes kl. 21.36.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 8 § anf. 21 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 61 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 9 § anf. 122 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 11 § anf. 150 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. 12 § anf. 185 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 13 § anf. 214 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om val av en riksdagens ombudsman	1
3 § Meddelande om allmänpolitisk debatt	1
4 § Meddelande om middagsuppehåll.....	1
5 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	1
6 § Förnyad bordläggning.....	2
7 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 16 december.....	2
FiU2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	2
FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	3
FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.	4
FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	5
Meddelande om samlad votering.....	5
8 § Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet samt arbetsmarknad och arbetsliv.....	5
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1997/98:AU1	5
Anf. 1 KENT OLSSON (m)	5
Anf. 2 ELVING ANDERSSON (c)	8
Anf. 3 KENT OLSSON (m) replik	12
Anf. 4 ELVING ANDERSSON (c) replik	12
Anf. 5 KENT OLSSON (m) replik	13
Anf. 6 ELVING ANDERSSON (c) replik	13
Anf. 7 ELVER JONSSON (fp)	14
Anf. 8 ELVING ANDERSSON (c) replik	18
Anf. 9 ELVER JONSSON (fp) replik	19
Anf. 10 ELVING ANDERSSON (c) replik	19
Anf. 11 ELVER JONSSON (fp) replik	20
Anf. 12 HANS ANDERSSON (v)	20
Anf. 13 KENT OLSSON (m) replik	25
Anf. 14 HANS ANDERSSON (v) replik	25
Anf. 15 KENT OLSSON (m) replik	26
Anf. 16 HANS ANDERSSON (v) replik	26
Anf. 17 ELVER JONSSON (fp) replik	27
Anf. 18 HANS ANDERSSON (v) replik	27
Anf. 19 ELVER JONSSON (fp) replik	28
Anf. 20 HANS ANDERSSON (v) replik	28
Anf. 21 BARBRO JOHANSSON (mp)	29
Anf. 22 HANS ANDERSSON (v) replik	32
Anf. 23 BARBRO JOHANSSON (mp) replik	32
Anf. 24 HANS ANDERSSON (v) replik	33
Anf. 25 BARBRO JOHANSSON (mp) replik	33
Anf. 26 DAN ERICSSON (kd)	34
Anf. 27 ELVING ANDERSSON (c) replik	38

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 28	DAN ERICSSON (kd) replik	38
Anf. 29	ELVING ANDERSSON (c) replik	39
Anf. 30	DAN ERICSSON (kd) replik	39
Anf. 31	HANS ANDERSSON (v) replik	39
Anf. 32	DAN ERICSSON (kd) replik	40
Anf. 33	HANS ANDERSSON (v) replik	41
Anf. 34	DAN ERICSSON (kd) replik	41
Anf. 35	JOHNNY AHLQVIST (s).....	42
Anf. 36	KENT OLSSON (m) replik.....	46
Anf. 37	JOHNNY AHLQVIST (s) replik	47
Anf. 38	KENT OLSSON (m) replik.....	47
Anf. 39	JOHNNY AHLQVIST (s) replik	48
Anf. 40	ELVER JONSSON (fp) replik	48
Anf. 41	JOHNNY AHLQVIST (s) replik	49
Anf. 42	ELVER JONSSON (fp) replik	49
Anf. 43	JOHNNY AHLQVIST (s) replik	50
Anf. 44	DAN ERICSSON (kd) replik	50
Anf. 45	JOHNNY AHLQVIST (s) replik	51
Anf. 46	DAN ERICSSON (kd) replik	51
Anf. 47	JOHNNY AHLQVIST (s) replik	52
Anf. 48	HANS ANDERSSON (v) replik	52
Anf. 49	JOHNNY AHLQVIST (s) replik	53
Anf. 50	HANS ANDERSSON (v) replik	54
Anf. 51	JOHNNY AHLQVIST (s) replik	54
Anf. 52	BARBRO JOHANSSON (mp) replik	55
Anf. 53	JOHNNY AHLQVIST (s) replik	55
Anf. 54	BARBRO JOHANSSON (mp) replik	56
Anf. 55	JOHNNY AHLQVIST (s) replik	56
Anf. 56	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	57
Anf. 57	KENT OLSSON (m) replik.....	60
Anf. 58	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	61
Anf. 59	KENT OLSSON (m) replik.....	62
Anf. 60	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	62
Anf. 61	HANS ANDERSSON (v) replik	63
Anf. 62	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	64
Anf. 63	HANS ANDERSSON (v) replik	64
Anf. 64	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	65
Anf. 65	BARBRO JOHANSSON (mp) replik	65
Anf. 66	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	66
Anf. 67	BARBRO JOHANSSON (mp) replik	66
Anf. 68	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	67
Anf. 69	ELVER JONSSON (fp) replik	67

Anf. 70 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	68
Anf. 71 ELVER JONSSON (fp) replik	69
Anf. 72 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	69
Anf. 73 ELVING ANDERSSON (c) replik	70
Anf. 74 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	70
Anf. 75 DAN ERICSSON (kd) replik	70
Anf. 76 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	71
Anf. 77 DAN ERICSSON (kd) replik	71
Anf. 78 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	72
Anf. 79 SIRI DANNAEUS (fp)	72
Anf. 80 HANS ANDERSSON (v) replik	75
Anf. 81 SIRI DANNAEUS (fp) replik	75
Anf. 82 HANS ANDERSSON (v) replik	76
Anf. 83 SIRI DANNAEUS (fp) replik	76
Anf. 84 ELVING ANDERSSON (c) replik	76
Anf. 85 SIRI DANNAEUS (fp) replik	77
Anf. 86 ELVING ANDERSSON (c) replik	77
Anf. 87 SIRI DANNAEUS (fp) replik	77
(forts. 10 §.)	77
Ajournering	77
Återupptagna förhandlingar	77
9 § Information från regeringen om EU:s toppmöte i Luxemburg	77
Anf. 88 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	77
Anf. 89 LENNART BRUNANDER (c)	81
Anf. 90 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	81
Anf. 91 GÖRAN LENNMARKER (m)	82
Anf. 92 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	82
Anf. 93 GÖRAN LENNMARKER (m)	83
Anf. 94 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	83
Anf. 95 GÖRAN LENNMARKER (m)	84
Anf. 96 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	84
Anf. 97 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	84
Anf. 98 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	84
Anf. 99 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	85
Anf. 100 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	85
Anf. 101 EVA ERIKSSON (fp)	85
Anf. 102 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	86
Anf. 103 EVA ERIKSSON (fp)	86
Anf. 104 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	87
Anf. 105 BERIT LÖFSTEDT (s)	87
Anf. 106 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	87
Anf. 107 BERIT LÖFSTEDT (s)	88

Anf. 108	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	88
Anf. 109	ISA HALVARSSON (fp)	88
Anf. 110	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	89
Anf. 111	ISA HALVARSSON (fp)	89
Anf. 112	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	89
Anf. 113	RAGNHILD POHANKA (mp)	90
Anf. 114	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	90
Anf. 115	RAGNHILD POHANKA (mp)	90
Anf. 116	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	91
Anf. 117	BENGT HURTIG (v)	91
Anf. 118	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	91
Anf. 119	STEN TOLGFORS (m)	92
Anf. 120	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	92
Anf. 121	STEN TOLGFORS (m)	93
Anf. 122	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	93
Anf. 123	CARL B HAMILTON (fp)	93
Anf. 124	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	94
Anf. 125	CARL B HAMILTON (fp)	94
Anf. 126	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	95
Anf. 127	BIRGITTA HAMBRAEUS (c)	95
Anf. 128	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	95
Anf. 129	BIRGITTA HAMBRAEUS (c)	96
Anf. 130	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	96
10 §	(forts. från 8 §) Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet samt arbetsmarknad och arbetsliv (forts. AU1)	97
Anf. 131	LENNART ROHDIN (fp)	97
Anf. 132	EWA LARSSON (mp)	99
Anf. 133	MONICA GREEN (s)	100
Anf. 134	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	101
Anf. 135	MONICA GREEN (s) replik	101
Anf. 136	EVA BJÖRNE (m)	101
Anf. 137	KIA ANDREASSON (mp)	103
Anf. 138	JOHNNY AHLQVIST (s) replik	104
Anf. 139	KIA ANDREASSON (mp) replik	104
Anf. 140	RONNY OLANDER (s)	105
Anf. 141	HANS ANDERSSON (v)	106
Anf. 142	RONNY OLANDER (s)	107
	(Beslut fattades efter 11 §.)	107
11 §	Regional utjämning och utveckling	107
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1997/98:AU2	107
Anf. 143	PATRIK NORINDER (m)	107
Anf. 144	KJELL ERICSSON (c)	110
Anf. 145	SIGGE GODIN (fp)	113
Anf. 146	INGRID BURMAN (v)	116
Anf. 147	BARBRO JOHANSSON (mp)	118
Anf. 148	DAN ERICSSON (kd)	120
Anf. 149	KJELL ERICSSON (c) replik	122

Anf. 150	DAN ERICSSON (kd) replik	123
Anf. 151	KJELL ERICSSON (c) replik	123
Anf. 152	DAN ERICSSON (kd) replik	124
Anf. 153	BERIT ANDNOR (s)	124
Anf. 154	PATRIK NORINDER (m) replik	126
Anf. 155	BERIT ANDNOR (s) replik	127
Anf. 156	PATRIK NORINDER (m) replik	127
Anf. 157	BERIT ANDNOR (s) replik	128
Anf. 158	SIGGE GODIN (fp) replik	128
Anf. 159	BERIT ANDNOR (s) replik	129
Anf. 160	SIGGE GODIN (fp) replik	129
Anf. 161	BERIT ANDNOR (s) replik	130
Anf. 162	DAN ERICSSON (kd) replik	130
Anf. 163	BERIT ANDNOR (s) replik	131
Anf. 164	DAN ERICSSON (kd) replik	131
Anf. 165	BERIT ANDNOR (s) replik	132
Anf. 166	INGRID BURMAN (v) replik	132
Anf. 167	BERIT ANDNOR (s) replik	132
Anf. 168	INGRID BURMAN (v) replik	133
Anf. 169	BERIT ANDNOR (s) replik	133
Anf. 170	KJELL ERICSSON (c) replik	134
Anf. 171	BERIT ANDNOR (s) replik	134
Anf. 172	KJELL ERICSSON (c) replik	134
Anf. 173	CARINA MOBERG (s)	134
Anf. 174	BARBRO JOHANSSON (mp)	136
Anf. 175	BERIT ANDNOR (s)	137
Anf. 176	BARBRO JOHANSSON (mp)	137
Anf. 177	BERIT ANDNOR (s)	137
Beslut		138
AU1 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslös- het och utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv		138
AU2 Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling		141
Beslut om samlad votering		143
12 § Lag om rätt till ledighet för att bedriva näringsverksam- het		143
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1997/98:AU4		143
Anf. 178	CHRISTEL ANDERBERG (m)	143
Anf. 179	INGRID BURMAN (v)	145
Anf. 180	CHRISTEL ANDERBERG (m) replik	146
Anf. 181	INGRID BURMAN (v) replik	146
Anf. 182	CHRISTEL ANDERBERG (m) replik	146
Anf. 183	INGRID BURMAN (v) replik	147
Anf. 184	BARBRO JOHANSSON (mp)	147
Anf. 185	GÖRAN HÄGGLUND (kd)	148
Anf. 186	LAILA BJURLING (s)	149
Anf. 187	INGRID BURMAN (v)	150
Anf. 188	LAILA BJURLING (s)	150
Anf. 189	INGRID BURMAN (v)	151

Anf. 190	LAILA BJURLING (s)	151
Anf. 191	CHRISTEL ANDERBERG (m)	151
Anf. 192	LAILA BJURLING (s)	152
Anf. 193	CHRISTEL ANDERBERG (m)	152
Anf. 194	LAILA BJURLING (s)	153
Anf. 195	GÖRAN HÄGGLUND (kd)	153
Anf. 196	LAILA BJURLING (s)	154
Anf. 197	GÖRAN HÄGGLUND (kd)	154
Anf. 198	LAILA BJURLING (s)	155
Anf. 199	BARBRO JOHANSSON (mp)	155
Anf. 200	LAILA BJURLING (s)	155
	(Beslut fattades efter 13 §.)	156
13 §	Näringsliv	156
	Näringsutskottets betänkande 1997/98:NU1	156
Anf. 201	KARIN FALKMER (m)	156
Anf. 202	KJELL ERICSSON (c)	159
Anf. 203	Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp)	162
Anf. 204	LENNART BEIJER (v)	164
Anf. 205	EVA GOËS (mp)	167
Anf. 206	GÖRAN HÄGGLUND (kd)	171
Anf. 207	SYLVIA LINDGREN (s)	173
Anf. 208	KARIN FALKMER (m)	176
Anf. 209	SYLVIA LINDGREN (s)	177
Anf. 210	KARIN FALKMER (m)	177
Anf. 211	SYLVIA LINDGREN (s)	178
Anf. 212	Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp)	178
Anf. 213	SYLVIA LINDGREN (s)	178
Anf. 214	Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp)	179
Anf. 215	SYLVIA LINDGREN (s)	179
Anf. 216	GÖRAN HÄGGLUND (kd)	180
Anf. 217	SYLVIA LINDGREN (s)	180
Anf. 218	GÖRAN HÄGGLUND (kd)	180
Anf. 219	SYLVIA LINDGREN (s)	181
Anf. 220	LENNART BEIJER (v)	181
Anf. 221	SYLVIA LINDGREN (s)	182
Anf. 222	LENNART BEIJER (v)	182
Anf. 223	SYLVIA LINDGREN (s)	182
Anf. 224	EVA GOËS (mp)	182
Anf. 225	SYLVIA LINDGREN (s)	182
Anf. 226	EVA GOËS (mp)	183
Anf. 227	SYLVIA LINDGREN (s)	183
Anf. 228	KJELL ERICSSON (c)	183
Anf. 229	SYLVIA LINDGREN (s)	184
Beslut		184
	AU4 Lag om rätt till ledighet för att bedriva näringsverk-	
	samhet	184
	NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv	185
14 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	186

15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	186	Prot. 1997/98:49
16 § Kammaren åtskildes kl. 21.36.....	188	<u>17 december</u>

Gotab, Stockholm 1998